

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 1–2, 500–595, 2412, 2445

Inntektskapitler: 3500–3595, 5312, 5570, 5607, 5615–5616

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 1–2, 500–595, 2412, 2445

Inntektskapitler: 3500–3595, 5312, 5570, 5607, 5615–5616

Innhold

Del I	Innleiande del	9	Programområde 13 Statsforvaltning og kommunesektoren mv.	46
1	Satsingsområde	11	<i>Programkategori 13.00 Administrasjon</i>	46
1.1	Ein heilskapleg politikk for heile Noreg	11	Kap. 500 Kommunal- og distriktsdepartementet	51
1.2	Berekraftig utvikling	12	Kap. 502 Tariffavtalte avsetninger mv.	56
1.3	Omstilling og fornying i offentleg sektor	13	Kap. 505 Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	57
1.4	Digitalisering og ny teknologi – desentralisering i praksis	14	Kap. 3505 Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	59
1.5	Vidareutvikling av bustadpolitikken	16	Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	60
1.6	Ein aktiv distriktpolitikk	17	Kap. 506 Yrkesskadeforsikring	60
2	Det økonomiske opplegget for kommunesektoren	20	Kap. 3506 Yrkesskadeforsikring	61
2.1	Kommunesektoren sine inntekter i 2022	20	Kap. 507 Gruppelivsforsikring	61
2.2	Kommunesektoren sine inntekter i 2023	20	Kap. 3507 Gruppelivsforsikring	62
3	Oppfølging av oppmodingsvedtak	24	Kap. 510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon	62
4	Oversikt over budsjettforslaget	36	Kap. 3510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon	64
4.1	Utgifter fordelt på programkategori og kapittel	36	<i>Programkategori 13.25 Statsforvalterne</i>	65
4.2	Inntekter fordelt på programkategori og kapittel	38	Kap. 525 Statsforvalterne	70
4.3	Budsjettgevinstar frå endra jobbreisevanar	40	Kap. 3525 Statsforvalterne	74
4.4	Kompensasjonsutrekningar i samband med innføring av ny premiemodell for statlege verksemder frå 2022	40	<i>Programkategori 13.30 Statlege byggjeprojekt og eigedomsforvaltning</i>	75
Del II	Budsjettforslag	41	Kap. 530 Byggjeprojekt utanfor husleieordninga	78
5	Nærmere om budsjettforslaget mv.	43	Kap. 531 Eigedomar til kongelege føremål .	80
Programområde 00 Konstitusjonelle institusjonar	43	Kap. 532 Utvikling av Fornebuområdet	81	
<i>Programkategori 00.10 Det kongelege hus</i>	43	Kap. 533 Eigedomar utanfor husleieordninga	81	
Kap. 1 H.M. Kongen og H.M. Dronninga	44	Kap. 3533 Eigedomar utanfor husleieordninga	82	
Kap. 2 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessa	45	Kap. 2445 Statsbygg	82	
		Kap. 5446 Sal av eigedom, Fornebu	88	
		Kap. 5447 Sal av eigedom utanfor statens forvaltningsbedrifter	88	
		<i>Programkategori 13.40 Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk</i>	89	
		Kap. 540 Digitaliseringsdirektoratet	92	
		Kap. 3540 Digitaliseringsdirektoratet	98	
		Kap. 541 IT- og ekompolitikk	99	
		Kap. 542 Internasjonalt samarbeid	104	
		Kap. 3542 Internasjonalt samarbeid	106	
		Kap. 543 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	107	
		Kap. 3543 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	111	

Kap. 5570 Sektoravgifter under Kommunal- og distriktsdepartementet	111	Kap. 5312 Husbanken	185
		Kap. 5615 Husbanken	186
<i>Programkategori 13.45 Personvern</i>	113	<i>Programkategori 13.90</i>	
Kap. 545 Datatilsynet	114	<i>Planlegging, byutvikling og geodata</i>	187
Kap. 3545 Datatilsynet	115	Kap. 590 Planlegging og byutvikling	190
Kap. 546 Personvernemnda	116	Kap. 595 Statens kartverk	195
		Kap. 3595 Statens kartverk	197
<i>Programkategori 13.50</i>		Del III Omtale av særlege tema	199
<i>Distrikts- og regionalpolitikk</i>	117	6 Samfunnstryggleik og beredskap	201
Kap. 553 Regional- og distriktsutvikling	120	7 Klima- og miljørelevante saker	206
Kap. 554 Kompetansesenter for distriktsutvikling	135	8 Oppfølging av berekraftsmåla i Kommunal- og distriktsdepartementet	209
		9 Lønsvilkår o.a. til leiarar i heileigde statlege verksemdar	216
<i>Programkategori 13.60 Samiske formål</i>	139	10 Likestilling	217
Kap. 560 Samiske formål	140	10.1 Likestilling i staten	217
Kap. 563 Internasjonalt reindriftssenter	142	10.2 Likestilling i verksemdene	220
Kap. 3563 Internasjonalt reindriftssenter	143	11 Gjennomgang av byggjeprojekt i statleg sivil sektor ...	222
<i>Programkategori 13.67 Nasjonale minoriteter</i>	144	Forslag	225
Kap. 567 Nasjonale minoriteter	145	Vedlegg	
<i>Programkategori 13.70 Kommunesektoren mv.</i>	150	1 Den breie distriktspolitikken	238
Kap. 571 Rammetilskudd til kommuner	153	2 Pågåande byggjeprojekt der Stortinget har godkjend kostnadsrammene	246
Kap. 3571 Tilbakeføring av forskudd 157		3 Gjeldande romartalsvedtak frå tidlegare år	247
Kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner	157		
Kap. 3572 Tilbakeføring av forskudd 158			
Kap. 573 Kommunestruktur	166		
Kap. 575 Ressurskrevende tjenester	166		
Kap. 577 Tilskudd til de politiske partier	168		
Kap. 578 Valgdirektoratet	170		
Kap. 579 Valgutgifter	171		
Kap. 5616 Kommunalbanken AS	171		
<i>Programkategori 13.80 Bolig, bomiljø og bygg</i>	172		
Kap. 581 Bolig- og bomiljøtiltak	174		
Kap. 585 Husleietvistutvalget	179		
Kap. 3585 Husleietvistutvalget	180		
Kap. 587 Direktoratet for byggkvalitet	180		
Kap. 3587 Direktoratet for byggkvalitet	182		
Kap. 2412 Husbanken	182		

Digitale vedlegg

Prográmmakategoriija 13.60 Sámi ulbmilat
Oppfølging av berekraftsmåla i Noreg

Tabelloversikt

Tabell 2.1	Auke i kommunesektoren sitt handlingsrom i 2023	21	Tabell 5.10	Områdesatsinger – forslag til bevilgninger i 2023	192
Tabell 2.2	Realvekst i kommunesektoren sine samla inntekter i 2023	21	Tabell 10.1	Prosentdelen kvinner og menn i alle leiarstillingar og toppleiarstillingar i statleg sektor 2017–2021	218
Tabell 2.3	Kommunane og fylkeskommunane sine frie inntekter	22	Tabell 10.2	Tal på menn og kvinner og gjennomsnittleg løn for menn og kvinner i utvalde yrkeskategoriar	219
Tabell 2.4	Kommunesektoren sine inntekter i 2023	23	Tabell 10.3	Tal på årsverk og gjennomsnittleg månadsforteneste per årsverk 2016-2021	220
Tabell 3.1	Oversikt over oppmodingsvedtak, ordna etter sesjon og nummer	24	Tabell 10.4	Tilstandsrapportering i Kommunal- og distriktsdepartementet og underliggende verksemdar	221
Tabell 5.1	Utviklingen i boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	58	Vedlegg		
Tabell 5.2	Byggjeprojekt utanfor husleigeordninga – under oppføring	79	Tabell 1.1	Økonomisk politikk	239
Tabell 5.3	Ordinære byggjeprojekt – vidareføring	85	Tabell 1.2	Næringspolitikk	239
Tabell 5.4	Balansen til Statsbygg	87	Tabell 1.3	Infrastruktur	241
Tabell 5.5	Satser for distriktstilskudd Sør-Norge 2023	154	Tabell 1.4	Velferd, oppvekst og miljø	242
Tabell 5.6	Satser for distriktstilskudd Nord-Norge 2023	155	Tabell 1.5	Særskilde tiltak for Finnmark og Nord-Troms	244
Tabell 5.7	Satser for Nord-Norge-tilskudd 2023	157	Tabell 1.6	Tiltak som prioriterer Nord-Noreg og rammetilskot til kommunane	245
Tabell 5.8	Tilskudd gjennom inntektsystemet i 2022 og 2023	159			
Tabell 5.9	Endringer i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner som følge av endringer i oppgavefordelingen, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv.	160			

Figuroversikt

Figur 5.1	Organisasjonskart for Kommunal- og distriktsdepartementet med underliggende etater og tilknyttede virksomheter	52	Vedlegg		
Figur 5.2	Ressursfordeling per departementsområde for 2021	71	Figur 1.1	Utvikling i den breie distriktpolitikken 2008–2023	238

Oversikt over bokser

Boks 2.1	Inntektene til kommune- sektoren i 2023	23	Boks 5.1	Radiostøykontrollen	112
			Boks 5.2	Virkemidler	121

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 1–2, 500–595, 2412, 2445

Inntektskapitler: 3500–3595, 5312, 5570, 5607, 5615–5616

*Tilråding fra Kommunal- og distriktsdepartementet 23. september 2022,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

Del I
Innleiande del

1 Satsingsområde

1.1 Ein heilskapleg politikk for heile Noreg

Noreg er eit vidstrakt land med store geografiske forskjellar i samfunns- og næringsliv. Vi har eit velutvikla nasjonalt, regionalt og lokalt folkestyre og eit samfunn med høg tillit og relativt små forskjellar. Demokratiseringa av landet med Grunnlova frå 1814 og formannskapslovene frå 1837, parlamentarismen i 1884, utvidinga av stemmeretten og nasjonalt sjølvstende i 1905, er òg historia om korleis dette samfunnet blei skapt. Det er ein bærande idé i samfunnet vårt at innbyggjarane, folket, skal kunne påverke utviklinga i samfunnet, nasjonalt, regionalt og lokalt. Det lokale folkestyret, både i kommunar og fylkeskommunar, gir innbyggjarane innverknad på utviklinga av sine lokalsamfunn og si framtid. Motivasjonen for å delta i lokalpolitikken og i det lokale organisasjonslivet er ein gjensidig avhengigheit og solidaritet i samfunnet. Dei lokale folkevalde har dessutan ein kunnskap om dei lokale forholda som gjer det mogleg å tilpasse politikken til innbyggjarane sine ønskjer og lokalsamfunnet sine føresetnader. Nett derfor er det viktig at einingane ikkje blir for store, og at dei omfattar eit geografisk område som er hensiktsmessig og som har lokal oppslutning. Dette fører til ein variasjon som er verdifull og som avspeglar ulike preferansar i befolkninga. Det er ikkje, og det bør heller ikkje vere, eit mål at lokalsamfunn, alle kommunar og fylkeskommunar skal gjere dei same vala og tilpasse seg på same måte. Variasjon og mangfald er eit sjølvstendig mål.

Tenester nær folk i heile landet er eit grunnleggjande mål for denne regjeringa. Kommunane har ansvar for mange av dei viktigaste velferdsoppgåvene, og bidrar til å sikre gode levekår og tilgang til grunnleggjande tenester både i bygd og by i heile Noreg.

Kommunesektorens samla inntekter utgjer om lag 19 pst. av BNP for fastlands-Noreg. Kvar femte sysselsette i landet er tilsett i kommunal sektor. Storleiken på kommunesektoren inneber at utviklinga i sektoren er av stor betydning for utviklinga i norsk økonomi, og sektorens samla ressursbruk har stor verknad på heilskapen i øko-

nomien. Det økonomiske opplegget for kommunesektoren er omtala i pkt. 2.

Det er store forskjellar mellom kommunane når det gjeld kva for utfordringar dei står overfor, og det er kommunane sjølv som er best i stand til å vurdere kva som trengs mest i deira kommune. Det kommunale sjølvstyret gir rom for skreddarsydd løysingar for kvart einskilt lokalsamfunn. Derfor skal kommunesektoren i all hovudsak vere rammefinansiert og hovudsakeleg bli gitt frie midlar. Øyremarka tilskot skal som hovudregel vere forbeholdt viktige nasjonale prioriteringsområde i ein oppstartsfase, eller finansiering av oppgåver som få kommunar har ansvar for. Regjeringa er oppteken av å gi kommunane handlingsrom til å løyse oppgåvene lokalt.

Rammefinansiering skal framleis vere berebjelken i finansieringa av kommunesektoren. Kommunane sitt inntektssystem skal utjamne dei økonomiske skilnadene mellom kommunar, og det samla finansieringssystemet skal sikre godt samsvar mellom inntekter og oppgåver for den enkelte kommune. Regjeringa tar sikte på å leggje fram forslag til nytt inntektssystem for kommunar og fylkeskommunar våren 2023.

Større handlingsrom for kommunar og fylkeskommunar og meir fagleg fridom for førstelina legg til rette for meir velferd og betre tenester til innbyggjarane. Regjeringa har derfor satt i gang ei tillitsreform i offentleg sektor. I tråd med tillitsreforma ser regjeringa også på korleis ein kan etablere ei frikommuneordning, der kommunar og fylkeskommunar kan søkje om fritak frå lover og reglar innan utvalde område.

Gode fellesskapstenester som er tilgjengelege for alle, reduserer ulikskap og skilnader i levekår. Talet på byområde med barnefattigdom har auka. Regjeringa vil ta tak i utfordringar knytte til levekår, sosial mobilitet og barnefattigdom i byane. Dei kommunane som har dei største utfordringane, slik som nokre av dei større bykommunane, har ei sentral rolle i dette arbeidet og vil vere viktige samarbeidspartnarar for regjeringa. Regjeringa vil forsterke områdesatsingane og utvide dei til nye område.

Det skal vere tre folkevalde nivå i Noreg. Ei eventuell grunnleggjande endring av denne strukturen ved å fjerne fylkeskommunen vil også føre til ei omfattande kommunesamanslåing og sentralisering. Kostnadane ved ei slik omorganisering av Noreg vil bli svært store, og dette er ikkje gjennomført i andre land som det er naturleg å samanlikne seg med.

Regjeringa meiner eventuelle kommunesamanslåingar skal vere frivillige. Tida for overkøying av lokalsamfunn er over. I juni vedtok Stortinget deling av tvangssamanslåtte fylkeskommunar og Ålesund kommune. Ved lokalvalet hausten 2023 skal innbyggjarane igjen få stemme i val til fylkestinga i Finnmark, Troms, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus og Østfold fylker, og til kommunestyret i Haram.

Fylkeskommunen har ansvar for mange viktige tenester for folk og lokalsamfunn. Regjeringa vil bidra til at vi har eit velfungerande folkestyre på regionalt nivå og styrkje fylkeskommunen som samfunnsutviklar. Utviklinga av det lokale og regionale demokratiet skjer mellom anna gjennom desentralisering av oppgåver, og regjeringa vurderer derfor å overføre enkelte oppgåver frå statsforvaltarane til fylkeskommunane.

1.2 Berekraftig utvikling

Berekraftsmåla blei vedtatt av FN-landa i 2015. Kommunal- og distriktsdepartementet har frå 2020 ansvar for den nasjonale koordineringa av arbeidet med berekraftsmåla.

Stortinget drøfta berekraftsarbeidet i april 2022, jf. Meld. St. 40 (2020–2021) og Innst. 218 S (2021–2022). Regjeringa arbeider no med å følgje opp berekraftsmåla, mellom anna gjennom eit forum der toppleiarar frå næringslivet, academia, kommunesektoren, frivillige organisasjonar og partane i arbeidslivet deltek, og gjennom etatsstyringa av statlege verksemdar.

Innsatsen frå kommunesektoren er også nødvendig for å motvirke sentraliseringa og i arbeidet med å nå dei ambisiøse klimamåla våre. Kommunar og fylkeskommunar er avgjerande for arbeidet med å realisere ei berekraftig samfunnsutvikling. Regjeringa har derfor inngått ein samarbeidsavtale med KS om berekraft og innovasjon. Gjennom avtalen skal partane mellom anna arbeide saman om ei felles forståing av kva berekraftsmåla inneber for kommunar og fylkeskommunar og korleis dei kan operasjonaliserast, slik at dei speglar utfordringane nasjonalt, regionalt og lokalt.

Regjeringa forventar at fylkeskommunane og kommunane legg berekraftsmåla, lokalt folkestyre og desentralisering til grunn for samfunns- og arealplanlegginga. Planlegging etter plan- og bygningslova er eit viktig verktøy i dette arbeidet. Oppdatert kunnskap, opne planprosessar og tilrettelegging for å kunne delta i planprosessane, aukar kvaliteten på planane. Dette inneber at planarbeidet sikrar demokratisk forankring og nødvendig samordning og samarbeid med andre styresmakter og aktørar.

Kommunane har eit stort ansvar for berekraftig planlegging som varetar sosiale, miljømessige og økonomiske behov for innbyggjarane, natur og næringsliv. Det lokale sjølvstyret er viktig, og statlege og regionale styresmakter skal leggje vekt på lokaldemokratiet når det vurderast om det skal fremjast motsegn eller innvending. Statlege motsegner må bli færre og samordnast betre.

I NOU 2020: 12 *Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn* blir utfordringane for ei berekraftig utvikling i distrikta gjort greie for. Denne utgreiinga viser korleis ulike næringar som utnyttar naturressursane kan styrkje utviklinga i distrikta og i lokalsamfunna dersom myndigheitene legg til rette for dette. Utvalet trekker og fram ei rekke forslag som kan forbetre planprosessane, styrkje kommuneøkonomien, fremje næringsutvikling og busetnad. I NOU 2020: 15 *Det handler om Norge – utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene* blir berekraft drøfta, og utvalet held fram at det er viktig for Noreg at folketalet i distriktskommunar med spreidd busetnad vert halde oppe. Samstundes peikar utvalet på at nedgang i folketal også må løysast gjennom planlegging og organisering for å gi gode tenester og desentralisering.

Valet i 2023 vil gi nye kommune- og fylkesting. Regjeringa legg fram nye nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging i forkant av at fylkeskommunane og kommunane skal utarbeide regionale og kommunale planstrategiar. Dokumentet skal formidle dei viktigaste prioriteringane til regjeringa på planområdet for å fremje ei desentralisert og berekraftig utvikling. Dette skal bidra til at fylkeskommunane og kommunane kan gjennomføre samfunns- og arealplanlegginga effektivt og utan for mange konflikhtar. Departementet har ansvar for statlege planretningslinjer, som òg er viktige for å tydeleggjere den nasjonale politikken. Departementet støttar vidare opp om planarbeidet i fylkeskommunane og kommunane gjennom kompetansetiltak, kunnskapsdeling og ved å utvikle nye verktøy.

Departementet har fått evaluert dei statlege planretningslinjene for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging. Målet er å praktisera arealpolitikken slik at den er tilpassa regionale og lokale forhold, og slik at det kan leggjast til rette for ny vekst og sterkare utvikling i område med svak eller negativ utvikling i folkesetnaden. Sentralisering er ikkje berekraftig utvikling. Alle kommunar skal ha moglegheit til å utvikle små og store lokalsamfunn, både gjennom spreidd busetnad og i kommunesenter. Særleg i dei områda der folketalet går ned eller står stille må det verte rom for større vekt på dei lokale vurderingane og prioriteringane.

Regjeringa prioriterer den offentlege plan- og arkitekturkompetansen ved å styrkje høgare utdanning og forskning. Det er over heile landet tilbod om rettleiing og etter- og vidareutdanning, i samarbeid med offentlege og private aktørar. Regjeringa oppmodar kommunane til samarbeid gjennom interkommunale plankontor og andre former for interkommunalt plansamarbeid for å styrkje kapasiteten og kompetansen til å drive samfunnsutvikling.

Det blir vist til omtale i del III pkt. 8 om oppfølging av berekraftsmåla i Kommunal- og distriktsdepartementet.

1.3 Omstilling og fornying i offentleg sektor

Regjeringa ønskjer ein sterk og effektiv offentleg sektor som gir innbyggjarar gode tenester, valfridom og medverknad. Regjeringa sine mål for desentralisering og fornying av offentleg sektor er å oppnå meir velferd og mindre administrasjon, meir lokal fridom og mindre detaljstyring. Alle skal ha tilgang til tilpassa velferdstenester av god kvalitet gjennom det offentlege.

Arbeidet med regjeringa si tillitsreform er ein integrert del av regjeringa sitt arbeid med å fornye og utvikle offentleg sektor. Dei to andre områda i fornyingsarbeidet er innovasjon og digitalisering. For arbeidet med digitalisering, sjå pkt. 1.4 under.

Målet med tillitsreforma er å gi brukarane og innbyggjarane betre velferd og betre tenester til rett tid. For å få til dette, må ein gi dei tilsette meir rom og meir tid til å utføre arbeidsoppgåvene, og ein må styrkje samarbeidet mellom partane.

Tillitsreforma gjeld heile offentleg sektor, både staten og kommunesektoren. Den er eit felles prosjekt for regjeringa. Det er dei enkelte departementa som skal iverksette reforma i sine

sektorar. Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for eigen sektor og det overordna ansvaret for kommunesektoren. I tillegg har Kommunal- og distriktsdepartementet ansvar for å setje rammene for, koordinere og sjå til at dei ulike elementa i tillitsreforma går inn i ein heilskap og dessutan å sjå til at tiltaka i dei ulike sektorane heng saman. Kommunal- og distriktsdepartementet har som ein del av denne overordna rolla kontakt med dei sentrale partane i arbeidslivet i offentleg sektor om tillitsreforma; LO, YS, Unio, Akademikerne, KS og Spektet.

Det er krevjande å setje gode mål, og det er vanskeleg å måle og vurdere resultat i etterkant. Mål- og resultatstyringa må utviklast slik at dei tilsette sitt faglege sjølvstende ikkje blir avgrensa unødig, til dømes gjennom å ikkje setje for detaljerte mål. Tillitsbasert leiing vil etter regjeringa sitt syn gjere det lettare å redusere talet på mål, og gjere dei meir overordna – både mellom og i verksemdene. Statstilsetteundersøkinga frå 2021 viser at dei som er i førstelinja og i operativ teneste, er dei som gir lågast skår på spørsmål om dei får brukt kompetansen i jobben, og på om dei opplever at dei har stor grad av sjølvbestemming. Ein viktig del av tillitsreforma er derfor at tillitsbasert leiing, der myndigheit blir delegert og handlingsrommet til den enkelte medarbeidar blir auka, blir brukt meir gjennomgåande i staten. Slik skal medarbeidaren kunne skape betre resultat gjennom å utnytte kompetansen sin betre, ta større ansvar og nytte det auka handlingsrommet til beste for brukaren.

Det må leggjast til rette for at leiarar i staten har opplæring i den norske arbeidslivsmodellen, medbestemming og partssamarbeid. Kommunal- og distriktsdepartementet har bede Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) om å innarbeide opplæring i medbestemming, partsamarbeid og tillitsbasert leiing i leiarutviklingstilbodet retta mot leiarar på ulike nivå.

Staten skal ha vilkår som gjer det mogleg å rekruttere leiarar med god og rett kompetanse, samstundes som lønsutviklinga for leiarar ikkje skal overskride det som er gjennomsnittleg lønsutvikling i samfunnet. Regjeringa vil prioritere å utarbeide nye retningslinjer for leiarlønningar og andre typar godtgjersle for leiarar i staten, som legg til rette for reduserte lønsskilnader.

Eit viktig tiltak i tillitsreforma er å auke graden av innovasjon, og mellom anna setje i verk forsøk og pilotar. Regjeringa ønskjer å byggje og vidareutvikle ein kultur for innovasjon i offentleg sektor. Leiarar må utvikle kultur og kompetanse for innovasjon, og gi medarbeidarar fridom til å finne fram

til nye løysingar. Dette bør baserast på innsikt og forståing for kva som kan vere mest effektivt, og i samarbeid med brukarane av tenestene. Kommunal- og distriktsdepartementet vil samarbeide både med Kunnskapsdepartementet og DFØ for å leggje til rette for at statlege verksemdar møter framtida sitt kompetansebehov, mellom anna innanfor digitalisering, forvaltningskompetanse og tillitsbasert leiing.

Det er behov for å leggje til rette for meir radikal og grunnleggjande nyskaping, òg å finne betre tilnærmingar for å løyse dei store samfunnsutfordringane. Regjeringa vil derfor teste ut lokale forsøk og pilotar for fornying i offentleg sektor. Regjeringa vil også auke kommunalt sjølvstyre med større grad av innovasjon, og dessutan endre regelverk og praksis for offentlege anskaffingar, slik at dei støttar viktige mål som berekraft, gode løns- og arbeidsvilkår, bruk av lærlingar og lokale ringverknader. Departementet har bedt Digitaliseringsdirektoratet om faglege råd om korleis verkemidla for nyskaping i offentleg sektor kan utviklast vidare, slik at dei er betre tilpassa dagens og framtidas behov.

Samfunnet har blitt meir komplekst, og fleire politikkområde femner fleire sektorar. Derfor må forvaltninga sjå heilskapen og samanheng på tvers, og finne nye og meir innovative måtar å jobbe saman på. Utvikling og oppfølging av politiske vedtak skal bli betre samordna, i dei tilfella der dette er nødvendig. Forsøk med ei ny tverrgående arbeidsform, kalla kjernegrupper, skal gjere departementa betre i stand til å møte særleg komplekse utfordringar. Det er sett i gang kjernegrupper innanfor klima og omstilling, utsette barn og unge, kunnskap for kriser og kompetanse i staten og departementa. DFØ følgjer kjernegruppene og vil levere ein erfaringsrapport i 2023.

Statsforvaltaren skal arbeide for best mogleg samarbeid mellom kommunar, fylkeskommunar og statleg verksemd i fylket. For å styrkje samordningsrolla til statsforvaltarane har Kommunal- og distriktsdepartementet, mellom anna som del av oppfølginga av tillitsreforma, teke initiativ til å forenkle og forbetre styringa. Dei ulike departementa som styrer statsforvaltaren, er oppmoda om å fastsette færre krav til styring og rapportering, å gi fleire felles oppdrag, og meir lik og felles utforming av styringskrava.

I 2021 brukte statsforvaltninga 13 mrd. kroner på konsulenttenester. Lønsutgiftene i statsforvaltninga var i same år 143 mrd. kroner. Konsulentandelen varierer betydeleg mellom ulike statlege verksemdar. Regjeringa vil kutte i konsulentbruk i staten, og har i tildelingsbreva for 2022 pålagt stat-

lege verksemdar å arbeide for å redusere konsulentbruken på område der det ligg til rette for å nytte interne ressursar og kompetanse. Utover informasjons- og haldningskampanjar skal tenester frå kommunikasjonsbransjen som hovudregel ikkje nyttast. Verksemdene skal rapportere om konsulentbruken i årsrapporten for 2022.

Det er også gevinstar å hente ut gjennom felles innkjøpsavtaler. DFØ ved Statens innkjøpssenter inngår og forvaltar felles innkjøpsavtaler på vegne av staten. I 2022 blei det inngått ei avtale om flyreiser, og DFØ har estimert eit potensial for at avtala kan spare staten for minst 70 mill. kroner i året. DFØ skal i 2023 jobbe vidare med tiltak for å realisere gevinstar av alle inngåtte fellesavtaler for innkjøp.

Regjeringa ønskjer ei betre demokratisk styring og kontroll av velferdstenestene. Derfor har regjeringa sett ned eit utval som skal vurdere alternative løysingar til kommersiell drift for den delen av dei skattefinansierte velferdstenester som vert levert av private, kommersielle aktørar. Føremålet med utvalet er å greie ut korleis kommersiell drift kan fasast ut i ulike skattefinansierte velferdstenester, og legge fram ein eigen nullproffittmodell for kvar slik sektor. Utvalet skal òg greie ut ein juridisk definisjon for ideelle driftsformer. Alternativa til kommersiell drift kan vere at slike tilbod vert tilbakeført i offentleg eigenregi, at det vert eit større innslag av ideelle aktørar, eller ein kombinasjon av desse alternativa. Men ei utfasing kan òg innebere moglegheiter for framleis innslag av kommersielle aktørar med utgangspunkt i ei strengare regulering av verksemda deira enn i dag. Utvalet skal levere utgreiinga innan 1. juni 2024.

1.4 Digitalisering og ny teknologi – desentralisering i praksis

Ny teknologi gir store moglegheiter for desentralisering og styrking av busetnad og næringsutvikling i heile landet. For å lykkast med vidare digitalisering som legg til rette for verdiskaping og gode tenester i heile landet, er det viktig med ein god digital grunnmur i botn. Noreg har gode og sikre elektroniske kommunikasjonsnett i internasjonal målestokk, men tilbodet er betre i byar og tettstader enn i distrikta. Regjeringa ønskjer derfor ei kraftig utbygging av breiband- og mobildekning i heile landet.

Denne infrastrukturen og dei digitale tenestene legg til rette for nye løysingar som kan bidra til å løyse nokre av dei største utfordringane sam-

funnet står ovanfor, som behovet for auka produktivitet, ny velferdsteknologi i møte med ein aldrende befolkning og ny teknologi som kan bidra til å redusere klimaavtrykket i ei rekke næringar.

Mobil- og breibandsnett har blitt ein av dei viktigaste infrastrukturane i samfunnet og tilgang overalt er avgjerande for å sikre busetjing og verdiskaping i heile landet. Stadig større verdiar blir lagt inn i netta, på tvers av alle samfunnssektorar. Utbygginga av høghastigheits breiband går raskt i Noreg. Samstundes er det framleis betydelege geografiske forskjellar i breibandsdekninga. Per første halvår 2022 hadde 93,6 pst. av husstandane tilbod om breiband med hastigheit på minst 100 Mbit/s nedlasting, og i tillegg hadde 92,5 pst. tilbod om gigabitbreiband. I tettbygde strøk hadde heile 97 pst. av husstandane tilbod om gigabitbreiband, medan berre 70 pst. hadde slikt tilbod i spreiddbygde strøk.

Det er viktig å motverke at nokre område systematisk heng etter i utbygginga av breiband, og prioritere at alle husstandar og verksemdar så raskt som mogleg har tilbod om minimum 100 Mbit/s nedlastingshastigheit. Regjeringa har som mål at alle skal ha slikt tilbod innan utgangen av 2025. Det viktigaste verkemiddelet for å nå alle med raskt breiband er å leggje til rette for kommersiell utbygging. I nokre område byggjer ikkje marknadsaktørane ut på kommersielt grunnlag, og i slike område aukar regjeringa innsatsen. Forslaget om 412,7 mill. kroner i 2023 vil innebære den høgaste løyvinga til breibandutbygging som har vore i Noreg nokon gong.

Den teknologiske utviklinga går raskt. 5G-utbygginga har skote fart i 2022, og over to tredelar av befolkninga har no tilbod om 5G der dei bur. Regjeringa legg til rette for utbygging, og tilbydarane sine mål tilseier at det skal vere nasjonal dekning om lag på nivå med 4G-dekninga i løpet av 2023 eller tidleg i 2024. I tillegg legg regjeringa til rette for behova til industrien, både gjennom frekvensforvaltning og 5G-industriforum. Mobilnetta, og spesielt 5G, er eit viktig supplement til kabelbasert breiband, og kan bidra til å nå alle i heile landet med raskt breiband. Desse netta, saman med sensorar som kan koplast til internett (Tingas Internett (IoT)) og kunstig intelligens, legg også til rette for nye løysingar i industrien, auka produktivitet og reduserte klimautslepp, som følgje av forbetring og automatisering av prosessar. I tillegg blei breibandstilbod over lågbane-satellittar lansert i Sør-Noreg hausten 2022, og det er forventat at tilbodet blir utvida til heile landet. Dette vil kunne bidra til eit breibandtilbod med

god kapasitet og auka tilgjengelegheit mange stader, spesielt i distrikta.

I tillegg til høg kapasitet, er det viktig at netta er sikre og robuste. Kommunal- og distriktsdepartementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet følgjer opp dette gjennom krav i ekomlova og sikkerheitslova, og gjennom tilsyn, pålegg og rettleiing. Departementet har i 2022 hatt på høyring endringar i ekomlova som legg til rette for auka sikkerheit i datasenter. I tillegg vidarefører regjeringa arbeidet med å styrkje samarbeidet mellom kraftsektoren og ekomsektoren, som har avhengigheit til kvarandre.

Generelt har norske nett høg tilgjengelegheit, men regjeringa vil gjere meir for å redusere sårbarheiter, ikkje minst i distriktsområde der det manglar kommersielt grunnlag for reserveløysingar. Regjeringa foreslår derfor å styrkje satsinga på telesikkerheit og beredskap i 2023. Programmet forsterka ekom held fram. Gjennom programmet får sårbare kommunar etablert eit område i kommunen med forsterka reservestraum på tre døgn og ofte alternative føringsveggar. Dette gir vesentleg auka beredskap for lokal kriseleiing og befolkninga elles. Vidare foreslår regjeringa midlar til å styrkje infrastrukturen i Nordland. Med dette vil både Finnmark, Troms og Nordland ha fått slike målretta tiltak. I tillegg foreslår regjeringa midlar til systemet for mobilbasert befolkningsvarsling i dei norske mobilnetta og vil også prioritere den nye reserveløysinga for kommunikasjon til Svalbard.

Den auka kapasiteten og sikkerheita desse tiltaka i den digitale grunnmuren bidrar til, gjer at det ligg til rette for vidare utvikling av digitale tenester. Den høge digitale kompetansen i befolkninga støttar opp om slik utvikling.

I eit stadig meir digitalt samfunn, er det viktig at ingen blir halde utanfor. Noreg skårar høgast på områda brukarorientering og digital infrastruktur i internasjonale undersøkingar. Regjeringa har høge ambisjonar for digitalisering av offentleg sektor og ønskjer å gjennomføre eit taktskifte i digitaliseringa av offentleg sektor. Dette skal bidra til gode tenester for innbyggjarar, næringsliv og frivillig sektor, uansett kvar i landet ein held til. Digitalisering skal bidra til ein sterk og effektiv offentleg sektor. Digitalisering skal òg vera eit verktøy for å jobba smartare internt i offentleg sektor.

Under pandemien auka digitaliseringstakta i offentleg sektor. Dei digitale fellesløysingane har spelt ei avgjerande rolle i denne raske utviklinga av nye digitale tenester. Digitaliseringsdirektoratet har starta arbeidet med å fornye den tekniske

plattforma for fellesløysingane slik at dei er rusta for vekst, og skal prioritere dette arbeidet i 2023.

Regjeringa vil òg leggje til rette for at Noreg utnyttar moglegheitene bruk av teknologi og data gir for auka verdiskaping, innovasjon og berekraftig utvikling. Det er viktig å ha gode rammevilkår som støttar utvikling og bruk av digitale tenester, mellom anna deling av offentlege data for innovasjon og nye forretningsmodellar i næringslivet og sivilsamfunnet. Regjeringa vil òg jobbe for at kompetansen i små og mellomstore bedrifter blir styrkt, slik at dei kan ta del i den datadrivne økonomien. Samstundes vil regjeringa følgje med på utviklinga i internasjonalt regelverk, mellom anna knytt til kunstig intelligens.

Regjeringa vil leggje fram ein handlingsplan som følgjer opp strategien *Digital hele livet*. Som ein del av arbeidet har Kommunal- og distriktsdepartementet og KS i 2022 inngått ein ny samarbeidsavtale om å vidareføre arbeidet med kommunale hjelpetilbod for å auke den digitale kompetansen til innbyggjarane. Alle skal kunne bruke dei offentlege digitale tenestene, uavhengig av alder, funksjonsevne og utdanningsnivå. Regjeringa foreslår for 2023 at det blir sett av midlar til både tilskot til hjelpe og rettleiingstilbod til innbyggjarar med manglande eller låg digital kompetanse, tilskot til Seniornett og midlar for å legge til rette for krav om synstolking, jf. omtale under programkategori 13.40.

Befolkninga må ha tillit til digitale løysingar for at dei skal vere villige til å ta løysingane i bruk. Eit godt personvern er sentralt for denne tilliten. Regjeringa vil gjere den regulatoriske sandkassa for personvern og kunstig intelligens permanent frå 2023. Sandkassa er eit tiltak for å stimulere til utvikling av personvernvenlege og rettferdige tekniske løysingar, og både offentlig og privat sektor kan få rettleiing i arbeidet med å ivareta personvernet i nye og innovative løysingar.

Regjeringa vil vidareutvikle den nasjonale infrastrukturen for geografisk informasjon for å styrkje deling og bruk av data på tvers av offentlig og privat sektor. I 2023 blir det foreslått 36 mill. kroner ekstra til arbeid knytt til matrikkelen, med utvikling av ein ny modul for overføring av store mengder data i samband med deling av fylke og kommunar og oppstart av eit arbeid for å verdifastsette fritidsbustadar. Løyvinga vil bidra til generell heving av kvaliteten på matrikkelen og følgjer opp oppmodingsvedtak frå Stortinget. Ein matrikkel med høgare kvalitet og betre tekniske løysingar er viktig for arbeidet med forenkling og innsparingar i stat, kommunar og næringsliv.

Ein nasjonal detaljert høgdemodell er ferdigstilt og bidrar til betre grunnlag for avgjerder i både offentlig og privat sektor, og store innsparingar knytt til temakartlegging, klimatilpassing, beredskap, planarbeid og infrastrukturutbygging.

1.5 Vidareutvikling av bustadpolitikken

Regjeringa ønskjer ein aktiv bustadpolitikk, og har fire hovudsatsingar:

- fleire skal få moglegheit til å eige eigen bustad
- utvikle gode bustadmiljø
- leggje til rette for å byggje fleire bustader
- ha ei klimavenleg byggjenæring

Regjeringa vil leggje fram ei melding til Stortinget om ein heilskapleg bustadpolitikk. Meldinga vil både ta for seg både leige- og eigarmarknaden.

Vi har, i realiteten, ikkje berre éin bustadmarknad i Noreg, men fleire. Det er store forskjellar mellom kommunar, og mellom by og distrikt. Sentraliseringa forsterkar dette biletet. Dermed er også løysingane lokale, og kommunane har ei viktig rolle i arbeidet med å jamne ut sosiale og geografiske forskjellar i bustadmarknaden.

Det å eige sin eigen bustad kan gi økonomisk tryggleik. Denne økonomiske tryggleiken går ofte i arv mellom generasjonane. Samstundes er føresetnadane for stabile og trygge bustadforhold større for dei som eig enn for dei som leiger bustad. For mange er det å kjøpe bustad vegen til ein trygg og stabil bustadsituasjon. Eigarlinja ligg fast i norsk bustadpolitikk, og regjeringa vil bidra til at fleire skal kunne kjøpe sin eigen bustad. Eit av spørsmåla regjeringa skal sjå på i meldinga til Stortinget, er om det er for vanskeleg å kome inn på bustadmarknaden for nokre grupper og i nokre delar av landet.

Regjeringa er oppteken av å finne gode løysingar for kommunar i distrikta med lav nybygging, samstundes som det er mangel på bustader som er tilpassa folk sine behov. Når det er få aktørar i bustadmarknaden, er behovet for at kommunane tar ei aktiv rolle spesielt stort. Regjeringa vil styrkje det distriktsretta arbeidet i Husbanken, og foreslår å setje av midlar til kommunane til å teste ut nye verkemiddel og samarbeidsformer for å fremje gode bustadtilbod i distriktskommunar i 2023.

Sentraliseringa forsterkar forskjellane i bustadprisar mellom sentrum og utkanten. Høge bustadprisar i pressområda gjer det vanskeleg for barnefamiljar og personar med låge inntekter å

etablere seg, og det kan oppstå ei opphoping av dårlege levekår. Regjeringa er oppteken av å finne løysingar for pressområde med høg prisvekst på bustader. Det kan vere behov for nye måtar å jobbe på, og regjeringa foreslår å setje av midlar til forsøk i pressområde i 2023.

Trygge og gode bustadforhold er viktig for å bidra til å jamne ut forskjellar i levekår og sikre gode vilkår for oppvekst for barn og unge.

Ei sentral utfordring i bustadpolitikken er at ikkje alle hushald sjølv klarar å skaffe seg og behalde ein eigna bustad. Statistisk sentralbyrå (SSB) anslår at om lag 165 600 personar var vanskelegstilte på bustadmarknaden i 2021. Dette er personar som har låg inntekt, og i tillegg er trongbudde og/eller har høg gjeldsbelasting. Dette var ein nedgang på om lag 10 000 personar frå 2020. Regjeringa ønskjer å vidareføre denne utviklinga, og har lagt fram eit nytt lovforslag for å hjelpe vanskelegstilte på bustadmarknaden, jf. Prop. 132 L (2021–2022) *Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet*. Lovforslaget klargjer kva plikter kommunane har på det bustadsosiale feltet, og kan bidra til betre og meir likeverdig hjelp til vanskelegstilte på bustadmarknaden.

Bustøtta er eit viktig verkemiddel for å sikre personar med låge inntekter og høge buutgifter ein høveleg bustad. I mai 2022 tok regjeringa imot ein rapport frå ei ekspertgruppe som har evaluert bustøtteordninga og foreslått ei framtidig innretting av ordninga. Rapporten vil bli viktig i arbeidet med å vidareutvikle bustøtta.

Regjeringa vil ha ei klimavenleg byggjenæring, samstundes som byggjekostnadane skal vere så låge som mogleg. Regjeringa har mellom anna innført krav om at nye bygg skal vere tilrettelagde for seinare demontering, og at materialar skal vere kartlagde for ombruk ved endringar i eksisterande bygg. Kravet til sortering av avfall ved tiltak i nye og eksisterande bygg er auka frå 60 pst. til 70 pst.

Regjeringa vil bidra til auka energiproduksjon og energieffektivisering i eksisterande og nye bygg. Regjeringa arbeider med fleire tiltak, og vil som ein del av arbeidet også vurdere endringar i plan- og bygningsregelverket. Regjeringa vil sjå tiltak i samanheng slik at dei gir best mogleg verknad, og balansere omsyn til energiutfordringar, miljø og klima og byggjekostnadar. Regjeringa har vidare sett av til saman 480 mill. kroner årleg til energitiltak gjennom Husbanken, slik at Husbanken frå 2023 kan gi støtte til energitiltak i kommunalt eigde utleigebustader, sjukeheimar og omsorgsbustader, og studentbustader. Sjå omtale under kap. 581, post 60 og kap. 270, post 76 i Prop.

1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet. Støtta til energitiltak i kommunalt eigde utleigebustader vil kome hushald med låge inntekter til gode.

Regjeringa har i mange år hatt samarbeid med dei store byane om områdesatsing i område som har opphoping av levekårsutfordringar. Regjeringa er oppteken av at alle nabolag skal vere gode og trygge stader å bu og vakse opp i. Det er derfor satt av midlar til områdesatsingar i byar, sjå omtale under kap. 590, post 65. I 2023 foreslår regjeringa å auka midlane til områdesatsingar med 15 mill. kroner til nye samarbeidsavtaler om områdesatsingar.

NOU 2020: 16 *Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle* viser at det er tendensar til auka skilnader mellom nabolag i byane, særleg på Aust- og Sørlandet. Nokre område har ein svært høg del barn i fattige familiar, som mellom anna kan gi krevjande oppvekstforhold. Regjeringa vil våren 2023 leggje fram ei melding til Stortinget om levekår i byar.

1.6 Ein aktiv distriktpolitikk

Regjeringa vil leggje til rette for at folk skal kunne bu, arbeide og leve gode liv i heile landet og at alle innbyggjarar, uansett bustad, har eit velfungerande tenestetilbod. Det viktigaste er trygt arbeid til alle, god beredskap og velferdstenester nær folk. Regjeringa vil sikre eit godt og desentralisert tenestetilbod. Ein omfordelende skatte- og avgiftspolitik, gode offentlege tenester, infrastruktur og satsing på teknologi, omstillingsevne og kunnskap er nødvendig for å sikre busettjing og verksemdar i heile Noreg. Regjeringa vil våren 2023 leggje fram ei melding til Stortinget om distriktpolitikk, og mellom anna vurdere tilrådingar gitt av distriktsdemografiutvalet og distriktsnæringsutvalet.

Eit hovudverkemiddel i distriktpolitikken er den differensierte arbeidsgjevaravgifta. Regjeringa vidarefører denne ordninga. Regjeringa vil gå gjennom det distriktpolitiske verkemiddelapparatet for å sikre at det fungerer best mogleg.

For å skape nye jobbar og kutte utslapp, vil regjeringa føre ein aktiv grøn næringspolitikk, og satse på område som karbonfangst, -bruk og -lagring, havvind, hydrogen, batteriteknologi, grøn skipsfart, landtransport, og skog, treforedling og andre fornybare næringar. Dette er viktige distriktsnæringsar som vil gi viktige bidrag til grøn omstilling. Regjeringa er oppteken av at fylkeskommunane og kommunane bidrar til god tilgang på attraktive og berekraftige næringsareal som

sikrar vekst og utvikling i alle delar av landet. Lokalisering og planlegging av næringsareal må gjerast på bakgrunn av eit heilskapleg og komplett kunnskapsgrunnlag. Det er nødvendig for å sikre viktige areal for matproduksjon og naturmangfald, unngå auka klimagassutslepp, leggje til rette for nødvendig infrastruktur og bustader og for å ta omsyn til lokalsamfunnet og andre viktige samfunnsinteresser. Regjeringa vil bidra til effektive planprosessar for grøn industri gjennom rettleiing og andre tiltak som styrkjer dialogen mellom aktuelle styresmakter og partar.

Kommunane er viktige medspelarar i utviklinga av nye arbeidsplassar og auka eksport baserte på våre felles naturressursar. I Hurdalsplattformen står det at regjeringa vil:

«Sikre at lokalsamfunn som stiller sine naturressurser til disposisjon for utbygging, får mer igjen for det og sikres en rettmessig del av verdiskapingen, herunder gjennom endret skattlegging av vindkraft.»

Det grønne skiftet vil krevje omfattande arealbruk både til fornybar energi og nye grønne næringar. Ein viktig premis for gjennomføringa av det grønne skiftet, vil nett vere at dei lokalsamfunna som avstår verdifulle areal til slike føremål, blir sikra sin rettmessige del av verdiskapinga.

Regjeringa vil leggje til rette for at lokalsamfunn som stiller sine naturressursar til disposisjon for utbygging, får meir igjen for det og blir sikra ein rettmessig del av verdiskapinga. Sjå nærare omtale i Prop. 1 LS (2022–2023) Skatter, avgifter og toll 2023.

For å sikre landbruk over heile landet auka verdiskaping og redusert klimaavtrykk, er det nødvendig å auke lønsemda i bruk av jordbruksareala. Fiskerinæringa og havbruksnæringa er viktige for norsk økonomi, og for norsk matproduksjon, verdiskaping, busetjing og arbeidsplassar langs kysten. Samisk reindrift er ei viktig distrikts- og kulturnæring som er familiebasert og byggjer på eit unikt levesett. Reindriften har gode moglegheiter for auka verdiskaping, og har som urfolksnæring eit særskilt vern i kraft av folkeretten.

Reiselivet skal bidra til å sikre verdiskaping og arbeidsplassar i heile landet. Regjeringa vil jobbe for å gjere reiselivsnæringa meir berekraftig, for å sikre fleire heilårlege arbeidsplassar i næringa.

Regjeringa vil satse på kunnskap og praktisk læring gjennom heile livet. Regjeringa vil styrkje utviklinga av fleksible og desentraliserte utdannings- og kompetanseutviklande tilbod på alle

utdanningsnivå i distrikta, basert på regionale kompetansebehov. Regjeringa har som mål å mobilisere innbyggjarar og verksemder til kompetanseutvikling, gjennom mellom anna studiesentra som skal leggje til rett for utdanning der folk bur, basert på lokale behov. Regjeringa vil òg leggje til rette for at statleg tilsette kan jobbe desentralisert. Det inneber mellom anna å byggje kompetansmiljø over heile landet gjennom ei jamnare fordeling av offentlege arbeidsplassar.

Infrastruktur som veg, jernbane, hamner, ferjer, flyplassar, breiband og mobilnett bind Noreg saman. Auka framkome og betre tryggleik skal liggje til grunn for samferdslespolitikken.

Hamnene er viktige for verdiskaping og busetjing langs kysten. Regjeringa vil ruste opp hamner og farleier slik at vi kan få meir gods frå veg til sjø og sikre vidare utvikling av fiskeriavhengige kystsamfunn. Regjeringa meiner det er ei viktig oppgåve å sørge for eit godt ferjetilbod og sikre at overføringane til fylkeskommunal ferjedrift samsvargar betre med kva dei reisande og næringslivet treng. Med budsjettforslaget for 2023 vil regjeringa halvere prisane på riksvegferjer og fylkesvegferjer samanlikna med 1. januar 2021. Regjeringa innførte i 2022 ei ordning med gratis ferje som no blir utvida, og som vil gjelde for alle ferjesamband med under 100 000 passasjerar årleg og til øyer og andre samfunn utan vegsamband til fastlandet. Sjå meir i Prop. 1 S (2022–2023) for Samferdselsdepartementet.

Digital infrastruktur er avgjerande for å byggje landet i framtida. Digitalisering og ny teknologi endrar samfunnet. Det kan bidra til mellom anna utvikling i offentlege og private tenester, eit meir effektivt og miljøvenleg næringsliv og transportsystem og samarbeid mellom aktørar over store avstandar. Regjeringa meiner det er eit statleg ansvar at alle i Noreg – husstandar og verksemder – har tilgang til høghastigheitsbreiband.

Regjeringa vil fremje innovasjon i offentleg sektor og eit taktskifte i digitaliseringspolitikken, som også kjem distrikta til gode.

Regjeringa har eit mål om auka bustadbygging i distrikta, og vil derfor styrkje det distriktsretta arbeidet til Husbanken og gi kommunane ei styrkt rolle i arbeidet med å jamne ut sosiale og geografiske skilnader i bustadmarknaden.

Regjeringa vil sikre ei desentralisert helseteneste. Ei sterk offentleg helseteneste er avgjerande for å unngå sosiale og geografiske skilnader og ein todeling av helsetenesta. Ei utvikling og styrking av fastlegetenesta er derfor eit viktig mål.

Regjeringa har revidert retningslinjene for lokalisering av statlege arbeidsplassar og statleg

tenesteproduksjon. Statlege verksemdar bidrar til å styrkje kompetansmiljøa, og til meir breie og solide arbeidsmarknader i regionane der dei ligg. Statlege arbeidsplassar bør derfor kome heile landet til gode.

Regjeringa vil gi folk i heile landet tryggleiken tilbake. Regjeringa vil bidra til betre samarbeid mellom dei ulike naudetatane og andre beredskapsorganisasjonar, og vil arbeide for at dei er til stades i heile Noreg.

Regjeringa vil styrkje det lokale politiet i heile landet, både for å sikre betre førebuing og for raske respons ved alvorlege hendingar. For å oppnå auka lokal beredskap vil regjeringa betre dei lokale polititjenestene, gi meir tilgjengeleg politi for folk i heile landet og opprette nye tenestestader. Polititjenestene skal betrast blant annet gjennom lokalt tilpassa tiltak som kan setjast inn i samarbeid mellom kommune og politidistrikt.

Regjeringa meiner berekraftige småbyar og større tettstader med levande sentrum, variert bustadtilbod, gode nabolag og eit mangfald av tilbod, tenester og møteplassar vil gjere heile regionen attraktiv for befolkning, næringsliv og besøkjande. Utviklingskraftige og attraktive småbyar som samhandlar godt med omlandskommunane sine om mellom anna plan- og utviklingsoppgåver er derfor viktige for distriktpolitikken. Regjeringa er oppteken av at god infrastruktur og eit godt samferdslestilbod bind småby og omland saman. Regjeringa meiner det samstundes må leggjast til rette for lokalt tilpassa transportløyningar.

Regjeringa vil bidra til meir målretta og samordna innsats i regional- og distriktpolitikken ved hjelp av bygdevekstavtaler og regionvekstavtaler. Avtalene har som føremål å styrkje samordninga av ulike offentlege tiltak og verkemiddel, slik at den samla innsatsen treff betre. Regionvekstavta-

ler vil utviklast som eit verktøy for meir effektiv og koordinert innsats frå staten og fylkeskommunen for å møte store samfunnsutfordringar i det enkelte fylke. Målet med bygdevekstavtaler og den understøttande tilskotsordninga er å bidra til busetjing, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidretta næringsutvikling i dei minst sentrale delane av Distrikts-Noreg.

Regjeringa vil fornye og forsterke innsatsen i nordområdepolitikken og har store ambisjonar for Nord-Noreg. Norsk busetjing i Nord-Noreg har vore eit politisk mål i landet vårt i fleire hundre år. Den politikken har gitt Noreg suverenitet over store område på land og i havet, med enorme naturrikdommar av stor verdi. Busetjinga i den nordlegaste landsdelen er i heile landet si interesse. Det er her demografiutfordringane er størst, det er her avstandane er lengst, og her er grensa til fleire av våre naboland, mellom anna til Russland. Utviklinga i folketalet i dei samiske områda er bekymringsfull. Levedyktige samiske lokalsamfunn er ein føresetnad for å styrkje og vidareutvikle samiske språk, kultur og samfunns- liv. Styrking av distriktsnæringslivet og tilgangen på kompetent arbeidskraft er tiltak med høg relevans for samiske område og aktørar. Dette vil bli følgt opp i den nye meldinga om distriktpolitikk. Evalueringa av dei personretta tiltaka i tiltaks- sonen i Finnmark og Nord-Troms vil vere klar ved slutten av 2022, og det blir og samla inn meir kunnskap om omfanget og resultatane av person- retta tiltak i kommunane. Regjeringa har ambisjo- nar om å prøve ut nye tiltak i distriktpolitikken, og dei vil vere særskild viktige i nord. Regjeringa foreslår å styrkje ordningane i tiltaks- sonen med gratis barnehage og auke satsane for avskrivning av studiegjeld. Dette skal bidra til å styrkje til- gangen til arbeidskraft.

2 Det økonomiske opplegget for kommunesektoren

2.1 Kommunesektoren sine inntekter i 2022

I Meld. St. 2 (2021–2022) *Revidert nasjonalbudsjett 2022* blei realveksten i dei samla og frie inntektene til kommunesektoren i 2022 rekna til høvesvis -3,3 mrd. og -8,9 mrd. kroner når ein måler frå anslag for rekneskap for 2021. Ekstraordinære skatteinntekter knytt til utbytte på 14 mrd. kroner og løyvingar knytt til koronapandemien, blei haldne utanom vekstanslaget.

Realveksten i dei samla og frie inntektene til kommunesektoren i 2022 er no rekna til høvesvis -7,4 mrd. og -13,3 mrd. kroner. Skatteinntektene til kommunesektoren i 2022 knytt til inntekt og formue er rekna til å bli 2,4 mrd. kroner høgare enn lagt til grunn i *Revidert nasjonalbudsjett 2022*. Samstundes er pris- og kostnadsveksten for 2022 oppjustert frå 3,7 pst. til 5,3 pst. Bakgrunnen for auken i kostnadsveksten er i hovudsak eit uvanleg høgt anslag for prisvekst gjennom året. Oppjusteringa av kostnadsveksten trekker isolert sett inntektsveksten i 2022 ned med 7,1 mrd. kroner. Denne kostnadsveksten vidareførast i 2023.

Ein må sjå inntektsutviklinga i 2022 i samanheng med den sterke inntektsauken i 2021. Nedgangen i 2022 kjem frå eit høgt inntektsnivå i 2021. Kommunesektoren fekk i 2021 auka skatteinntekter på 18,2 mrd. kroner samanlikna med anslaget i *Nasjonalbudsjettet* for 2021. Mykje av dei ekstra skatteinntektene var eingongsinntekter som ikkje blei vidareført til 2022. Samstundes har det vore ein sterk kostnadsauke i 2022 som dreg ned det reelle inntektsnivået. Kommunesektoren hadde i 2021 høge driftsresultat og disposisjonsfond, noko som gjer dei rusta til å møte strammare økonomiske rammevilkår i 2022.

Ei arbeidsgruppe med representantar for staten og kommunesektoren har levert ei utgreiing om dei økonomiske konsekvensane av koronapandemien for kommunesektoren i 1. halvår 2022. Regjeringa vil i nysalderinga av statsbudsjettet for 2022 kome attende til saka.

2.2 Kommunesektoren sine inntekter i 2023

I Kommuneproposisjonen for 2023 la regjeringa opp til ein realvekst i kommunesektoren sine frie inntekter på mellom 1,8 og 2,3 mrd. kroner. Vidare blei det varsla at veksten ville fordele seg med 1/3 til fylkeskommunane og 2/3 til kommunane.

I kommuneproposisjonen blei det anslått ein vekst i kommunesektoren sine demografikostnader på om lag 1,9 mrd. kroner. Av dette var 1,4 mrd. kroner knytt til tenester som blir finansiert av dei frie inntektene. Når det gjeld pensjonskostnader, var det anslått ein nullvekst utover deflator.

Basert på nye framskrivingar frå SSB har Det tekniske berekningsutval for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) utarbeidd nytt anslag over meirkostnadene til demografi for 2023. Det nye anslaget viser ein auke i demografikostnadene på 3,2 mrd. kroner, av dette er om lag 2,6 mrd. kroner meirutgifter som blir finansiert av dei frie inntektene. Dette er 1,2 mrd. kroner høgare enn anslaget i kommuneproposisjonen for 2023. Veksten er fordelt med om lag 1,7 mrd. kroner på kommunane og vel 0,9 mrd. kroner på fylkeskommunane. Sett under eitt må ein betydeleg del av oppjusteringa sjåast i samanheng med talet på flyktingar frå Ukraina. Anslaget er usikkert, og talet på flyktingar kan auke.

Anslaget for pensjonskostnadene viser no ein nedgang på om lag 0,1 mrd. kroner. Anslaget er usikkert.

Regjeringa legg no opp til ein realvekst i sektoren sine frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner. Dette svarar til ein realvekst på om lag 0,6 pst. Inntektsveksten er rekna frå inntektsnivået i 2022 slik det blei anslått etter stortingsbehandlinga av revidert nasjonalbudsjett for 2022. Mellombelse og ekstraordinære skatteinntekter på 14 mrd. kroner og løyvingar knytt til koronapandemien i 2022 er haldne utanom. Ved berekning av realvekst i kommunesektoren sine inntekter er det lagt til grunn ein pris- og kostnadsvekst på 3,7 pst.

Regjeringa foreslår, i tråd med kommuneproposisjonen for 2023, at veksten blir fordelt med om lag 2/3 til kommunane og om lag 1/3 til fylkeskommunane. Kommunane får ein vekst i frie inntekter på om lag 1,7 mrd. kroner, medan fylkeskommunane får ein vekst på 0,9 mrd. kroner.

Etter dette er det anslått at kommunesektoren sitt handlingsrom aukar med om lag 0,1 mrd. kroner i 2023. Det er da tatt omsyn til meirutgifter som følgje av den demografiske utviklinga på om lag 2,6 mrd. kroner og vekst i dei samla pensjonskostnadene på om lag -0,1 mrd. kroner.

Tabell 2.1 Auke i kommunesektoren sitt handlingsrom i 2023

	Mrd. kroner
Vekst i frie inntekter	2,6
- meirkostnader demografi	2,6
+ meirkostnader pensjon	0,1
Auka handlingsrom	0,1

Nærare om realveksten i samla inntekter

I tabell 2.2 er realveksten i kommunesektoren sine samla inntekter på 5,2 mrd. kroner dekomponert.

Ved pålegg om nye eller utvida oppgåver for kommunesektoren, avvikling av oppgåver eller regelendringar som har økonomiske konsekvensar, blir kommunesektoren kompensert eller trekt i frie inntekter basert på endring i økonomisk belastning. Desse endringane blir haldne utanom berekna vekst i frie inntekter, men inngår i veksten i samla inntekter. For 2023 utgjer desse endringane i løyvingane samla sett ein auke på om lag 2,8 mrd. kroner. Endringane knyter seg til mellom anna gratis ferjer og takstrabattar, foreldrebetaling SFO/barnehage, saker knytt til sosialhjelp, ny opplæringslov, samværsplan som følgje av ny barnelov, synstolking, lærlingtilskot og auka basistilskot til fastlegar.

Øyremerkte tilskot går ned med netto 0,6 mrd. kroner. Dette må ein sjå i samanheng med mellom anna toppfinansieringsordninga for ressurskrevjande tenester.

Tabell 2.2 Realvekst i kommunesektoren sine samla inntekter i 2023

	Mrd. kroner
Frie inntekter	2,6
Frie inntekter knytt til endringar i oppgåver ¹	2,8
Øyremerkte tilskot	-0,6
Gebyrinntekter	0,5
Realvekst samla inntekter	5,2

¹ Desse midlane blir løyvd som frie inntekter, men er ikkje med i veksten i frie inntekter fordi dei er knytt til endringar i pålagte oppgåver. Midlane er rekna med i veksten i dei samla inntektene.

Nærare om realveksten i frie inntekter

Tabell 2.1 viser anslag på kommunesektoren sine frie inntekter i 2022 og 2023 i løpande prisar. Inntektsnivået i 2022 er anslag på rekneskap i denne proposisjonen. Det inneber at oppjusteringa av skatteanslaget knytt til inntekt og formue på 2,4 mrd. kroner er medrekna. Inntektsnivået i 2022 er korrigert for oppgåveendringar, regelendringar og endringar i finansieringa av kommunesektoren sine oppgåver. Hensikta med å korrigere for oppgåveendringar mv. er å gjere inntektsnivået i 2022 samanliknbart med inntektsnivået i 2023. Vidare er inntektsnivået i 2022 korrigert for ekstraordinære skatteinntekter på 14 mrd. kroner og løyvingar knytt til koronapandemien, som ikkje blir vidareført til 2023. Det er gjort nærare greie for korreksjonar i programkategori 13.70, tabell 5.9.

I kommuneproposisjonen for 2023 blei det varsla at den kommunale skattøyren skal fastsettast ut frå ei målsetting om at skatteinntektene skal utgjere 40 pst. av kommunane sine samla inntekter. Anslaget på kommunesektoren sine skatteinntekter i 2023 bygger mellom anna på ein sysseltjingsvekst på 0,8 pst. og ein årslønnsvekst på 4,2 pst. frå 2022 til 2023.

Forslag til kommunale og fylkeskommunale skattøyrrar for 2023 er lagt fram i Prop. 1 LS (2022–2023) *Skatter, avgifter og toll 2023*. Det er foreslått at den fylkeskommunale skattøyren aukar frå 2,40 pst. til 2,45 pst., medan den kommunale skattøyren aukar frå 10,95 pst. til 11,15 pst.

Etter dette er det anslått at skatteinntektene utgjer om lag 40 pst. av kommunesektoren sine samla inntekter.

Tabell 2.3 Kommunane og fylkeskommunane sine frie inntekter

	Mill. kroner. Nominelle prisar ¹								
	Kommunane ²			Fylkeskommunane ²			Kommunesektoren i alt		
	2022 ³	2023	Pst. endr.	2022 ³	2023	Pst. endr.	2022 ³	2023	Pst. endr.
Skattar i alt	216 062	217 527	0,7	40 120	40 350	0,6	256 182	257 877	0,7
<i>Av dette skatt på inntekt og formue</i>	<i>199 780</i>	<i>200 750</i>	<i>0,5</i>	<i>40 120</i>	<i>40 350</i>	<i>0,6</i>	<i>239 900</i>	<i>241 100</i>	<i>0,5</i>
Rammetilskot ⁴	149 383	160 875	7,7	40 393	43 606	8,0	189 776	204 482	7,7
Sum frie inntekter	365 445	378 403	3,5	80 513	83 956	4,3	445 958	462 359	3,7

¹ Pris- og lønnsveksten i kommunesektoren 2023 (deflator) er anslått til 3,7 pst.

² Oslo er delt i ein kommunedel og ein fylkeskommunedel.

³ Anslag på rekneskap korrigert for oppgåveendringar, ekstraordinære skatteinntekter og verknadene av koronapandemien, jf. tabell 5.8 under programkategori 13.70

⁴ Omfattar ikkje kap. 571, post 21 Spesielle driftsutgifter

For nærare omtale av endringar i rammetilskotet, sjå programkategori 13.70, mellom anna tabell 5.9 og etterfølgjande omtale av dei ulike endringane.

Konsesjonskraft

Regjeringa meiner det ikkje er rimeleg at enkelte skal hente ut store overskot som følgje av ekstraordinært høge straumprisar, samstundes som andre får høge utgifter i den ekstraordinære situasjonen vi står i no. I budsjettet legg regjeringa derfor opp til at dei som kan forventast å ha store inntekter som følgje av høge straumprisar i år og neste år utover det som må seiast å vere normal fortjeneste, må dele nokre av dei ekstraordinære inntektene med fellesskapet. Dette gjeld også fleire kommunar og fylkeskommunar, både som eigarar av kraftverk og som mottakarar av konsesjonskraft.

Dei høge straumprisane gir ein vesentleg høgare verdi på konsesjonskrafta enn i tidlegare år. Verdien av konsesjonskrafta i områda med høge straumprisar er anslått til om lag 13 mrd. kroner i 2022 og 11 mrd. kroner i 2023 basert på prisanslag fastlagt i starten av august i år, opp frå 4 mrd. kroner i 2021.¹ Kor mykje av den auka verdien som blir realisert i form av auka inntekt i den

enkelte kommune og fylkeskommune er samtidig usikkert. Korleis krafta blir disponert og til kva pris den eventuelt blir selt, varierer betydeleg mellom kommunar og fylkeskommunar. Det finst inga samla oversikt over dette. På grunn manglande informasjon og uvisse, har regjeringa lagt opp til å trekke ein avgrensa del av anslått verdi.

Regjeringa foreslår eit eittårig trekk i rammetilskotet på til saman 3 mrd. kroner frå kommunar og fylkeskommunar med inntekter frå konsesjonskraft og som ligg i områda med høgast prisar (høgprisområda NO 1, NO 2 og NO 5), fordelt med 2,2 mrd. kroner på kommunane og 0,8 mrd. kroner på fylkeskommunane. Dette svarar til anslagsvis under ein tredjedel av den anslåtte verdien av konsesjonskrafta i desse områda berre i 2023. Med dette er det er tatt høgde for at kommunar kan ha bunde opp prisen i lange kontraktar.

Regjeringa er oppteken av at bidraget den enkelte kommune og fylkeskommune skal gi tilbake til fellesskapet, skal stå i eit rimeleg forhold til dei faktiske inntektene som kan realiserast. Ingen skal bli trekt for inntekter dei ikkje kan realisere som følgje av juridisk bindande kontraktar som blei inngått før dette forslaget blei kjent. Fordelinga av trekket vil i utgangspunktet bli basert på kommunane og fylkeskommunane sin del av total mengde konsesjonskraft i dei aktuelle prisområda, verdsett til forventa marknadspris. For å få ei meir rimeleg fordeling, vil regjeringa fram til 1. desember gi kommunane høve til å rapportere inn korleis konsesjonskrafta er disponert. Basert

¹ Verdiberekningane baserer seg på at krafta blir selt til spotpris. For 2023 er det lagt til grunn ein pris på 182,73 øre/kWh på Østlandet (NO 1), 193,93 øre/kWh på Sørlandet (NO 2) og 179,93 øre/kWh på Vestlandet (NO 5).

Boks 2.1 Inntektene til kommunesektoren i 2023

Kommunesektoren sine samla inntekter er anslått til om lag 644 mrd. kroner i 2023. Tabell 2.4 viser samansetjinga av inntektene i 2023 og nominell endring frå 2022. Veksten er rekna frå

anslag på rekneskap 2022 i denne proposisjonen, korrigert for oppgaveendringar, ekstraordinære skatteinntekter og tilleggsøyvingar som følgje av koronapandemien.

Tabell 2.4 Kommunesektoren sine inntekter i 2023

	Mrd. kroner	Del av samla inntekter (pst.)	Endring frå 2022 ¹ (pst.)
Frie inntekter	462,4	71,8	3,7
<i>Skatteinntekter</i>	257,9	40,0	0,7
<i>Rammetilskot</i>	204,5	31,7	7,7
Øyremerkte tilskot ²	35,3	5,5	1,8
Gebyr	92,9	14,4	4,3
Meirverdiavgiftskompensasjon	30,2	4,7	4,1
Andre inntekter	23,5	3,7	3,7
Totalt	644,3	100,0	4,1

¹ Nominell endring. Berekningsgrunnlaget er anslag på rekneskap for 2022 korrigert for oppgaveendringar, ekstraordinære skatteinntekter og tilleggsøyvingar som følgje av koronapandemien.

² Ekskl. tilskot til kommunane sitt arbeid med flyktingar, personar med opphald på humanitært grunnlag og asylsøkarar.

Kommunesektoren sine skatteinntekter og rammetilskot er sektoren sine frie inntekter. Dei frie inntektene utgjer 71,8 pst. av dei samla inntektene. Desse inntektene kan disponerast fritt innafør ramma av lover og forskrifter, og gir kommunesektoren rom for lokal tilpassing av verksemda.

Skatteinntekter er kommunesektoren sin del av skatt på alminneleg inntekt frå personlege skattyttarar, formuesskatt og eigedomsskatt i kommunar som har innført det. Ein del kommunar har inntekter frå naturressursskatt frå vasskraftverk. Storleiken på skatteinntektene avheng av mellom anna utviklinga i skattegrunnlaga og av dei kommunale og fylkeskommunale skattøyvrane. Rammetilskot blir løyvd på Kommunal-

og distriktsdepartementet sitt budsjett, kap. 571 og 572.

Øyremerkte tilskot skal nyttast i tråd med føremålet som er angjeve for løyvinga. Øyremerkte tilskot utgjer 5,5 pst. av dei samla inntektene.

Gebyrinntektene er kommunale avgifter og eigenbetalingar for tenester som kommunane leverer, til dømes tekniske tenester, helse- og omsorgstenester og barnehagar, og utgjer 14,4 pst. av dei samla inntektene. Meirverdiavgiftskompensasjon er refusjon til kommunesektoren for anskaffingar som er meirverdiavgiftspliktige, og utgjer 4,7 pst. av dei samla inntektene.

på innsendt informasjon vil regjeringa fastsette den endelege fordelinga. Regjeringa vil gi kommunane og fylkeskommunane meir utfyllande informasjon om innrapporteringa. Regjeringa vil

følgje med på utviklinga, og ved behov komme tilbake til Stortinget i samband med revidert nasjonalbudsjett 2023.

3 Oppfølging av oppmodingsvedtak

Nedanfor er ei oversikt over oppfølging av oppmodingsvedtak under Kommunal- og distriktsdepartementet. Oversikta omfattar alle vedtak frå stortings sesjonen 2021–2022 og alle vedtak frå tidlegare sesjonar som kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 141 S (2021–2022) meinte ikkje var

følgde opp ferdig. I tabellen nedanfor blir det og opplyst om departementet planlegg at rapporteringa knytt til oppmodingsvedtaket no blir avslutta eller om departementet òg vil rapportere konkret på vedtaket i budsjettproposisjonen for neste år.

Tabell 3.1 Oversikt over oppmodingsvedtak, ordna etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapporteringa blir avslutta (Ja/Nei)
2021–2022	4	Mellombels styrking av bustøtte og sosialhjelp	Ja
2021–2022	35 nr. 7	Lokal energiproduksjon, energieffektivisering og ladeinfrastruktur i burettslag	Nei
2021–2022	35 nr. 15	Nullutslepp eller fossilfrie anleggsplassar i planreglar	Nei
2021–2022	35 nr. 27	Levekår i byar	Nei
2021–2022	35 nr. 35	Blankoskøyter og plikt til tinglysing	Nei
2021–2022	35 nr. 41	Offentleg utval om utfasing av kommersiell drift i offentlege velferdstenester	Ja
2021–2022	35 nr. 42	Auka openheit i verksemda til private tilbydarar av offentleg finansierte velferdstenester	Nei
2021–2022	35 nr. 43	Krav om organisering i sjølvstendig rettssubjekt for selskap som leverer offentleg finansierte velferdstenester	Nei
2021–2022	35 nr. 47	Innretting av styrking av bustøtteordninga	Ja
2021–2022	35 nr. 54	Bustader for studentar i kommunale arealplanar	Nei
2021–2022	167	Arbeidsgruppa som kartlegg kommunesektorens meirutgifter og inntektsbortfall som følgje av koronapandemien	Ja
2021–2022	363	Kompensere kommunane og fylkeskommunane som følgje av smitteverntiltak	Nei
2021–2022	413	Leiarlønningar i staten	Nei
2021–2022	495	Kommunal kompensasjonsordning – næringar med særlege utfordringar	Ja
2021–2022	722	Vindkraft på land	Nei
2021–2022	726	Energifleksibel oppvarming	Nei
2021–2022	790	Plan for breibanddekning I	Ja
2021–2022	791	Plan for breibanddekning II	Nei

Tabell 3.1 Oversikt over oppmodningsvedtak, ordna etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapporteringa blir avslutta (Ja/Nei)
2021–2022	792	Frikommuneforsøk	Nei
2021–2022	817	Lønsutval for lønssystemet i staten	Ja
2021–2022	818	Like hovudtariffavtalar	Ja
2021–2022	828	Meirutgifter til pandemien i kommunane og fylkeskommunane	Nei
2021–2022	833	Mellombelse reglar i bustøtta i juni–september	Ja
2020–2021	736	Krav til IKT-sikkerheit ved tenesteutsetting	Ja
2020–2021	1060	Utgreie rett til høghastigheitsinternett for alle husstandar	Nei
2020–2021	1066	Mobil- og internettdekning langs eksisterande riksvegar	Nei
2020–2021	1125	Behandling av klagesaker der statsforvaltaren er klagar eller part	Ja
2020–2021	1126	Bruk av dispensasjonar i plansaker	Ja
2020–2021	1209	Klarare reglar for krav til sløkkevatn	Nei
2020–2021	1252	Helsetenester nytta utanfor bustadkommunen	Nei
2018–2019	55	Opplysningsplikt for statsrådar og statssekretærar	Nei
2016–2017	700	Stryke listekandidatar	Nei
2016–2017	845	Sørsamisk språk	Nei
2015–2016	646	Unntak frå plan- og bygningslova og grannelova ved nasjonal flyktningkrise	Nei
2015–2016	861	Endringar i vallova	Nei

Stortingssesjon 2021–2022

Mellombels styrking av bustøtte og sosialhjelp

Vedtak nr. 4, 21. oktober 2021

«Stortinget ber regjeringa umiddelbart, innan utløpet av oktober, legge frem forslag om midlertidig styrking av bostøtten og sosialhjelpen for å sikre at folk med dårlig råd har pengar til å betale de høye strømgjeningene som er på vei.»

Til grunn for vedtaket ligg Hans Majestet Kongens tale til det 166. storting ved dets opning og melding om Noregs rikes tilstand og styring.

Regjeringa har følgd opp vedtaket ved å legge fram Prop. 8 S (2021–2022) *Endringar i statsbudsjettet 2021 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (ekstra utbetaling til mottakarane*

av bustøtte som hjelp til å dekke høge strømutgifter). Proposisjonen blei lagt fram 22. oktober 2021 og behandla i Stortinget 9. november 2021. Regjeringa foreslo ei ekstra utbetaling i november på 2 950 kroner per husstand pluss 120 kroner per husstandsmedlem ut over det første, til dei som fekk bustøtte for oktober månad i fylka Vestland, Rogaland, Agder, Vestfold og Telemark, Innlandet, Oslo og Viken, og dessutan Røros kommune i Trøndelag. Regjeringa foreslo ikkje auka midlar til kommunane til sosialhjelp, men varsla at Arbeids- og inkluderingsministeren ville minne kommunane om at dei måtte ta omsyn til høge straumutgifter ved utmålinga av sosialhjelp. Denne oppmodninga kom i eit brev frå statsråden til kommunane 3. november 2021.

Departementet anser med dette at oppmodningsvedtaket er følgd opp.

Lokal energiproduksjon, energieffektivisering og ladeinfrastruktur i burettslag

Vedtak nr. 35 nr. 7, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere ordninger som støtter opp om etablering av lokal energiproduksjon, energieffektivisering og etablering av ladeinfrastruktur i burettslag.»

Dokumenter som ligg til grunn for vedtaket, er Innst. 2 S (2021–2022) Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2022 og forslaget til statsbudsjett for 2022.

Vedtaket omfattar fleire forhold som fell på fleire departement, og det er overlapp med både gjennomførte og pågåande prosessar. Regjeringa jobbar med fleire tiltak for både auka energiproduksjon og energieffektivisering i bygg. Regjeringa vil kartlegge regulatoriske barrierar for meir etablering av lokal energiproduksjon. I statsbudsjettet for 2023 legg Olje- og energidepartementet fram ein plan med tiltak som skal redusere energibruken med 10 TWh innan 2030. Olje- og energidepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet arbeider med ein langsiktig strategi for energieffektivisering ved renovering av bygningar. Vidare skal Energikommisjonen vurdere potensial og ulike verkemiddel for energieffektivisering i ulike sektorar. Andelseigarar i burettslag er gitt rett til å setje opp ladepunkt. Det er krav i byggteknisk forskrift om at nye bygg skal vere ladeklare, og regjeringa jobbar med ein nasjonal ladestrategi.

Regjeringa vil vurdere heilskapen i verkemidla, og sjå tiltak i samanheng slik at dei gir best mogleg verknad. Regjeringa vil kome tilbake til Stortinget med ei vurdering av det eventuelle behovet for nye ordningar i samband med dei andre prosessane.

Nullutslipp eller fossilfrie anleggsplassar i planreglar

Vedtak nr. 35 nr. 15, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å endre plan- og bygningsloven for å sikre at kommunene har hjemmel til å kunne stille krav om nullutslipp eller fossilfrie anleggsplassar i planbestemmelser.»

Dokumenter som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Kommunal- og distriktsdepartementet har oppretta ei arbeidsgruppe med Klima- og miljødepartementet for å greia ut korleis kommunane skal kunne stille klimakrav til byggjeplassar, anten gjennom plan- og bygningslova eller forureiningslova. Arbeidsgruppa har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å greia ut korleis ein lovheimel kan innrettast. Miljødirektoratet har frist 1. oktober 2022. Etter dette vil departementa følgje opp utgreinga og kome tilbake til Stortinget.

Levekår i byar

Vedtak nr. 35 nr. 27, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om levekår i byer innen utgangen av 2022, saken skal blant annet vurdere Jenssen-utvalgets forslag.»

Dokumenter som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Regjeringa vil leggja fram ei melding til Stortinget i 2023 om levekår i byar. Fleire av forslaga i Jenssen-utvalets utgreiing blir òg følgd opp i egne prosessar.

Blankoskøyter og plikt til tinglysing

Vedtak nr. 35 nr. 35, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede bruken av blankoskjøter og plikt til tinglysing ved eiendomskjøp.»

Dokumenter som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Kommunal- og distriktsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Finansdepartementet har teke ei første vurdering av spørsmålet. Departementa fann at det er behov for ei grundigare kartlegging av utfordringane knytte til skjult eigeskap til fast eigedom før det tas stilling til kva regelendringar eller andre verkemiddel som kan være føremålstenlege. Departementa oppfattar det slik at det først og fremst er behovet for å motverke kriminalitet som kvitvasking og skatteunndraging gjennom skjult eigeskap til fast eigedom som gir grunn til å vurdere tiltak. Slike omsyn blir ivaretatt mellom anna med kvitvaskingslova, straffelova, skatteforvaltningslova og politilova, medan føremålet med tinglysingsreglane primært siktar seg inn mot å beskytte rettane til eigarar, panthavarar og

andre som har rettar i fast eigedom. Med denne bakgrunnen har Finansdepartementet gitt Skattedirektoratet i oppdrag å kartleggje og greia ut om problema ved skjult eigeskap til fast eigedom innanfor Skatteetatens ansvarsområde. Fristen for oppdraget er satt til 31. desember 2022.

Regjeringa vil kome tilbake til saka når kartlegginga er ferdig.

Offentleg utval om utfasing av kommersiell drift i offentlege velferdstenester

Vedtak nr. 35 nr. 41, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen innen mars 2022 nedsette et offentlig utvalg som skal utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester, og legge fram en egen nullprofittmodell for hver slik sektor. Utvalget skal også foreslå en juridisk definisjon for ideelle driftsformer.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Regjeringa oppnemnde i statsråd 12. august 2022 eit offentlig utval som skal greie ut korleis kommersiell drift kan utfasast i ulike skattefinansierte velferdstenester. Departementet meiner med dette at oppmodingsvedtaket er følgt opp.

Auka openheit i verksemda til private tilbydarar av offentlig finansierte velferdstenester

Vedtak nr. 35 nr. 42, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige tiltak for å sikre økt åpenhet og transparens i virksomheten til private tilbydere av offentlig finansierte velferdstjenester, herunder et offentlig register over alle private virksomheter som leverer offentlig finansierte velferdstjenester.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Private tilbydarar av offentlig finansierte velferdstenester omfattar både verksemder som driv kommersielt og verksemder som har eit ideelt føremål. Det offentlege utvalet som skal greie ut utfasing av kommersiell drift i offentlege velferdstenester, har som ein del av mandatet sitt å gi ein juridisk definisjon av ideell verksemd og vise korleis ideelle aktørar kan registrerast, eksempelvis etter ein modell lik Frivillighetsregisteret. I etter-

kant av at utvalet har avlevert utgreiinga, vil Kommunal- og distriktsdepartementet i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet, som har ansvaret for Brønnøysundregisteret, vurdere korleis dette kan følgast opp.

Departementet vil kome tilbake til Stortinget på eigna måte.

Krav om organisering i sjølvstendig rettssubjekt for selskap som leverer offentlig finansierte velferdstenester

Vedtak nr. 35 nr. 43, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag om å stille krav til at selskaper som leverer offentlig finansierte velferdstjenester, organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Det offentlege utvalet som skal greie ut utfasing av kommersiell drift i offentlege velferdstenester har som ein del av mandatet sitt å vurdere korleis kommersielle aktørar kan regulerast sterkare. Eit krav om organisering av slik verksemd som sjølvstendig rettssubjekt, er eitt av fleire tiltak som utvalet skal utgreie.

Departementet vil kome tilbake til Stortinget på eigna måte i etterkant av utvalet sitt arbeid.

Innretting av styrking av bustøtteordninga

Vedtak nr. 35 nr. 47, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen innrette endringen i bevilgning til bostøtte slik at flere med lave inntekter og høye boutgifter får bostøtte og slik at bostøtten dekker en større del av boutgiften.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022), Prop. 1 S (2021–2022), Prop. 1 S Tillegg (2021–2022) og Innst. 2 S (2021–2022).

Vedtaket viser til at Stortinget vedtok ei auke i løyvinga til bustøtte på 100 mill. kroner. På bakgrunn av auka blei alle buutgiftstak auka med 2 100 kroner frå 1. januar 2022, og progresjonssatsen i eigendelen blei samstundes sett varig ned frå 0,28 pst. til 0,27 pst. Dette var venta å føre til at om lag 1 700 nye mottakarar ville få 130 kroner per månad i snitt. Eksisterande mottakarar blei venta

å få i snitt 90 kroner meir per måned. Tiltaket var venta å koste 100 mill. kroner i 2022 og ha ein heil-års verknad på 109 mill. kroner i 2023.

Departementet meiner med dette at oppmø-dingsvedtaket er følgt opp.

Bustader for studentar i kommunale arealplanar

Vedtak nr. 35 nr. 54, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere forslag til endringer i plan- og bygningsloven om at studentboliger blir et eget formål i kommunale arealplaner, innen utgangen av 2022.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 1 (2021–2022) *Nasjonalbudsjettet 2022* og Innst. 2 S (2021–2022).

Kommunal- og distriktsdepartementet har gitt Oslo Economics i oppdrag å vurdere behovet til kommunane for å gjere bustader for studentar til eit eige arealføremål, relevansen av eit lovforslag, og prinsipielle og juridiske problemstillingar knytt til dette. Oslo Economics leverte vurderingane sine til departementet den 6. juli 2022. På grunn av dei økonomiske rammene er notatet ikkje ei fullstendig utgreiing. Mellom anna er ikkje dei samfunnsøkonomiske verknadene av ei lov- endring vurdert, heller ikkje moglege verknader for sentrale aktørar som til dømes studentane sjølve, studentsamskipnadene og byggjeselskap.

Kommunal- og distriktsdepartementet meiner det er nødvendig å kartleggje verknadene av eit lovforslag meir for å kunne konkludere om departementet skal sende eit lovforslag på høyring. Departementet vil hausten 2022 følgje opp vurde- ringane frå Oslo Economics og involvere Kunns- kapsdepartementet og andre sentrale aktørar. Departementet vil deretter kome tilbake til saka.

Arbeidsgruppa som kartlegg kommunesektorens meirutgifter og inntektsbortfall som følgje av koro- napandemien

Vedtak nr. 167, 16. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere å forlenge mandatet til arbeidsgruppen som kartlegger kommunesektorens merutgifter og inntektsbortfall som følge av koronapandemien til hele 2022.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022) og Innst. 16 S (2021–2022).

Spørsmålet om å forlenge mandatet til arbeids- gruppa blei vurdert i Prop. 110 S (2021–2022) *Kommuneproposisjonen 2023*. På bakgrunn av at samfunnet i løpet av våren 2022 var på veg tilbake til ein tilnærma normalsituasjon, var vurderinga til regjeringa at det ikkje var behov for å forlenge mandatet til arbeidsgruppa. Det var ikkje merkna- der til dette i innstillinga frå kommunal- og forvalt- ningskomiteen (Innst. 460 S (2021–2022)).

Departementet meiner med dette at oppmø- dingsvedtaket er følgt opp.

Kompensere kommunane og fylkeskommunane som følgje av smitteverntiltak

Vedtak nr. 363, 24. januar 2022

«Stortinget ber regjeringen kompensere kommu- nene og fylkeskommunene for merutgifter og mindreinntekter som følge av nasjonale, regio- nale og lokale smitteverntiltak.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 51 S (2021–2022) *Endringer i statsbudsjettet 2022 (økonomiske tiltak i møte med pandemien og ekstra- ordinære strømutfgifter)* og Innst. 119 S (2021–2022).

Arbeidsgruppa som kartlegg kommunesekto- rens meirutgifter og inntektsbortfall som følgje av koronapandemien, har lagt fram rapport om dei økonomiske konsekvensane av pandemien i 1. halvår 2022. Regjeringa vil i nysalderinga av stats- budsjettet for 2022 komme tilbake til saka.

Leiarlønningar i staten

Vedtak nr. 413, 3. mars 2022

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte når utvalget som skal gjennomgå lederlønnsystemet i staten, har lagt frem sin rapport.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er representantforslag frå stortingsrepresentantane Kirsti Bergstø, Audun Lysbakken, Grete Wold og Freddy André Øvstegård om lønsmoderasjon for høgtlønnte i staten, jf. Dokument 8:22 S (2021– 2022) og Innst. 156 S (2021–2022).

Leiarlønnsutvalet overlevera si rapport til kom- munal- og distriktsministeren 15. juni 2022. Regje- ringa er oppteken av å bidra til å rekruttera og behalda dyktige leiarar i staten, samstundes som det sikrast at leiarlønnsutviklinga ikkje overskrid det som er gjennomsnittleg lønsutvikling i sam- funnet. I Hurdalsplattforma går det fram at regje-

ringa vil lage nye retningslinjer for leiarlønningar og andre type godtgjersler for leiarar i staten, som bidrar til reduserte lønsforskjellar. Utvalets rapport vil være eit viktig bidrag i dette arbeidet.

Regjeringa må halda seg til inngåtte tariffavtalar med hovudsamanslutningane, og kan ikkje einssidig endre systema for korleis ein lønar leiarar i staten. Det vil derfor vere tett dialog med hovudsamanslutningane i dette arbeidet. Kommunal- og distriktsdepartementet har allereie avheldt innleiande møter med hovudsamanslutningane.

Departementet vil kome tilbake til Stortinget på eigna måte.

Kommunal kompensasjonsordning – næringar med særlege utfordringar

Vedtak nr. 495, 26. april 2022

«Stortinget ber regjeringa ved tildeling fra den kommunale kompensasjonsordningen prioritere næringer som har særlege utfordringar knyttet til etterverkningsene av pandemien, og der det tar tid før driftssituasjonen og omsetningen er tilbake på normalt nivå.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er representantforslag frå stortingsrepresentantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Alfred Jens Bjørlo om omstillings- og stimulerings tiltak for reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen etter koronapandemien, jf. Dokument 8:94 S (2021–2022) og Innst. 242 S (2021–2022).

Stortinget vedtok den kommunale kompensasjonsordninga for lokale verksemder i januar 2021, (jf. Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021*, og Prop. 79 S (2020–2021) *Økonomiske tiltak i møte med pandemien* og Prop. 51 S (2021–2022) *Endringer i statsbudsjettet 2022 (økonomiske tiltak i møte med pandemien og ekstraordinære strømutfgifter)*). Føremålet med ordninga var å setje kommunane betre i stand til å kompensere lokale verksemder som blei ramma av lokale eller nasjonale smitteverntiltak og som har hatt omsetningsfall og/eller auka kostnader som følgje av dette. Ordninga skulle også verke som ei ventilordning for verksemder som hadde falt heilt eller delvis utanfor den generelle kompensasjonsordninga. Ordninga blei også notifisert i tråd med det mellombelse regelverket for statsstøtte til verksemder som var ramma av pandemien.

Regjeringa har tildelt kommunane midlar i tråd med føremålet til ordninga, slik det er fastsett av

Stortinget. Det kan derfor ikkje tildelast midlar frå ordninga av omsyn til etterverknader frå pandemien. Regjeringa har derfor ført tilbake 250 mill. kroner til statskassa i revidert nasjonalbudsjett for 2023 frå ordninga si ramme. Dette ettersom det ikkje lenger var grunnlag for å kompensere lokale verksemder i tråd med føremålet til ordninga, sidan smitteverntiltaka blei avvikla vinteren 2022.

Departementet meiner med dette at oppmødingsvedtaket er følgt opp.

Vindkraft på land

Vedtak nr. 722, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringa snarest mulig sende på høring forslag til endringer i plan- og bygningsloven for behandling av vindkraft på land, slik at nye vindkraftanlegg kan behandles etter både energiloven og plan- og bygningsloven, med sikte på ikrafttredelse av lovendringen 1. januar 2023.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 11 (2021–2022) Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser* og Innst. 446 S (2021–2022).

Oppfølging av vedtaket må sjåast i samanheng med oppfølging av oppmødingsvedtak nr. 143, 1. desember 2020 om å «innlemme planlegging og bygging av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven». Dette omtalast i budsjettproposisjonen frå Olje- og energidepartementet.

Kommunal- og distriktsdepartementet og Olje- og energidepartementet samarbeider om eit høyringsnotat med forslag til oppfølging av vedtaket. Notatet vil bli sendt på høyring hausten 2022. Det er ikkje realistisk at ei lovendring vil kunne tre i kraft frå 1. januar 2023.

Energifleksibel oppvarming

Vedtak nr. 726, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringa utrede energieffekten og konsekvenser for byggekostnadene av å stramme inn kravet til energifleksibel oppvarming, og vurdere hvor mye kravet kan strammes inn.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Innst. 446 S (2021–2022) Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra nor-*

skje energiresurser, Meld. St. 11 (2021–2022) Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021), representantforslag om å forlenge strømkompensasjonen, representantforslag om å bygge opp ein kraftfull norsk havvindsatsing, representantforslag om energipolitikk for framtida, representantforslag om hurtigspor for flytande havvind, representantforslag om uavhengige konsekvensutgreingar i vindkraftsakar og representantforslag om energi for framtida.

Regjeringa er oppteken av at energikrava til bygg er på eit hensiktsmessig nivå, som balanserer omsyn til energiutfordringar, miljø og klima, samstundes som byggjekostnadane blir haldne så låge som mogleg. Kommunal- og distriktsdepartementet vurderer kva effekt skjerpa krav vil gi, og kva som vil vere konsekvensane for byggjekostnadane.

Plan for breibanddekning I

Vedtak nr. 790, 14. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i statsbudsjettet for 2023 med status og plan for hvordan det kan legges til rette for at alle husstander og virksomheter i Norge skal ha tilbud om minimum 100 Mbit/s nedlastingshastighet og 10 Mbit/s opplastingshastighet i 2025.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 110 S (2021–2022) *Kommuneproposisjonen 2023* og Innst. 460 S (2021–2022).

Hovudlinja i norsk breibandpolitikk er marknadsbasert utbygging. Slik har det vore i over 20 år, og det har ført til store investeringar i utbygging av breiband frå kommersielle aktørar. Samstundes finst det husstandar og verksemder i område utan kommersielt grunnlag for utbygging som manglar slikt breiband. I Hurdalsplattformen er det varsla at regjeringa meiner staten må ta eit større ansvar for utbygging i slike område. Regjeringa foreslår derfor ein betydeleg auke på kap. 541, post 60 Breibandutbygging.

Regjeringa meiner målet om at alle husstandar og verksemder skal ha tilbod om minst 100 Mbit/s nedlastingshastighet og minst 10 Mbit/s opplastingshastighet innan utgangen av 2025 er mogleg å nå med den foreslåtte løyvinga. 93,6 pst. av husstandane hadde tilbod om minst 100 Mbit/s nedlasting og minst 10 Mbit/s opplasting per første halvår 2022.

Regjeringa sine mål og prioriteringar for utbygging av høghastigheits breiband er nær-

are omtalt i del I pkt. 1.4 og i programkategori 13.40.

Departementet meiner med dette at oppmødingsvedtaket er følgt opp.

Plan for breibanddekning II

Vedtak nr. 791, 14. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i statsbudsjettet for 2023 med status og plan for hvordan det kan legges til rette for at alle norske nødmeldingssentraler, rådhus og andre viktige offentlige administrasjonsbygg, skoler og transportknutepunkter skal ha tilbud om minst 1 Gbit/s nedlastingshastighet og minst 100 Mbit/s opplastingshastighet innen utgangen av 2025.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 110 S (2021–2022) *Kommuneproposisjonen 2023* og Innst. 460 S (2021–2022).

Dekninga for dei konkrete institusjonane og stadane som er nemnt i oppmødingsvedtaket er tidlegare estimert til å vere svært god, og ein analyse frå 2021 viser at det kan koste i underkant av 100 mill. kroner å dekke dei som manglar gigabithastigheter. Tala er usikre. Derfor arbeider Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit no med å skaffe oppdaterte og detaljerte deknings- tal.

Departementet vil vurdere desse tala når dei er klare og vil vurdere om det er behov for ytterlegare utgreiing, og vil kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Frikommuneforsøk

Vedtak nr. 792, 14. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for etablering av frikommuneforsøk etter inspirasjon fra Danmark og komme til Stortinget med en sak om dette senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 110 S (2021–2022) *Kommuneproposisjonen 2023* og Innst. 460 S (2021–2022).

I Hurdalsplattforma varsla regjeringa at den vil gi større fridom til kommunale og regionale myndigheiter, som ein del av tillitsreforma. Forsøk gjer det mogleg å drive innovasjon og utprøving der kommunane får unntak frå krav i lov og forskrift. Forsøkslova gir heimel for å igangsette for-

søk, og ein del andre lover har spesifikke heimlar for å gi unntak frå lovkrav gjennom forsøk.

Regjeringa arbeider no med sikte på å etablere ei frikommuneordning innanfor gjeldande forsøksheimlar. Regjeringa tar sikte på i løpet av første halvår 2023 å invitere kommunar og fylkeskommunar til å søkje om deltaking i forsøk innanfor utvalde lovområder. Særleg aktuelle område kan til dømes vere integrering, helse, omsorg, oppvekst, opplæring, miljø, plan og bygg. Kommunal- og distriktsdepartementet og aktuelle fagdepartement kan etter ei vurdering av søknadene gi unntak frå gjeldande lovkrav med heimel i forsøkslova eller forsøksheimlar i særlover. Forsøka bør ha ein varigheit som er tilstrekkeleg lang til å vurdere om føremålet med forsøket blir oppnådd, normalt tre til fire år.

Regjeringa tar sikte på å etablere eit opplegg for evaluering og erfaringsutveksling som del av ordninga med frikommuneforsøk.

Departementet vil invitere KS til eit samarbeid om oppfølging av kommunar som blir tatt opp i forsøksordninga.

Lønnsutval for lønssystemet i staten

Vedtak nr. 817, 17. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen sette ned et lønnsutvalg som ser på lønssystemet i staten og legger fram sine anbefalinger i god tid før hovedforhandlingene i 2024 begynner.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 128 S (2021–2022) *Endringar i statsbudsjettet 2022* under Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet (*Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2022 m.m.*) og Innst. 466 S (2021–2022).

Departementet vil invitere alle hovudsammenslutningane til eit partssammensatt utval med representasjon frå alle hovudsammenslutningane i staten. Utvalet vil kunne gi sine tilrådingar i god tid før hovudtariffoppgjeret i 2024.

Departementet meiner med dette at oppmødingsvedtaket er følgt opp.

Like hovudtariffavtalar

Vedtak nr. 818, 17. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen starte et arbeid for å oppnå likelydende hovedtariffavtaler til hovedoppgjøret i 2024.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 128 S (2021–2022) *Endringar i statsbudsjettet 2022* under Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet (*Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2022 m.m.*) og Innst. 466 S (2021–2022).

Regjeringa har som mål å få hovudsammenslutningane til å samle seg om like hovudtariffavtalar på sikt. Partane gjorde viktige tiltak for å oppnå dette i årets tariffoppgjer. Kommunal- og distriktsdepartementet har starta arbeidet, og vil gå i dialog med alle hovudsammenslutningane i staten med sikte på å kome til einigheit om like hovudtariffavtalar i hovudtariffoppgjeret i 2024.

Departementet meiner med dette at oppmødingsvedtaket er følgt opp.

Meirutgifter til pandemien i kommunane og fylkeskommunane

Vedtak nr. 828, 17. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag i nysalderingen av statsbudsjettet for 2022 om å kompensere merutgifter til pandemien i kommunene og fylkeskommunene i perioden 2020 til første halvår 2022.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 2 (2021–2022) *Revidert nasjonalbudsjett 2022* og Innst. 450 S (2021–2022).

Arbeidsgruppa som kartlegg kommunesektorens meirutgifter og inntektsbortfall som følge av koronapandemien, har lagt fram rapport om dei økonomiske konsekvensane av pandemien i 1. halvår 2022. Regjeringa vil i nysalderinga av statsbudsjettet for 2022 komme tilbake til saka.

Mellombelse reglar i bustøtta i juni–september

Vedtak nr. 833, 17. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen videreføre det midlertidige regelverket for bostøtte jf. innst. 251 S (2021–2022) for månedene juni, juli, august og september.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 2 (2021–2022) *Revidert nasjonalbudsjett 2022* og Innst. 450 S (2021–2022).

Dei mellombelse reglane i forskrift om bustøtte som var vedteke for månadene mars til og med mai og vidare frå oktober til desember, blei innarbeidd for dei mellomliggende månadene ved endringsforskrift 21. juni 2022.

Departementet meiner med dette at oppmodningsvedtaket er følgt opp.

Stortingssesjon 2020–2021

Krav til IKT-sikkerheit ved tenesteutsetting

Vedtak nr. 736, 11. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen etablere strengere nasjonale krav til IKT-sikkerhet ved tenesteutsetting. Disse kan bygge på NSMs anbefalte minimumskrav ved tenesteutsetting og bør utvikles i samarbeid mellom arbeidslivets parter og sektor-ekspertise.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 5 (2020–2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden* og Innst. 275 S (2020–2021).

Det er stor variasjon i offentlege IKT-system. Kva krav til trygging som skal stillast dersom ein vel å sette ut ei teneste, må derfor vere basert på vurderingar av risiko og sårbarheit for dei aktuelle løysingane og den informasjonen dei skal behandle. Det er generelt strenge krav til data-tryggleik i offentleg sektor. Alle forvaltningsorgan skal blant anna ha internkontroll av informasjons-tryggleik. Det å gjennomføre analyser av risiko og sårbarheit er ein del av internkontrollen. Digitaliseringsdirektoratet har utvikla rettleiing for denne type internkontroll.

Nærings- og fiskeridepartementet og Forsvarsdepartementet ga i 2019 ut *Veileder om ivaretagelse av sikkerhet i offentlige anskaffelser*, som særleg tar føre seg samanhengen mellom tryggingsslova og regelverket for offentlege innkjøp.

Regjeringa er kjent med at det trass dette er mange verksemder som har utfordringar med kompetanse på IKT-innkjøp og digital tryggleik. Desse verksemdene treng ekstra støtte for å stille rette krav til tryggleik når dei sett ut tenester i marknaden. Regjeringa har derfor etablert ein marknadsplass for skytenester hos Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Marknadsplassen vil gi offentlege innkjøparar i stat og kommune hjelp til å finne og skaffe seg sikre og kostnadseffektive skytenester.

På nokre område vil marknadsplassen lyse ut felles rammeavtaler med felles, sentrale krav til tryggleik. På denne måten blir det stilt tilstrekkeleg strenge krav, tilpassa dei ulike tenestene og informasjonen dei skal behandle. På andre område vil marknadsplassen sette opp minstekrav til tryggleik som dei ulike verksemdene kan bruke i eigne innkjøp.

DFØ samarbeider med både Nasjonalt tryggingorgan (NSM), Datatilsynet og Digitaliseringsdirektoratet når dei skal utforme krava. Krava blir formidla både til kundar og leverandørar på marknadsplassen. Både det å inngå rammeavtaler og å etablere nye krav til tryggleik skjer fortløpande, slik at tilbodet stadig blir betre. All rettleiing og anbefalingar om krav til tryggleik i offentlege innkjøp finst på DFØ sine nettsider anskaffelser.no.

Departementet meiner med dette at oppmodningsvedtaket er følgt opp.

Utgreie rett til høghastighetsinternett for alle husstandar

Vedtak nr. 1060, 1. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede en rett til høghastighetsinternett for alle husstander i Norge.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur – Mobil-, bredbånds- og internettjenester*, Dokument 8:151 S (2020–2021) og Innst. 511 S (2020–2021).

Regjeringa har ambisiøse mål for breibanddekning, inkludert at alle husstandar skal ha tilbod om minst 100 Mbit/s nedlastingshastigheit innan 2025. Regjeringa foreslår også ein kraftig auke på kap. 541, post 60 Breibandutbygging i 2023, og denne auken legg til rette for å nå målet om at alle husstandar og verksemder skal ha høghastighets breiband med bruk av eksisterande verkemiddel.

Regjeringa vil i parallell med og i lys av utviklinga dei neste åra greie ut behovet for og moglege innretningar av ein rett til høghastighets internett til alle, jf. Hurdalsplattformen, og vil kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Mobil- og internettdekning langs eksisterande riksveggar

Vedtak nr. 1066, 1. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utbygging av mobil- og internettdekning langs eksisterende riksveier, som spesifiserer dekningshull og kostnadene for utbedring av disse, og innarbeide dette i revidert nasjonalbudsjett for 2022.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunn-*

mur – Mobil-, bredbånds- og internettjenester og Innst. 511 S (2020–2021).

I Prop. 115 S (2021–2022) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2022* er det opplyst om at det er gjennomført ei ekstern utgreiing for å følgje opp vedtaket og at Kommunal- og distriktsdepartementet vil vurdere behovet for ytterlegare utgreiing. Departementet har sett i gang arbeidet med ei ny utgreiing, fordi dette er nødvendig for å sikre ei tilstrekkeleg kartlegging av deknings situasjonen og eit meir presist anslag på kostnader for å utbetre dekningshola.

Departementet vil kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Behandling av klagesaker der statsforvaltaren er klagar eller part

Vedtak nr. 1125, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan klagesaker i forbindelse med dispensasjoner etter plan- og bygningsloven bedre kan håndteres, ressursmessig og tidsmessig, i saker der statsforvalteren selv er klager eller på annen måte part i saken.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 169 L (2020–2021) *Endringer i plan- og bygningsloven m.m. (regional plan, dispensasjon m.m.)*, Innst. 606 L (2020–2021) og Lovvedtak 150 (2020–2021).

Vedtaket er vareteke gjennom styringsdialogen departementet har med embeta. Det er også gjennomført ei kartlegging av klager frå statsforvaltaren. Oppdraget til statsforvaltaren om kartlegging av klager, medrekna tema og grunngiving for klaga, er teken inn i tildelingsbrevet for 2021 og 2022.

Departementet meiner med dette at oppmødingsvedtaket er følgt opp.

Bruk av dispensasjonar i plansaker

Vedtak nr. 1126, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan det best kan sikres et riktig og godt kunnskapsgrunnlag for å få oversikt over i hvilke typer saker norske kommuner benytter seg av dispensasjonsbestemmelsen i plan- og bygningsloven.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 169 L (2020–2021) *Endringer i plan- og bygningsloven m.m. (regional plan, dispensasjon m.m.)*, Innst. 606 L (2020–2021) og Lovvedtak 150 (2020–2021).

Kommunal- og distriktsdepartementet bruker Kommune-Stat-Rapportering (KOSTRA) for å følgje med på bruken av dispensasjonar i kommunane. KOSTRA gir informasjon om talet på byg-gjeløyve som er innvilga ved dispensasjon frå vedtatte planar. Rapporteringa gir også informasjon om dispensasjonar i landbruks-, natur- og friluftsområde, i strandsona langs sjø og vassdrag, og i område regulert til bevaring. Gjennom kart- og planforskrifta er det også eit krav om at dispensasjonar frå vedtatte arealplanar registrerast i digitalt planregister. Dagens system medfører til ei viss grad ei dobbelrapportering for kommunane.

Det er kontinuerleg oppmerksomd på å for-bet-re kvaliteten på rapporteringa. Samstundes er det ønskeleg å avgrense kommunane si dobbeltrap-portering gjennom KOSTRA og det digitale plan-registeret. Statistisk sentralbyrå (SSB) har under utvikling eKOSTRA. Gjennom eKOSTRA vil data om enkelte hendingar, som til dømes data knytte til dispensasjonar, hentast direkte frå dei kommunale sakssystema, mellom anna direkte frå det digitale planregisteret.

Departementet har forventningar om at utviklinga av eKOSTRA vil gi betre kvalitet på informasjonen som kan hentast ut frå systemet, og gi god oversikt over kommunane si dispensasjonspraksis. Samstundes vil dobbelrapporteringa reduserast, og kommunane si rapporteringsbør begren-sast.

Departementet har også bestilt ein casestudie for å få meir kunnskap om i kva for typar sakar det gis dispensasjon, kva som er grunngivinga for å søkje om dispensasjon, og ei oversikt over tiltak og verkemiddel som kan redusere omfanget av dispensasjonar. Departementet arbeider kontinuerleg med å for-bet-re og effektivisere planpro-ses-sane og forenkle regelverket i plan- og bygnings-lova. Det er eit mål å redusere talet dispensasjonar frå arealplanar. Slike dispensasjonar krev mykje ressursar både frå kommunen, tiltakshavar, berørde sektorstyresmakter, naboar og andre partar. Casestudien vil bidra til å gi betre kunnskap om kommunane si dispensasjonspraksis.

Departementet vil følgje utviklinga for å sikre eit riktig og godt kunnskapsgrunnlag om dispensasjonar gitt i medhald av plan- og bygningslova.

Departementet meiner med dette at oppmødingsvedtaket er følgt opp.

Klarare reglar for krav til sløkkevatn

Vedtak nr. 1209, 10. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen om å oppstille klare vilkår i regelverket for i hvilke tilfeller kommunene kan fravike de preaksepterte løsningene i byggt teknisk forskrift (TEK17) § 11-17 og forskrift om brannforebygging § 21 til ugunst for utbygger hvor det brannprosjekteres med tankbil.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er representantforslag frå stortingsrepresentantane Hans Andreas Limi, Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Kjell-Børge Freiberg og Helge André Njåstad om å sikre meir føreseielege reglar for krav til sløkkevatn, jf. Dokument 8:238 S (2020–2021) og Innst. 583 S (2020–2021).

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for byggt teknisk forskrift og Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for forskrift om brannforebygging.

Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) har, i samarbeid med Direktoratet for samfunnstryggleik og beredskap (DSB), utarbeidd eit forslag til korleis rettleiareren til det relevante kravet i byggt teknisk forskrift kan bli tydelegare. Kommunal- og distriktsdepartementet vurderer no forslaget.

Helsetenester nytta utanfor bustadkommunen

Vedtak nr. 1252, 16. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av utredningen fra Inntektssystemutvalget vurdere lovverket slik at helsetjenester benyttet utenfor bostedskommunen i større grad kan belastes den kommunen tjenestemottaker betaler skatt til.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 192 S (2020–2021) *Kommuneproposisjonen 2022* og Innst. 660 S (2020–2021).

Kommunen skal, i samhøve med helse- og omsorgstenestelova, sørge for at personar som oppheld seg i kommunen har tilbod om nødvendige helse- og omsorgstenester. Helse- og omsorgstenestene i kommunane blir i hovudsak finansierte av frie inntekter, som blir fordelte med utgangspunkt i folkeregistrerte innbyggjarar i kommunen. Dette kan gi kommunar med mange hyttebebuarar utgifter som dei frie inntektene ikkje dekker. Samstundes har hyttekommunane også andre typar inntekter frå hyttebebuarane, som kommunale avgifter, eigedomsskatt og positive ringverknader for lokalsamfunna.

Fleire offentlege utval har peikt på problemstillinga med finansiering av helsetenester til personar utanfor bustadkommunen. Inntektssystemutvalet, som leverte utgreiinga si 29. august, vurderte heile inntektssystemet for kommunane, også denne problemstillinga. Regjeringa vil vurdere problemstillinga i samanheng med oppfølginga av inntektssystemutvalet, og kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Stortingssesjon 2018–2019

Opplysningsplikt for statsrådar og statssekretærar

Vedtak nr. 55, 27. november 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede og sende på høring forslag om endring i lov om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser. Herunder opplysningsplikt for statsråder og statssekretærer til å registrere sine tidligere oppdragsgivere og oppdragenes innhold der vedkommende, de siste to år før tiltredelse, har arbeidet med å fremme politiske eller næringsmessige interesser.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er representantforslag frå stortingsrepresentantane Karin Andersen, Torgeir Knag Fylkesnes, Kari Elisabeth Kaski, Gina Barstad og Marius Meisfjord Jøsevold om opplysningsplikt for statsrådar og statssekretærar, jf. Dokument 8:108 LS (2017–2018) og Innst. 54 L (2018–2019).

Departementet sette hausten 2019 ned ei arbeidsgruppe for å utgreie forslaget. Arbeidsgruppa blei leia av Regjeringsadvokaten og hadde medlemmar frå Justis- og beredskapsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet. Arbeidsgruppa leverte si utgreiing i juni 2022. Departementet vil gå gjennom utgreiinga og kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Stortingssesjon 2016–2017

Stryke listekandidatar

Vedtak nr. 700, 23. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjennføre velgernes mulighet til å stryke listekandidater ved fylkestings- og kommunestyrevalg.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er representantforslag frå stortingsrepresentantane Helge André Njåstad, Ingebjørg Amanda Godsken, Harald T. Nesvik, Ingjerd Schou, Michael

Tetzschner og Frank J. Jenssen om å tillate stryking av listekandidatar ved fylkestings- og kommunestyreval, jf. Dokument 8:14 S og Innst. 306 S (2016–2017).

Departementet bad vallovutvalet vurdere om det bør vere adgang til å stryke listekandidatar ved fylkestings- og kommunestyreval, som ein del av utvalets arbeid. Vallovutvalet la fram si utgreiing 27. mai 2020, og utgreiinga har vore på høyring. Fleirtalet i vallovutvalet vil ikkje innføre moglegheit til å stryke kandidatar ved lokalval igjen. Departementet tar sikte på å foreslå ny vallov for Stortinget våren 2023.

Sørsamisk språk

Vedtak nr. 845, 8. juni 2017

«Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av NOU 2016: 18 Hjertespråket om å ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk og sammenhengene mellom språk, kultur og næring, og komme tilbake til Stortinget på en egnet måte med konkrete forslag til oppfølging av dette.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 1 S (2017–2018) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Innst. 16 S (2017–2018).

Regjeringa følgjer opp oppmodningsvedtaket som ledd i oppfølginga av NOU 2016: 18 Hjertespråket. Kommunal- og distriktsdepartementet sendte lovforslag om endringar i språkreglane i samelova på høyring i august 2021, med høyringsfrist november 2021. Departementet vil kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Stortingssesjon 2015–2016

Unntak frå plan- og bygningslova og grannelova ved nasjonal flyktningkrise

Vedtak nr. 646, 10. mai 2016

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som ved en nasjonal flyktningkrise gir kommunene myndighet til å fravike plan- og bygningsloven og grannelova. Det settes frist for kommunens

beslutning, som treffes etter anmodning fra annen kommunal eller statlig myndighet. Saken overføres departementet hvis fristen ikke holdes, og departementet kan også ved overprøving prøve alle sider av saken. Beslutning om at det foreligger en nasjonal flyktningkrise kan treffes av Kongen i statsråd eller av departementet.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 43 L (2015–2016) *Endringer i plan- og bygningsloven (unntak ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid)* og Innst. 229 L (2015–2016).

Departementet har fremja proposisjon om mellombelse lovendringar for å handtere pandemi (2020 og 2021) og auka framkomst av flyktningar som følgje av invasjonen av Ukraina (2022), som Stortinget har vedtatt. Gjeldande beredskapsføresegn for å handtere auka framkomstar, gjeld fram til 1. juli 2023. Arbeidet med å følgje opp oppmodningsvedtaket har som følgje av dette blitt forsinka. Departementet tar sikte på å evaluere beredskapsføresegna etter at ho har gått ut.

Departementet vil kome tilbake til Stortinget om saka på eigna måte.

Endringar i vallova

Vedtak nr. 861, 10. juni 2016

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et nytt forslag til endringer i valgloven § 7-2 og § 11-5 første ledd (personvalg ved stortingsvalg), hvor også merknader og forslag i denne innstilling er vurdert. Lovendringen foreslås iverksatt fra stortingsvalget i 2021.»

Dokumenta som ligg til grunn for vedtaket, er Prop. 73 L (2015–2016) *Endringar i valgloven (personval ved stortingsval, frist for godkjenning av førehandsstemmer mv.)* og Innst. 402 L (2015–2016).

Vurdering av personvalordninga ved stortingsval var ein del av mandatet til vallovutvalet, som la fram si utgreiing 27. mai 2020. Fleirtalet i utvalet meiner det bør innførast ei ordning med eit moderat innslag av personval ved stortingsval. Utgreiinga har vore på høyring. Departementet tar sikte på å foreslå ny vallov for Stortinget våren 2023.

4 Oversikt over budsjettforslaget

4.1 Utgifter fordelt på programkategori og kapittel

(i 1 000 kr)					
Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
Det kongelege hus					
1	H.M. Kongen og H.M. Dronninga	324 858	298 877	253 912	-15,0
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessa	10 792	11 181	11 572	3,5
	<i>Sum kategori 00.10</i>	<i>335 650</i>	<i>310 058</i>	<i>265 484</i>	<i>-14,4</i>
	Sum programområde 00	<i>335 650</i>	<i>310 058</i>	<i>265 484</i>	<i>-14,4</i>
Administrasjon					
500	Kommunal- og distriktsdepartementet	745 733	753 873	966 868	28,3
502	Tariffavtalte avsetningar mv.	238 697	239 700	274 450	14,5
505	Bustadlånordninga i Statens pensjonskasse		11 438 000	14 443 000	26,3
506	Yrkesskadeforsikring		90 000	95 000	5,6
507	Gruppelivsforsikring		187 000	270 000	44,4
510	Tryggings- og service organisasjonen til departementa	969 182	925 786	1 020 260	10,2
	<i>Sum kategori 13.00</i>	<i>1 953 612</i>	<i>13 634 359</i>	<i>17 069 578</i>	<i>25,2</i>
Statsforvaltarane					
525	Statsforvaltarane	1 986 895	2 085 293	2 116 455	1,5
	<i>Sum kategori 13.25</i>	<i>1 986 895</i>	<i>2 085 293</i>	<i>2 116 455</i>	<i>1,5</i>
Statlege byggjeprojekt og eigedomsforvaltning					
530	Byggjeprojekt utanfor husleieordninga	1 642 974	2 404 600	3 353 450	39,5
531	Eigedomar til kongelege føremål	87 794	68 126	69 433	1,9
532	Utvikling av Fornebuområdet	210 500			0,0
533	Eigedomar utanfor husleigeordninga	345 594	236 162	61 470	-74,0
2445	Statsbygg	1 531 510	5 184 429	8 887 996	71,4

(i 1 000 kr)					
Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
	<i>Sum kategori 13.30</i>	<i>3 818 372</i>	<i>7 893 317</i>	<i>12 372 349</i>	<i>56,7</i>
	Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk				
540	Digitaliseringsdirektoratet	1 001 422	1 037 931	966 666	-6,9
541	IT- og ekompolitikk	587 004	517 613	597 427	15,4
542	Internasjonalt samarbeid	68 990	243 029	361 748	48,8
543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	431 267	416 297	453 211	8,9
	<i>Sum kategori 13.40</i>	<i>2 088 683</i>	<i>2 214 870</i>	<i>2 379 052</i>	<i>7,4</i>
	Personvern				
545	Datatilsynet	69 173	69 830	78 127	11,9
546	Personvernnemnda	2 084	2 634	2 641	0,3
	<i>Sum kategori 13.45</i>	<i>71 257</i>	<i>72 464</i>	<i>80 768</i>	<i>11,5</i>
	Distrikts- og regionalpolitikk				
553	Regional- og distriktsutvikling	4 964 811	1 163 533	1 185 724	1,9
554	Kompetansesenter for distriktsutvikling	94 757	94 762	95 100	0,4
	<i>Sum kategori 13.50</i>	<i>5 059 568</i>	<i>1 258 295</i>	<i>1 280 824</i>	<i>1,8</i>
	Samiske føremål				
560	Samiske føremål	556 136	573 041	595 894	4,0
563	Internasjonalt reindriftssenter	7 495	9 272	9 285	0,1
	<i>Sum kategori 13.60</i>	<i>563 631</i>	<i>582 313</i>	<i>605 179</i>	<i>3,9</i>
	Nasjonale minoriteter				
567	Nasjonale minoriteter	59 703	58 976	59 014	0,1
	<i>Sum kategori 13.67</i>	<i>59 703</i>	<i>58 976</i>	<i>59 014</i>	<i>0,1</i>
	Kommunesektoren mv.				
571	Rammetilskot til kommunane	151 604 926	148 714 869	160 900 247	8,2
572	Rammetilskot til fylkeskommunane	42 971 373	41 252 469	43 606 495	5,7
573	Kommunestruktur			200 000	100,0
575	Ressurskrevjande tenester	10 068 576	12 157 348	11 741 313	-3,4
577	Tilskot til dei politiske parti	479 131	462 294	460 163	-0,5
578	Valdirektoratet	96 205	57 894	120 583	108,3
579	Valutgifter	8 291			0,0
	<i>Sum kategori 13.70</i>	<i>205 228 502</i>	<i>202 644 874</i>	<i>217 028 801</i>	<i>7,1</i>

(i 1 000 kr)

Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
Bustad, bumiljø og bygg					
581	Bustad- og bumiljøtiltak	3 597 065	3 444 049	3 669 730	6,6
585	Husleigetvistutvalet	36 235	36 985	37 754	2,1
587	Direktoratet for byggkvalitet	161 930	150 220	150 032	-0,1
2412	Husbanken	19 798 894	21 583 889	21 275 799	-1,4
	<i>Sum kategori 13.80</i>	<i>23 594 124</i>	<i>25 215 143</i>	<i>25 133 315</i>	<i>-0,3</i>
Planlegging, byutvikling og geodata					
590	Planlegging og byutvikling	96 609	163 483	178 525	9,2
595	Statens kartverk	1 200 350	1 177 257	1 160 394	-1,4
	<i>Sum kategori 13.90</i>	<i>1 296 959</i>	<i>1 340 740</i>	<i>1 338 919</i>	<i>-0,1</i>
Sum programområde 13		245 721 306	257 000 644	279 464 254	8,7
Sum utgifter		246 056 956	257 310 702	279 729 738	8,7

4.2 Inntekter fordelt på programkategori og kapittel

(i 1 000 kr)

Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
Administrasjon					
3505	Bustadlansordninga i Statens pensjonskasse		10 332 000	8 137 000	-21,2
3506	Yrkesskadeforsikring		79 000	80 000	1,3
3507	Gruppelivsforsikring		100 000	103 000	3,0
3510	Tryggings- og serviceorganisasjonen til departementa	163 638	109 492	112 777	3,0
5607	Renter av bustadlansordninga i Statens pensjonskasse		754 000	1 842 000	144,3
	<i>Sum kategori 13.00</i>	<i>163 638</i>	<i>11 374 492</i>	<i>10 274 777</i>	<i>-9,7</i>
Statsforvaltarane					
3525	Statsforvaltarane	53 533	179 946	185 294	3,0
	<i>Sum kategori 13.25</i>	<i>53 533</i>	<i>179 946</i>	<i>185 294</i>	<i>3,0</i>
Statlege byggjeprojekt og eigedomsforvaltning					
3533	Eigedomar utanfor husleigeordninga	5 921	2 563	5 140	100,5
5446	Sal av eigedom, Fornebu		16 400		-100,0

(i 1 000 kr)					
Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
5447	Sal av eiendom utanfor statens forvaltningsbedrifter	1 019 250	500 000		-100,0
	<i>Sum kategori 13.30</i>	<i>1 025 171</i>	<i>518 963</i>	<i>5 140</i>	<i>-99,0</i>
	Forvaltningsutvikling, IT- og ekmpolitikk				
3540	Digitaliseringsdirektoratet	277 849	340 485	329 485	-3,2
3542	Internasjonalt samarbeid	2 595	2 634	2 713	3,0
3543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	2 829	300	309	3,0
5570	Sektoravgifter under Kommunal- og distriktsdepartementet	249 403	253 485	262 613	3,6
	<i>Sum kategori 13.40</i>	<i>532 676</i>	<i>596 904</i>	<i>595 120</i>	<i>-0,3</i>
	Personvern				
3545	Datatilsynet	10 705			0,0
	<i>Sum kategori 13.45</i>	<i>10 705</i>			<i>0,0</i>
	Distrikts- og regionalpolitikk				
3554	Kompetansesenter for distriktsutvikling	1 020			0,0
	<i>Sum kategori 13.50</i>	<i>1 020</i>			<i>0,0</i>
	Samiske føremål				
3563	Internasjonalt reindriftssenter	-770	2 921	3 009	3,0
	<i>Sum kategori 13.60</i>	<i>-770</i>	<i>2 921</i>	<i>3 009</i>	<i>3,0</i>
	Kommunesektoren mv.				
5616	Kommunalbanken AS		646 000	652 000	0,9
	<i>Sum kategori 13.70</i>		<i>646 000</i>	<i>652 000</i>	<i>0,9</i>
	Bustad, bumiljø og bygg				
3585	Husleigetvistutvalet	1 715	2 693	2 736	1,6
3587	Direktoratet for byggkvalitet	38 615	38 876	34 990	-10,0
5312	Husbanken	15 337 493	12 923 629	13 993 700	8,3
5615	Husbanken	2 018 721	2 874 000	5 244 000	82,5
	<i>Sum kategori 13.80</i>	<i>17 396 544</i>	<i>15 839 198</i>	<i>19 275 426</i>	<i>21,7</i>
	Planlegging, byutvikling og geodata				
3595	Statens kartverk	862 820	833 540	789 422	-5,3
	<i>Sum kategori 13.90</i>	<i>862 820</i>	<i>833 540</i>	<i>789 422</i>	<i>-5,3</i>
	Sum programområde 13	20 045 337	29 991 964	31 780 188	6,0
	Sum inntekter	20 045 337	29 991 964	31 780 188	6,0

4.3 Budsjettgevinstar frå endra jobbreisevanar

Pandemien har ført til endra jobbreisevanar. Redusert reiseaktivitet vil både redusere reiseutgifter i verksemdene og spare reisetid for dei tilsette. Sjølv om reiseaktiviteten er høgare no enn under pandemien, vil nivået på reiseaktiviteten truleg vere varig redusert. I saldert budsjett 2022 blei det lagt til grunn eit gevinstuttak på om lag 7 pst. av reiseutgiftene før pandemien. I samband med revidert nasjonalbudsjett for 2022 blei gevinstuttaket auka til om lag 14 pst. i andre halvår 2022. Regjeringa foreslår å auke gevinstuttaket i 2023 til om lag 20 pst. av reiseutgiftene før pandemien. Dette inneber eit auka gevinstuttak under Kommunal- og distriktsdepartementet samanlikna med saldert budsjett 2022 på om lag 19 mill. kroner. Sjå omtale på dei enkelte budsjettpostane.

4.4 Kompensasjonsutrekningar i samband med innføring av ny premiemodell for statlege verksemder frå 2022

Statens pensjonskasse (SPK) innførte frå og med 2022 ein ny hendingsbasert og verksemdsspesi-

fikk premiemodell for statlege verksemder. Det blei lagt opp til at omlegginga skulle vere om lag budsjettneutralt på innføringstidspunktet, ved at dei verksemdene dette gjeld, fekk ein reduksjon eller auke i løyvinga i tråd med endra premie, samanlikna med kva som ville følgd av gammalt premiesystem. Saka var omtalt i Prop. 1 S (2021–2022) for Arbeids- og sosialdepartementet på sidene 28 og 29.

Etter at ein gjennomførte utrekningane av kompensasjonen, er det registrert forhold som gjer at verksemdene samla er noko overkompenserte. Dette kjem av at utrekningane i saldert budsjett 2022 av pensjonspremiar etter gammal premiemodell var baserte på estimert pensjonsgrunnlag per 1. januar 2022. Grunnlaget blei ved ein feil ikkje oppjustert med lønsveksten gjennom året. Det inneber at premieanslaga etter gammal modell skulle vore noko høgare, og at kompensasjonen skulle vore noko lågare. Under Kommunal- og distriktsdepartementet utgjer dette 7,1 mill. kroner. Sjå omtale på dei enkelte budsjettpostane. Regjeringa vil som følgje av dette redusere løyvinga under Kommunal- og distriktsdepartementet med same beløp frå 2023. Sjå Arbeids- og inkluderingsdepartementets Prop. 1 S (2022–2023) for nærare omtale.

Del II
Budsjettforslag

5 Nærmere om budsjettforslaget mv.

Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner

Programkategori 00.10 Det kongelege hus

Utgifter under programkategori 00.10 fordelte på kapittel

					(i 1 000 kr)
Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
1	H.M. Kongen og H.M. Dronninga	324 858	298 877	253 912	-15,0
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessa	10 792	11 181	11 572	3,5
	Sum kategori 00.10	335 650	310 058	265 484	-14,4

Innleiing

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvaret for løyvingane til kongehuset. I tillegg til løy-

vingane under kap. 1 H.M. Kongen og H.M. Dronninga og kap. 2 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessa, vert følgjande midlar nytta til kongelege føremål i 2023:

		(i 1000 kroner)
<i>Kommunal- og distriktsdepartementet</i>		
Kap. 531	Eigedomar til kongelege føremål	69 433
<i>Utanriksdepartementet</i>		
Kap. 104	Kongefamilien sine offisielle reiser til utlandet	10 656
<i>Forsvarsdepartementet</i>		
Diverse kapittel (H.M. Kongens adjutantstab)		4 500
Kap. 1720	Sjøforsvaret (Kongeskipet og K/B Stjernen)	50 000
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>		
Kap. 441	Oslo politidistrikt (eskortetenesta)	Oppgis ikkje

Kap. 1 H.M. Kongen og H.M. Dronninga

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Apanasje	12 967	13 434	13 904
50	Det kongelege hoff	213 991	228 443	240 008
51	Særskilde prosjekt ved Det kongelege hoff	97 900	57 000	
	Sum kap. 1	324 858	298 877	253 912

Post 01 Apanasje

Løyvinga dekker personlege utgifter for H.M. Kongen og H.M. Dronninga, medrekna utgifter i samband med diverse offisielle oppgaver, og til drift og vedlikehald av egne eigedomar.

Det blir foreslått å løyve 13,9 mill. kroner.

Post 50 Det kongelege hoff

Det kongelege hoffet er H.M. Kongen sin organisasjon, som skal støtte H.M. Kongen og Kongefamilien. Det kongelege hoff førebur og legg til rette for kongefamilien sin offisielle verksemd, og utfører andre nødvendige støttande funksjonar.

Løyvinga vert nytta til kongehuset sine utgifter til offisielle oppgaver og drift av organisasjonen, mellom anna løn for alle tilsette. Løyvinga skal òg dekke utgifter til jamleg indre vedlikehald og utvikling av dei statlege kongelege eigedomane, Det kongelege slott, Bygdø kongsgard (hovudhuset m/sidebygning og park) og Oscarshall slott.

Det kongelege hoffet rapporterer gjennom sin årsrapport på bruken av dei årlege løyvingane, der også årsrekneskap og revisorberetning kjem

fram. Det kongelege hoffet beheld disposisjonsretten til utbetalte midlar dersom årsrekneskapen viser eit positivt driftsresultat, og det har ansvaret for å dekke eit eventuelt negativt årsresultat.

Det kongelege hoffet rapporterer gjennom sin årsrapport på kor mykje av arbeidstida til dei tilsette som brukast til forvaltningsoppgaver, som mellom anna innhenting av tilbod og oppfølging av prosjekt på dei private kongelege eigedomane. Større/verdiaukane tiltak på dei private kongelege eigedomane blir finansierte av private midlar og blir utførte av eksterne aktørar.

Det blir foreslått å løyve 240 mill. kroner. Den foreslåtte auken i løyvinga kjem i hovudsak av at det er behov for leige av nye lagerlokale for dei statlege kongelege samlingane.

Post 51 Særskilde prosjekt ved Det kongelege hoff

Løyvinga blei i 2022 nytta til sikkerheitstiltak ved dei statlege og private kongelege eigedomane. Det er ikkje behov for løyving til prosjektet i 2023. Det blir derfor ikkje foreslått løyving i 2023.

Kap. 2 H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessa

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Apanasje	10 792	11 181	11 572
	Sum kap. 2	10 792	11 181	11 572

Post 01 Apanasje

Løyvinga skal dekke kronprinsparet sine personlege utgifter, medrekna utgifter til drift og vedlikehald av egne eigedomar.

Det blir foreslått å løyve 11,6 mill. kroner.

Programområde 13 Statsforvaltning og kommunesektoren mv.

Programkategori 13.00 Administrasjon

Utgifter under programkategori 13.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
500	Kommunal- og distriktsdepartementet	745 733	753 873	966 868	28,3
502	Tariffavtalte avsetninger mv.	238 697	239 700	274 450	14,5
505	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		11 438 000	14 443 000	26,3
506	Yrkesskadeforsikring		90 000	95 000	5,6
507	Gruppelivsforsikring		187 000	270 000	44,4
510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon	969 182	925 786	1 020 260	10,2
	Sum kategori 13.00	1 953 612	13 634 359	17 069 578	25,2

Inntekter under programkategori 13.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3505	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		10 332 000	8 137 000	-21,2
3506	Yrkesskadeforsikring		79 000	80 000	1,3
3507	Gruppelivsforsikring		100 000	103 000	3,0
3510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon	163 638	109 492	112 777	3,0
5607	Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		754 000	1 842 000	144,3
	Sum kategori 13.00	163 638	11 374 492	10 274 777	-9,7

Innledning

Programkategorien omfatter utgifter til drift og administrasjon av Kommunal- og distriktsdepartementet og utgifter til felles forsknings- og utredningsoppgaver innenfor departementets fagområder.

Programkategorien omfatter også bevilgninger til enkelte fagområder:

- Sikring av departementsbygninger.
- Arbeidet med nytt regjeringskvartal.
- Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon.
- Den sentrale arbeidsgiverfunksjonen i staten.

Mål for programkategorien

1. Statlige virksomheter er kompetente arbeidsgivere med attraktive arbeidsplasser
2. Departementene mottar effektive fellestjenester med riktig kvalitet
3. Et sikkert og effektivt nytt regjeringskvartal

Mål 1 Statlige virksomheter er kompetente arbeidsgivere med attraktive arbeidsplasser

Virksomhetene i staten skal være moderne og attraktive arbeidsgivere som evner å rekruttere, utvikle og beholde kompetente medarbeidere. For å lykkes med dette, må virksomhetene ha høy endringskapasitet, møte framtidens kompetansebehov og ha ledere som er kompetente og tydelige i utøvelsen av arbeidsgiverrollen. De må også legge til rette for godt partssamarbeid, tillitsbasert ledelse og medvirkning for de ansatte.

De statlige virksomhetene må utnytte mulighetene for effektivisering, økt produktivitet og kostnadseffektiv drift. Virksomhetene må ta initiativ til å gjennomføre fornyelse og omstilling, blant annet ved digitalisering, oppfølging av tillitsreformen og forbedring av tjenesteproduksjonen. Det er en viktig målsetting å sikre stort mangfold og inkludering i de statlige virksomhetene.

Utvikling av nye tjenester, utnyttelse av ny teknologi og digitalisering påvirker statens kompetansebehov og medarbeidernes arbeidsoppgaver.

Tilrettelegging av utviklingstilbud for ledere, og tilbud om kompetanseutvikling for medarbeidere, er et prioritert område og et av hovedtemaene i den statlige arbeidsgiverstrategien. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har ansvaret for å støtte og veilede de statlige virksomhetene i utøvelsen av arbeidsgiverrollen. DFØ drifter den digitale læringsplattformen, som er en sentral del av kompetanseutviklingstilbudet

i staten. DFØs nettbaserte arbeidsgiverportal formidler informasjon, gir mulighet for virksomhetene til å utveksle erfaring og kunnskap, og gir også tilgang til fagpersoner som kan yte mer skreddersydd støtte.

Lønnsoppgjørene i staten skal gjennomføres i tråd med frontfagsmodellen. Regjeringen ønsker på sikt å få til én likelydende hovedtariffavtale igjen. Departementet vil invitere alle hovedsamenslutningene til et partssammensatt lønnsutvalg.

Regelverket som gjelder i staten, skal være tilpasset en moderne statsforvaltning. Foruten inngåelse av hovedtariffavtaler, inngår arbeid med særavtaler og hovedavtalen i staten i dette arbeidet. Videre inngår regelverksutvikling knyttet til statsansatteloven, tjenestetvistloven og karantene-loven, samt utvikling av administrative bestemmelser og personalpolitiske føringer og retningslinjer som staten som arbeidsgiver har ansvaret for.

Kommunal- og distriktsdepartementet er en pådriver overfor de statlige virksomhetene for gjennomføring av arbeidsgiverpolitiske føringer og beslutninger, for eksempel knyttet til tillitsreformen, likestilling, ikke-diskriminering, og inkludering. Dette arbeidet er knyttet til bærekraftsmål 5 og 8, som handler om likestilling mellom kjønnene og anstendig arbeid for alle.

Mål 2 Departementene mottar effektive fellestjenester med riktig kvalitet

Gode og effektive felles administrative tjenester er en forutsetning for at departementene skal kunne ivareta rollen som sekretariat for politisk ledelse. Felles løsninger, samlet kompetanse, standardisering og digitalisering gir sterke fagmiljøer, økt effektivitet og bedre kvalitet i oppgaveutførelsen. I tillegg gir det stordriftsfordeler som kostnadseffektiv drift og forvaltning. Det er derfor viktig å fortsette arbeidet med utvikling av felles administrative tjenester. Dette går også fram av strategien for departementsfellesskapet, *Gode hver for oss. Best sammen (2021–2025)*.

Viktige satsinger i departementsfellesskapet er arbeidet med etablering av felles IKT-tjenester for Statsministerens kontor, alle departementer, Norges utenriksstasjoner og Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon jf. Forsvarsdepartementets Prop. 1 S (2022–2023), og innføring av standard sak- og arkivløsning for departementsfellesskapet, jf. omtalen under kap. 500, post 27. Departementet har videre tatt initiativet til en kompetansesatsing i departementsfellesskapet og

skal prioritere fellesdepartementale kompetansebehov som ikke dekkes av andre tilbud. Målgrupper for denne satsingen er toppledere, mellomledere, fagansvarlige og nyansatte i departementene.

Strategien for departementsfellesskapet har et perspektiv som går ut over fellestjenester, ved også å vektlegge samordnet utvikling og gjennomføring av politikk. Som oppfølging av dette, er det satt i gang forsøk med kjernegrupper som en ny arbeidsform i departementene. Kjernegruppene er kjennetegnet ved at mål og målgrupper er felles på tvers av mange departementer, samordningsbehovet er på et høyere nivå og tidshorizonten lengre enn i ordinære tverrdepartementale grupper.

Mål 3 Et sikkert og effektivt nytt regjeringskvartal

Målprioritet for byggetrinn 1 av nytt regjeringskvartal er kostnad, kvalitet og tid. Dette framkommer i Meld. St. 21 (2018–2019) *Nytt regjeringskvartal* og Prop. 1 S (2016–2017) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kostnad har høyeste prioritet. Kommunal- og distriktsdepartementet legger til grunn tett oppfølging og stram kostnadsstyring av prosjektet. For å sikre best mulig kostnadskontroll, benytter departementet også ekstern kompetanse i oppfølgingen av prosjektet. Departementet vurderer fortløpende hvordan god risikostyring, god kostnadskontroll, og tilfredsstillende framdrift og kvalitet kan sikres i prosjektet innenfor målene for prosjektet. Byggetrinn 1 består av bygging av A- og D-blokken, kjeller, arbeid på Ring 1 og perimetersikring samt rehabilitering av Høyblokken (H-blokken).

Prosjektet fikk en bevilgning i 2022 på 3 055 mill. kroner. Bevilgningen ble i forbindelse med Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2022 økt med 350 mill. kroner, jf. Prop. 195 S (2021–2022). I revidert nasjonalbudsjett ble også prosjektets kostnadsramme økt med 1 mrd. kroner, fra 20,9 mrd. kroner til 21,9 mrd. kroner (prisnivå per 1. juli 2022), på grunn av ekstraordinær høy prisstigning på byggevarer. I prisnivå per 1. juli 2023 utgjør den nye kostnadsrammen 22,6 mrd. kroner. Den ekstraordinære prisveksten i byggenæringen har ført til betydelig økte kostnader i prosjektet, jf. omtale i Prop. 195 S (2021–2022). For å kunne gå videre med byggingen av A-blokken og fullføre byggetrinn 1, var det nødvendig å øke kostnadsrammen. Regjeringen vil gjennomføre en kostnads- og usikkerhetsanalyse av prosjektet, og kvalitetssikre denne eksternt. Dersom gjennomgangen av prosjektet

tilsier at det er behov for å øke kostnadsrammen ytterligere, tar regjeringen sikte på å komme tilbake til Stortinget med forslag om dette i første halvår 2023.

Regjeringen er opptatt av å redusere kostnadene i prosjektet, og har varslet betydelige kutt i senere byggetrinn. Regjeringen har konkludert med at nytt regjeringskvartal skal dimensjoneres for 4 100 ansatte, som er dagens antall ansatte. I tillegg til å dimensjonere nytt regjeringskvartal for færre ansatte enn tidligere planlagt, vurderes det også tiltak for mer effektiv arealbruk. Arbeidstakerorganisasjonene er involvert i vurderingen av tiltakene. Det gjelder blant annet om dekningsgraden med fullergonomiske arbeidsplasser skal reduseres. En beslutning om endring av dekningsgrad skal baseres på målinger av faktisk tilstedeværelse. I tillegg vurderes det om også arbeidsplasser som tilfredsstillende arbeidsmiljølovens krav i multirom skal regnes med i dekningsgraden. De to planlagte nybyggene i byggetrinn 3, B- og E-blokken, vil på denne bakgrunn ikke bli bygget. Regjeringen vil vesentlig redusere omfanget av rehabiliteringen av G-blokken.

Det ble i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 bevilget 50 mill. kroner til oppstart av forprosjektet for byggetrinn 2. Det foreslås en bevilgning på 225 mill. kroner i 2023 til prosjektering av byggetrinn 2. I prosjekteringen av byggetrinn 2 skal det tilstrebes å redusere kostnadene per kvadratmeter sammenlignet med anslaget i rapporten for oppstart av forprosjektet. I tillegg skal det gjøres vurderinger av gjenstående elementer i prosjektet, og hvordan de kan gjennomføres til en lavest mulig kostnad. Som en del av forprosjektet for byggetrinn 2 skal det også gjøres konkrete vurderinger av hva som er helt nødvendig med hensyn til rehabilitering av G-blokken, og hvordan det mest kostnadseffektivt kan gjennomføres.

To avdelinger i Kommunal- og distriktsdepartementet (ca. 70 ansatte) tester ut aktivitetsbasert arbeidsplasskonsept uten fast plass, i tråd med det godkjente rom- og funksjonsprogrammet for nytt regjeringskvartal. Det overordnede målet er å få mer kunnskap om hvordan et aktivitetsbasert arbeidsplasskonsept uten fast plass påvirker effektivitet, samhandling og arbeidsmiljø i departementet.

Regjeringen har besluttet at Hammersborg- og Vaterlandstunnelen (Ring 1) skal bygges om for å tilfredsstillende sikkerhetskravene i nytt regjeringskvartal. Det har vært vurdert om Ring 1 skulle stenges permanent, men vurderinger viser at dette har betydelige negative trafikale konsekven-

ser og samfunnsøkonomiske kostnader, slik at de samlede samfunnsøkonomiske kostnadene ved permanent stenging blir høyere enn ved ombygging.

Det fremmes nå forslag til oppstart av ombyggingsarbeidene med en startbevilgning på 205 mill. kroner. Ombygging av Ring 1 ses på som en integrert del av nytt regjeringskvartal, men ombyggingsarbeidene skal gjennomføres som et ordinært veiprojekt i regi av Statens vegvesen, i nært samarbeid med Statsbygg. I den eksterne kvalitetssikringen av regulert løsning fra 2017, ble det foreslått en kostnadsramme på 3 744 mill. kroner (prisnivå per 1. juli 2023). I etterkant har det vært arbeidet videre med å redusere kostnadene ved ombygging av Ring 1, samtidig som nødvendig sikkerhet for grunnleggende nasjonale funksjoner i nytt regjeringskvartal blir ivarettatt. På denne bakgrunn foreslås det en kostnadsramme på 3 100 mill. kroner for ombyggingen av Ring 1 knyttet til å ivareta nødvendig sikkerhet for nytt regjeringskvartal, jf. forslag til romertallsvedtak. Sammen med entreprenør vil ytterligere kostnadsreduserende tiltak bli vurdert. Det er ikke gjennomført ekstern kvalitetssikring av dette nedskalerte alternativet, og kostnadsanslaget er derfor usikkert. Kostnadsanslaget vil bli eksternt kvalitetssikret. For å holde framdriftsplanen vil Statens vegvesen lyse ut konkurranse om samspillskontrakt i markedet i oktober 2022, med forbehold om Stortingets godkjenning.

22. juli-senteret skal reetableres i tilknytning til Høyblokken i regjeringskvartalet. Av sikkerhetshensyn kan senterets lokaler ikke ligge direkte under Høyblokken, slik det gjorde tidligere. For å få tilstrekkelig plass til senterets virksomhet og en forsvarlig sikring av departementsarealene, vil det bygges en ny underetasje under Johan Nygaardsvolds plass og en ny inngangspaviljong mot Akersgata. Kunnskapsdepartementet er oppdragsgiver, jf. kap. 2445, post 33 og Kunnskapsdepartementets kap. 229. Byggeprosjektet har en kostnadsramme på 521 mill. kroner (prisnivå per 1. juli 2023).

I Hurdalsplattformen framgår det at regjeringen vil bevare de synlige sporene i Høyblokken etter 22. juli-angrepet, slik at de kan inkluderes i arbeidet til 22. juli-senteret. Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) har på oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet kartlagt spor i Høyblokken. En referansegruppe med deltagelse fra blant annet Nasjonal støttegruppe etter 22. juli, AUF og minnefaglige ressurser har vært involvert før departementets beslutning om hånd-

tering av sporene. Alle spor skal tas vare på. Der spor tildekkes, skal det gjøres skånsomt og på en reversibel måte. Spor som vil bli dekket til når Høyblokken rehabiliteres skal dokumenteres, slik at de kan brukes i 22. juli-senterets formidling av historien om 22. juli.

I 2022 startet arbeidet med nasjonalt minnested etter 22. juli 2011 i regjeringskvartalet. Kunst i offentlige rom (KORO) skal i nært samarbeid med Statsbygg gjennomføre en konkurranse i flere trinn og utvikle forprosjektet. Regjeringen vil komme tilbake til bevilgningsbehov når prosjektet er kommet noe lenger i planleggingen.

Arbeidet med minnestedet skal ses i sammenheng med kunstprosjektet for nytt regjeringskvartal som KORO har ansvaret for. Det er satt av totalt 89 mill. kroner (prisnivå per 1. juli 2021) til kunstnerisk utsmykning i og rundt byggene i byggetrinn 1. Kunststrategien ble vedtatt høsten 2021. KORO velger i løpet av 2022 ut kunstnere til bygulvet på Johan Nygaardsvolds plass ut mot Akersgata, og til «pyramiderommet» i A-blokken. Dette er steder der kunsten vil være synlig for alle, og viktig for bymiljøet. Kunst som departementene har i dag vil også bli brukt i det nye regjeringskvartalet.

Stortinget sluttet seg til en kostnadsramme for sikker teknisk infrastruktur (STI) fase 2 i 2021-budsjettet på 2 045 mill. kroner (prisnivå per 1. juli 2022). Prosjektet følger planlagt framdrift. Den ekstraordinære prisutviklingen på materialkostnader har påført prosjektet økte kostnader. Departementets vurdering er at kostnadsrammen ikke er truet.

Arbeidet med energiløsningen for nytt regjeringskvartal startet opp i 2019. Prosjektet følger planlagt framdrift, men opplever også økte kostnader på grunn av uventet høy prisstigning. Departementets vurdering er at kostnadsrammen ikke er truet.

Departementet har i 2022, i dialog med Utenriksdepartementet, startet arbeidet med å forbedre salg av Victoria Terrasse, jf. Meld. St. 21 (2018–2019) *Nytt regjeringskvartal*, herunder dialog med Riksantikvar og Byantikvar om forhold som må klarlegges. Tidspunkt for salg og ivaretagelse av viktige kulturhistoriske forhold ved bygningsmassen inngår i de vurderingene som nå foretas. Av sikkerhetsmessige grunner vurderes det som lite aktuelt å selge bygget før Utenriksdepartementet har flyttet ut.

Det vises for øvrig til omtale av bevilgningsforslagene for nytt regjeringskvartal i 2023, under programkategori 13.30.

Alle tall i kroneverdi per 1.7.2023 i mill. kroner

	Kostnads- ramme (P85)	Forventet kostnad (P50)	Kommentar
Byggetrinn 1	22 604	21 233	Revidert kostnadsramme godkjent av Stortinget juni 2022. Forventet sluttkostnad (P50) basert på Statsbyggs siste prognose per mai 2022
Byggetrinn 2 og 3 ¹	15 600	12 600	Forprosjekt foreløpig ikke gjennomført. Anslag basert på KS2-rapport for byggetrinn 1 og OFP-rapport for byggetrinn 2, justert for økt omfang som følge av overføringer fra byggetrinn 1. Besluttede kutt av bygg B og E er vurdert på veldig foreløpige anslag
22. juli-senteret	521	440	Kostnadsramme (P85) på Kunnskapsdepartementets budsjett
Ring 1 ²	3 100	2 400	Forslag til kostnadsestimater har ikke gjennomgått ekstern kvalitetssikring, etter at regjeringen har redusert kostnadene i prosjektet. (P85) basert på en forenklet vurdering med et ganske høyt usikkerhetspåslag. Kostnadsrammen vil bli eksternt kvalitetssikret
STI fase 1	2 162	2 162	Prosjekt gjennomført. Sluttoppgjør med entreprenør er avklart innenfor kostnadsrammen, og beregnet til 2 162 mill. kroner (kroneverdi per oktober 2021)
STI fase 2	2 168	1 741	Kostnadsramme (P85) godkjent av Stortinget desember 2020
Energiløsning	3 132	2 462	Revidert kostnadsramme (P85) godkjent av Stortinget juni 2021
Overslag samlet kostnad	49 287	43 038	

¹ Det foreligger anslag på P85, men ikke godkjent kostnadsramme.

² Det foreligger anslag på P85, men ikke godkjent kostnadsramme.

Kap. 500 Kommunal- og distriktsdepartementet

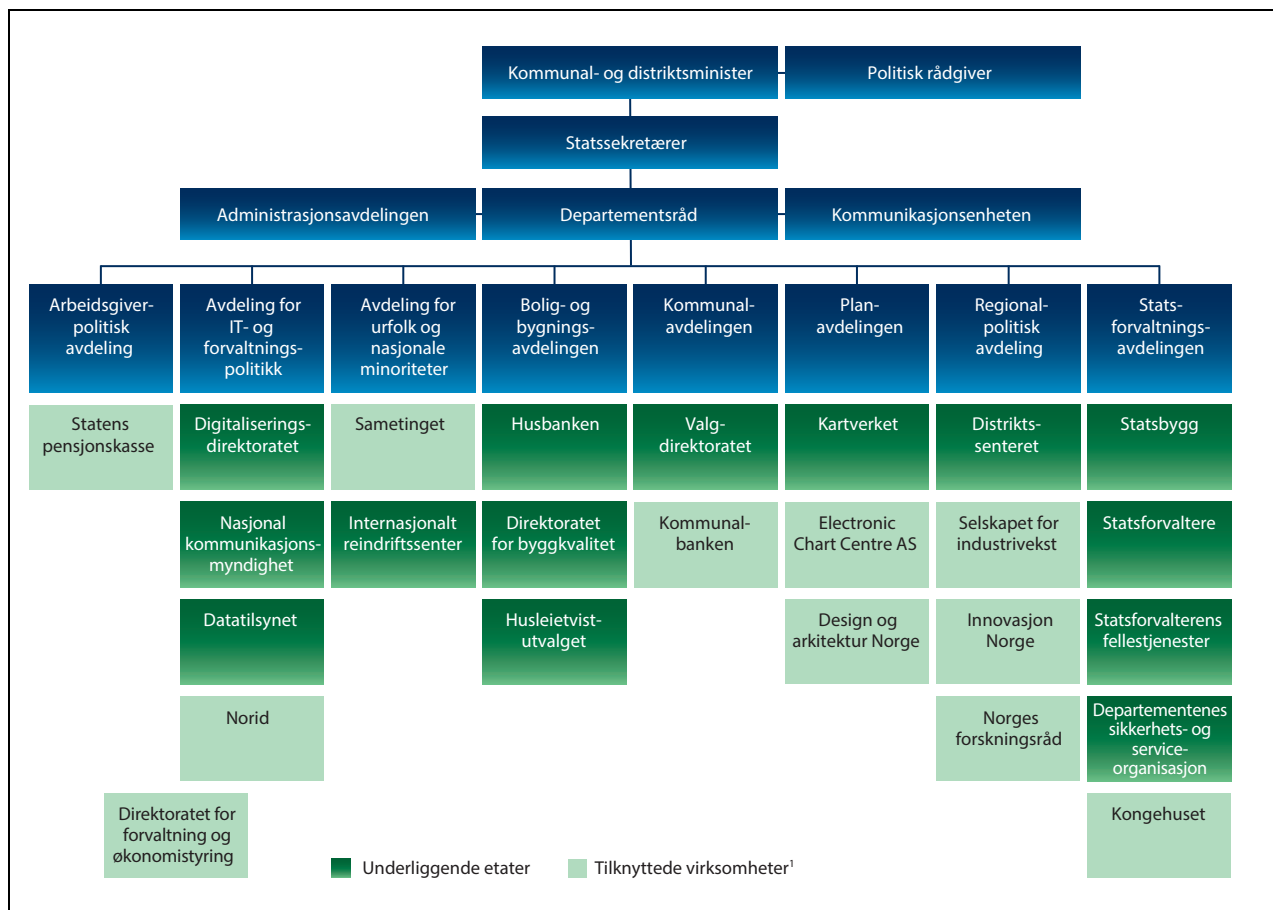
(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	423 045	431 676	442 309
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	78 648	94 056	85 641
23	Husleie for fellesarealer m.m.	111 574	120 801	123 989
25	Nytt regjeringskvarter, prosjektstyring, <i>kan overføres</i>	3 295	4 184	4 259
27	Sak- og arkivløsning, <i>kan overføres</i>	69 219	39 933	40 652
30	Nytt regjeringskvarter, ombygging av Ring 1, <i>kan overføres</i>			205 000
50	Forskningsprogrammer	50 921	60 103	61 830
70	Diverse formål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	9 031	3 120	3 188
	Sum kap. 500	745 733	753 873	966 868

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvaret for fornying av offentlig sektor, IT-politikk, elektronisk kommunikasjon, bolig- og bygningspolitikk, regional- og distriktpolitikk, økonomiske og juridiske rammebetingelser for kommunesektoren, gjennomføring av valg, planlegging og kart- og geodata, samer og nasjonale minorite-

ter, oppfølging av bærekraftsmålene, personvern, statlig arbeidsgiverpolitikk, sikkerhet og fellestjenester for departementene, overordnet ansvar for statlige bygg og statsforvalterne samt budsjettet for Kongehuset.

Kommunal- og distriktsdepartementets organisering i 2023:

Figur 5.1 Organisasjonskart for Kommunal- og distriktsdepartementet med underliggende etater og tilknyttede virksomheter

¹ Selskap eid av Kommunal- og distriktsdepartementet (Kommunalbanken, Norid og Electronic Chart Centre AS), uavhengige institusjoner som mottar budsjettmidler over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett (Sametinget og Kongehuset), virksomheter under andre departementer som mottar budsjettmidler og oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, Selskapet for industrivekst, Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og Statens pensjonskasse) og stiftelse med basisfinansiering fra Kommunal- og distriktsdepartementet (Design og arkitektur Norge).

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker i hovedsak lønn, husleie og andre faste utgifter i Kommunal- og distriktsdepartementet.

Som et ledd i å samle faste driftsutgifter på departementets driftspost, foreslås det å øke bevilgningen med 5,2 mill. kroner mot en reduksjon på 4,9 mill. kroner på kap. 500, post 21 og en reduksjon på 330 000 kroner på kap. 571, post 21.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,2 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 593 000 kroner mot en tilsvarende økning av kap. 510, post 45 til dekning av lisenskostnad i 2023 for ny løsning for e-postsynkronisering.

I 2016 ble det rammeoverført bevilgning for lisenser fra Departementenes sikkerhets- og ser-

viceorganisasjon (DSS) til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Som følge av endret finansieringsprinsipp for SAP-lisenser og fakturahåndtering, ble bevilgning for lisenser rammeoverført tilbake til departementene i 2022. Ved en feil ble midlene som skulle til DSS rammeoverført til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettkapittel. På bakgrunn av dette foreslås det å redusere bevilgningen med 520 000 kroner mot en tilsvarende økning av kap. 510, post 01.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1,3 mill. kroner mot en tilsvarende økning av kap. 2412, post 01 som følge av overføring av en stilling fra Kommunal- og distriktsdepartementet til Husbanken.

Bevilgningen foreslås redusert med 727 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett for 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon

ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 442,3 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3500, post 01, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70

Bevilgningen skal dekke departementets behov for kjøp av statistikk, data, utredninger, evalueringer og formidling av kunnskap samt gjennomføring av midlertidige tiltak og prosjekter.

Rapport

Bevilgningen ble i hovedsak benyttet til prosjekter innenfor områdene arbeidsgiverpolitikk, effektivisering og fornying, planlegging og bypolitikk, regional- og distriktpolitikk, bolig- og bygningspolitikk, urfolk og nasjonale minoriteter, og departementslokaler og nytt regjeringskvartal.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å redusere bevilgningen med 5 mill. kroner som følge av at et fireårig prosjekt til tilrettelegging av digital informasjon og veiledning på planområdet er ferdig i 2022.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,5 mill. kroner som følge av at et fireårig samarbeid med SSB om plandata i eKOSTRA er ferdig i 2022.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 3,5 mill. kroner som følge av en engangsbevilgning i 2022 til å utvikle bedre digitale løsninger for den sentrale arbeidsgiverstøtten i DFØ.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 10 mill. kroner som følge av en engangsbevilgning i 2022 til å utrede og etablere en løsning for bedre lønnsstatistikk i staten.

I statsbudsjettet for 2022 ble det overført 625 000 kroner til Utenriksdepartementets kap. 118, post 21 for å dekke departementets andel av utgifter til Høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi (Havpanelet). På grunn av flere giverland enn forutsatt er det norske bidraget redusert fra 15 til 10 mill. kroner, noe som innebærer at departementets andel reduseres med 200 000 kroner. Det foreslås derfor å øke bevilgningen med 58 000 kroner mot en tilsvarende reduksjon på Utenriksdepartementets kap. 118, post 21.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 4,9 mill. kroner som et ledd i å samle faste driftsut-

gifter på departementets driftspost, jf. omtale under post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 14 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett for 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å øke bevilgningen med 15,8 mill. kroner til delfinansiering av Kartverkets arbeid med utvikling av ny teknisk løsning for deling av kommuner og fylkeskommuner i matrikkelen («Ny Marty»). Ny Marty skal være klar i løp av høsten 2023, slik at berørte statsetater og selskaper kan teste sine IKT-systemer mot en testdatabase, for å sikre at gjennomføringen 1. januar 2024 går som planlagt. Samlede utgifter til løsningen anslås til 47,5 mill. kroner, hvorav 22,5 mill. kroner i 2023.

Det foreslås å bevilge 85,6 mill. kroner.

Post 23 Husleie for fellesarealer m.m.

Bevilgningen dekker husleie for ledige arealer i R5, kapitalkostnader for sikker teknisk infrastruktur (STI) – fase 1, utgifter til erstatningslokaler og driftskostnader for ødelagte bygg i regjeringskvartalet.

Det foreslås å bevilge 124,0 mill. kroner.

Post 25 Nytt regjeringskvartal, prosjektstyring, kan overføres

Bevilgningen skal dekke innkjøp av faglig bistand og utredninger til departementets arbeid med nytt regjeringskvartal, herunder vurderinger av sikkerhetsspørsmål, gevinstrealisering og prosjektstyring.

I 2021 gikk prosjektet over i gjennomføringsfasen, og har benyttet midler til faglig bistand, herunder prosjektstyring. I 2022 ble det brukt midler til å øke kapasiteten og kompetansen i departementet for å bidra til god styring av prosjektet. Det er et stort og komplekst prosjekt, som også omfatter mye gradert informasjon. Det ble også benyttet midler på bistand til arbeidet med gevinstrealisering.

Det foreslås å bevilge 4,3 mill. kroner.

Post 27 Sak- og arkivløsning, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter for Kommunal- og distriktsdepartementet og DSS til innføring av ny sak- og arkivløsning for Statsministerens kontor, departementene og DSS.

Rapport

Innføring av sak- og arkivløsningen har vært preget av forsinkelser. Prosjektet har gjennom ekstern kvalitetssikring høsten 2021 avdekket stor usikkerhet om framdrift og kostnader. Kommunal- og distriktsdepartementet har iverksatt tiltak i 2022, parallelt med at prosjektet arbeider videre med sikte på oppstart av pilot i starten av 2023.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Før oppstart av pilot vil prosjektet prioritere arbeidet med verifisering av løsningen, integrasjoner og løsningen for historisk arkiv. Etter ekstern kvalitetssikring i 2021 ble det igangsatt en funksjonell og teknisk gjennomgang av ny sak- og arkivløsning, som bidrar til noe oppfølging for prosjektet. Kommunal- og distriktsdepartementet vil i samarbeid med Forsvarsdepartementet vurdere hvordan prosjektet skal samordnes med programmet for felles IKT.

Det foreslås å bevilge 40,7 mill. kroner.

Post 30 Nytt regjeringskvartal, ombygging av Ring 1, kan overføres

Bevilgningen skal dekke ombyggingen av Hammersborg- og Vaterlandstunnelen (Ring 1) knyttet til å ivareta nødvendig sikkerhet for nytt regjeringskvartal. Ombyggingen skal gjennomføres for å ivareta nødvendig sikkerhet for grunnleggende nasjonale funksjoner i nytt regjeringskvartal. Ombyggingsarbeidene gjennomføres som et ordinært veiprojekt i regi av Statens vegvesen, i nært samarbeid med Statsbygg. Det vises for øvrig til omtale under mål 3 Et sikkert og effektivt nytt regjeringskvartal.

Bevilgningen i 2023 skal i hovedsak benyttes til anskaffelse og prosjektering. Samferdselsdepartementet er oppdragsgivende departement overfor Statens vegvesen som ansvarlig byggherre.

Det foreslås å bevilge 205 mill. kroner. Det foreslås en kostnadsramme på 3 100 mill. kroner for ombyggingen av Ring 1 knyttet til å ivareta nødvendig sikkerhet for nytt regjeringskvartal, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 50 Forskningsprogrammer

Bevilgningen skal dekke Kommunal- og distriktsdepartementets behov for langsiktig kunnskapsoppbygging i regi av Norges forskningsråd.

Bevilgningen blir også brukt til direkte støtte til forskning ved statlige forskningsinstitusjoner, samt satsing for å inkludere klarspråk i jusutdanningen.

Rapport

Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med departementene og Forskningsrådet utarbeidet et styringssystem for departementenes styring av Forskningsrådet. Samlet måloppnåelse for Forskningsrådets virksomhet i 2021 er omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2023. Nedenfor rapporteres det for programmene som finansieres over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett.

Demokratisk og effektiv styring og forvaltning (DEMOS)

DEMOS er et tiårig program for 2015–2025. Prosjektene i DEMOS retter seg spesifikt mot å bygge kompetente forskermiljøer som kan hevde seg internasjonalt. Temaområdene er offentlig sektor, både på statlig, regionalt og kommunalt nivå, og forholdet mellom nivåene. Samlet tildeling til DEMOS er i 2022 på 28,7 mill. kroner.

Forskningsrådets program for forskning og innovasjon i kommunesektoren (FORKOMMUNE)

Midlene skal medvirke til innovasjon i kommunesektoren gjennom å utvikle ny kunnskap, og å sørge for bedre kobling mellom kommunesektor, forskningsmiljøer og andre kunnskapsaktører. Tildelingen er i 2022 på 3,1 mill. kroner.

Joint Programming Initiative Urban Europe (JPI Urbant Europa)/Driving Urban Transitions (DUT)

Midlene finansierer norsk deltakelse i JPI Urbant Europa som i perioden 2022 til 2028 vil drive det nye urbane partnerskapet Driving Urban Transitions under Horisont Europa. Partnerskapet har medfinansiering fra EU-kommisjonen og involverer 63 deltagende organisasjoner fra 27 land. Tildelingen er i 2022 på 2,8 mill. kroner.

Samisk forskning (SAMISK)

Tildelingen skal fremme forskning av høy kvalitet som er relevant for politikktutvikling, forvaltning og for andre aktører i samfunnet. Målet er å få mer kunnskap om kulturuttrykk, samisk identitet og samfunnsbygging, oppvekst og utdanning,

språk, klima og miljø, levekår og befolkningsutvikling. Tildelingen er i 2022 på 3,5 mill. kroner.

Forskning som gjelder nasjonale minoriteter (SAMKUL)

Forskning som gjelder nasjonale minoriteter finansieres gjennom Norges forskningsråds program Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger (SAMKUL). Tildelingen er i 2022 på 2,9 mill. kroner.

ARENA – senter for europaforskning

ARENA er tildelt 1 mill. kroner i 2022. Formålet med tilskuddet er å sikre forskning og kompetansebygging om EU og hvordan norsk forvaltning er integrert i den framvoksende flernivå-forvaltningen i Europa.

NTNU – senter for forskningsbasert innovasjon

Senter for forskningsbasert innovasjon ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) er tildelt 1 mill. kroner i 2022. Bevilgningen til Centre for Advanced Structural Analysis (CASA) ved NTNU gjelder forsknings- og utviklingsaktiviteter innen sikkerhet og beskyttelse av bygninger. Arbeidet gir kunnskap og metoder for å kunne utføre beregninger, sette funksjonskrav og dimensjonere konstruksjoner som oppfyller kravene. Arbeidet er viktig for nåværende departementsbygg og det nye regjeringskvartalsprosjektet.

UiO – klart språk i juridisk utdanning og forskning

Universitetet i Oslo (UiO) er tildelt 3 mill. kroner i 2022. Formålet er å utvikle klarspråk som fagfelt innenfor jusfaget. En effekt skal være at uteksaminerte studenter har utviklet ferdigheter i og kompetanse om å skrive klare og forståelige juridiske tekster, særlig klare lover og forskrifter. Satsingen framstår som godt integrert i fakultetet som helhet, og det samarbeides både innenfor akademia, blant annet med Universitetet i Bergen, og med forvaltningen.

Housing Lab

Housing Lab forsker på driverne i boligmarkedet, og sammenhenger mellom boligmarkedet, makroøkonomien og finansmarkedene. Senteret har produsert flere forskningsartikler som er publisert i anerkjente tidsskrifter, og flere rele-

vante forskningsprosjekter er under arbeid. Housing Lab er tildelt 2,5 mill. kroner i 2022.

Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – BOVEL (nasjonalt senter for forskning om bolig og velferd)

Forskningssenteret BOVEL ble etablert i 4. kvartal 2021 og er et samarbeid mellom flere forskningsinstitusjoner. BOVEL skal bygge opp kunnskap om sammenhengene mellom boligmarkedet, lavinntekt og boforhold, og boligens betydning for andre velferdsområder. BOVEL skal øke interessen for forskning om bolig og velferd, og stimulere til samarbeid på tvers av forskningsinstitusjoner i hele landet. Senteret har satt i gang flere større forskningsprosjekter, herunder et prosjekt om leiemarkedet og velferd. Det er også igangsatt et registerdataprojekt, som grunnlag for studier av sammenhengen mellom bolig og andre velferdsområder. BOVEL er tildelt 7,5 mill. kroner i 2022.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Norges forskningsråd er et viktig virkemiddel for å nå regjeringens forskningspolitiske mål. Forskningsrådet har fem mål:

- økt vitenskapelig kvalitet
- økt verdiskaping i næringslivet
- å møte store samfunnsutfordringer
- et velfungerende forskningssystem
- god rådgivning

Målene er felles for alle departementene. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med departementene og Forskningsrådet utarbeidet et system for departementenes styring av Forskningsrådet. Den samlede måloppnåelsen for virksomheten og økonomisituasjonen i Norges forskningsråd er omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2023.

Bevilgningen skal underbygge og gi et godt grunnlag for faglige og politiske beslutninger, og bidra til at det finnes kompetente forskningsmiljøer innenfor departementets sektoransvar.

Bevilgningen foreslås fordelt på følgende programmer i 2023:

Norges forskningsråd:

- DEMOS (35,4 mill kroner)
- INNOFFARENA (3,1 mill kroner)
- JPI Urban Transition (2,8 mill kroner)
- SAMISK (3,5 mill kroner)
- SAMKUL (3 mill kroner)

Direkte støtte:

- ARENA – senter for europaforskning (1 mill. kroner)
- UiO – klart språk i juridisk utdanning og forskning (3 mill. kroner)
- Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Oslo-Met – forskningscenteret BOVEL (7,5 mill. kroner)
- Housing Lab (2,5 mill. kroner)

Det foreslås å bevilge 61,8 mill. kroner.

Post 70 Diverse formål, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen dekker kontingenter og enkeltstående tilskudd med navngitt mottaker, som ikke hører naturlig inn under andre budsjettposter.

Bevilgningen skal dekke om lag 300 000 kroner av Norges årlige kontingent for medlemskap i European Institute of Public Administration (EIPA) samt årlige kontingenter for Employers

entrusted to deliver Sustainability, Growth and Innovation (SGI Europe) på om lag 170 000 kroner og International Hydrographic Organization (IHO) på om lag 950 000 kroner.

Bevilgningen skal videre dekke utgifter på 1,3 mill. kroner til oppfølging av handlingsplan mot antisemittisme. Midlene skal blant annet benyttes til sikkerhetstiltak og informasjonstiltak ved Jødisk Museum i Trondheim (JMT). JMT har særskilt kompetanse til å sikre en aktiv og målrettet innsats mot antisemittisme, sammen med Det Mosaiske Trossamfund i Oslo. JMT mottar tilskudd etter søknad, som vurderes av departementet.

Bevilgningen skal også dekke noen mindre stipendutbetalinger til mastergradsstudenter innenfor økonomi og juss på bolig-, bomiljø- og byggområdet.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 20 000 kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 3,2 mill. kroner.

Kap. 502 Tariffavtalte avsetninger mv.

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	57		2 000
70	Kompetanseutvikling mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	29 940		16 500
71	Opplæring og utvikling av tillitsvalgte	208 700	208 700	221 900
72	Pensjonskostnader tjenestemannsorganisasjonene		31 000	34 050
	Sum kap. 502	238 697	239 700	274 450

Forslag til bevilgning på kap. 502 forhandles mellom Kommunal- og distriktsdepartementet og hovedsammenslutningene i staten som parter i hovedtariffoppgjøret i det statlige tariffområdet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70

Bevilgningen er benyttet til anskaffelser i forbindelse med de sentrale partenes satsinger på forsknings-, utviklings- og utredningsoppdrag. Dette er prosjekter eller forsøk hvor begge parter har interesser, blant annet knyttet til statens felles regel- og avtaleverk.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Staten og tjenestemennenes hovedsammenslutninger avsatte ved lønnsoppgjøret i 2022 totalt 4 mill. kroner til kompetanseutvikling. Avsetningen gjelder for perioden 1. mai 2022 – 30. april 2024, og skal i hovedsak gå til felles tiltak i regi av de sentrale partene. I 2022 ble det bevilget 2 mill. kroner, jf. Prop. 128 S (2021–2022) *Endringer i statsbudsjettet 2022 under Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2022 m.m.)* og Innst. 466 S (2021–2022).

For å fullfinansiere partenes avsetning foreslås det en bevilgning på 2 mill. kroner i 2023.

Post 70 Kompetanseutvikling mv., kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen gjelder tilskudd til kompetanse- og omstillingsarbeid. Tilskuddet skal legges til rette for god praktisering av de tillitsvalgtes medbestemmelse, utvikle og effektivisere staten, samt fremme et godt samarbeid mellom ledelsen og medarbeidere, og mellom partene i virksomheten.

Det har blant annet blitt gjennomført utviklingsprosjekter og regionale samarbeidskonferanser.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

For perioden 1. mai 2022 – 30. april 2024 skal det avsettes til sammen 33 mill. kroner til kompetanseutvikling. Avsetningen skal i hovedsak gå til å styrke kompetanseutvikling i virksomhetene. 16,5 mill. kroner ble bevilget i 2022, jf. Prop. 128 S (2021–2022) og Innst. 466 S (2021–2022). De resterende 16,5 mill. kroner foreslås bevilget i 2023.

Post 71 Opplæring og utvikling av tillitsvalgte

Bevilgningen dekker tilskudd til opplæringstiltak for organisasjonenes tillitsvalgte i staten innenfor

blant annet organisasjons- og tillitsvalgтарbeid, miljø- og vernearbeid, sykefravær, medbestemmelse, personalpolitiske spørsmål, omstilling, effektivisering og samfunnsøkonomi m.m.

Bevilgningen er brukt i samsvar med særavtale om opplærings- og utviklingsmidler.

Det foreslås å bevilge 221,9 mill. kroner.

Post 72 Pensjonskostnader tjenestemannsorganisasjonene

Virksomheter som er medlemmer i Statens pensjonskasse (SPK) skal betale en aktuært beregnet premie (arbeidsgiverandel), slik det gjøres i privat sektor.

Tjenestemannsorganisasjonene betaler ikke arbeidsgiverandel for ansatte som har ulønnet permisjon fra statlig virksomhet for å ha verv eller være ansatt i en slik organisasjon. I samsvar med permisjonsavtalen betaler organisasjonene kun 2 pst. medlemsinnskudd.

For å synliggjøre statens årlige bidrag til tjenestemannsorganisasjonene på pensjonsområdet, budsjetteres disse premiekostnadene på en egen post i statsbudsjettet. Beregninger foretatt av SPK tilsier at ordningen beløper seg til en premiekostnad på 34,1 mill. kroner i 2023.

Det foreslås å bevilge 34,1 mill. kroner.

Kap. 505 Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter		36 000	41 000
70	Tap/avskrivninger		2 000	2 000
90	Utlån, <i>overslagsbevilgning</i>		11 400 000	14 400 000
	Sum		11 438 000	14 443 000

Under kap. 505 budsjetteres forventede utbetalinger av nye lån, opptjente renter ved årets utgang, forventede tap på utlån samt driftsutgifter i forbindelse med administrasjon av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse (SPK). Bevilgningene under dette kapittelet er usikre og avhengige av utlånsrammen, rentenivået i markedet generelt

samt differansen mellom renten i boliglånsordningen i SPK og rentenivået i markedet.

I 2023 foreslås det for øvrig bevilgninger til investeringer i nytt IKT-system for forvaltning av boliglånsordningen. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker kostnadene til SPK for å administrere boliglånsordningen, jf. post 90. Hoveddelen av kostnadene blir dekket av lånekundene gjennom betaling av ulike former for gebyr, jf. kap. 3505, post 01.

Det foreslås å bevilge 41 mill. kroner.

Post 70 Tap/avskrivninger

Bevilgningen gjelder forventet tap på utlån i SPK i 2023.

Tap på hovedstol anslås til 1,5 mill. kroner og opparbeidet rentegjeld anslås til 0,5 mill. kroner.

Det foreslås å bevilge 2 mill. kroner.

Post 90 Utlån, overslagsbevilgning

Bevilgningen dekker forventet brutto utlån til boliglån og beregnede opptjente, men ikke betalte renter på lånene.

I hovedtariffavtalene i staten framgår det at boliglån kan ytes med inntil 2,3 mill. kroner.

Kommunal- og distriktsdepartementet har fastsatt Instruks for forvaltning av boliglånsordningen i SPK. Det kan gis lån til følgende medlemmer i SPK:

- Yrkesaktive medlemmer.

- Dersom det foreligger særskilte grunner, kan Statens pensjonskasse også gi lån til barn som grunnet begge foreldrenes død må flytte fra tjenestebolig.
- Pensjonister, med unntak av pensjonister med pensjon basert på oppsatte rettigheter.
- Statsråder og stortingsrepresentanter.

Lån blir innvilget til kjøp av egen bolig, til refinansiering av boliglån eller til å modernisere/pusse opp egen bolig. Lån blir gitt mot sikkerhet innenfor 80 pst. av markedsverdien til boligen. Lån har en maksimal nedbetalingstid på 30 år, der 5 år kan være avdragsfrie.

Forventet hovedstol per 31. desember 2023 anslås til om lag 50 000 mill. kroner. Utestående lån per 31. desember 2023 er forventet å utgjøre 40 200 lån. Det er lagt til grunn at det utbetales 7 800 nye lån på i gjennomsnitt 1,83 mill. kroner i 2023. Videre er det gjort vurderinger i henhold til historiske erfaringstall når det gjelder antall søknader, utbetalte lån, antall innfridde lån og gjennomsnittlig utbetalt/innfridd beløp per lån.

Rapport

I 2021 utbetalte SPK 4 974 lån, som er 7 pst. flere enn i 2020. Den totale utlånsporteføljen gikk ned fra 39,4 mrd. kroner til 38,2 mrd. kroner, en reduksjon på 3 pst. fra 2020.

Tabell 5.1 Utviklingen i boliglånsordningen i Statens pensjonskasse

År	Antall		Mill. kroner			
	Nye lån	Lån totalt	Total utlånsportefølje 31.12	Brutto utlån	Avdrag	Kapitalbehov
2012	17 013	57 343	58 200	23 100	7 600	15 500
2013	26 292	74 878	83 500	36 400	11 000	25 400
2014	19 538	84 483	97 200	27 300	13 600	13 700
2015	5 827	68 900	75 000	7 800	30 000	-22 200
2016	2 755	56 800	58 300	3 500	20 200	-16 700
2017	3 143	49 800	49 200	4 100	13 100	-9 000
2018	3 742	44 300	42 700	5 300	11 800	-6 500
2019	8 532	44 500	45 700	13 500	10 500	3 000
2020	4 635	38 900	39 400	7 200	13 500	-6 300
2021	4 974	36 600	38 200	8 500	9 700	-1 200

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det er lagt til grunn at det utbetales 150 lån per uke i 2023, en økning fra i underkant av 100 lån per uke i 2021. Økningen er basert på varslede rentehevinger fra Norges Bank. I perioder med endring i rentenivå, vil renteendringer i boliglånsordningen SPK iverksettes senere enn i markedet for øvrig. Stigende rentenivå vil av den grunn iso-

lert sett medføre økt etterspørsel etter lån i SPK. Forventet søknadsinngang og antall utbetalte lån tar utgangspunkt i at SPK får en tilsvarende effekt av renteøkninger i 2023 som i 2019, hvor styringsrenten ble økt tre ganger i løpet av året.

Det foreslås å bevilge 14 400 mill. kroner. Anslaget inkluderer 91 mill. kroner i beregnede opptjente renteinntekter ved utgangen av 2023.

Kap. 3505 Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrinntekter, lån		32 000	37 000
90	Tilbakebetaling av lån		10 300 000	8 100 000
	Sum kap. 3505		10 332 000	8 137 000

Under kapittelet budsjetteres forventede innbetalinger av løpende og ekstraordinære avdrag, innfrielse av boliglån samt tilbakeføring av opptjente renter ved inngangen til året knyttet til boliglånsordningen i Statens pensjonskasse (SPK). I tillegg budsjetteres forventede gebyrinntekter fra lånekundene. Bevilgningene er usikre og avhengige av rentenivået i markedet generelt og differansen mellom renten i boliglånsordningen i SPK og rentenivået i markedet.

Post 01 Gebyrinntekter, lån

Posten omfatter innbetaling av gebyrer fra låntagerne i boliglånsordningen i SPK i form av termingebyr, etableringsgebyr, purregebyr o.l.

Det foreslås å bevilge 37 mill. kroner.

Post 90 Tilbakebetaling av lån

Posten omfatter ordinære og ekstraordinære avdrag, tilbakeføring av beregnet opptjente, men ikke betalte renteinntekter og tilbakeføring av tap.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Ordinære og ekstraordinære avdrag anslås til knapt 8,1 mrd. kroner i 2023. Det er da lagt til grunn 475 innfrielse per måned, en reduksjon på 175 innfrielse per måned i forhold til saldert budsjett for 2022. Nedgangen tar utgangspunkt i at SPK får en tilsvarende effekt av renteøkninger i 2023 som i 2019, hvor styringsrenten ble økt tre ganger i løpet av året.

I tillegg anslås det 43 mill. kroner i tilbakeføring av beregnet opptjente renter per 1. januar 2023, og 2 mill. kroner i tilbakeføring av tap.

Det foreslås å bevilge 8 100 mill. kroner.

Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
80	Renter		754 000	1 842 000
	Sum kap. 5607		754 000	1 842 000

Post 80 Renter

Bevilgningen gjelder renteinntekter, og opp-tjente, ikke betalte renter knyttet til boliglånsordningen i Statens pensjonskasse. Det er i anslaget

for 2023 lagt til grunn en økning i utlånsporteføljen, jf. kap. 505, post 90. Det er videre lagt til grunn en effektiv rente eksklusiv gebyrer på 2,50 pst. i 2023.

Det foreslås å bevilge 1 842 mill. kroner.

Kap. 506 Yrkesskadeforsikring

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		90 000	95 000
	Sum kap. 506		90 000	95 000

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Bevilgningen gjelder utgifter til yrkesskadeutbetalinger i 2023. Bevilgningen skal også dekke kostnadene til Statens pensjonskasse (SPK) for å administrere yrkesskadeordningen, jf. kap. 2470 Statens pensjonskasse under Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Alle som arbeider i tjeneste for arbeidsgiver, er omfattet av lov om yrkesskadeforsikring. Staten som arbeidsgiver er selvassurandør, men arbeidstakere i staten har de samme rettighetene etter loven som andre arbeidstakere. Arbeidstakere som er omfattet av hovedtariffavtalene i staten, er i tillegg dekket av reglene i § 24 i hovedtariffavtalene om ytelser ved yrkesskader. Utbetalinger fra disse to regelverkene blir samordnet, slik at arbeidstaker får erstatning etter det regelverket som gir høyest sum. Yrkesskadeordningen omfatter personskader som følge av arbeidsulykker, og sykdommer som følge av påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Erstatning skal ytes uten hensyn til om noen har skyld i skaden. Vil-kåret er at skaden skjer i arbeid på arbeidsstedet

og i arbeidstiden. Erstatning ytes også når arbeidstakeren skades ved ulykke på direkte reise mellom hjem og oppdragssted (uten at arbeidstakeren har vært innom sitt faste arbeidssted) og på tjenestereise.

Fra 1. januar 1996 er yrkesskadeforsikringen i staten basert på et premiesystem. Dette innebærer at det blir krevd en premie av arbeidsgivere hvert år, som skal dekke kostnadene for de skadene som blir konstatert dette året. Det gjelder også om skaden blir meldt og gjort opp flere år senere. Når SPK behandler saker der skaden ble konstatert før 1. januar 1996, utbetaler SPK erstatningen for deretter å kreve summen refundert fra den aktuelle arbeidsgiveren med tillegg av et administrasjonsgebyr. Skader konstatert etter 1. januar 1996 blir dekket av innbetalt premie.

Etter lov om yrkesskadeforsikring er staten som selvassurandør ansvarlig for en rekke andre grupper som er definerte som arbeidstakere. Dette er grupper som er sysselsatt av staten, men som likevel faller utenfor statsansatteloven og hovedtariffavtalene.

Rapport

I 2021 var det en økning på 22 pst. i innmeldte skadesaker fra året før, og utbetalingene steg med 20 pst. SPK hadde utbetalinger til 108 medlemmer i yrkesskadesaker, mot 101 utbetalinger i 2020.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Utgiftsanslaget for 2023 er basert på faktiske erstatningsutbetalinger de seneste årene og hittil i 2022. Anslaget inkluderer anslått effekt av trygdeoppjøret i 2022 og 2023.

Det foreslås å bevilge 95 mill. kroner.

Kap. 3506 Yrkesskedeforsikring

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Premieinntekter		79 000	80 000
	Sum kap. 3506		79 000	80 000

Post 01 Premieinntekter

Bevilgningen dekker innbetaling av yrkesskedeforsikringspremie fra alle arbeidsgivere som er omfattet av ordningen.

Det foreslås å bevilge 80 mill. kroner.

Kap. 507 Gruppelivsforsikring

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		187 000	270 000
	Sum kap. 507		187 000	270 000

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Bevilgningen dekker utbetaling av gruppelivserstatninger og kostnadene til Statens pensjonskasse for å administrere gruppelivsordningen, jf. kap. 2470 Statens pensjonskasse under Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Generelt er det slik at utbetalte gruppelivserstatninger varierer fra år til år, blant annet avhengig av hvor mange prioriterte etterlatte avdøde har. Dette gjør at det er knyttet usikkerhet til budsjetteringen av nivået det enkelte år.

Rapport

I 2021 ble det utbetalt erstatning i 181 saker med til sammen om lag 199 mill. kroner, mot 168 saker med til sammen 175 mill. kroner i 2020.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Utgiftsanslaget for 2023 er basert på erfarte erstatningsutbetalinger de seneste årene. Anslaget inkluderer anslått effekt av trygdeoppjøret i 2022 og 2023.

Det foreslås å bevilge 270 mill. kroner.

Kap. 3507 Gruppelivsforsikring

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Premieinntekter		100 000	103 000
	Sum kap. 3507		100 000	103 000

Det foreslås å bevilge 103 mill. kroner.

Post 01 Premieinntekter

Posten omfatter innbetaling av premie for de virksomheter som betaler gruppelivspremie direkte til Statens pensjonskasse.

Kap. 510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	744 005	682 908	697 588
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	62 287	69 843	71 687
22	Fellesutgifter	135 794	139 100	142 771
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	20 704	22 193	96 237
46	Sikringsanlegg og sperresystemer, <i>kan overføres</i>	6 392	11 742	11 977
	Sum kap. 510	969 182	925 786	1 020 260

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS) skal levere gode og effektive fellestjenester til departementene og Statsministerens kontor. DSS leverer tjenester innenfor områdene anskaffelser, bedriftshelsetjeneste, post- og vare-mottak, resepsjon, kantine, renhold, møteromstjenester, IKT og digitale innholdstjenester, vakthold og sikring mv.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter til lønn og andre driftsutgifter for DSS. I tillegg dekker bevilgningen utgifter til fellestjenester for departementsfellesskapet og Statsministerens kontor.

Rapport

DSS har bidratt i prosjekt nytt regjeringskvartal og med sikring av byggeplassen. Antall anskaffelser/rådgivningssaker økte med om lag 15 pst. fra 2020 til 2021.

Det arbeides fortsatt med etablering og utvikling av fellestjenester på HR-området. DSS leverer tjenester innenfor rekruttering, kompetanse, statistikk og HR-håndbøker. Felles rekrutteringstjeneste for departementene brukes av alle departementer. DSS har fra høsten 2021 bistått i rekruttering av toppledere i departementene, og til underliggende virksomheter.

Marmorhallen er bygget om og DSS har bistått ved pressekonferanser. DSS har overtatt ansvaret for å koordinere tolking og oversetting av regjeringens pressekonferanser relatert til koronapandemien.

DSS har i løpet av 2021 hatt 13 lærlinger, hvor 12 er fordelt på to kull innen sikkerhetsfaget og én er mediegrafikerlærling.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

DSS skal:

- videreføre arbeidet med felles sak- og arkivsystem for departementene
- bidra i arbeidet med program for ny felles IKT-plattform for departementene
- bidra i arbeidet med nytt regjeringskvartal, herunder nytt kontrollsenter for post og varer
- bidra i oppfølgingen av ny strategi for departementsfellesskapet for perioden 2021–2025.

Bevilgningen foreslås redusert med 264 000 kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 956 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett for 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å øke bevilgningen med 520 000 kroner mot en tilsvarende reduksjon av kap. 500, post 01, som følge av at midler til lisenser som tidligere skulle vært rammeoverført til DSS ved en feil ble overført til kap. 500.

Det foreslås å bevilge 697,6 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3510, postene 02 og 03, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke deler av IKT-tjenestene som DSS leverer til departementene på felles IKT-plattform. Standardiserte løsninger som hvert enkelt departement har behov for, skal være obligatoriske og bevilgningsfinansierte.

Det foreslås å bevilge 71,7 mill. kroner.

Post 22 Fellesutgifter

Bevilgningen dekker husleie for fellesareal for departementene, statsforvaltningens avtale med Kopinor (ikke forsvarssektoren) og drifts- og vedlikeholdsavtaler og utviklingskostnader for nettstedet Regjeringen.no.

Rapport

Om lag 108 mill. kroner av utgiftene gikk i 2021 til å dekke husleie, energi og brukervhengige driftskostnader for fellesarealer i regjeringskvartalet. Til statens avtale med Kopinor, utenom forsvarssektoren, ble det utgiftsført om lag 9,7 mill. kroner. Resterende bevilgning er benyttet til kjøp av tjenester for drift og utvikling av regjeringen.no.

Regjeringen.no gir informasjon om arbeidet til regjeringen og departementene samt formidling av pressekonferanser, reiseråd og informasjon om nasjonale og regionale tiltak i forbindelse med pandemien.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

DSS skal tilby fleksible, sikre, skalerbare og kostnadseffektive tjenester som ivaretar regjeringens, Statsministerens kontors og departementenes kommunikasjonsbehov. DSS skal sørge for at regjeringen.no er en effektiv, stabil og brukervennlig kommunikasjonskanal.

Det foreslås å bevilge 142,8 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til investeringer, vedlikehold, utskifting av utstyr og utviklingskostnader til tjenesteleveranser innenfor tjenestemrådene; digitale tjenester, fasilitetstjenester, HR-tjenester og vakt- og resepsjonstjenester.

Rapport

Bevilgningen ble blant annet brukt til oppgradering av løsninger for møte- og videokonferanser, utvidelse av lagringskapasitet i IKT-løsningene og forberedelser for bruk av chatbot hos Statens servicesenter i Engerdal. I tillegg er bevilgningen brukt til pilotering av løsning for en mer effektiv avfallshåndtering i Regjeringskvartalet. Pandemien gjorde også at en del prosjekter ble forskjøvet til påfølgende år.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Bevilgningen skal benyttes til investeringer, vedlikehold og utskifting av utstyr innenfor områdene der DSS leverer tjenester til departementsfellesskapet.

Det foreslås å øke bevilgningen med 69,4 mill. kroner til investering i IKT-plattformen for depar-

tementene. Forskjøvet tidsplan for migrering til Felles-IKT medfører at plattformen må leve lenger enn tidligere antatt, trolig ut hele 2025. Fram til migrering vil investeringene totalt være på om lag 88 mill. kroner.

Det foreslås å øke bevilgningen med 4,2 mill. kroner til dekning av lisenskostnad i 2023 for ny løsning for e-postsynkronisering. Økningen finansieres ved brukerbetaling. Brukerbetalingen fordeles på departementene på felles plattform, og er beregnet etter antall ansatte i 2021 som er registrert i Statistisk Sentralbyrå.

Samlet foreslås det å bevilge 96,2 mill. kroner.

Post 46 Sikringsanlegg og sperresystemer, kan overføres

Bevilgningen dekker utgiftene til vedlikehold av elektroniske sikringsanlegg og sperresystemer i

regjeringsbyggene. Bevilgningen skal bidra til at tekniske sikringssystemer og sperresystemer understøtter felles grunnsikring for departementsbygningene i regjeringsbyggene.

Rapport

Bevilgningen ble i all hovedsak benyttet til investeringer og vedlikehold av elektroniske sikkerhetssystemer og teknisk sikringsutstyr samt vedlikehold av kjøretøysperrer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Bevilgningen skal benyttes til vedlikehold av tekniske sikringstiltak, blant annet oppgradering av kameraovervåking av regjeringsbyggene.

Det foreslås å bevilge 12 mill. kroner.

Kap. 3510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
02	Diverse inntekter	56 165	41 191	42 427
03	Brukerbetaling	107 473	68 301	70 350
	Sum kap. 3510	163 638	109 492	112 777

Post 02 Diverse inntekter

På posten føres betaling for standard- og tilleggstjenester til Høyesterett, Statsbygg og driftsinntekter for Statens servicesenter i Engerdal. Inntekter fra Statsbygg er i hovedsak betaling for bidrag inn i prosjekt nytt regjeringskvartal. Beløpets størrelse varierer med arbeidene i prosjektene.

Det foreslås å bevilge 42,4 mill. kroner.

Post 03 Brukerbetaling

På posten føres brukerbetaling for tilleggstjenester til departementene og Statsministerens kontor.

Det foreslås å bevilge 70,4 mill. kroner.

Programkategori 13.25 Statsforvalterne

Utgifter under programkategori 13.25 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
525	Statsforvalterne	1 986 895	2 085 293	2 116 455	1,5
	Sum kategori 13.25	1 986 895	2 085 293	2 116 455	1,5

Inntekter under programkategori 13.25 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3525	Statsforvalterne	53 533	179 946	185 294	3,0
	Sum kategori 13.25	53 533	179 946	185 294	3,0

Innledning

Statsforvalteren er Kongens og regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Statsforvalterens ansvar er fastsatt i instruksen for statsforvaltere.

Innen samfunnssikkerhet og beredskap er statsforvalteren gitt et særskilt ansvar av regjeringen for å samordne dette regionalt.

Statsforvalterens fellestjenester (STAF) har ansvar for styrings-, drifts- og utviklingsoppgaver innen det administrative området for statsforvalterne.

Mål for programkategorien

1. Nasjonal politikk er kjent og iverksatt
2. Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå
3. Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

Mål 1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Statsforvalteren utfører sektoroppgaver på sentrale samfunnsområder på vegne av flere departementer. Departementene har direkte instruksjonsmyndighet overfor statsforvalteren på sine ansvarsområder. Som sektormyndighet skal statsforvalteren gjennom veiledning, dialog, kontroll og tilsyn med kommunene, fylkeskommunene og andre offentlige og private tjenesteleverandører medvirke til å iverksette nasjonal politikk.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statsforvalteren skal gjennom tilsyn, klagesaksbehandling og tiltak som styrker kompetansen, understøtte at kommunene ivaretar sitt ansvar for de sosiale tjenestene på en god måte og at kommunene yter forsvarlige sosiale tjenester som oppfyller regelverkets krav. Statsforvalteren skal bidra til at kommunen foretar konkrete, individuelle vurderinger i samsvar med lovens formål, og være en pådriver for god tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Barne- og familiedepartementet

Statsforvalteren skal bidra til at utsatte barn og unge følges opp og får samordnede kommunale tjenester. Statsforvalteren skal ha god oversikt over situasjonen og utfordringer i det kommunale barnevernet, og følge opp regjeringens mål om økt kvalitet i barnevernstjenestene.

Statsforvalteren skal bistå kommunene i gjennomføring av ansvarsendringene som følger av barnevernsreformen. Forebygging av at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer, er et kommunalt ansvar på tvers av alle sektorer og tjenester. Statsforvalteren skal sørge for at kommunen tar et helhetlig ansvar, slik at kommunens ansvar for forebygging tydeliggjøres for alle relevante tjenester, tjenestetilbudet samordnes og samarbeid, kapasitet og kvalitet sikres.

Statsforvalteren spiller en viktig rolle som kunnskapsformidler, og skal blant annet bidra til at kommunene gjøres kjent med samarbeidsstrategien for barn og ungdom i lavinntektsfamilier for 2020–2023.

Statsforvalteren skal bidra til at kommunene ivaretar sitt ansvar for å avdekke og forebygge vold og overgrep, og at voldsutsatte sikres et helhetlig krisesentertilbud.

Helse- og omsorgsdepartementet

Statsforvalteren skal bidra til å iverksette nasjonal politikk i helse- og omsorgstjenestene, gjennom å gjøre regelverksendringer, forventninger og tiltak i proposisjoner og meldinger kjent for kommunene.

Statsforvalteren skal være pådriver for et styrket kunnskapsbasert og tverrsektorielt folkehelsearbeid på lokalt og regionalt nivå, blant annet gjennom råd og veiledning til kommuner og fylkeskommuner. Statsforvalteren skal bidra til å understøtte kommunenes innsats for økt helsekompetanse i befolkningen, der også livsløpsperspektivet blir ivaretatt.

Statsforvalteren skal ha god oversikt over tilstand, utviklingstendens og utviklingsbehov innenfor hele spekteret av helse- og omsorgstjenester og folkehelsearbeidet i fylket. Basert på oversikten skal statsforvalteren gi råd og veiledning overfor aktører i fylket og nasjonale myndigheter.

Statsforvalteren skal understøtte målet om gode og likeverdige helse- og omsorgstjenester gjennom hele livsløpet, og bidra til å implementere gjeldende strategier og handlingsplaner i

helse- og omsorgstjenestene, samt veilede om faglige råd og anbefalinger for tjenestene.

Pandemihåndtering, beredskap og lovpålagte oppgaver vil også i 2023 være høyt prioritert. Departementet legger til grunn fire overordnede prioriteringer innenfor statsforvalterens iverksetterolle på helse- og omsorgsdepartementets område: samhandling, herunder å understøtte helsefelleskapene, allmennlegetjenesten inkludert legevakt, psykisk helse og ruslidelser og sosial ulikhet i helse.

Tilsyn er et viktig virkemiddel for å følge opp om tjenestene oppfyller de krav og forventninger som settes i regelverket og øvrige overordnede styrende dokumenter. Forebyggende tilsyn skal være risikobasert med fokus på ledelse, styring og internkontroll. Oppfølging av uønskede hendelser og tilsynssaker skal fokusere på tjenestenes egen aktivitet for å rette forholdene.

Justis- og beredskapsdepartementet

Statsforvalteren skal bidra til at arbeidet med kommunal beredskapsplikt tydelig forankres i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven. Endringer som følge av det grønne skiftet og nye energiformer må vies oppmerksomhet i samfunnssikkerhetsarbeidet. Den samlede virkemiddelbruken skal vurderes og tilpasses kommunenes behov.

Statsforvalteren er også viktig i arbeidet med sivile beskyttelsestiltak, særlig i vurdering av trygge oppholdssteder for befolkningen i særlig alvorlige kriser for å bidra til å oppdatere og utarbeide kommunalt planverk for evakuering.

Klima- og miljødepartementet

Statsforvalterne er viktige for iverksettingen av nasjonal klima- og miljøpolitikk. Gjennom å utøve myndighet, bruke tilgjengelige virkemidler, formidle kunnskap og gi veiledning til kommuner, næringsliv og andre interessenter, skal statsforvalterne bidra til å ta vare på natur og økosystemer, sørge for at naturmangfold hensyntas i samfunns- og arealplanlegging, og redusere utslipp av miljøgifter og næringsstoffer til naturen.

Kommunal- og distriktsdepartementet

Statsforvalteren skal ivareta helhet og effektivitet i areal- og samfunnsplanleggingen, jf. *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023*. Statsforvalteren skal også bidra til å

identifisere tiltak for mer effektive planprosesser og bedre plankvalitet.

Statsforvalteren skal bidra til sosialt bærekraftige lokalsamfunn gjennom å veilede kommunene til å ta boligsosiale hensyn i sin planlegging.

Det er et overordnet nasjonalt mål at kommunene utvikler en bærekraftig og sunn økonomiforvaltning. Statsforvalteren skal fortsette å jobbe aktivt med kommuneøkonomi og prioritere oppfølging av kommuner i ROBEK og andre kommuner i økonomisk ubalanse.

Kunnskapsdepartementet

Statsforvalteren har en sentral oppgave med å sørge for at statlige ordninger følges opp og tilrettelegges for av barnehage- og skoleeiere. Dette gjelder blant annet i arbeidet med lokal kompetanseutvikling, der samarbeid og partnerskap er bærende elementer.

Landbruks- og matdepartementet

Statsforvalteren er statlig sektormyndighet regionalt, og kompetansesenter for kommunene på landbruksområdet. I rollen som kompetansesenter formidler statsforvalteren nasjonal politikk og bevisstgjør kommunene på deres rolle og ansvar med vekt på god forvaltning og kontroll av økonomiske og juridiske virkemidler.

Statsforvalteren bidrar til et bærekraftig skogbruk med konkurransedyktige skog- og trebaserte verdikjeder, og sørger for at regjeringens prioriteringer av skogtiltak i klimasammenheng følges opp.

Statsforvalteren er sentral i iverksetting av jordbrukspolitikken, gjennom forvaltning og dialog med næring, kommuner og regionalt virkemiddelapparat.

Statsforvalteren følger opp og videreformidler kunnskap om jordbrukets samlede klimagassutslipp, bidrag til utslippsreduksjoner og opptak av CO₂.

Statsforvalteren er førstelinje for reindriftsnæringen, og gir råd og veiledning for å legge til rette for økt produksjon og lønnsomhet i næringen. Statsforvalteren er reindriftsfaglig kontaktpunkt og bidrar til effektiv og kunnskapsbasert forvaltning av reindriften.

Mål 2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Statsforvalteren er det eneste regionale organet med fullmakt til å ta samordningsinitiativ overfor

andre statlige etater på samme nivå. Oppgaven er i hovedsak begrunnet ut fra ønsket om en effektiv statsforvaltning og hensynet til brukerne, og handler om statens evne til å realisere nasjonale mål på tvers av nivåer og sektorer, og samordning av statens styring av kommunene.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statsforvalteren skal bidra til samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner i arbeidet med bosetting av flyktninger. Enkelte statsforvaltere deltar i Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger og etablering og nedlegging av mottak samt omsorgssentre. Utvalget ledes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

Barne- og familiedepartementet

Statsforvalteren er pådriver for samarbeid og samordning mellom kommuner, fylkeskommuner, sektorer, tjenester og institusjoner som arbeider for og med barn og unge og deres familier. Statsforvalteren har en viktig rolle i å følge opp kommuner med stor risiko for svikt i tjenestene. Statsforvalteren skal sikre at barnekonvensjonen legges til grunn i dette arbeidet. Statsforvalteren skal følge med på utviklingen når det gjelder langsiktige konsekvenser av covid-19 for barn og unge.

Helse- og omsorgsdepartementet

Statsforvalterne har en viktig rolle som det regionale leddet i sektorens beredskapsarbeid. Statsforvalteren skal bidra til koordinering og samordning. Rollen har vært viktig for blant annet å bistå kommuner med tilgang på tilstrekkelig personell som følge av blant annet pandemi og fordrevne fra Ukraina. Oppgaven vil være viktig også i 2023.

Statsforvalterne skal etablere regionale forum for koordinering av relevant planverk, samt sørge for koordinering og bidra til iverksettelse av tiltak ved atomhendelser. Statsforvalteren skal bidra til at hensynet til god folkehelse ivaretas i regional- og kommunal planlegging.

Statsforvalteren skal bidra til aktørene er koordinert, og at innbyggere opplever sammenhengende tjenester. Rapporter fra statsforvalternes forebyggende tilsyn er av vesentlig betydning for god kunnskap om kvalitet i tjenesten. Det bør være et særlig fokus på overganger og samhandling mellom tjenestene.

Justis- og beredskapsdepartementet

Statsforvalteren skal legge til rette for felles arenaer og aktiviteter i samarbeid med andre regionale samfunnssikkerhetsaktører, både offentlige og private. Dette gjelder både som del av det forebyggende arbeidet, og ved håndtering av uønskede hendelser. Statsforvalterne skal integrere totalforsvaret i det kontinuerlige arbeidet med samfunnssikkerhet på regionalt og lokalt nivå.

Det må planlegges for å håndtere langvarige kriser, og mulige samtidige hendelser, for å sikre befolkningen trygghet og velferd.

Klima- og miljødepartementet

I samarbeid med andre statlige aktører bidrar statsforvalteren til at kommunene og næringslivet reduserer sine klimagassutslipp og samfunnets samlede sårbarhet for klimaendringer. Statsforvalteren skal sørge for at klimahensyn ivaretas i alle sektorer og at kommunene legger de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning til grunn i planprosesser.

Kommunal- og distriktsdepartementet

Statsforvalteren skal bidra til framtidsrettet areal- og samfunnsplanlegging gjennom å gi et helhetlig bilde av statens forventninger og krav i planleggingen. Det lokale selvstyret skal vektlegges. Siden 2019 har statsforvalteren samordnet statlige innsigelser til kommunale planer.

Statsforvalterne skal bidra til regionalt samarbeid om de tre innsatsområdene i *Nasjonale strategier for den sosiale boligpolitikken – Alle trenger et trygt hjem (2021–2024)*. Innsatsområdene er at ingen skal være bostedsløse, barn og unge skal ha gode boforhold, og personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor. Statsforvalteren samordner planlagte statlige tilsyn med kommuner og fylkeskommuner etter kommuneloven kapittel 30.

Kunnskapsdepartementet

Det vises til omtale under Barne- og familiedepartementet.

Landbruks- og matdepartementet

Statsforvalteren samarbeider med øvrig regional statlig forvaltning, fylkeskommuner og kommuner i gjennomføringen av landbruks- og matpolitikken. Gjennom dette arbeidet bidrar statsforval-

terne til at regjeringens oppdaterte jordvernstrategi med nye tiltak og et forsterket jordvernmål blir fulgt opp. I tillegg bidrar statsforvalteren til å legge til rette for at reindriftsinteressene ivaretas i planprosesser og utbyggingssaker, og som leder av beredskapsutvalgene i reindriften.

Mål 3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte. Statsforvalteren er klagemyndighet for kommunale enkeltvedtak og tilsynsmyndighet etter særlovgivningen. Tilsyn skal sikre at innbyggerne får oppfylt sine rettigheter til nødvendige tjenester. Statsforvalteren skal utføre disse myndighetsoppgavene med mest mulig lik og enhetlig praksis.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statsforvalteren skal føre tilsyn med sosiale tjenester i arbeids- og velferdstjenesten for å bidra til at brukerne får sine rettigheter oppfylt, og for å styrke tjenestens forutsetninger for å gjennomføre forbedrings- og kvalitetsarbeid, herunder sikre at hensynet til barnas medvirkning og barns beste blir ivaretatt. Statsforvalteren er klageinstans for enkeltvedtak truffet etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Statsforvalterne skal føre tilsyn med kommunenes oppfyllelse av plikter etter introduksjonsloven og integreringsloven, og er klageinstans for enkeltvedtak truffet etter introduksjonsloven og integreringsloven med tilhørende forskrifter.

Barne- og familiedepartementet

Statsforvalteren skal føre tilsyn med barneverntjenesten, og særlig følge opp kommuner med store utfordringer på barnevernområdet med råd og veiledning og bruk av aktuelle tilsynsvirkemidler. I tillegg skal statsforvalteren føre tilsyn med at kommunene oppfylder pliktene etter krisesenterlova, føre tilsyn med familievernkantorene, behandle oppgaver knyttet til ekteskapslovgivningen, trossamfunnsloven og gravplassloven.

Helse- og omsorgsdepartementet

Statsforvalteren er klagemyndighet for kommunale enkeltvedtak og tilsynsmyndighet etter særlovgivningen. Tilsyn skal bidra til å sikre at innbyggerne får oppfylt sine rettigheter til nødvendige tjenester og bidra til forbedring av tjenestene. De skal bidra til at svikt i tjenestene forebygges, avdekkes og følges opp.

Justis- og beredskapsdepartementet

Ordinært vergemål er en frivillig velferdsordning som skal ivareta personers grunnleggende rett til selvbestemmelse. Statsforvalteren er lokal vergemålsmyndighet og skal behandle saker i første instans etter vergemålsloven med tilhørende forskrifter, samt utlendingsloven kapittel 11 A med tilhørende forskrifter. Statsforvalteren har også ansvaret for opplæring og tilsyn av verger i sitt område.

Statsforvalteren behandler saker i første instans etter rettshjelploven med tilhørende forskrifter. Statens sivilrettsforvaltning (SRF) er klageinstans og skal som etatsstyrer av statsforvalterne på rettshjelpsområdet bidra til å sikre en mest mulig ensartet praksis og god kompetanse på rettsfeltet.

Klima- og miljødepartementet

Statsforvalteren skal følge opp bedrifter og virksomheter innenfor områder der de er forurensningsmyndighet, og påse at tillatelsene er oppdaterte i henhold til nytt regelverk. Statsforvalterne skal sikre likebehandling og enhetlig praksis slik at konkurransevilkårene for industrien blir tilnærmet like i hele landet. Arbeidet med konsesjonsbehandling og tilsynsaktivitet er gebyrbelagt etter prinsippet om at forurenser betaler.

Kommunal- og distriktsdepartementet

Statsforvalteren skal veilede kommuner, folkevalgte og private i kommuneloven og tilhørende forskrifter. Statsforvalteren skal sikre lik forståelse av ny internkontrollbestemmelse i kommuneloven i forbindelse med statsforvalterens tilsynsaktiviteter og veiledning overfor kommunene.

Statsforvalteren behandler saker etter plan- og bygningsloven i første instans og klagesaker over kommunens vedtak. Statsforvalteren skal i sin saksbehandling bidra til å sikre at målene for plan- og bygningspolitikken ivaretas på en best mulig måte. Statsforvalteren skal også informere og veilede kommuner, private parter, næringslivet og eventuelt andre brukere om plan- og bygningslovgivningen.

Kunnskapsdepartementet

Myndighetsoppgaver knyttet til rettssikkerhet er statsforvalterens viktigste oppgave på barnehage- og grunnopplæringsområdet. Tilsyn, klagebehandling og veiledning er statsforvalterens virkemidler for å sikre at barn og unge får det tilbudet de har rett på.

Landbruks- og matdepartementet

Statsforvalteren sørger for at systemer for kontroll og oppfølging av inntekts- og velferdspolitiske virkemidler blir fulgt, og sikrer likebehandling, rettssikkerhet og kvalitet i lov- og tilskuddsforvaltningen på landbruks- og matområdet.

Statsforvalteren har systemer for internkontroll av tilskudd til reindriftsnæringen, gjennomfører offentlig telling av rein, og skal aktivt følge opp brudd på reindriftsloven og grensereinbeite-loven.

Bærekraftsmålene

Statsforvalteren er en sentral bidragsyter på flere fagområder som understøtter bærekraftsmålene. For å sikre en balansert sosial, økonomisk og miljømessig utvikling skal statsforvalterne bidra til at bærekraftsmålene er godt kommunisert, og til at de ligger til grunn for den kommunale og fylkeskommunale planleggingen.

Særlig viktig er:

- bærekraftsmål 3 om god helse og livskvalitet. Statsforvalternes tilsyn bidrar til å forebygge svikt og til å øke kvaliteten og sikkerheten i helse- og omsorgstjenester, barnevern og sosiale tjenester.
- bærekraftsmål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn. Statsforvalternes arbeid med oppfølging av reguleringsaker, samferdsel og natur- og kulturvern er relevant for å sikre trygge, robuste og bærekraftige byer og lokalsamfunn.
- bærekraftsmål 16 om fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Statsforvalterne sørger gjennom sin rolleutøvelse for sikkert rettsvern og velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer.

Kap. 525 Statsforvalterne

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	1 932 205	1 905 347	1 931 161
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	54 690	179 946	185 294
	Sum kap. 525	1 986 895	2 085 293	2 116 455

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke ordinære lønns- og driftsutgifter for statsforvalterne og for Statsforvalterens fellestjenester (STAF). Bevilgningen skal bidra til forsvarlig oppgavegjennomføring i disse virksomhetene på vegne av 13 departementer.

Rapport 2021–2022

I forbindelse med strukturendringene besluttet regjeringen en gevinstrealiseringsplan for statsforvalterne på det administrative området for perioden 2020–2026. Det er, i tråd med planen, per 2022 realisert årlige innsparinger på 14 mill. kroner.

Utfordringer knyttet til koronapandemien har også preget 2021. Statsforvalterne har under hele pandemien utført et godt arbeid for å få kommunene til å opprettholde tjenestetilbudet til barn og unge så langt det har vært tilrådelig ut fra smittesituasjonen.

Barnevernet ble definert som en samfunnskritisk tjeneste under pandemien, og det var viktig med tett oppfølging av kommunene for å opprettholde virksomheten.

De ansatte ved krisesentrene ble tidlig under pandemien definert som personell i kritisk samfunnsfunksjon, og det har under hele pandemien vært en prioritert oppgave å holde sentrene åpne for voldsutsatte med behov for beskyttelse. Statsforvalternes tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterlova i 2021, viser at det er noe varierende oppfølging av loven i kommunene.

Et viktig oppdrag i 2021 var å bidra til å gjøre kommunene godt kjent med barnevernsreformen og de endringer som trådte i kraft 1. januar 2022. Det ble jobbet godt med dette fra statsforvalters side, med oppfølging og dialog med kommunene gjennom hele året.

Statsforvalterne gjennomførte forskriftsfestede tilsyn med barneverninstitusjonene og behandlet klager på brudd på rettighetsforskriften etter retningslinje om prioriterte tilsynsaktiviteter under pandemien. Det ble gjennomført landsomfattende tilsyn om undersøkelsesarbeid i barneverntjenestene.

Statsforvalterne har i stor grad gjennomført oppdraget på klima- og miljøområdet. Mestring og videreutvikling av digitale hjelpemidler har bidratt til at de har løst samfunnsoppdraget på en god måte, både som iverksetter, samordner, veileder og myndighetsutøver.

Statsforvalteren har hatt en sentral rolle i pandemihåndteringen, og har i stor grad bidratt til god samordning av tiltak regionalt og lokalt. Innsatsen har krevd at ressurser på helseområdet internt har blitt omprioritert til pandemihåndtering.

Statsforvalteren har lagt ned betydelig innsats gjennom en ny rapporteringsløsning for personell og kompetansesituasjonen i kommunene, til bruk regionalt og for nasjonale myndigheter.

Statsforvalteren har tett fulgt opp kommunenes kompetanse- og rekrutteringsstrategier, i tråd med Kompetanseløft 2025.

Statsforvalteren har aktivt støttet kommunene i arbeidet med helsefelleskapene.

Statsforvalteren har styrket overvåking og oppfølging av allmennelegetjenesten i kommunene, både fastlegedekningen og legevaksordningen.

Statsforvalteren har gitt råd og veiledning til kommuner om kommunedelplaner og øvrig planlegging på helse- og folkehelseområdet.

I 2021 ble det opprettet et eget prosjekt under ledelse av Statens helsetilsyn, for å bidra til en varig løsning på restanseutfordringene hos Statsforvalteren i Oslo og Viken når det gjelder tilsynsaker og rettighetsklager for helse- og omsorgstjenesten. Prosjektet ble avsluttet i 2022.

Statsforvalterne hadde også i 2021 behov for å sette av ressurser til oppgaver forbundet med pan-

demien, noe som hadde konsekvenser for deres kapasitet til å utføre planlagt tilsyn på helse- og omsorgsområdet. Barn og unge og psykisk helse har vært prioritert i de tilsynsaktiviteter som er forberedt og/eller gjennomført i løpet av 2021.

Statsforvalterne tok i bruk ny veiledning for behandling av tilsynssaker i helse- og omsorgssektoren fra i september 2021. Formålet med veiledningen er å gi bedre grunnlag for prioritering og valg av virkemidler for å gi best mulig effekt.

På sosialområdet har statsforvalterne gjennomført en landsomfattende undersøkelse om tilgjengeligheten til sosiale tjenester, samt risikobaserte tilsynsaktiviteter.

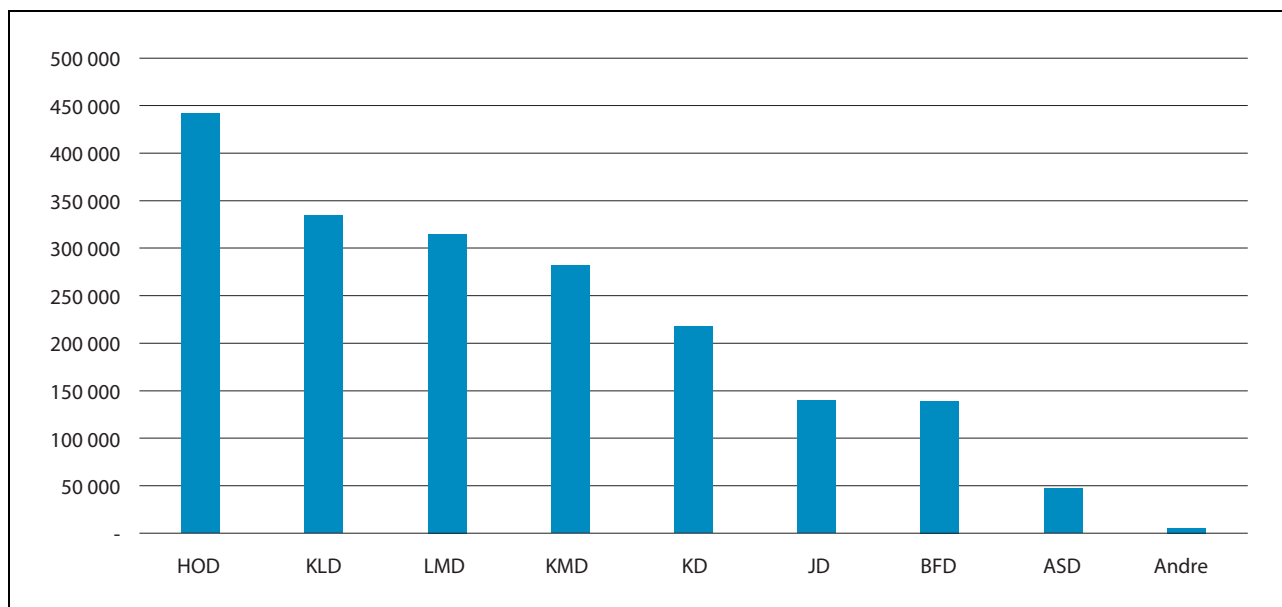
Statsforvalterne har i stor grad gjennomført oppdraget på landbruks- og matområdet. Digitale fagsamlinger på landbruksområdet har vært en

effektiv måte å gjennomføre dialogen med kommunene på, og gitt mulighet for flere og kortere samlinger. Dette er videreført i kombinasjon med fysiske samlinger.

Statsforvalterne har gjort en stor innsats på barnehage- og opplæringsområdet gjennom koronapandemien. Statsforvalterne har hatt løpende kontakt med Utdanningsdirektoratet med informasjonsutveksling til felles nytte og har håndtert oppdrag og oppgaver som har oppstått i løpet av perioden på en god måte.

For nærmere rapportering vises det til de respektive fagdepartementenes fagproposisjoner.

Figuren nedenfor viser utgifter i 1000 kroner på kap. 525 Statsforvalterne, post 01 i 2021 fordelt på departementsområder.

Figur 5.2 Ressursfordeling per departementsområde for 2021

Administrative utgifter er fordelt likt på departementene etter deres relative størrelse. I kategorien «Andre» inngår Forsvarsdepartementet, Kulturdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Utenriksdepartementet.

Statsforvalterens fellestjenester (STAF)

STAF har fortsatt moderniseringen av IKT-infrastrukturen med anskaffelse av nye servere og opprettelse av overvåkningsteam for å høyne informasjonssikkerheten.

STAF har installert ny versjon av arkivsystemet til alle statsforvalternes ansatte for bedre funksjonalitet og integrasjon mot fagsystemer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statsforvalteren skal være en pådriver for god tilgjengelighet til de sosiale tjenestene ved NAV-kontoret, herunder akutte henvendelser samt råd og veiledning etter sosialtjenesteloven § 17. Statsforvalteren skal videre bidra til at alle som fyller vilkårene for deltakelse i kvalifiseringsprogrammet får tilbud om program. I tillegg skal statsforvalteren medvirke til at tiltak i aktivitetsplikten for sosialhjelpsmottakere under 30 år og øvrige aktivitetskrav blir individuelt tilpasset og målrettet mot arbeid eller utdanning for hver enkelt tjenes-

temottaker. Statsforvalteren skal også bidra til å styrke barne- og familieperspektivet i de sosiale tjenestene og gjennomføre landsomfattende tilsyn med NAV-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad. Statsforvalteren skal bidra i planlegging og gjennomføring av program for forebyggende sosialt arbeid og helhetlig forebyggende innsats lokalt.

Barne- og familiedepartementet

Statsforvalteren skal gi veiledning til kommunene om hvordan langsiktige negative konsekvenser av pandemien kan reduseres mest mulig for barn og unge.

Statsforvalteren skal understøtte kommunenes plikt til å samarbeide og samordne velferdstjenestene både på systemnivå og overfor det enkelte barn og ungdom. Statsforvalter skal følge med på hvordan kommunen håndterer plikten til å beslutte hvilken kommunal velferdstjeneste som skal ivareta koordineringsansvaret i den enkelte sak der det er uklarhet eller uenighet om dette.

Statsforvalterne skal bistå og samarbeide med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om implementering av ny barnevernlov i det kommunale barnevernet, herunder innføring av kompetansekrav.

Statsforvaltere skal følge opp kompetansestrategien i barnevernet, og bidra til å identifisere og motivere barnevernstjenester med behov for kompetanseheving og veiledning. Statsforvalteren skal videre etablere og følge opp læringsnettverk i kommunene blant annet på fosterhjemsområdet og drøfte tilstanden og utviklingsbehovet i barnevernstjenestene. Statsforvalteren skal også bidra til å styrke styring og ledelse i barnevernet, blant annet ved å etablere nettverk for barnevernsledere.

Statsforvalteren skal gjennomføre landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens ansvar for oppfølging av barn som er plassert i fosterhjem.

Statsforvalteren skal føre tilsyn med kommunenes oppfølging av voldsutsatte i reetableringsfasen etter opphold på krisesentre.

Helse- og omsorgsdepartementet

Statsforvalteren skal bistå kommunene med å bidra til å fremme helse og livskvalitet og utjevne sosiale helseforskjeller, blant annet gjennom å øke helsekompetansen i befolkningen. Statsforvalteren skal gi veiledning og bistand til kommunene innen psykisk helse- og rus og vil få en sentral rolle i arbeidet med implementering av den kommende opptrappingsplanen for psykisk helse.

Statsforvalteren skal bistå kommunene i arbeidet med å møte utfordringene i allmennlegetjenestene inkludert legevakt, framfor alt i arbeidet med å rekruttere til og stabilisere fastlegeordningen. Statsforvalteren skal bidra til at pasienter, brukere og pårørende skal oppleve en sammenhengende helse- og omsorgstjeneste.

Statsforvalteren skal prioritere forebyggende tilsyn i så stor grad som mulig. I behandlingen av saker om mulig svikt i tjenestene skal statsforvalteren velge de tilsynsaktivitetene som i størst mulig grad bidrar til økt kvalitet og sikkerhet. Virksomhetenes ansvar for å forebygge, avdekke og rette opp overtredelser av helselovgivningen skal vektlegges. Statsforvalteren skal bidra i å utvikle en sammenhengende tilsynskjede som gir økt kvalitet og effekt av tilsyn, og som sikrer at det ikke er utilsiktede variasjoner mellom statsforvalterne. Risikovurderinger skal ligge til grunn for prioriteringer av tilsyn.

Statsforvalteren skal gjennomføre landsomfattende tilsyn med barne- og avlastningsboliger, og bidra til landsomfattende tilsyn med psykisk helsevern for voksne, hvor temaet omhandler selvmord.

Klima- og miljødepartementet

Statsforvalteren er viktig i omstillingen til et lavutslippssamfunn og i arbeidet med å ta vare på naturmangfoldet. Statsforvalteren skal bidra til å redusere klimagassutslipp og tilpasse samfunnet til et endret klima, samt jobbe for økosystem i god tilstand og å ta vare på den mest truede naturen. Statsforvalteren skal også bidra til å redusere utslipp av miljøgifter og næringsstoffer i naturen. Statsforvalteren skal prioritere arbeidet for ivaretagelse av klima- og miljøhensyn på tvers av sektorer, og særlig prioritere å bidra til at kommunene tar klima- og miljøhensyn i plansaker.

Kommunal- og distriktsdepartementet

Statsforvalterne i Nordland, Vestland og Rogaland skal styrke sitt boligsosiale fagmiljø og sin boligsosiale veiledning av kommunene. Dette er en del av forsøket med overføring av oppgaver fra to regionkontorer i Husbanken.

Kunnskapsdepartementet

Statsforvalteren skal rekruttere til og følge opp deltakere i Læringsmiljøprosjektet. Videre skal statsforvalteren følge opp kommuner og fylkeskommuner som har utfordringer med læringsmiljøet.

Statsforvalteren skal forvalte tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnskole. Tilskuddsordningen inkluderer regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage, desentralisert ordning for kompetanseutvikling i grunnskole og videregående skole samt kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Statsforvalteren skal støtte, tilrettelegge og stimulere barnehage- og skoleeiere i deres arbeid med lokal kompetanseutvikling. Samarbeid, partnerskap og kompetanse- og kvalitetsvurdering er bærende elementer i dette arbeidet.

Statsforvalteren skal gjennomføre felles nasjonalt tilsyn. Temaet er om kommunen og fylkeskommunen gjennom sin internkontroll sikrer at regelverket for skolemiljø blir etterlevd. Alle tilsyn skal være innrettet og gjennomført på bakgrunn av en risikovurdering slik at tilsynene er treffsikre og effektive. Statsforvalteren må fortløpende følge opp all risiko for brudd på regelverket. Det skal være økt bruk av tilsyn som virkemiddel der risikovurderingene tilsier det.

Statsforvalteren skal bidra til god regelverkssetterlevelse i sektor også på andre områder, slik som for eksempel spesialpedagogisk hjelp, spesialundervisning og opplæring i og på samisk.

Statsforvalteren skal arbeide forebyggende og systematisk for å sikre at alle elever har et trygt og godt skolemiljø og at alle barnehagebarn har et trygt og godt barnehagemiljø.

Justis- og beredskapsdepartementet

Statsforvalteren skal på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet følge opp implementering av læringspunkter etter evalueringer fra pandemi-håndteringen på tvers av sektorer, både på regionalt og lokalt nivå. Pandemi-håndteringen, digitale trusler og den skjerperte sikkerhetspolitiske situasjonen har vist viktigheten av tverrsektorielt samfunnssikkerhetsarbeid. Statsforvalteren skal videreføre sin aktive samordningsrolle og bidra til at totalforsvarsarbeidet integreres på regionalt og lokalt nivå.

Utviklingen av vergemålsfeltet vil fortsette i 2023 for å sikre høy kvalitet. Statsforvalteren skal i 2023 særlig legge vekt på oppfølging av verger og sørge for at de får tilstrekkelig kompetanse og god rolleforståelse. Statsforvalteren skal følge opp at nye verger gjennomfører tilgjengelig e-opplæring. Statsforvalteren skal også bidra til enhetlig informasjon og veiledning om ordningene i vergemålsloven.

Statsforvalteren i Oslo og Viken skal føre tilsyn med omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere som bor i asylmottak. Helsetilsynet er overordnet faglig tilsynsmyndighet.

Landbruks- og matdepartementet

Statsforvalteren skal bidra til at oppdatert jordvernstrategi med nye tiltak og et forsterket jordvernmål blir fulgt opp. Statsforvalteren skal vektlegge arbeidet med tilskuddsforvaltning og kontroll på hele landbruksområdet, der skogbruk og reindrift skal være integrert i arbeidet.

Statsforvalteren skal stimulere til god oppslutning om klima- og miljøtiltakene i jordbruket, implementere ny kunnskap i arbeid med miljøvirkemidlene og bidra til at kunnskap når ut til kommunene og jordbruksnæringen.

I Troms og Finnmark, Nordland og Trøndelag skal statsforvalteren prioritere å gjennomføre de endringene i kriseberedskapen i reindriften statsforvalteren har ansvaret for, samt prioritere oppfølgingen av reindriftsloven og grensereinbeite-loven.

Bevilgningsendringer

Det foreslås å overføre 1,7 mill. kroner fra Justis- og beredskapsdepartementet for å dekke helårseffekt av tilsynsordning med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. Ordningen ble etablert 1. juli 2022, jf. omtale i Prop. 1 S (2021–2022) for Justis- og beredskapsdepartementet.

Det overføres 0,2 mill. kroner fra Helse- og omsorgsdepartementets kap. 762, post 21. Midlene skal brukes til beredskapsarbeid og tilsynsvirksomhet på Svalbard og Jan Mayen av Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Som følge av feil tolkning av trygderegelverket i NAV-sakene fikk statsforvalteren økt sakstiltfang, og statsforvalteren ble midlertidig styrket med tre årsverk fram til 1. juli 2022. Som følge av dette nedjusteres bevilgningen med 1,6 mill. kroner i 2023.

I tråd med gevinstrealiseringsplan som følge av ny geografisk inndeling av embetetene og effektivisering av det administrative området reduseres bevilgningen med 2,5 mill. kroner.

Regjeringen har satt i gang et arbeid med mer effektive leiekontrakter for statlige virksomheter. Bevilgningen reduseres med 4,3 mill. kroner som en konsekvens av nye leiekontrakter i 2023.

Bevilgningen foreslås redusert med 7,3 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 3,3 mill. kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det overføres 0,2 mill. kroner fra kap. 571, post 21 for å dekke utgifter til forvaltning og drift av Prosjektskjønn databasen.

Det foreslås å bevilge 1 931,2 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3525, post 02, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for tidsbegrensede oppgaver for statsforvalteren som er finansiert av departementer, direktorat, tilsyn og andre virksomheter. Dette gjelder blant annet handlingsplaner og prosjekter av ulik karakter. Midlene inntektsføres på kap. 3525, post 01, og utgiftsføres på post 21 når utgiftene påløper.

Bevilgningen foreslås redusert med 50 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 185,3 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3525, post 01, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 3525 Statsforvalterne

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Inntekter ved oppdrag	46 279	179 946	185 294
02	Diverse inntekter	7 254		
	Sum kap. 3525	53 533	179 946	185 294

Post 01 Inntekter ved oppdrag

På posten føres inntekter fra andre som gir oppdrag eller prosjekter til statsforvalteren og Statsforvalterens fellestjenester (STAF). Midlene gis fra departementer, direktorater, tilsyn eller andre virksomheter.

Bevilgningen foreslås redusert med 50 000 kroner knyttet til innføring av ny premie-

modell i Statens pensjonskasse, jf. omtale under kap. 525, post 21.

Det foreslås å bevilge 185,3 mill. kroner.

Post 02 Diverse inntekter

På posten føres refusjoner av ordinære driftsutgifter på kap. 525, post 01 som kan gjelde andre statsforvaltere, andre statlige virksomheter eller andre virksomheter og organisasjoner.

Programkategori 13.30 Statlege byggjeprojekt og eigedomsforvaltning

Utgifter under programkategori 13.30 fordelte på kapittel

(i 1 000 kr)					
Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
530	Byggjeprojekt utanfor husleieordninga	1 642 974	2 404 600	3 353 450	39,5
531	Eigedomar til kongelege føremål	87 794	68 126	69 433	1,9
532	Utvikling av Fornebuområdet	210 500			0,0
533	Eigedomar utanfor husleigeordninga	345 594	236 162	61 470	-74,0
2445	Statsbygg	1 531 510	5 184 429	8 887 996	71,4
	Sum kategori 13.30	3 818 372	7 893 317	12 372 349	56,7

Inntekter under programkategori 13.30 fordelte på kapittel

(i 1 000 kr)					
Kap.	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3533	Eigedomar utanfor husleigeordninga	5 921	2 563	5 140	100,5
5446	Sal av eigedom, Fornebu		16 400		-100,0
5447	Sal av eigedom utanfor statens forvaltningsbedrifter	1 019 250	500 000		-100,0
	Sum kategori 13.30	1 025 171	518 963	5 140	-99,0

Innleiing

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for byggje- og eigedomspolitikken i statleg sivil sektor. Departementet har ansvar for reglar og retningslinjer for korleis staten sine byggjeprojekt og leige av lokale skal gjennomførast. I statleg sivil sektor er det eit potensial for ei meir samla tilnærming til byggjeprojekt, eigedomsforvaltning og leige av lokale. Regjeringa vil arbeide etter ambisjonane og tiltaka i strategien Ei berekraftig, kostnadseffektiv og samordna bygg- og eigedomsforvaltning, som blei lagd fram hausten

2021, jf. Prop. 1 S (2021–2022) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

I byggjeprojekt der Statsbygg er byggherre, koordinerer departementet den budsjettmessige oppfølginga av prosjekta frå oppstart til ferdigstilling. I 2023 foreslår regjeringa å starte arbeidet med å utvide Ullersmo fengsel. I tillegg føregår det ti byggjeprojekt der Stortinget har godkjend kostnadsrammene.

Departementet skal leggje til rette for at Statsbygg kan forvalte og utvikle eigedomane på ein god måte. Statsbygg forvaltar ein stor del av eigedomsmassen til staten og hjelper andre statlege

verksemdar i utgreiing av lokalbehov og ved leige av lokale i marknaden.

Det føregår fleire tiltak for auka kostnadseffektivitet i byggje- og eigedomsverksemda i statleg sivil sektor. Statsbygg jobbar målretta med å styrkje prosjektstyringa og dessutan redusere kompleksitet, arealbruk og kvadratmeterprisar i byggjeprosjekt. Ei auka utnytting av eksisterande bygningsmasse kan redusere behovet for nybygg og bidra til redusert klimafotavtrykk og ressursbruk. Eit anna område med stort potensial for effektivisering er leigeutgiftene som staten har til kontorlokale i marknaden, som i dag utgjer om lag 6 mrd. kroner per år. Det er eit mål å redusere desse utgiftene med 15 pst. frå 2020 til 2029. Bruk av Statsbygg som rådgjevar, og koordinering og standardisering av leigeforholda til staten, har allereie gitt staten store reduksjonar i leigeutgifter.

Statsbygg har gjennomført ei rekke digitaliserings- og automatiseringstiltak for å effektivisere verksemda. Etableringa av samhandlingsplattforma www.statensinnleie.no har ført til ein vesentleg meir effektiv framgangsmåte for leige av lokale. Vidare blir det arbeidd med å innføre eit tilsvarende system for tomtesøk i marknaden, noko som vil effektivisere arbeidet både for tilbydarar og Statsbygg. I 2021 starta utrullinga av eit einskapleg styringssystem for bygningsautomasjon på tvers av eigedomsporteføljen til Statsbygg. Systemet vil effektivisere og automatisere eigedomsdrifta. Statsbygg innførte i 2021 også eit nytt energioppfølgingssystem, som gir betre datakvalitet og forbetra høve til å følgje opp og redusere energibruk i eigedomsporteføljen.

Stortinget har slutta seg til Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030*, der det er utarbeidd felles klima- og miljøambisjonar for bygg og eigedomar i statleg sivil sektor.

Verksemda til Statsbygg har vore påverka av pandemien. Konsekvensane av den pågåande krigen i Ukraina, saman med strenge pandemiltak i Kina og andre tilhøve påverkar framleis Statsbyggs anskaffingar, og dei økonomiske konsekvensane av dette er store. Prisane på ei rekke råvarer, mellom anna tre, koppar, stål, jern og plast, har auka dramatisk dei siste åra og det er stor uvisse til framtidig inflasjonsutvikling. I tillegg ser vi no at mangel på arbeidskraft påverkar kostnadene. Prisveksten har no avteke, og flaskehalsane i internasjonal handel blir mindre tronge. Sjølv om det neppe blir ein brå korreksjon i byggjeprisane, er materialkostnadane venta å falle framover. Vedvarande høge energiprisar bidrar samstundes til at byggjekostnadane antakeleg ikkje vil kome heilt ned til nivå frå før pandemien.

Høge materialkostnadar, mangel på arbeidskraft og uvisse til leveringssituasjon gir betydelege utslag i auka prisnivå for byggjeprosjekta. Statsbygg har saman med Prognosesenteret utarbeidd ein analyse for å sjå på dei økonomiske konsekvensane av den ekstraordinære prisveksten på innsatsfaktorane i byggjeprosjekta.

Delar av byggjenæringa har utfordringar med useriøse aktørar. Statsbygg samarbeider med næringa for å etablere rutinar og verktøy for å førebyggje og avdekke brot på regelverk og seriøsitetskrav. Seriøsitetsforum bygg og anlegg er etablert i tråd med regjeringa sin strategi mot arbeidslivskriminalitet. Dette er ein arena der offentlege byggherrar utvekslar kunnskap og deler informasjon om risikoaktørar, og skal bidra til auka samordning, informasjonsdeling og kompetanse i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet.

Mål for programkategorien

1. Statlege verksemdar har effektive lokale som støttar verksemdenes føremål
2. Statleg eigedomsforvaltning er verdibevarande, berekraftig og effektiv

Mål 1 Statlege verksemdar har effektive lokale som støttar verksemdenes føremål

Lokale er ein viktig innsatsfaktor og skal vere tilpassa føremåla og funksjonen til verksemdene. For at statlege verksemdar skal levere effektive tenester med høg kvalitet, må lokala vere føremålstenlege, funksjonelle og attraktive. Det er viktig å utvikle staten sine lokale på ein måte som tilfredsstillar behova på kort og lang sikt.

Innanfor eigen sektor skal departementa styrkje styringa av den samla eigedomsporteføljen. Samstundes skal Statsbygg bidra til funksjonalitet, fleksibilitet og attraktivitet i statlege eigedomar. Dette vil redusere ressursbruken og behovet for nybygg. Databasen Statens lokale er eit godt verktøy for analysar og porteføljestyring. Statsbygg tilrårde gjenbruk av eksisterande bygningsmasse i om lag 30 pst. av utgreiingsoppdraga i 2021.

I 2021 inngjekk staten 18 nye leigekontraktar med Statsbygg som rådgivar. Desse gav ein samla reduksjon i leigeutgifter for staten på om lag 786 mill. kroner i noverdi, berekna for levetida på kontraktane på ti år. Staten skal utnytte areala betre, og ikkje betale ei høgare leige enn nødvendig. Utviklinga går i riktig retning, men staten må fortsette arbeidet med å redusere kostnadane. Departementa og Statsbygg skal derfor jamleg gjennomgå porteføljen av lokale. Stats-

bygg utarbeider i 2022 ein rettleiar for leige av lokale i marknaden.

Staten avhendar fast eigedom der det statlege behovet fell bort og det ikkje er andre grunnar for statleg eigarskap. I 2021 selde Statsbygg eigedomar med ein netto salsvinst på om lag 2 mrd. kroner.

Statsbygg har dei siste fem åra (2017–2021) ferdigstilt 74 byggjeprojekt til ein sluttkostnad 4 pst. lågare enn samla kostnadsramme. I 2021 arbeidde Statsbygg med 79 byggjeprojekt, og 18 blei ferdigstilte. Det største var nybygg for Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet (NMBU) og Veterinærinstituttet på Campus Ås. Bygget er det mest avanserte i Europa innanfor veterinærmedisin, og det er den til no største investeringa i bygg og infrastruktur i norsk universitets- og høskolesektor.

Målt mot minstekrav i byggteknisk forskrift blei klimagassutsleppa for byggjeprojekta i 2021 reduserte med 28 pst. Berekninga inkluderer utslepp frå materiale og frå energi i drift over bygga sine normerte livsløp på 60 år. Omtrent 50 pst. av bygningsarealet i porteføljen blir bygde etter miljøklassifisering BREEAM «excellent» og «very good».

Målretta arbeid med sikkerheit, helse og arbeidsmiljø (SHA) og seriøsitet bidrar til ei tryggare og meir seriøs næring. Skadefrekvensen ved byggjeplassane til Statsbygg viser 30 skadar med og utan fråvær per million arbeidde timar i 2021. Skadefrekvensen har auka til eit bekymringsfullt nivå i løpet av pandemien, sjølv om ingen av skadane ser ut til å gi varige mein. Statsbygg jobbar målretta for å redusere skadefrekvensen. Statsbygg jobbar også målretta med tiltak mot useriøse aktørar, og stiller krav i kontraktane om mellom anna faglærte, lærlingar, innleige og faste tilsetjingar. Det blir gjennomført systematiske kontrollar for å sikre etterleving av krava. Resultat frå desse kontrollane viser at det framleis er stort behov for informasjon og rettleiing i leverandørkjedene.

Ved å stille krav til konsulentar, prosjekterande og entreprenørar i anbuds konkurransane, er Statsbygg ein pådrivar for digitalisering og innovasjon. Det føregår fleire digitaliseringsprosjekt for å effektivisere arbeidsprosessar, auke kvalitet på leveransar, betre sikkerheit og redusere klimapåkjenning. Statsbygg lanserte i 2021 ein ny versjon av krava sine til bygningsinformasjonsmodellering, SIMBA 2.0. Grunntanken med SIMBA er at alle krav som kan sjekkast automatisk, bør sjekkast automatisk, noko som er tidssparande for Statsbygg og for leverandørane og gir betre kontroll på kvaliteten i modellane.

Mål 2 Statleg eigedomsforvaltning er verdi-bevarande, berekraftig og effektiv

Statsbygg er største eigedomsforvaltar i statleg sivil sektor. Eigedomsforvaltninga omfattar forvaltning, drift, vedlikehald og utvikling av bygningar og eigedomar som inngår i den statlege husleigeordninga. I tillegg forvaltar Statsbygg dei statlege kongelege eigedomane under kap. 531 Eigedomar til kongelege føremål og kulturhistoriske eigedomar under kap. 533 Eigedomar utanfor husleigeordninga.

I statleg sivil sektor er det også verksemdar som forvaltar den bygningsmassen dei sjølv nyttar. Regjeringa vil arbeide for at alle eigedomsforvaltarane er samordna og varetar eigedomsmassen på ein berekraftig og kostnadseffektiv måte.

Føringane og krava til Statsbygg si eigedomsforvaltning blir vurderte som godt tatt hand om i 2021. Det blei gjennomført vedlikehaldstiltak for 1 030,8 mill. kroner. Vedlikehaldet utgjorde 356 kroner per kvm for eigedomar i husleigeordninga. Statsbygg har ein godt vedlikehalden eigedomsportefølje, med unntak av fengselsporteføljen og dei kulturhistoriske eigedomane.

Fengselseigedomane blei overførte til Statsbygg i 2009. I perioden 2009–2021 er det gjennomført vedlikehaldstiltak for om lag 2,4 mrd. kroner på fengselseigedomane. Vedlikehaldet har redusert risikoen for uønskt stenging av soningsplassar. Arbeidet med utskifting av gammal og utrangert bygningsmasse bidrar til betre sikkerheits- og soningstilhøve og meir effektiv drift. Det er likevel framleis eit betydeleg vedlikehaldsetterlep i porteføljen, og arbeidet vil fortsetje i 2023.

Statsbygg forvaltar ei rekke verna bygg og eigedomar klassifiserte som kulturhistoriske eigedomar. Forvaltning, drift og vedlikehald blir utført i nært samarbeid med vernestyresmakter. I 2021 blei mellom anna rehabilitering av Rosenkrantzårnet ferdigstilt.

Tilstandsanalysane er eit viktig underlag for utviklings- og vedlikehaldsplanar på eigedomane, og Statsbygg gjennomfører rullerande tilstandsanalysar på eigedomane. I 2021 er det gjennomført tilstandsanalysar for 15 pst. av det bygningsarealet Statsbygg forvaltar.

Statsbygg er i rute med å oppnå at eigedomane, unntatt fengsla, skal vere universelt utforma innan 2025. Det blir ikkje arbeidd vidare med universell utforming på enkelte kulturhistoriske eigedomar, der kostnadane blir svært høge.

Statsbygg har over mange år jobba med å effektivisere eigedomsdrifta og har over tid redusert både driftskostnadar per kvm og auka forvalt-

ningsareal per driftsårsverk. Frå 2020 til 2021 blei driftskostnadar per kvm redusert frå 81 til 74 kroner og forvaltningsareal per driftsårsverk auka frå 9 805 kvm til 10 228 kvm. Reduserte driftskostnadar i perioden skyldast delvis lågare aktivitet som følge av pandemien. Krava til energibruk per kvm i eigedomsporteføljen blei også innfridde.

Statsbygg gjennomførte i 2021 ei rekke tiltak for ei meir berekraftig eigedomsforvaltning. Mellom anna blei det installert 6 000 kvm solcellepanel på taket av Halden fengsel, Høgskolen i Halden og på kontrollstasjonen ved Svinesund. Panela gir energi tilsvarande behovet til i overkant av 60 einebustader. Delen lokalprodusert fornybar solenergi i eigedomsporteføljen utgjorde 0,3 pst. av samla forbruk i 2021.

Statsbygg brukar i fleire tilfelle dronar ved inspeksjon av bygningsmassen. Det gir betre kvalitet på inspeksjonane, effektiviserer eigedomsdrifta og reduserer risikoen for personskadar.

I 2021 hadde Statsbygg åtte lærlingar. Tre var lærlingar i byggdriftarfaget, med læretida på eigedomane.

Berekraftsmåla

Fleire berekraftsmål er relevante for byggje- og eigedomsverksemda. Til dømes arbeider Statsbygg, i samarbeid med andre statlege aktørar, for meir seriøsitet og mot arbeidslivskriminalitet, jf. mål 8 om anstendig arbeid og økonomisk vekst. Dei gir råd om lokalisering som skal bidra til mål 11 om berekraftige byar og lokalsamfunn og dei gir råd om løysingar i bygga som kan bidra til mål 7 om rein energi til alle og mål 13 om å stoppe klimaendringane. Berekraftsmåla er reflekterte i Statsbyggs strategiske mål for 2021–2025 og skal vere retningsgivande for byggje- og eigedomspolitikken i statleg sivil sektor.

Kap. 530 Byggjeprojekt utanfor husleieordninga

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
30	Prosjektering av bygg, <i>kan overførast</i>	222 325	336 000	87 000
31	Igangsetjing av byggjeprojekt, <i>kan overførast</i>		450 000	
33	Vidareføring av byggjeprojekt, <i>kan overførast</i>	1 110 388	1 356 600	2 505 950
34	Statens eigedom på Adamstuen, <i>kan overførast</i>	9 593		
36	Kunstnarisk utsmykking, <i>kan overførast</i>	15 667	33 400	34 000
45	Større utstyrskjøp og vedlikehald, <i>kan overførast</i>	285 001	228 600	726 500
	Sum kap. 530	1 642 974	2 404 600	3 353 450

Løyvingane på kapittelet gjeld byggjeprojekt der Statsbygg er byggherre, mens oppdragsgivarane har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehald av bygningane etter at dei er ferdigstilte.

Post 30 Prosjektering av bygg, kan overførast

Løyvinga dekkar midlar til prosjektering av ordinære byggjeprojekt fram til fullført forprosjekt.

I 2021 blei løyvinga brukt til vidareføring av prosjektering for rehabilitering av Nationaltheatret. I tillegg blei forprosjekt for Campus NTNU og Ocean Space Centre vidareført, og revidert

forprosjekt for Tromsø Museum ved UiT blei ferdigstilt.

Det blir foreslått å løyve 72 mill. kroner til NTNU Campussamling og 15 mill. kroner til å greie ut prosjektet om Nationaltheatret. Samla blir det foreslått å løyve 87 mill. kroner.

Post 31 Igangsetjing av byggjeprojekt, kan overførast

Løyvinga dekkar midlar til oppstart av nye byggjeprojekt utanfor husleieordninga.

I 2021 blei det ikkje løyva midlar til igangsetjing av byggjeprojekt utanfor husleieordninga. I

2022 blei det løyva midlar til oppstart av Ocean Space Centre.

Det blir ikkje foreslått løyving i 2023.

Post 33 Vidareføring av byggjeprojekt, kan overførast

Løyvinga dekker midlar til vidareføring av prosjekt som Stortinget tidlegare har vedtatt å starte opp. Løyvinga skal sikre optimal framdrift i prosjekt under oppføring.

Rapport

I 2021 blei det brukt 1 110,4 mill. kroner på posten. Dei største prosjekta var Noregs miljø- og bio-

vitskaplege universitet (NMBU) og Veterinærinstituttet på Campus Ås, nytt livsvitenskapsbygg og Vikingtidsmuseet, begge dei to siste ved Universitetet i Oslo. Arbeida med nytt livsvitenskapsbygg blei hausten 2020 stansa for å gjennomføre kostnadsreducerande tiltak. Klinikk for Laboratoriemedisin ved Universitetssjukehuset i Oslo blei inkludert i prosjektet. Samlokaliseringsprosjektet for NMBU og Veterinærinstituttet på Campus Ås blei ferdigstilt i 2021.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

Tabellen nedanfor viser prosjekt på kap. 530 der bygging blir vidareført i 2023:

Tabell 5.2 Byggjeprojekt utanfor husleigeordninga – under oppføring

(i mill. kroner)

	Oppstart	Forventa ferdig	Kostnadsramme per 1.7.2023 ¹	Forventa forbruk t.o.m. 2022	Forslag 2023
<i>Prosjekt under Kunnskapsdepartementet:</i>					
UiO, Nytt livsvitenskapsbygg	2018	2026	12 617,2	1 806	1 400
UiO, Vikingtidsmuseet	2020	2026	2 429,9	520	500
<i>Prosjekt under Nærings- og fiskeridepartementet:</i>					
Ocean Space Centre	2022	2028	4 666,2	324	600
Prosjekt i reklamasjonsfase					6
Samla forslag post 33					2 506

¹ Kostnadsrammene er eksklusive midlar til kunstnarisk utsmykking, jf. kap. 530, post 36.

Statsbygg kan fordele midlane på posten mellom dei ulike prosjekta, avhengig av framdrift og likviditetsbehov for det enkelte prosjektet i 2023.

Det blir foreslått å løyve 2 506 mill. kroner.

Post 34 Statens eigeendom på Adamstuen, kan overførast

Som ei følge av samlokalisering av verksemder i nye bygg ved Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet (NMBU) på Ås, blei lokala som NMBU, Veterinærinstituttet og Mattilsynet tidlegare har brukt på Adamstuen i Oslo, fråflytta i 2021. Hovuddelen av eigedommen blei seld til Oslo kommune i 2021. Den andre delen av eigedommen blei seld i 2022. Sjå omtale under kap. 5447 Sal av eigeendom utanfor statens forvaltningsbedrifter.

Det blir ikkje foreslått løyving på posten i 2023.

Post 36 Kunstnarisk utsmykking, kan overførast

Posten inneheld midlar til kunstnarisk utsmykking i statlege bygg under oppføring, også for byggjeprojekt på kap. 2445 Statsbygg. Løyvinga blir disponert av Kunst i offentlege rom (KORO) som gjennomfører prosjekta. Kostnadar til kunstnarisk utsmykking blir ikkje tatt inn i grunnlaget for husleigeutrekninga.

Det blir foreslått å løyve 34 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsjøp og vedlikehald, kan overførast

Løyvinga gjeld der Statsbygg får i oppdrag å prosjektere og skaffe brukarutstyr til byggjeprojekta. Det inkluderer også brukarutstyr til byggjeprojekt

på kap. 2445 Statsbygg, òg nødvendige tiltak på Nationaltheatret. Eit brukarutstyringsprosjekt er eit separat prosjekt med eigne økonomiske rammer, og er ikkje del av byggjeprosjektet, sjølv om delar av prosjekta normalt er tett integrerte. Oppdragsdepartementet er ansvarleg for gjennomføring av brukarutstyringsprosjektet, også i dei tilfella Statsbygg hjelper til i anskaffingane.

Rapport

I 2021 blei midlane brukte til å skaffe brukarutstyr for Nasjonalmuseet, NMBU Campus Ås, UiO Nytt livsvitskapsbygg, UiO Vikingtidsmuseet og Fagskulen for brann- og redningspersonell. Vidare blei midlane brukte til prosjektering av brukarutstyr for nytt regjeringskvartal, Nationaltheatret, NTNU Campussamling, Ocean Space Centre og samlokalisering av nasjonalteater i Kau-

tokeino og samisk vgs. Brukarutstyringsprosjektet ved NMBU Campus Ås blei ferdigstilt i 2021.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

Løyvingane til brukarutstyr er foreslått vidareførte med 50 mill. kroner til nytt livsvitskapsbygg og 25 mill. kroner til Vikingtidsmuseet, begge ved UiO, 70 mill. kroner til fagskule for brann- og redningspersonell, 1 mill. kroner til NTNU Campussamling, 550 mill. kroner til Ocean Space Centre og 5,5 mill. kroner til Nasjonalmuseet. I tillegg er det foreslått 25 mill. kroner til å vidareføre arbeidet med nødvendige tiltak på Nationaltheatret. Sjå Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet for ytterlegare omtale av prosjekta.

Det blir foreslått å løyve 726,5 mill. kroner.

Kap. 531 Eigedomar til kongelege føremål

		(i 1 000 kr)		
Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	29 126	29 593	30 129
45	Større utstyrskjøp og vedlikehald, <i>kan overførast</i>	58 668	38 533	39 304
	Sum kap. 531	87 794	68 126	69 433

H.M. Kongen har disposisjonsrett til Det kongelege slott, hovudhuset på Bygdø kongsgard med sidebygning og park, Oscarshall slott, Stiftsgården i Trondheim og Gamlehaugen i Bergen. Ved Stiftsgården og Gamlehaugen har Statsbygg ansvaret for bygningar, interiør og utandørsanlegg. Ved eigedomane i Oslo har Statsbygg ansvaret for ytre vedlikehald, tekniske installasjonar og større vedlikehaldsarbeid, medan Det kongelege hoffet har ansvaret for innvendig vedlikehald og parkanlegg. Eigedomane representerer store kulturhistoriske verdiar. Det kongelege hoff og Statsbygg har eit nært samarbeid med Riksantikvaren om forvaltning av eigedomane.

Post 01 Driftsutgifter

Løyvinga dekker utgifter til forvaltning, drift og vedlikehald av dei statlege kongelege eigedomane, som H.M. Kongen har disposisjonsrett til. Dette skjer i nært samarbeid med Det kongelege hoff.

Det blir foreslått å løyve 30,1 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrskjøp og vedlikehald, kan overførast

Løyvinga dekker bygningsmessige arbeid av investeringsmessig karakter.

I 2021 blei midlane i hovudsak brukte til ferdigstilling av Logistikkbygg i Stallgården ved Det kongelege slott, restaurering av Ridehallen ved Det kongelege slott og restaurering av fasadar ved Gamlehaugen. Logistikkbygget blei ferdigstilt i 2021.

I 2023 vil bygningsmessig rehabilitering av Gamlehaugen og Stiftsgården, restaurering og rehabilitering av tverrfløy sør og nord i Stallbygget og dessutan istandsetting av Stallgården med omkringliggende areal ved Det kongelege slott bli prioritert.

Det blir foreslått å løyve 39,3 mill. kroner.

Kap. 532 Utvikling av Fornebuområdet

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
30	Investeringar, <i>kan overførast</i>	210 500		
	Sum kap. 532	210 500		

Post 30 Investeringar, kan overførast

Løyvinga skal dekke staten sin del av investeringar i infrastruktur og grøntområde på Fornebu og kostnader ved frådelling av tomter etter regulering.

I 2021 blei midlane brukte til å dekke Staten sin del av grunneigarbidraget for baneløysing for kollektivtrafikk til Fornebu.

Det blir ikkje foreslått løyving på posten i 2023.

Kap. 533 Eigedomar utanfor husleigeordninga

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	24 763	22 662	26 470
45	Større utstyrskjøp og vedlikehald, <i>kan overførast</i>	320 831	213 500	35 000
	Sum kap. 533	345 594	236 162	61 470

Kapitlet omfattar forvaltning av kulturhistoriske eigedomar utanfor den statlege husleigeordninga. Samla bygningsareal er om lag 32 000 kvm og inkluderer Håkonshallen og Rosenkrantzårnet på Bergenhus festning, Munkholmen, Austråttborgen, Grotten, Bjørgan prestegard, staten sine eigedomar etter Røros koparverk, Villa Stenersen, Klemenskirken, Stavern fort på Citadelløya, Sjømennenes minnehall, fjell- og øydestover, Bygdø kongsgard og den nasjonale minnestaden etter 22. juli på Utøyakaia. Statsbygg skal utøva fagleg godt vedlikehald av eigedomane i nært samarbeid med vernestyresmaktene. Det er konstatert betydeleg vedlikehaldsetterslep ved fleire av eigedomane. Statsbygg utarbeider løpande tilstandsanalyser og har ein plan for ei berekraftig kulturminnefagleg sikring av porteføljen i ein tiårsperiode (2020–2029). Det er frå 2019 satt av 35 mill. kroner årleg til ekstraordinært vedlikehald og oppgradering av bygningsmassen, jf. Prop. 1 S (2018–2019) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Post 01 Driftsutgifter

Løyvinga dekker utgifter til forvaltning, drift og vedlikehald av bygningsmassen.

I 2021 blei det utført vedlikehaldstiltak ved mellom anna Bygdø kongsgard, Austråttborgen og Munkholmen.

Det blir foreslått ei permanent omdisponering på 0,9 mill. kroner frå post 24 til forvaltning, drift og vedlikehald for minnestaden etter 22. juli ved Utøyakaia.

Det blir foreslått å løyve 26,5 mill. kroner.

Det blir foreslått at løyvinga kan overskridast mot tilsvarande meirinntekt på kap. 3533, post 02, jf. forslag til romartalsvedtak.

Post 45 Større utstyrskjøp og vedlikehald, kan overførast

Løyvinga dekker utgifter til restaureringsarbeid ved eigedomane.

Rapport

I 2021 utførte Statsbygg ekstraordinært vedlikehold og oppgradering av bygningsmassen, mellom anna på Bergenhus Rosenkrantzårnet, staten sine eigedomar på Røros, rehabilitering av eigedomane på Bygdøy (Hengsenga og Villa Gjøa), Villa Stenersen og Munkholmen. Minnestaden etter 22. juli på Utøyakaia vart ferdigstilt i 2022.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

I 2023 blir det foreslått ei løyving på 35 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold og oppgradering av bygningsmassen. Løyvinga skal mellom anna gå til rehabilitering av bygningsmassen på Bygdøy kongsgard, ved Villa Stenersen, Austråttborgen og Munkholmen.

Det blir foreslått å løyve 35 mill. kroner.

Kap. 3533 Eigedomar utanfor husleigeordninga

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
02	Diverse inntekter	5 921	2 563	5 140
	Sum kap. 3533	5 921	2 563	5 140

Det blir foreslått å løyve 5,1 mill. kroner.

Post 02 Diverse inntekter

På posten førast i hovudsak inntekter frå parkering ved Bygdøy kongsgard.

Kap. 2445 Statsbygg

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
24	Driftsresultat	-2 804 059	-1 215 263	-324 596
30	Prosjektering av bygg, <i>kan overførast</i>	55 506	130 000	262 700
31	Igangsetjing av ordinære byggjeprojekt, <i>kan overførast</i>	1 970 533	302 300	61 200
32	Prosjektering og igangsetjing av brukarfinansierte byggjeprojekt, <i>kan overførast</i>	166 467	252 000	277 000
33	Vidareføring av ordinære byggjeprojekt, <i>kan overførast</i>	993 335	4 170 350	6 139 450
34	Vidareføring av brukarfinansierte byggjeprojekt, <i>kan overførast</i>	577 011	825 000	850 000
39	Renter på byggjelån, <i>kan overførast</i>		370 000	490 000
45	Større utstyrskjøp og vedlikehold, <i>kan overførast</i>	290 027	319 869	326 266
49	Kjøp av eigedomar, <i>kan overførast</i>	282 690	30 173	805 976
	Sum kap. 2445	1 531 510	5 184 429	8 887 996

Statsbygg er organisert som ei forvaltningsbedrift og forvaltar 3 mill. kvm bygningsmasse, fordelt på

om lag 2 190 bygningar. Verksemda har 820 årsverk, fordelte på hovudkontoret i Oslo og 4 lokal-kontor og driftspersonale på eigedomane.

Kap. 2445 Statsbygg inneheld både drifts- og investeringsbudsjett. Post 24 Driftsresultat er driftsinntekter fråtrekte driftskostnader og kapitalkostnader, og rørsler til og frå reguleringsfondet. Investeringsbudsjettet, postane 30 til 49, inneheld løyvingar til prosjektering, bygging, kjøp av eigedom, og dessutan byggjelånsrenter. Byggjeprojekta blir finansierte etter to ulike modellar, ordinære og brukarfinansierte byggjeprojekt. Ordinære byggjeprojekt blir fremma for Stortinget med forslag til kostnadsramme for kvart enkelt prosjekt og moglegheit for heil eller delvis

husleigekompensasjon for brukaren. Kostnadsrammene for prosjekta blir rekna ut med basis i gjennomført forprosjekt og fastsett på eit nivå som inneber at ein med 85 pst. sannsyn skal greie å halde dei.

Investeringa for brukarfinansierte byggjeprojekt blir finansiert gjennom husleige som blir dekt innanfor brukaren si eksisterande økonomiske ramme. Desse prosjekta blir behandla etter forenkla prosedyrar i tråd med eiga fullmakt frå Stortinget, jf. forslag til romartalsvedtak.

Statsbygg har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehald av alle byggjeprojekt under kap. 2445 Statsbygg, etter at dei er ferdigstilte.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
24.1	Driftsinntekter	-6 579 988	-5 638 335	-5 820 000
24.2	Driftsutgifter	2 114 238	2 185 122	2 270 404
24.3	Avskrivningar	1 680 585	1 533 000	1 548 000
24.4	Renter av statens kapital	698 773	1 599 450	1 677 000
24.6	Til reguleringsfondet	-717 667	-894 500	
	Sum post 24	-2 804 059	-1 215 263	-324 596

Driftsbudsjettet til Statsbygg skal dekke alle utgifter til forvaltning, drift og vedlikehald av eigedomane, og dessutan avskrivningar og renter av statens kapital.

Underpost 24.1 Driftsinntekter

Inntektene består i hovudsak av husleige. Husleiga dekker forvaltning, drift, vedlikehald av eigedomane, avskrivningar og avkasting på investert kapital. I tillegg blir det rekneskapsført netto inntekter frå sal av eigedom, fakturerte rådgivingstener og inntekter frå andre oppdrag på denne underposten.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene består i hovudsak av forvaltning, drift og vedlikehald av eigedomsmassen og administrasjon og løn.

Underpost 24.3 Avskrivningar

Alle eigedelar blir avskrivne lineært. Normal avskrivningstid for nybygg er 60 år. Tekniske anlegg og andre særskilde bygningskomponentar har kortare avskrivningstid. Avskrivningane blir førte som ei driftsutgift i Statsbygg og blir utlikna av ei tilsvarende inntekt på Finansdepartementets kap. 5491 Avskrivningar på statens kapital i statens forvaltningsbedrifter, post 30 Avskrivningar, for å vise staten sine totale kostnader basert på konstantprinsippet.

Underpost 24.4 Renter av statens kapital

Rentene førast som ei driftsutgift i Statsbygg, og motsvarast av ei tilsvarende inntekt på Finansdepartementets kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forvaltningsbedrifter, post 80 Renter av statens faste kapital.

Underpost 24.5 Til investeringsføremål

Posten gjeld avsetning til investeringsføremål. Posten blir brukt når investeringar utover løyving blir finansierte frå drifta, til dømes kjøp av eigedom.

Underpost 24.6 Til reguleringsfondet

Føremålet til reguleringsfondet er å utjamne variasjonar i driftsinntekter og -utgifter mellom år. Fondet skal også dekke utgifter ved skadetilfelle på eigedomane. For at fondet skal verke slik det er meint, er det viktig å halde det på eit tilstrekkeleg nivå. Stortinget har slutta seg til at reguleringsfondet over tid bør vere om lag 1 pst. av balansen. Ved utgangen av 2021 utgjorde reguleringsfondet 1 547 mill. kroner, mens balansen var om lag 53 mrd. kroner. Departementet kan godkjenne overskriding av årlege løyvingar på investeringspostane ved bruk av midlar frå fondet. Det gjeld både tilførsel av likviditet for å halde optimal framdrift i byggjeprojekt under arbeid, og kjøp av eigedom på kap. 2445 Statsbygg, jf. forslag til romartalsvedtak.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

I 2022 blei underpost 24.6 Til reguleringsfondet redusert med 894,5 mill. kroner, der 178,5 mill. kroner dekker kostnader for minnestad etter 22. juli ved Utøyakaia, og inntil 75 mill. kroner dekker kostnader i slutfasen ved Campus Ås. Endringa var ei eingongshending.

Det blir foreslått ei permanent omdisponering på 0,9 mill. kroner til kap. 533, post 01. Midlane dekker forvaltning, drift og vedlikehald for minnestaden etter 22. juli ved Utøyakaia.

Det blir foreslått å auke driftsresultatet med 2,9 mill. kroner som følgje av nye vanar for reise til jobb etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Det blir foreslått eit driftsresultat på 324,6 mill. kroner, ein reduksjon på 890,7 mill. kroner.

Post 30 Prosjektering av bygg, kan overførast

Løyvinga dekker utgifter til prosjektering av prioriterte ordinære byggjeprojekt fram til fullført forprosjekt.

Rapport

I 2021 blei midlane brukte til prosjektering av nytt Oslo fengsel og Blått bygg ved Nord universitet,

samløkalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet, Bergen tinghus og samløkalisert nybygg i Kautokeino for Samisk vidaregåande skule og reindriftsskule og Beavivås samisk nasjonalteater.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

Det blir foreslått ei løyving på 11,7 mill. kroner til vidare prosjektering av nytt Oslo fengsel, 16 mill. kroner til Bergen tinghus og 225 mill. kroner til prosjektering av byggjetrinn 2 av nytt regjeringskvartal. Regjeringa foreslår å avslutte arbeidet med å samløkalisere Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i Bergen. Det blir foreslått å løyve 10 mill. kroner til å avslutte prosjektet. Sjå Prop. 1 S (2022–2023) for Nærings- og fiskeridepartementet for meir omtale av prosjektet.

Samla blir det foreslått å løyve 262,7 mill. kroner.

Post 31 Igangsetjing av ordinære byggjeprojekt, kan overførast

Posten dekker utgifter til oppstart av nye byggjeprojekt innanfor husleigeordninga.

Rapport

I 2021 blei det løyva midlar til oppstart av byggjetrinn 1 av nytt regjeringskvartal og Fagskule for brann- og redningspersonell. I 2022 blei det løyva midlar til oppstart av Blått bygg ved Nord universitet, 22. juli-senteret og samløkalisert nybygg for Samisk vidaregåande skule og reindriftsskule og det samiske nasjonalteateret Beavivås i Kautokeino.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

Det blir foreslått å løyve 61,2 mill. kroner til å utvide Ullersmo fengsel. Prosjektet er venta ferdig i 2026, innanfor ei kostnadsramme på 619,6 mill. kroner (prisnivå per 1. juli 2023). Sjå Prop. 1 S (2022–2023) for Justis- og beredskapsdepartementet for meir omtale av prosjektet.

Post 32 Prosjektering og igangsetjing av brukarfinansierte byggjeprojekt, kan overførast

Løyvinga dekker midlar til prosjektering og igangsetjing av brukarfinansierte byggjeprojekt på oppdrag frå departementa. Kommunal- og distriktsdepartementet har i eige rundskriv utar-

beidd retningslinjer for gjennomføring av brukar-finansierte byggjeprojekt.

Det blir foreslått å løyve 277 mill. kroner.

starte opp. Midlane skal sikre optimal framdrift i pågåande prosjekt.

Tabellen nedanfor viser prosjekt på kap. 2445 Statsbygg som er under bygging i 2023:

Post 33 Vidareføring av ordinære byggjeprojekt, kan overførast

Løyvinga dekker midlar til vidareføring av byggjeprojekt som Stortinget tidlegare har vedtatt å

Tabell 5.3 Ordinære byggjeprojekt – vidareføring

(i mill. kroner)					
	Oppstart	Avtalt ferdigstilling	Kostnadsramme per 1.7.2023 ¹	Forventa forbruk t.o.m. 2022	Forslag 2023
<i>Bygg under Kommunal- og distriktsdepartementet:</i>					
Energiløysing for nytt regjeringskvartal	2019	2025	3 131,6	1 416,2	395,0
Nytt regjeringskvartal, byggjetrinn 1	2021	2025/2026	22 604,3	7 166,8	4 899,0
<i>Bygg under Justis- og beredkapsdepartementet:</i>					
Ila fengsel, rehabilitering tekniske anlegg	2020	2023	394,8	235,9	25,0
Fagskule for brann- og redningspersonell	2021	2024	637,2	313,8	230,0
<i>Bygg under Kunnskapsdepartementet:</i>					
Blått bygg ved Nord universitet	2022	2025	617,7	153,3	238,0
22. juli-senteret	2022	2025	521,1	80,0	106,3
<i>Bygg under Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet:</i>					
Samlokalisert nybygg for Samisk vidaregåande skule og reindriftsskule i det samiske nasjonalteateret Beavivvås i Kautokeino	2022	2024	518,7	154,7	205,0
Prosjekt i reklamasjonsfasen					41,2
Samla forslag post 33					6 139,5

¹ Kostnadsrammene er eksklusive midlar til kunstnarisk utsmykking, jf. kap. 530 post 36.

Statsbygg kan fordele midlane på posten mellom dei ulike prosjekta, avhengig av framdrift og likviditetsbehov for det enkelte prosjekt i 2023.

For nærare omtale av nytt regjeringskvartal blir det vist til programkategori 13.00, mål 3 Eit sikkert og effektivt nytt regjeringskvartal.

Rapport

I 2021 blei det brukt 993,3 mill. kroner på posten. Dei største prosjekta var energiløysing for nytt regjeringskvartal, nytt sikringsmagasin for Nasjonalbiblioteket i Rana (NB Fjellanlegget), nytt museumsbygg for Saemien Sijte på Snåsa og rehabilitering av tekniske anlegg ved Ila fengsel. Sae-

mien Sijte på Snåsa blei ferdigstilt i 2021, mens prosjektet NB Fjellanlegget blei ferdigstilt i 2022.

Prioriteringar og budsjettforslag for 2023

Det blir foreslått å løyve 6 139,5 mill. kroner.

Post 34 Vidareføring av brukarfinansierte byggjeprojekt, kan overførast

Løyvinga dekker utgifter til vidareføring av brukarfinansierte byggjeprojekt.

I 2021 var 32 prosjekt i byggjefase, og 16 av desse blei ferdigstilte. Prosjekta blei ferdigstilte til avtalt tid, med unntak av eitt prosjekt som var forsinka til 2022. Prosjekta blei ferdigstilte innanfor eller under styringsramma, med unntak av to prosjekt. I brukarfinansierte byggjeprojekt forplikta Statsbygg seg til ei husleige basert på styringsrammene (P50) for prosjekta.

Dei største prosjekta i 2023 er bygg for fakultet for helse- og sosialvitskap ved NTNU, automatlager og lydlaboratoriet ved Nasjonalbiblioteket i Rana og Drammen tinghus.

Det blir foreslått å løyve 850 mill. kroner.

Post 39 Renter på byggjelån, kan overførast

I tråd med ny økonomimodell for Statsbygg blir byggjelånsrenter på investeringspostane 30–34 aktiverte i balansen til Statsbygg.

Det blir foreslått å løyve 490 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrskjøp og vedlikehald, kan overførast

Løyvinga dekker utstyr på eigedomane Statsbygg forvaltar, inkludert påkostingar, utskiftingar og installering av tekniske anlegg.

Løyvinga for 2021 blei brukt til innkjøp som skal aktiverast i balansen og avskrivast. Dette gjeld investeringar i IKT og større utstyr til administrasjonen til Statsbygg og til drift av eigedomane. I tillegg blei det brukt midlar til bygningsmessige utskiftingar og påkostingar.

I 2023 blir det foreslått å bruke 126,6 mill. kroner til innkjøp av utstyr og installering av tekniske anlegg på eigedomar som Statsbygg forvaltar, og 200 mill. kroner til bygningsmessige utskiftingar og påkostingar.

Samla blir det foreslått å løyve 326,3 mill. kroner.

Post 49 Kjøp av eigedomar, kan overførast

Løyvinga dekker kjøp av eigedomar og tomter til bruk i aktuelle byggjeprojekt.

I 2021 blei det mellom anna kjøpt tomt til eksternt kontrollsenter, veg- og parkanlegg for nytt regjeringskvartal. I tillegg blei det kjøpt bustadar i Longyearbyen, Svalbard, og dessutan tomt til residens for Generalkonsulatet i Rio de Janeiro, Brasil.

I 2022 er det forventta kjøp av mellom anna Møllergata 15, Grubbegata 4-6 til nytt regjeringskvartal og bustader i Longyearbyen.

Det blir foreslått å løyve 806 mill. kroner.

Tabell 5.4 Balansen til Statsbygg

	(i 1000 kroner)			
	Rekneskap 2020	Rekneskap 2021	Overslag 2022	Overslag 2023
Eigedelar:				
<i>Anleggsmiddel</i>				
Driftsmidler, eiendomar	50 581 246	53 236 337	58 299 636	65 820 787
Aksjar, andelar	30	30	30	30
Utlån og obligasjonar	103 329	103 222	103 329	103 329
<i>Sum anleggsmiddel</i>	<i>50 684 604</i>	<i>53 339 588</i>	<i>58 402 887</i>	<i>65 924 038</i>
<i>Omløpsmiddel</i>				
Kortsiktige fordringar	68 675	42 623	55 649	49 136
<i>Sum omløpsmiddel</i>	<i>68 675</i>	<i>42 623</i>	<i>55 649</i>	<i>49 136</i>
<i>Sum eigedelar</i>	<i>50 753 279</i>	<i>53 382 212</i>	<i>58 458 537</i>	<i>65 973 175</i>
Eigenkapital og gjeld:				
<i>Eigenkapital</i>				
Eigenkapital, ekskl. reguleringsfond	41 819 962			
Reguleringsfond	2 264 517	1 546 850	698 341	698 341
<i>Sum eigenkapital</i>	<i>44 084 480</i>	<i>1 546 850</i>	<i>698 341</i>	<i>698 341</i>
<i>Langsiktig gjeld</i>				
Staten si renteberande gjeld	8 862 420	53 339 588	58 402 887	65 924 038
Anna langsiktig gjeld	2 222			
<i>Sum langsiktig gjeld</i>	<i>8 864 642</i>	<i>53 339 588</i>	<i>58 402 887</i>	<i>65 924 038</i>
<i>Kortsiktig gjeld</i>				
Kortsiktig gjeld	99 962	86 118	93 040	89 579
Mellomverande med statskassa	-2 295 804	-1 590 344	-735 732	-738 784
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>	<i>-2 195 842</i>	<i>-1 504 226</i>	<i>-642 692</i>	<i>-649 205</i>
<i>Sum eigenkapital og gjeld</i>	<i>50 753 904</i>	<i>53 382 212</i>	<i>58 458 537</i>	<i>65 973 175</i>

Kap. 5446 Sal av eiendom, Fornebu

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
40	Salsinntekter		16 400	
	Sum kap. 5446		16 400	

Det blir ikkje foreslått løyving i 2023.

Post 40 Salsinntekter

På posten førast inntekter frå sal av gjenståande statlege areal på Fornebu. Gjenståande eigedomar blei selde i 2022.

Kap. 5447 Sal av eiendom utanfor statens forvaltningsbedrifter

(i 1 000 kr)

Post	Nemning	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
40	Salsinntekter	1 019 250	500 000	
	Sum kap. 5447	1 019 250	500 000	

Post 40 Salsinntekter

Staten eigde to eigedomar på Adamstuen i Oslo som blir frigjorde etter at byggjeprojektet på Campus Ås blei ferdigstilt, jf. kap. 530, post 34. Den nordlege eigedomen er balanseført hos Stats-

bygg og inngår i forretningsdrifta til staten. Den sørlege eigedomen blir forvalta av NMBU og Veterinærinstituttet og er utanfor forretningsdrifta til staten. Sala blei gjennomførte i 2021 og 2022.

Det blir ikkje foreslått løyving i 2023.

Programkategori 13.40 Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk

Utgifter under programkategori 13.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
540	Digitaliseringsdirektoratet	1 001 422	1 037 931	966 666	-6,9
541	IT- og ekompolitikk	587 004	517 613	597 427	15,4
542	Internasjonalt samarbeid	68 990	243 029	361 748	48,8
543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	431 267	416 297	453 211	8,9
	Sum kategori 13.40	2 088 683	2 214 870	2 379 052	7,4

Inntekter under programkategori 13.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3540	Digitaliseringsdirektoratet	277 849	340 485	329 485	-3,2
3542	Internasjonalt samarbeid	2 595	2 634	2 713	3,0
3543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	2 829	300	309	3,0
5570	Sektoravgifter under Kommunal- og distriktsdepartementet	249 403	253 485	262 613	3,6
	Sum kategori 13.40	532 676	596 904	595 120	-0,3

Innledning

Kommunal- og distriktsdepartementet har koordineringsansvaret for forvaltningspolitikken, regjeringens IT-politikk og sektoransvaret for elektronisk kommunikasjon.

Formålet med forvaltningspolitikken er å fastsette felles rammer for hvordan forvaltningen bør arbeide og være organisert. Dette skal gi innbyggerne rettssikkerhet, bidra til at beslutninger er faglig basert, ivareta demokratiske verdier og fremme effektiv bruk av ressursene. Kommunal- og distriktsdepartementet har en rolle som pådriver og tilrettelegger for en åpen og samordnet forvaltning som har høy tillit i befolkningen. Hver enkelt sektor, departement og underliggende virk-

somhet har et selvstendig ansvar for å organisere seg og arbeide slik at de politiske målene nås.

Formålet med IT-politikken er å utvikle rammebetingelser som understøtter digitaliseringen i sektorene, på tvers av sektorer og samfunnet som helhet. Kommunal- og distriktsdepartementets koordineringsansvar innebærer blant annet å identifisere sektorovergripende utfordringer og å initiere, koordinere og følge opp tverrgående tiltak, herunder utvikling av strategier og handlingsplaner. Departementet har også et særskilt ansvar for å arbeide for en styrket og mer helhetlig tilnærming til informasjonssikkerheten i forvaltningen. Digitaliseringen av samfunnet skal skje på en bærekraftig og inkluderende måte. Digitaliseringen skal bidra til forenkling og effektivisering i

både offentlig og privat sektor. Man må samtidig hindre at den bidrar til en utvikling som sentraliserer oppgaver og arbeidsprosesser, svekker personvern eller forbrukervern, øker sårbarheten for digitale angrep, svekker konkurransen i de digitale markedene eller forsterker digitalt utenforskap. Digitaliseringen skal bidra til gode tjenester, valgfrihet og medbestemmelse for innbyggere gjennom mer brukervennlige og sammenhengende digitale tjenester. Digitaliseringen skal også understøtte en sterk og effektiv offentlig sektor, og øke konkurranseevnen og verdiskapingen i næringslivet. Staten og kommunene skal legge til rette for at digitaliseringen forenkler bedriftenes administrative byrder.

Formålet med ekopolitikken er å legge til rette for et likeverdig tilbud av sikre elektroniske kommunikasjonstjenester av høy kvalitet og til rimelige priser over hele landet. Høyhastighets bredbåndsnett og mobilnett med god kapasitet, er viktig for innbyggere, næringsliv, forvaltning og kritiske samfunnsfunksjoner. Slike nett er en forutsetning for oppgaveutførelse, verdiskaping, innovasjon og samfunnsikkerhet på tvers av sektorer. Høy sikkerhet og beredskap i nettene og -tjenestene, er også en forutsetning for at potensialet i nett og tjenester skal kunne utnyttes.

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvaret for etatsstyringen av Digitaliseringsdirektoratet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Staten eier også 100 pst. av aksjene i Norid AS, som blant annet forvalter det norske toppnivådomenet .no. Kommunal- og distriktsdepartementet forvalter statens eierskap i selskapet.

Departementet har videre ansvar for den faglige styringen av den sentrale arbeidsgiverfunksjonen i staten, organisering og innkjøpspolitikken, blant annet gjennom Statens innkjøpscenter i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Finansdepartementet har ansvaret for etatsstyringen av DFØ. Den statlige arbeidsgiverpolitikken er nærmere omtalt under programkategori 13.00. Kommunal- og distriktsdepartementet har det statlige oppfølgingsansvaret for stiftelsen Design og arkitektur Norge (DOGA), se også omtale under programkategori 13.90.

Mål for programkategorien

1. Forvaltningen i Norge er effektiv, åpen, samordnet og har høy tillit i befolkningen
2. Digitaliseringen i samfunnet gir gode vilkår for deltakelse, verdiskaping og innovasjon i offentlig og privat sektor

3. Et likeverdig tilbud av sikre elektroniske kommunikasjonstjenester av høy kvalitet og til rimelige priser over hele landet

Mål 1 Forvaltningen i Norge er effektiv, åpen, samordnet og har høy tillit i befolkningen

Forvaltningen skal tilby gode og effektive offentlige tjenester, være åpen og ha høy tillit i befolkningen. Mindre administrasjon og detaljstyring skal gi de ansatte mer frihet og innbyggerne bedre velferdstjenester. Offentlig sektor skal være sterk, og egen kompetanse skal utvikles framfor å bruke konsulenter. Utviklingen av offentlig forvaltning skal forankres i sentrale verdier som demokrati, rettssikkerhet, faglig integritet og effektivitet. Se nærmere omtale i Del I pkt. 1.3 og omtale av bevilgninger og virkemidler som støtter opp under mål 1 under kap. 500, 540, 541 og 542.

Kommunal- og distriktsministeren har ansvar for å koordinere regjeringens arbeid med bærekraftsmålene nasjonalt. En samlet rapport om arbeidet i 2021 framgår som et digitalt vedlegg til denne budsjettproposisjonen. Kommunal- og distriktsministeren leder Topplederforum for bærekraftsmålene. Topplederforum er en arena for utvikling av et felles kunnskapsgrunnlag, deling av beste praksis og drøfting av målkonflikter, intersemotsetninger og dilemmaer.

Mål 2 Digitaliseringen i samfunnet gir gode vilkår for deltakelse, verdiskaping og innovasjon i offentlig og privat sektor

Regjeringen ønsker en sterk og effektiv offentlig sektor som gir innbyggerne gode tjenester, valgfrihet og medbestemmelse. Målet med IT-politikken er å oppnå effektivisering i offentlig sektor, forbedre offentlige tjenester, fremme innovasjon og verdiskaping i næringslivet og sikre en bærekraftig og inkluderende samfunnsutvikling. IT-politikken griper på tvers av samfunnssektorene og en viktig oppgave er samordning av politikken.

Regjeringen vil følge opp strategien Digital hele livet med en handlingsplan for å styrke digital deltakelse og øke digital kompetanse i befolkningen, i takt med utviklingen i digitaliseringen av samfunnet.

Regjeringen har besluttet å videreføre digitaliseringsstrategien for offentlig sektor 2019–2025, En digital offentlig sektor. Strategien skal understøtte arbeidet med å ta i bruk digital teknologi for å effektivisere offentlig sektor og gi gode tjenester til innbyggere og næringsliv.

Framveksten av dataøkonomien forventes å bli en viktig driver for økonomisk vekst i Norge. I Meld. St. 22 (2020–2021) *Data som ressurs – Datadreivet økonomi og innovasjon* løftes ambisjonen om at Norge skal utnytte mulighetene som ligger i data til økt verdiskaping, nye lønnsomme arbeidsplasser i hele landet og en effektiv offentlig sektor. Regjeringen har opprettet et offentlig utvalg som skal se på en helhetlig regulering av viderebruk av offentlig informasjon (data). Utvalget vil levere sin rapport i form av en NOU i 2023.

Anbefalingene i rapporten Digital21 har blitt fulgt opp i Meld. St. 22 (2020–2021). I 2022 leverte en tverrfaglig ekspertgruppe for deling av industridata sine anbefalinger til retningslinjer for ansvar, eierskap og bruksrettigheter i forbindelse med deling og bruk av data i næringslivet. Arbeidet har bygget videre på anbefalingene i Digital21 og den forrige ekspertgruppen for deling av data i næringslivet fra 2021.

Se nærmere omtale av bevilgninger og virkemidler som støtter opp under mål 2 under kap. 540, 541 og 542.

Mål 3 Et likeverdig tilbud av sikre elektroniske kommunikasjonstjenester av høy kvalitet og til rimelig priser over hele landet

Regjeringen ser store muligheter i digitalisering og ny teknologi. Grunnleggende digital infrastruktur, som mobil- og bredbåndsnett med høy kvalitet og sikkerhet, er en forutsetning for digitalisering og avgjørende for å bygge landet videre i framtiden. Det er viktig at alle kan delta i den digitale utviklingen.

De viktigste linjene i norsk ekompolitikk skal ligge fast. Regjeringen vil videreføre den markedsbaserte tilnærmingen til utbygging av nett og tjenester og prinsippene om forsvarlig sikkerhet, minimumsregulering, teknologinøytralitet og effektiv markedsregulering. Det er i hovedsak mar-

kedsaktørene som skal finansiere videre utbygging, og regjeringen vil legge til rette for dette.

Samtidig har utbyggingen i Norge kommet så langt at det er mange av de dyreste områdene som står igjen å bygge ut. Dette er ofte områder uten kommersielt grunnlag for investeringer. Regjeringen vil at staten skal ta et større ansvar for utbygging av høyhastighets bredbånd til husstander og bedrifter i slike områder, og foreslår å øke bevilgningene til dette. Regjeringen har som mål at alle husstander og virksomheter i Norge skal ha tilbud om høyhastighets bredbånd med minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet innen utgangen av 2025.

Når vi alle blir mer avhengige av nett med høy kvalitet, er også høy sikkerhet og beredskap avgjørende for trygghet for folk og bedrifter i hele landet. Regjeringen foreslår derfor en økning i bevilgningene til sikkerhet og beredskap i nett og tjenester.

Se nærmere omtale av bevilgninger og virkemidler som støtter opp under mål 3 under kap. 541 og 543.

Bærekraftsmålene

Innenfor området forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk bidrar Kommunal- og distriktsdepartementet til bærekraftsmålene på en rekke områder. Deling og bruk av data gjør det mulig å skape nye verdier og mer effektive løsninger (mål 8 om økonomisk vekst). Utbygging av mobil- og bredbåndsnettene i områder der det ikke er kommersielt grunnlag for det, forbedrer forutsetningene for innovasjon (mål 9 om infrastruktur og innovasjon), reduserer det digitale gapet og skaper mer likeverdige tilbud over hele landet (mål 10 om å redusere ulikhet). God informasjonssikkerhet og personvern er forutsetninger for tillit. eID gjør at alle kan bevise sin juridiske identitet, eInnsyn gjør det mulig å følge offentlig saksbehandling og selvbetjeningsløsninger øker effektiviteten i offentlig sektor (mål 16 om velfungerende institusjoner).

Kap. 540 Digitaliseringsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	166 719	132 155	150 766
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	43 880	42 170	12 683
22	Bruk av nasjonale fellesløsninger	143 249	212 100	191 200
23	Utvikling og forvaltning av nasjonale fellesløsninger, <i>kan overføres</i>	156 752	326 449	319 870
25	Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter, <i>kan overføres</i>	135 115	151 166	123 980
26	StimuLab, <i>kan overføres</i>	24 060	21 032	4 925
27	Tilsyn for universell utforming av ikt, <i>kan overføres</i>		26 000	26 375
28	Altinn, <i>kan overføres</i>	202 754		
29	Tjenesteeierfinansiert drift av Altinn, <i>kan overføres</i>	128 056	126 000	136 000
71	IT-standardisering	837	859	867
	Sum kap. 540	1 001 422	1 037 931	966 666

Digitaliseringsdirektoratet skal være regjeringens fremste verktøy for raskere og mer samordnet digitalisering av samfunnet. Digitaliseringsdirektoratet skal, i nært samarbeid med andre aktører både i offentlig og privat sektor, realisere regjeringens ambisjoner og mål for digitaliseringen av samfunnet. Et sentralt mål er å skape sammenhengende digitale offentlige tjenester i verdensklasse som er tilgjengelige for alle. Digitaliseringsdirektoratet har staten og kommunene, næringsdrivende, frivillig sektor og innbyggere som målgrupper.

Direktoratet skal bidra til samordnet digitalisering gjennom å utøve sine fire roller som premissgiver, iverksetter, leverandør av fellesløsninger og tilsyn for universell utforming av ikt. Som premissgiver skal Digitaliseringsdirektoratet være pådriver, ha kunnskap, delta i internasjonalt samarbeid og gi råd som fremmer digitalisering, herunder offentlig sektors arbeid med blant annet utvikling av sammenhengende tjenester, felles økosystem, deling av data og forebyggende informasjonssikkerhet. Som iverksetter skal direktoratet være en pådriver for økt digitalisering og innovasjon, samt bedre informasjonssikkerhet i forvaltningen. Digitaliseringsdirektoratet er sekretariat for Digitaliseringsrådet og forvalter også finansielle virkemidler som skal bidra til økt digi-

talisering og innovasjon i forvaltningen, som medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter og Stimulab.

Som leverandør jobber Digitaliseringsdirektoratet med å videreutvikle og utbre fellesløsninger som Altinn og ID-porten, samt å skape nye verdier og digitale tjenester med høy tillit. Oppgaver knyttet til tilsynsrollen for universell utforming av ikt skal utøves uavhengig av direktoratets øvrige oppgaver.

Digitaliseringsdirektoratet skal støtte opp om målet om at forvaltningen i Norge er effektiv, åpen, samordnet og har høy tillit i befolkningen og målet om at digitaliseringen i samfunnet gir gode vilkår for deltakelse, verdiskaping og innovasjon i offentlig og privat sektor.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter.

Rapport

Som følge av pandemien har digitaliseringstakten i norsk offentlig sektor økt, og fellesløsningene har spilt en avgjørende rolle i den raske utvikling av nye digitale tjenester. Bruken av Digitalise-

ringsdirektoratets fellesløsninger har hatt en kraftig vekst, og denne utviklingen fortsatte i 2021. Det ble utviklet en rekke ekstraordinære «korona-løsninger» rettet mot innbyggere, næringsliv og frivillig sektor som for eksempel kompensasjonsordning for næringslivet og søknad for unntak fra opphold på karantenehotell.

Som følge av dette, økte antall offentlige tjenester som benyttet direktoratets fellesløsninger med 25 pst. fra 2020 til 2021, det vil si fra 7 428 tjenester til 9 257 tjenester. Bruken blant innbyggere og virksomheter var også rekordhøy.

Eksempelvis økte bruken av ID-porten med 29 pst. fra 2020 til 2021, og det var i fjor totalt 317 millioner innlogginger. Bruken av Kontakt- og reservasjonsregisteret, som inneholder e-postadresser og telefonnumre til over 4,7 millioner innbyggere over 15 år, økte med 67 pst. i samme periode, og det var nesten 2,3 milliarder oppslag i 2021. Altinn formidlet over 95 millioner sendinger for offentlige og private aktører i 2021, og dette er en vekst på over 10 pst. fra 2020.

Digitaliseringsdirektoratets arbeid med å sørge for nødvendig funksjonalitet i Altinn 3 har pågått for fullt gjennom 2022. I tillegg har det vært arbeidet med flytting av tjenester fra Altinn II til Altinn 3-plattformen.

Informasjonssikkerhet og personvern er en forutsetning for å bygge tillit til digitaliseringen av samfunnet. Digitale angrep mot nasjonale fellesløsninger er en alvorlig sikkerhetsrisiko, og i 2021 var det en skjerping av det digitale trusselbildet. Med bakgrunn i dette har Digitaliseringsdirektoratet utredet behovet for å styrke virksomhetens evne til å forebygge og håndtere ikt-sikkerhets hendelser for fellesløsningene – et responsmiljø for informasjonssikkerhet (CERT). Direktoratet har også styrket det generelle internkontrollarbeidet knyttet til sikkerhet og beredskap.

Samtidig har direktoratet fortsatt å prioritere innsatsen for å styrke forvaltningens evne til å arbeide systematisk med informasjonssikkerhet. Direktoratet har samarbeidet tett med de andre sentrale aktørene på området, og har publisert veiledning som setter virksomhetene i bedre stand til å ivareta informasjonssikkerheten og møte kravene til omstilling.

Nasjonal strategi for digital sikkerhet medførte at Digitaliseringsdirektoratets rolle som pådriver innen informasjonssikkerhet ble utvidet til også å omfatte kommunene. Kommunal sektor henger fortsatt etter statlig sektor i arbeidet med informasjonssikkerhet, og direktoratet har prioritert tiltak som kan styrke sikkerheten i kommunene.

Digitaliseringsdirektoratet har i samarbeid med KS utviklet en handlingsplan som følger opp digitaliseringsstrategien. Et av de viktigste tiltakene i strategien handler om å etablere sammenhengende tjenester innenfor sju prioriterte livshendelser. Sammen med KS etablerte direktoratet et felles arbeid for å koordinere og støtte arbeidet med sammenhengende tjenester som foregår i departementer, underliggende virksomheter og etater. Arbeidet ble igangsatt i 2020.

Digitaliseringsdirektoratet har i samråd med departementet arbeidet med ny nasjonal strategi for eID i offentlig sektor. Strategien skal bidra til å nå målet om at alle skal ha mulighet til å skaffe seg en eID på det sikkerhetsnivået de har behov for, og kunne logge inn på offentlige digitale tjenester med en sikker elektronisk identitet. Som oppfølging av digitaliseringsstrategien har Digitaliseringsdirektoratet også utarbeidet et utkast til veileder for bruk av eID som ansatt i offentlig sektor. Som en følge av krigen i Ukraina og mottak av et stort antall flyktninger, har Digitaliseringsdirektoratet inngått avtale om samarbeid med en privat eID-leverandør for å kunne utstede eID til flyktningene allerede ved ankomst.

Digitaliseringsdirektoratet etablerte behovskatalogen for sammenhengende tjenester høsten 2021. Katalogen ble opprettet med utgangspunkt i brukerbehov og statuskartleggingen med livshendelsene april 2021. Behovene er utgangspunktet for gjennomføring av tiltak. Kartleggingen av livshendelsene viser at organisering og styring av samarbeid på tvers og over forvaltningsnivå er utfordrende.

Digitaliseringsdirektoratet utarbeidet en innsiktsrapport for livshendelsen Dødsfall og arv i 2021, som beskriver innbyggernes behov og utfordringene knyttet til brukeropplevelse, systemer og juridisk regelverk. Delprosjektet Oppgjør etter dødsfall leverte en regelverksanalyse som ledet fram til forslag om endringer i arveloven. Barne- og familiedepartementet tok initiativ til å digitalisere prosessen for å bestille gravferd og kremasjon. Delprosjektet Digital gravferdsmelding startet opp i 2021 basert på behovene de etterlatte fortalte om i innsiktsarbeidet. Delprosjektet Digital gravferdsmelding eies av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

Pandemien viste behovet for gode, digitale selvbetjeningsløsninger. Nye løsninger ble utviklet i rekordfart og for at alle skulle kunne delta i digitaliseringen, var det svært viktig at løsningene kunne brukes av alle innbyggere i Norge. Tilsynet for universell utforming utvikler digitale løsninger for blant annet å håndheve nye, skjer-

pede krav til universell utforming av ict i offentlige nettløsninger.

Digitaliseringsdirektoratet har arbeidet med å få flere offentlige virksomheter til å tilgjengeliggjøre sine datasett, og å bidra til at offentlig sektor har løsninger, kompetanse og ressurser til å dele og gjenbruke data. Nasjonalt ressurscenter for deling og bruk av data jobber i skjæringspunktet mellom juss, teknologi og forretnings- og forvaltningsprosesser. Ressurscenteret har blant annet koordinert et samarbeid mellom offentlige virksomheter om «Schrems II-dommen» fra EU-domstolen, med fokus på det offentliges bruk av skytjenester. Datafabrikken har jobbet med å øke tilgang til anvendbare data for næringsutvikling, blant annet gjennom Datalandsbyen, som er et brukerforum for deling og bruk av data på tvers av sektorer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Digitaliseringsdirektoratet skal, i samarbeid med KS, fortsette å være pådriver for å gjennomføre målene i digitaliseringsstrategien for offentlig sektor. Arbeidet med sammenhengende tjenester og livshendelsen Dødsfall og arv skal prioriteres.

Digitaliseringsdirektoratet skal videreutvikle og forvalte fellesløsningene slik at de er stabile, sikre og tåler ytterligere vekst. Direktoratet må prioritere arbeidet med finansieringsmodell og migrering til ny teknisk plattform for eID-porteføljen og fortsette arbeidet med migrering fra Altinn II til Altinn 3.

Digitaliseringsdirektoratet skal arbeide for at offentlige data kan deles og brukes på en effektiv og sikker måte. Direktoratet skal arbeide for økt deling og bruk av data for verdiskaping, flere lønnsomme arbeidsplasser og en effektiv og brukerorientert offentlig sektor. Direktoratet skal bidra til at flere offentlige data av god kvalitet kan brukes til næringsutvikling og innovasjon.

Digitaliseringsdirektoratet skal følge opp tiltakene i ny strategi for eID i offentlig sektor og jobbe aktivt for å nå målet om at alle må ha mulighet til å skaffe seg en eID på det sikkerhetsnivået de har behov for.

Digitaliseringsdirektoratet skal fortsette arbeidet med veiledning om etisk og ansvarlig bruk av kunstig intelligens i offentlig sektor.

Digitaliseringsdirektoratet skal, i samarbeid med KS, bidra i arbeidet for bedre forebygging og håndtering av digitale hendelser i kommunal sektor.

Tilsynet for universell utforming av IKT skal fortsette arbeidet med oppfølging av nye krav i

forskrift om universell utforming av IKT-løsninger og videreutvikle konseptet digitalt drevet tilsyn.

Midler til Digitaliseringsdirektoratets arbeid med deling av data har de siste årene blitt budsjettet på kap. 540, post 21. Midlene dekker lønns- og driftskostnader for Nasjonalt ressurscenter for deling av data, og bør på denne bakgrunn budsjetteres som ordinære driftsutgifter. Det foreslås derfor at bevilgningen økes med 10 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på post 21.

Som følge av at lønns- og driftskostnader som skal finansieres av fellesløsningene har økt, foreslås det at bevilgningen økes med 8,5 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på post 23.

I 2022 ble bevilgningen økt med 5,3 mill. kroner til å styrke sikkerhetsfunksjonen som skal ivareta nasjonal sikkerhet, samfunnssikkerhet og informasjonssikkerhet. Som følge av at det varige behovet utgjør 4 mill. kroner årlig fra 2023, foreslås det å redusere bevilgningen med 1,3 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,1 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Digitaliseringsdirektoratet kjøper tilleggstjenester for reise fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, og dette gjøres til en permanent avtale fra 2023. Det foreslås derfor en reduksjon på 328 000 kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1605, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 559 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 150,8 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3540, post 03, jf. forslag til romertallsvedtak

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter til Digitaliseringsdirektoratets utviklingsoppgaver og it-prosjekter, også nyutvikling knyttet til nasjonale fellesløsninger.

For rapportering se omtale under kap. 540, post 01.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

For å frigjøre midler til andre tiltak, foreslås det å avvike Datafabrikken og redusere bevilgningen med 20 mill. kroner.

I tillegg foreslås en reduksjon på 10 mill. kroner mot en tilsvarende økning under post 01, jf. omtale under post 01.

Det foreslås å bevilge 12,7 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3540, post 03, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 22 Bruk av nasjonale fellesløsninger

Bevilgningen dekker utgifter for bruk av elektronisk ID på høyt sikkerhetsnivå utstedt av private leverandører, samt elektronisk ID med lavere sikkerhetsnivå ved sending av SMS. På vegne av offentlige virksomheter har Digitaliseringsdirektoratet inngått avtale med flere private leverandører. Bevilgningsforslaget er basert på forventet volum for den enkelte virksomhet.

Bevilgningen dekker også utgifter for bruk av Digital postkasse til innbyggere hvor det er inngått avtale med flere private leverandører, samt kostnader for innlogging til postkassene via ID-porten og signaturkostnader knyttet til signeringstjenesten. Disse kostnadene vil den enkelte virksomhet bli fakturert for, jf. kap. 3540, post 05. Det er usikkerhet knyttet til bevilgningsanslaget.

Bevilgningen skal være tilpasset økt bruk av løsningene i forvaltningen og gjeldende rammebetingelser fra underleverandører.

For rapportering se omtale under kap. 540, post 01.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 191,2 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3540, post 05, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 23 Utvikling og forvaltning av nasjonale fellesløsninger, kan overføres

Bevilgningen dekker utvikling, forvaltning og drift av de nasjonale fellesløsningene ID-porten, Digital postkasse til innbyggere, Kontakt- og reservasjonsregisteret, eSignering, eFormidling, ELMA, eInnsyn, Altinn og data.norge.no. I tillegg budsjetteres utgifter til drift, forvaltning og utvikling av Maskinporten. Utgiftene til utbredelse av eInnsyn i kommuner og fylkeskommuner og Maskinporten skulle dekkes av de virksomhetene som tok fellesløsningene i bruk. På grunn av usikkerhet rundt merverdiavgift og framtidige finansieringsmodeller må løsningene delvis sentralfinansieres.

Videre dekker bevilgningen nødvendige tilpasninger som følger av samarbeid med EU og nordisk-baltisk samarbeid. Bevilgningen dekker også deler av arbeidet med strategi og samordning av nasjonale fellesløsninger slik at de forvaltes og videreutvikles på en helhetlig måte.

Som en del av oppgavene med å drifte, forvalte og utvikle løsningene, utfører Digitaliseringsdirektoratet enkelte oppdrag knyttet til utvikling av særskilt funksjonalitet og tilleggstjenester som er etterspurt av kunder og tjenesteeiere. Disse kostnadene viderefaktureres. Inntektsføring skjer på kap. 3540, post 03.

For rapportering se omtale under kap. 540, post 01.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Digitaliseringsdirektoratets fellesløsninger inngår i et stort antall digitale tjenester som er viktige for det norske samfunnet. Direktoratet skal prioritere arbeidet med utbredelsesprosjektet for Altinn-3 og bistå tjenesteeierne med å flytte fra Altinn II til Altinn 3-plattformen. Bruken av fellesløsningene har økt betydelig de siste årene, og Digitaliseringsdirektoratet skal prioritere å oppgradere og oppdatere løsningene.

I 2022 ble bevilgningen økt med 6,5 mill. kroner knyttet til den midlertidige eID-løsningen for personer som ikke har fødselsnummer eller d-nummer i Norge. Midlene skulle benyttes til utvikling og midlertidig bruk av løsningen under pandemisituasjonen, og det foreslås derfor at bevilgningen reduseres med 6,5 mill. kroner.

Samtidig skal Digitaliseringsdirektoratet prioritere å ivareta den permanente ordningen som er etablert for å bistå flyktninger som ankommer Norge til raskt å bli digitale brukere, jf. Prop. 78 S (2021–2022) om økonomiske tiltak som følge av krigen i Ukraina.

Det foreslås videre en reduksjon på 8,5 mill. kroner mot en tilsvarende økning under post 01, jf. omtale under post 01.

Det foreslås å bevilge 319,9 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3540, post 03, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 25 Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å bidra til gjennomføring av samfunnsøkonomisk lønnsomme digitaliseringsprosjekter og realisering av gevinster. Posten budsjetteres med tilsagnsramme, til-

sagnsfullmakt og bevilgning. For informasjon om budsjetteringssystemet vises det til boks 5.3 under programkategori 13.80 I Prop. 1 S (2021–2022) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Siden 2020 har ordningen også omfattet finansiering av fellesløsninger og tverrgående digitaliseringstiltak som støtter opp under målet om sammenhengende tjenester i digitaliseringsstrategien.

Rapport

Medfinansieringsordningen har siden oppstarten i 2016 bidratt til at 81 tiltak med samlede prosjekt-kostnader på over 1,7 mrd. kroner er igangsatt. Prosjektene i perioden 2016–2022 oppgir samlede netto gevinster i offentlig sektor på over 1,2 mrd. kroner per år. Dette fordeler seg på statlig sektor med 335 mill. kroner per år og kommunal sektor med 839 mill. kroner per år.

I 2021 fikk 12 prosjekter tilsagn fra medfinansieringsordningen, med en samlet tilsagnsramme på 129 mill. kroner. I 2022 har 8 prosjekter fått tilsagn om til sammen 128,1 mill. kroner i medfinansiering. Disse prosjektene har en beregnet netto nåverdi på 2,2 mrd. kroner over 10 år, med vesentlige gevinster hos innbyggere og næringsliv. Mulig innsparingspotensial i offentlig sektor er beregnet til om lag 152 mill. kroner per år. Av dette er 142 mill. kroner i kommunesektoren.

I 2022 går om lag 57 pst. av gitte tilsagn til prosjekter som gjelder strategisk prioriterte fellesløsninger eller tverrgående tiltak (sammenhengende tjenester). Resterende tilsagn er gitt til små og mellomstore lønnsomme digitaliseringstiltak, slike som ordningen har støttet siden 2016.

Prosjektene i 2022 har kunnet ha en kostnadsramme på mellom 5 og 100 mill. kroner, og maksimal del for medfinansiering er 85 pst. Øvrige tiltak kan ha en kostnadsramme på mellom 5 og 50 mill. kroner og få inntil 50 pst. medfinansiering, begrenset oppad til 15 mill. kroner. Ordningen innebærer at virksomheter som mottar midler, skal tilbakebetale 50 pst. av netto virksomhetsinterne gevinster gjennom budsjettreduksjon. Siden 2020 kreves det også at andre statlige virksomheter som får vesentlige gevinster, godtar å realisere 50 pst. av netto gevinstene gjennom budsjettreduksjon.

Ordningen har blitt evaluert og regjeringen vil vurdere reviderte retningslinjer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Digitaliseringsdirektoratet skal forvalte medfinansieringsordningen i henhold til retningslinjene for ordningen.

Som følge av utbetaling av tilsagn gitt i 2021 og 2022 øker bevilgningsbehovet i 2023 med 19,1 mill. kroner.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022, ble tilsagnsrammen redusert med 60 mill. kroner fra og med 2022. Reduksjonen i tilsagnsrammen innebærer at bevilgningen i 2023 blir om lag 47 mill. kroner lavere enn i 2022.

Det foreslås å bevilge 124 mill. kroner.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 124,1 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Bevilgningen og tilsagnsfullmakten gir en tilsagnsramme på 132,5 mill. kroner.

Post 26 StimuLab, kan overføres

StimuLab er en stimuleringsordning for innovasjon og tjenestedesign i offentlig sektor. Formålet med StimuLab er å øke brukerorientert innovasjonskompetanse og -kapasitet i stat og kommune, slik at offentlig sektor kan bli mer effektiv, relevant, treffsikker og samordnet. Stimulab skal gi tilskudd og faglig veiledning til enkeltprosjekter i stat og kommune. Ordningen skal også spre erfaringer og utvikle kunnskap om innovasjon i offentlig sektor.

Tilskuddsregelverket for StimuLab omfatter blant annet tildelingskriterier. Prosjektene skal særlig ha tydelig brukerfokus og innovasjonspotensial, gjennomføringsevne med klar lederforankring og egen ressursinnsats, et tydelig gevinstpotensial samt lærings- og overføringsverdi til andre virksomheter. Videre skal prosjektene være åpne og ikke ha en forhåndsbestemt løsning.

Inntil 15 pst. av budsjettet kan brukes til erfaringsspredning og kunnskapsutvikling om brukerorientert innovasjon og samordning i forvaltningen nasjonalt og internasjonalt.

Rapport

Digitaliseringsdirektoratet forvalter ordningen i et samarbeid med DOGA. Siden opprettelsen i 2016 har i alt 43 prosjekter fått tilskudd eller tilsagn om tilskudd fra StimuLab (pr. mai 2022). Per mai 2022 var 28 prosjekter ferdigstilt. Den samlede prosjektporteføljen dekker nå et bredt spekter av temaer fra ulike offentlige virksomheter og myndighetsområder. I 2022 ble tilskuddsmidlene fordelt på sju

nye prosjekter som blant annet underbygger målene med regjeringens tillitsreform.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Generelt skal StimuLab prioritere prosjekter som krever samarbeid mellom flere aktører og har problemstillinger som lett «faller mellom flere stoler», på grunn av sektoransvar, manglende finansiering, samordningsutfordringer eller lignende. Problemstillinger med forventet samfunnsøkonomisk gevinst utover det enkelte prosjekt prioriteres.

Prioriteringer for 2023 vil bli valgt ut mot slutten av 2022, for søknadsprosess våren 2023.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 16 mill. kroner for å frigjøre midler til andre prioriteringer. Samtidig vil det vurderes å innføre økt egenbetaling fra nye prosjekter.

Det foreslås å bevilge 4,9 mill. kroner.

Post 27 Tilsyn for universell utforming av ikt, kan overføres

Bevilgningen dekker drift og forvaltning av tilsyn for universell utforming av ikt og videreutvikling av verktøy for tilsyn. Digitaliseringsdirektoratet fører tilsyn med at kravene i forskrift om universell utforming av ikt-løsninger blir fulgt i offentlig og privat sektor. Tilsynsarbeidet skal utøves uavhengig av direktoratets øvrige oppgaver.

Rapport

Tilsynet har i 2021 gjennomført målrettede tilsyn, og saksbehandlingen er effektivisert. Det er gjennomført en rekke tiltak for å spre informasjon og veiledning om fagområdet og regelverket. Tilsynet håndterer ny forskrift om universell utforming av IKT-løsninger og forskriftskravene fra (EU) 2016/2102 Web Accessibility Directive (WAD). Disse omfatter offentlig sektor. Ettersom Norge allerede hadde et regelverk som gjaldt på tvers av både offentlig og privat sektor, er regelverket blitt tosporet. Det er derfor et økt behov for veiledning og informasjonsspredning fra tilsynet.

Tilsynet har lansert nye statistikk- og analyse-sider. Tilsynet samarbeider om regelverket både nasjonalt og internasjonalt, og har dialog med flere instanser om saker knyttet til diskriminering. Tilsynet arbeider med å bygge kunnskap om barrierer for ulike brukergrupper og løfte fram områder som krever tiltak.

Tilsynet er i gang med en digital transformasjon for å forberede håndhevelse av WAD¹ og for å

kunne øke kontroll og tilsyn basert på effektiv dataproduksjon og analyse. Første steg er lansering av løsning for tilgjengelighetserklæring, som en selvdeklarasjon av at virksomhetens løsning tilfredsstiller kravene til universell utforming av ikt. Mens tilsynet arbeider med omlegging fra manuelle til mer digitaliserte metoder med mer effektiv bruk av data, vil tilsynets kapasitet til å føre tilsyn være noe redusert.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Tilsynet skal prioritere å føre tilsyn. I tillegg skal tilsynet prioritere veiledning til kommunene om integrert synstolkning. Det vises for øvrig til forslag om å kompensere kommunesektoren med 15 mill. kroner for innføring av krav om synstolkning, jf. omtale under rammetilskuddene til kommunene og fylkeskommunene i programkategori 13.70.

Det foreslås å bevilge 26,4 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3540, post 04, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 28 Altinn, kan overføres

Posten ble avvirket i 2022 som følge av at bevilgningen ble flyttet til kap. 540, post 23 for slik at bevilgningen til de nasjonale fellesløsningene som Digitaliseringsdirektoratet forvalter er samlet.

For rapportering se omtale under kap. 540, post 01.

Post 29 Tjenesteeierfinansiert drift av Altinn, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker utgifter til drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning knyttet til Altinn, utgifter til private leverandører for SMS-varsling og driftsmessige endringer bestilt av den enkelte tjenesteeier.

Utgiftene viderefaktureres til tjenesteeierne i samsvar med gjeldende fordelingsnøkkel i samarbeidsavtalen mellom tjenesteeierne og Digitaliseringsdirektoratet. Inntektene fra tjenesteeierne budsjetteres på kap. 3540, post 07.

For rapportering se omtale under kap. 540, post 01.

¹ Europarådets og Rådets direktiv (EU) 2016/2102 av 26. oktober om tilgjengelighet av offentlige organers nettsider og mobilapplikasjoner (Web Accessibility Direktive).

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 136 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3540, post 07, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 71 IT-standardisering

Formålet med bevilgningen er å støtte Standard Norges arbeid med IT-standardisering generelt og oppfølgingsarbeid innenfor IT-sikkerhetsstandardisering, samt å bidra til kompetanseoverføring på området mellom Standard Norge og forvaltningen. Standard Norge har enerett på å fastsette og utgi Norsk Standard, og på denne bakgrunn benyttes enkeltstående tilskudd med Standard Norge som tilskuddsmottaker i stedet for tilskuddsordning som virkemiddel.

Digitaliseringsdirektoratet vil gjennom tilskuddsbrev stille krav og vilkår for bruken av mid-

ler og rapportering. Standard Norge rapporterer årlig på bruk av tildelte midler.

I 2021 har Standard Norge arbeidet bredt med standarder innen IT-området, og utarbeidet rapporten Nasjonal oppfølging av europeisk og internasjonalt standardiseringsarbeid på IKT-området. Standard Norge deltar også i Digitaliseringsdirektoratets arkitektur- og standardiseringsråd, hvor de særlig har hatt et internasjonalt perspektiv.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Tilskuddet skal blant annet bidra til fastsettelse og utbredelse av bruk av standarder samt styrke Norges deltakelse i det internasjonale standardiseringsarbeidet på IT-området.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 17 000 kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 867 000 kroner som tilskudd til Standard Norge.

Kap. 3540 Digitaliseringsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
03	Diverse inntekter	9 316	2 285	2 285
05	Bruk av nasjonale fellesløsninger	143 072	212 100	191 200
06	Tilleggstjenester til nasjonale fellesløsninger	2 026		
07	Tjenesteeierfinansiert drift av Altinn	123 285	126 000	136 000
86	Tvangsmulkt	150	100	
	Sum kap. 3540	277 849	340 485	329 485

Post 03 Diverse inntekter

På posten budsjetteres diverse inntekter i Digitaliseringsdirektoratet som ikke kan netto inntektsføres på utgiftsposten i henhold til rundskriv R-101 Statens kontoplan for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Det foreslås å bevilge 2,3 mill. kroner.

Post 04 Tilsyn for universell utforming av ikt

På posten budsjetteres eventuelle inntekter knyttet til tilsyn for universell utforming av ikt.

Det er usikkerhet knyttet til inntektene. Det foreslås derfor ingen bevilgning.

Post 05 Bruk av nasjonale fellesløsninger

På posten budsjetteres inntekter knyttet til betaling fra offentlige virksomheter for bruk av elektronisk ID på høyt sikkerhetsnivå utstedt av private leverandører, samt elektronisk ID med lavere sikkerhetsnivå og SMS-kostnader. I tillegg budsjetteres inntekter fra virksomheter for bruk av Digital postkasse til innbyggere og innlogging til postkassene via ID-porten. Bevilgningen dekker også engangskostnad for å ta i bruk eSignering samt brukskostnader for tjenesten, jf. omtale under kap. 540, post 22.

Det foreslås å bevilge 191,2 mill. kroner.

Post 06 Tilleggstjenester til nasjonale fellesløsninger

Posten ble avvirket i 2022 som følge av at gjenstående bevilgning ble flyttet til kap. 3540, post 03.

Post 07 Tjenesteeierfinansiert drift av Altinn

På posten budsjetteres inntekter knyttet til drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning av Altinn og SMS-varslings. I tillegg budsjetteres inntekter knyttet til driftsmessige endringer bestilt av tjenesteeiere. Digitaliseringsdirektoratet viderefakturerer utgiftene til tjenesteeierne etter gjeldende fordelingsnøkkel i samarbeidsavtalen mellom tjenesteeiere og Digitaliseringsdirektoratet v/Altinn, jf. omtale under kap. 540, post 29.

Det foreslås å bevilge 136 mill. kroner.

Post 86 Tvangsmulkt

Digitaliseringsdirektoratet forvalter og fører tilsyn etter forskrift om universell utforming av ittløsninger. Direktoratet kan pålegge virksomheter å iverksette nødvendige tiltak for å sikre oppfyllelse av forskriften og treffe vedtak om tvangsmulkt etter lov om likestilling og forbud mot diskriminering § 36.

Det er usikkert om det vil bli ilagt tvangsmulkt, og det foreslås at det ikke budsjetteres med inntekter på posten. Bevilgningen foreslås derfor redusert med 100 000 kroner.

Kap. 541 IT- og ekompolitikk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
22	Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekompolitikken, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	18 085	22 007	15 007
50	Forskningsprogrammer	167 189	152 302	130 302
60	Bredbåndsutbygging	364 082	304 648	412 685
70	Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk, <i>kan nyttes under post 22</i>	37 648	38 656	39 433
Sum kap. 541		587 004	517 613	597 427

Post 22 Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekompolitikken, kan overføres, kan nyttes under post 70

Bevilgningen benyttes til tiltak for gjennomføring og videreutvikling av IT- og ekompolitikken.

Rapport

Bevilgningen i 2021 ble benyttet til oppfølging av tverrgående digitaliseringstiltak og til finansiering av utredninger og rapporter for å styrke kunnskapsgrunnlaget og politikktutformingen innenfor IT- og ekompolitikken

Videre ble bevilgningen benyttet til oppfølging av Digital 21-strategien, herunder blant annet til en prøveordning med regulatorisk sandkasse for personvern og kunstig intelligens i Datatilsynet

og til koordinering av og mobilisering for norsk deltakelse i EU-programmet DIGITAL.

Bevilgningen ble også benyttet til tiltak for økt digital deltakelse og kompetanse i befolkningen, jf. omtale under kap. 541, post 70. I tillegg ble bevilgningen benyttet til drift og videreutvikling av gratis læringsressurser for dem som driver opplæring og veiledning i grunnleggende digitale ferdigheter i befolkningen (Digidel-ressursene) hos Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

I 2022 inngikk Kommunal- og distriktsdepartementet en fornyet samarbeidsavtale med KS for å utvikle og etablere flere kommunale Digihjelpetilbud. Disse kan bidra til opplæring av innbyggere med lave eller mangelfulle digitale ferdigheter. Regjeringen arbeider i 2022 med en handlingsplan for strategien Digital hele livet. Hand-

lingsplanen skal bidra til at flere blir inkludert i det digitale fellesskapet gjennom økt digital kompetanse i ulike livsfaser.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det skal gjennomføres utredninger og tiltak som følger opp Hurdalsplattformen. Videre skal *Én digital offentlig sektor – digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025* følges opp. Tiltak i Meld. St. 22 (2020–2021) *Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon* og i Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur – Mobil-, bredbånds- og internettjenester* skal også følges opp. Det skal legges fram og følges opp en handlingsplan for strategien *Digital hele livet – Nasjonal strategi for økt digital deltakelse og kompetanse i befolkningen*. Bevilgningen skal også brukes til å dekke Kommunal- og distriktsdepartementets medlemskontingent til DigitalNorway – Toppindustrisenteret AS. Totalt foreslås 3 mill. kroner satt av til Digital Norway.

Det foreslås å gjøre regulatorisk sandkasse for personvern til en permanent løsning. Det foreslås derfor en reduksjon på 4 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 545, post 01, jf. omtale under kap. 545, post 01.

Videre foreslås en reduksjon på 3 mill. kroner for å frigjøre midler til andre prioriteringer.

Det foreslås å bevilge 15 mill. kroner.

Post 50 Forskningsprogrammer

Bevilgningen skal bidra til å dekke samfunnets behov for langsiktig kunnskapsoppbygging innen IT-forskning og forskning på elektronisk kommunikasjon i regi av Norges forskningsråd. Bevilgningen inkluderer også Forskningsrådets finansiering av Simula Research Laboratory, inkludert en grunnfinansiering og finansiering av forskningssentrene Robuste nett-senter (CRNA), Simula UiB og Effektiv Digitalisering av Offentlig Sektor (EDOS).

Bevilgningen skal legge til rette for at Norge utnytter mulighetene som bruk av teknologi gir for økt verdiskaping, innovasjon og en bærekraftig utvikling. Videre skal bevilgningen bidra til økt kunnskap om, og kompetanse på, sikkerhet og robusthet i digital kommunikasjon.

For en omtale av regjeringens mål for Norges forskningsråd vises det til omtale under kap. 500, post 50.

Rapport

Finansieringen har bidratt til å nå målene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning med fokus på mål 2 om økt verdiskaping i næringslivet og mål 3 om å møte store samfunnsutfordringer, og da innenfor departementets sektoransvar.

Gjennom den strategiske IKT-satsingen har Forskningsrådet bidratt til å gjøre digitaliseringen mer forskningsbasert, spesielt på prioriterte områder som helse, digital sikkerhet og samfunnsikkerhet.

Forskningsrådet administrerer også Kommunal- og distriktsdepartementets bidrag til Simula. I 2021 var departementets bidrag til Simula på 44,4 mill. kroner, fordelt på en grunnbevilgning på i overkant av 21 mill. kroner og støtte til forskningssentrene CRNA, Simula UiB og EDOS. CRNA publiserte i 2021 blant annet den årlige rapporten om norske mobilnett og en rekke artikler i internasjonale tidsskrifter, og veiledet syv phd-studenter og tre postdoktorer. Simula UiB utdanner kryptologer. I 2021 publiserte Simula UiB en rekke artikler, og per 31. desember 2021 veiledet senteret ti phd-studenter og tre postdoktorer. EDOS ble etablert av Simula i 2020. Senteret skal gjennomføre undersøkelser og analysere informasjon om digitalisering i offentlig sektor. Målet er å framskaffe og spre kunnskap om hvordan offentlig sektor kan lykkes bedre med å sikre gevinster av digitaliseringsinvesteringer og unngå kostnadsoverskridelser. Ved utgangen av 2021 veiledet senteret 2 doktogradstudenter og 1 postdoktor.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Muliggjørende teknologier, herunder IT

Muliggjørende teknologier bidrar sterkt til utviklingen av nye næringer, nye produkter og nye og mer effektive løsninger og tjenester på relevante samfunnsområder. Forskningsrådets tematiske prioriteringer reflekterer dette, og det er viktig med fortsatt oppmerksomhet på å øke næringslivets deltakelse i samarbeidsprosjekter med forskningsmiljøene.

Arbeidet med å styrke grunnleggende forskning som underbygger digital omstilling skal fortsette.

Innsats på områder som gir økt kunnskapsoppbygging, økt innovasjon, bedre og mer effektive offentlige tjenester samt økt deltakelse i samfunnet for øvrig, skal fortsette. Dette innebærer en spissing på områder som kunstig intelligens, stordata, robotikk, tingenes internett, 5G/6G, digital sikkerhet, e-vitenskap og e-helse.

Prioriterte prosjekter skal kjennetegnes av samarbeid med brukermiljøene. Innsatsen for rekruttering av IT-forskere og det å kople IT-forskere til bedrifter og offentlige virksomheter, skal fortsette.

Forskningsprogrammet EDOS skal fortsatt bidra til å framskaffe og spre kunnskap om hvordan offentlig sektor kan lykkes bedre med å sikre gevinster av digitaliseringsinvesteringer og unngå kostnadsoverskridelser. Programmet skal styrke formidlingsaktivitetene sine.

Elektronisk kommunikasjon

Midlene til ekomforskning skal bidra til forskning på elektronisk kommunikasjon, både sikkerhetsmessige, teknologiske, næringsmessige og samfunnsmessige forhold. Viktige tema kan være forskning på 5G og 6G, tingenes internett, samfunnssikkerhet, transportnett og kjernenett samt nasjonal og regional autonomi.

Midlene til ekomforskning vil også i 2023 fordeles mellom Norges forskningsråds IKTPLUS og Forskningsrådets finansiering av Simula Research Laboratory.

Simula driver grunnleggende langsiktig forskning på utvalgte områder innenfor programvare og kommunikasjonsteknologi. Via Norges forskningsråd mottar Simula en grunnfinansiering og støtte til forskningssentrene CRNA og Simula UiB. CRNA produserer blant annet en årlig rapport om norske mobilnett. Simula UiB utdanner kryptologer.

Simula og CRNA har blitt evaluert jevnlig og resultatene fra evalueringene har vært gode. Det er en forutsetning for departementets støtte at evalueringer gjennomføres jevnlig og at resultatene er gode. Neste evaluering starter etter planen i 2023.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 22 mill. kroner for å frigjøre midler til andre tiltak.

Det foreslås å bevilge 130,3 mill. kroner.

Post 60 Bredbåndsutbygging

Mål for ordningen

Regjeringen har som mål at alle husstander og virksomheter i Norge skal ha tilbud om høyhastighets bredbånd innen utgangen av 2025, jf. omtale under mål 3 ovenfor.

Tilskuddet skal bidra til utbygging av bredbånd i geografiske områder der det ikke er kommersielt grunnlag for investeringer. Ordningen forvaltes av fylkeskommunene.

Formålet med ordningen er å bidra til at alle husstander og virksomheter får et tilbud om bredbånd med god kvalitet. I tillegg kan midlene brukes til å øke kapasiteten på bredbåndet i områder der markedet ikke leverer tilfredsstillende kapasitet.

Kriterier for måloppnåelse

Hovedkriteriet for måloppnåelse er antall nye bredbåndsaksesser som realiseres gjennom ordningen.

Tildelingskriterier

Departementet fastsetter i samråd med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet en fordeling av midlene mellom fylkeskommunene.

Videre fastsetter departementet i samråd med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kriterier for bruk av midlene. Kriteriene vil blant annet gjelde krav til lokal medfinansiering, krav til undersøkelse av kommersielle planer, krav til hastighet på bredbåndet som bygges ut, avgrensning mot fritidsboliger, tidsfrister for gjennomføring av prosjekter og krav til teknologinøytralitet.

Oppfølging og kontroll

Fylkene rapporterer til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om prosjektene som skal få støtte og deretter om bruken av midlene så snart prosjektene er ferdige. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gir en samlet rapport årlig til departementet.

Det stilles i ordningen blant annet krav om internkontroll i fylkeskommunene og kontroll av informasjon fra tilskuddsmottakere.

Rapport

Det ble bevilget 364,1 mill. kroner til bredbåndsutbygging i 2021, som inkluderte en tilleggsbevilgning på 100 mill. kroner i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021, jf. Innst. 600 S (2020–2021). I støtteordningen inngår statlige tilskudd i et spleiselag som inkluderer lokal medfinansiering fra fylker og kommuner og delfinansiering fra ekomtilbydere. Det statlige tilskuddet i 2021 utløste derfor utbyggingsprosjekter for over 950 mill. kroner, og forventes å bidra til at om lag 15 600 husstander får et nytt eller forbedret bredbåndstilbud.

Ettersom stadig større deler av landet har fått et tilbud, skjer utbyggingen basert på statlige tilskudd i stadig mer spredte områder. Kostna-

dene per tilknyttet husstand har derfor økt over flere år. I 2021 ble den gjennomsnittlige utbyggingskostnaden per husstand imidlertid redusert sammenlignet med året før, fra om lag 68 000 kroner til om lag 61 000 kroner. En mulig forklaring på dette kan potensielt være større innslag av utbygging av trådløst bredbånd under ordningen, men det er for tidlig å si om dette er en trend som vil fortsette.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Bevilgningen skal bidra til å oppnå målet om at 100 pst. av husstandene og virksomhetene har tilbud om bredbånd med minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet og minst 10 Mbit/s opplastningshastighet innen utgangen av 2025. Retninglinjene for ordningen vil innrettes slik at dette målet skal kunne nås.

Retningslinjene for ordningen skal legge til rette for at alle relevante teknologier kan benyttes i utbyggingsprosjekter under ordningen. Det er videre viktig å følge opp og se de ulike virkemidlene på bredbåndsområdet i sammenheng, for å sikre at de utfyller hverandre på en god måte. Tilskudd til bredbåndsutbygging på denne posten må avstemmes mot distriktspakken for raskt trådløst bredbånd som ble innvilget i forbindelse med 5G-auksjonen høsten 2021, jf. omtale under kap. 543, post 01, og mot innkjøpsordningen for funksjonelt internett, jf. omtale under kap. 543, post 71.

Det foreslås å øke bevilgningen med 100 mill. kroner. Det skal legges vekt på å følge opp fylkeskommunene for å sikre at tilskuddet resulterer i gjennomføring av prosjekter med nye bredbåndstilknytninger raskt, blant annet gjennom Nasjonal kommunikasjonsmyndighets faglige veilederrolle.

Det foreslås å bevilge 412,7 mill. kroner.

Post 70 Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk, kan nyttes under post 22

På posten bevilges diverse tilskudd og kontingenter innenfor forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk.

Tilskudd til hjelpe- og veiledningstilbud til innbyggere med manglende eller lav digital kompetanse

Formålet med ordningen er å bidra til at alle innbyggere gis mulighet til å bli digitalt kompetente til å kunne bruke digitale verktøy og tjenester fra offentlige og private aktører. Tilskuddsordningen foreslås med en ramme på 8 mill. kroner. Ordning

gen skal bidra til etablering av varige hjelpe- og veiledningstilbud til innbyggere med manglende eller lav digital kompetanse. Ordningen skal bygge på strategien Digital hele livet og tilhørende handlingsplan.

Hovedkriteriet for måloppnåelse er hvor mange innbyggere som mottar opplæring i henhold til læringsmålene for digital kompetanse i løpet av tilskuddsperioden på ett år.

Kommuner, og frivillige aktører i samarbeid med kommunen, kan søke om tilskudd til opplæringstilbud. Tilgjengelige midler vil bli fordelt på grunnlag av blant annet følgende vurderinger:

- Søkerens begrunnelse for behovet for opplæring rettet mot innbyggere med særskilte behov for digital kompetanseheving.
- Søkerens beskrivelse og plan for utvikling av tiltaket og hvordan det bidrar til veiledning og opplæringstilbud til innbyggerne.
- Beskrivelse av nødvendigheten av innkjøp av relevant utstyr for tilrettelegging av opplæringstilbudet.
- Beskrivelse av hvordan opplæringstilbud rettet mot innbyggerne planlegges videreført og gjort varig etter gjennomført tiltaksperiode.

Departementet forvalter tilskuddsordningen og følger opp rapporteringen for bruken av tilskuddsmidlene etter de krav og vilkår som er satt i regelverk og tilskuddsbrev.

I 2021 tildelte departementet 2 mill. kroner i engangsstøtte til fire kommuner som ønsket å etablere et lavterskel veiledningstilbud innen digital kompetanse. Per juni 2022 har rundt 70 kommuner oppgitt at de har etablert et slikt veiledningstilbud. Disse kommunene dekker over 2 millioner innbyggere.

Tilskudd til Norsk Teknisk Museum

Det foreslås et tilskudd på 7,11 mill. kroner til Norsk Teknisk Museum.

Etter at Telenor avviklet sin støtte til Telemuseet, ble Norsk Teknisk Museum og Telemuseet slått sammen i 2018. Departementet gir støtte for å ivareta arven på teleområdet.

Telemuseet var samlokalisert med Norsk Teknisk Museum før sammenslåingen, og de er nå fullt integrerte som ett museum. Det er ikke anledning til å trekke teleområdet ut av museet igjen, og derfor heller ikke anledning til å bruke en generell tilskuddsordning som virkemiddel.

Formålet med bevilgningen er å sikre bevaring av Telemuseets museale samlinger og kulturminner som dokumenterer norsk telehistorie fra

1855 og fram til i dag, og kompetanse på teleområdet. I tråd med føringene fra Stortinget fra 2018, jf. Innst. 13 S (2017–2018), settes også midler av til regional virksomhet.

I 2021 er det arbeidet med å utvikle en ny, stor IKT-utstilling med teleområdet som et bærende element. Utstillingen åpnet våren 2022. Videre har arbeidet med å ta vare på og tilgjengeliggjøre registrerte arkiver fortsatt, og det har også blitt arbeidet med å digitalisere film- og lydmateriale.

Kriterier for måloppnåelse er at samlingene fra Telemuseet blir ivarettatt, at de er tilgjengelige gjennom utstillinger eller på forespørsel, og at kompetansen på teleområdet opprettholdes.

Departementet stiller krav og vilkår til bruken av midlene, herunder til bruk på regional virksomhet, og stiller krav om rapportering.

Tilskudd til Seniornett Norge

Det foreslås et driftstilskudd på 3,48 mill. kroner til Seniornett Norge. Seniornett Norge er en uavhengig, ideell organisasjon som arbeider for å styrke den digitale kompetansen blant eldre gjennom opplærings- og informasjonstiltak. Seniornett er den eneste organisasjonen som arbeider med dette som mål der opplæring og kompetansetiltak gjennomføres av frivillige som er i samme aldersgruppe. Målet med driftstilskuddet til Seniornett Norge er å styrke aktiviteter rettet mot målgruppen svake eller ikke-brukere av internett over 65 år over hele landet.

Departementet har stilt krav og vilkår for bruken av midler og rapportering, og følger opp rapporteringen fra Seniornett Norge opp mot disse. Viktige kriterier for måloppnåelsen vil være antallet lokalforeninger, geografisk plassering av foreningene og tilbudet av kurs og veiledning i foreningene.

I 2021 fikk Seniornett Norge et driftstilskudd på 3,55 mill. kroner for å styrke eldres kompetanse og deltakelse på nett. Seniornett Norge rapporterer på bruk av midlene gjennom årsrapport og revisorgodkjent regnskap. Foreningen har ca. 9 000 medlemmer, og har per mai 2022 registrert over 200 lokalforeninger.

Tilskudd til Nasjonalt program for leverandørutvikling

Nasjonalt program for leverandørutvikling (LUP) sitt formål er å gi praktisk bistand til å gjennomføre flere lønnsomme innovative anskaffelser med bedre tjenester, effektivisering av offentlig sektor og lønnsom næringsutvikling som resultat.

Det foreslås et tilskudd på 1,47 mill. kroner til LUP. Leverandørutviklingsprogrammet eies av Forskningsrådet, Innovasjon Norge, DFØ, KS og NHO. Sistnevnte mottar tilskuddet og administrerer programmet. Partnerskapet utgjør en kompetanse som er unik, og som ikke lar seg erstatte av en generell tilskuddsordning. Det likeverdige samarbeidet mellom stat, kommune og næringsliv har gitt programmet sterk legitimitet. Programmet har bidratt til innovasjoner i næringslivet og bidratt til å modernisere og effektivisere stat og kommune.

Partnerskapet rundt LUP er et viktig premiss for at Norge har klart å motivere og mobilisere alle aktørene som er viktige for å lykkes med nasjonal utbredelse og effekt av innovative anskaffelser. Arbeidet beskrives av blant annet KS som en suksesshistorie som også andre land ønsker å lære av, blant annet Center for offentlig-privat innovasjon (CO-PI) i Danmark.

Departementet har stilt krav og vilkår for bruken av midler og rapportering, og følger opp rapporteringen fra LUP. Det vises til nærmere omtale av programmet i Prop. 1 S (2022–2023) for Nærings- og fiskeridepartementet, kap. 900, post 81 Tilskudd til nasjonalt program for leverandørutvikling.

Kontingent til Open Government Partnership

Målet med det internasjonale samarbeidet Open Government Partnership (OGP) er å bidra til at offentlig sektor og det sivile samfunn samarbeider om å skape en mer åpen, velfungerende og brukervennlig forvaltning som har høy tillit i befolkningen. OGP samarbeider med multilaterale organisasjoner som OECD og Verdensbanken.

Kommunal- og distriktsdepartementet er koordinator og pådriver for Norges OGP-handlingsplaner.

Norges fjerde OGP-handlingsplan ble satt i verk 1. juli 2019 og avsluttet i 2021. Norge tar sikte på innen utgangen av 2022 å legge fram sin femte OGP-handlingsplan med virkning fra årsskiftet 2022–2023. Regjeringen ønsker å prioritere blant annet mer åpenhet om innkjøp, antikorrupsjonsarbeidet, økt tillit til forvaltningen, klima og miljø og viderebruk av offentlige data.

Handlingsplanen lages i samarbeid med det sivile samfunn og i tråd med prinsippene som OGP legger til grunn. Regjeringen tar sikte på at handlingsplanen skal vare i fire år.

Kommunal- og distriktsdepartementet har blant annet etablert et interessentforum med deltagere fra forvaltningen og det sivile samfunn som

skal bidra i arbeidet med å utvikle og implementere handlingsplanene.

Det budsjetteres med en medlemskontingent til OGP på om lag 1,6 mill. kroner i 2023.

Tilskudd til OGP-rådet

Det ble i 2019 opprettet et nytt råd for Open Government Partnership (OGP-råd) som skal bistå både forvaltningen og det sivile samfunnet i åpenhetsarbeidet. Rådet har også en sentral rolle i å iverksette tiltakene i Norges handlingsplaner.

Rådet har en selvstendig pådriverrolle og kan selv ta initiativ til å foreslå tiltak for økt åpenhet i samfunnet. Det forventes at rådet dermed vil bidra til at åpenhet i både offentlig og privat sektor settes på dagsordenen. Rådet vil ha en særlig viktig rolle i arbeidet med å utarbeide den femte OGP-handlingsplanen.

Det budsjetteres med et tilskudd til OGP-rådet på 343 000 kroner i 2023. Tilskuddet skal forvaltes av Transparency International Norge på vegne av

OGP-rådet. Midlene vil blant annet brukes til ulike arrangementer hvor målet er å nå grupper som vanligvis ikke deltar i det offentlige ordskiftet. OGP-rådet er opprettet av departementet for å bistå i dette arbeidet, og det er ingen annen virksomhet som vil kunne benyttes til dette.

Kontingenter til internasjonale organisasjoner

Det budsjetteres med 17,5 mill. kroner til kontingenter til Norges deltagelse i Den internasjonale telekommunikasjonsunion (ITU), Den europeiske post- og teleorganisasjon (CEPT) og Det europeiske nettverks- og informasjonssikkerhetsbyrået (ENISA).

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å redusere bevilgningen med 294 000 kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 39,4 mill. kroner.

Kap. 542 Internasjonalt samarbeid

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	2 346	4 851	4 851
70	Internasjonale program, <i>kan overføres</i>	66 644	238 178	356 897
	Sum kap. 542	68 990	243 029	361 748

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter til lønn og drift for nasjonale eksperter til EU-kommisjonen som del av deltakelse i EU-programmene.

Det foreslås å bevilge 4,9 mill. kroner.

Post 70 Internasjonale program, kan overføres

Bevilgningen dekker EU-programmer som Norge tar del i etter EØS-avtalen og som er knyttet til utviklingen av informasjonssamfunnet og elektronisk forvaltning. Årlig medlemskontingent for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av EU-kommisjonen på grunnlag av ventet framdrift under det enkelte program. Kontingent betales samlet av Utenriksdepartementet mot senere refusjon fra de departemen-

tene som er ansvarlige for de enkelte programmene.

Mål for ordningen

Bevilgningen støtter opp om målet om at forvaltningen i Norge er effektiv, åpen, samordnet og har høy tillit i befolkningen og målet om at digitaliseringen i samfunnet gir gode vilkår for deltakelse, verdiskaping og innovasjon i offentlig og privat sektor.

Det er et mål at norsk næringsliv og norske fagmiljøer drar nytte av den norske deltakelsen i EU-programmer. Dette krever at Norge deltar aktivt, koordinert og målrettet. I forbindelse med det strategiske nordisk-baltiske samarbeidet om digitalisering, er det et viktig mål å understøtte det europeiske digitaliseringssamarbeidet og realiseringen av det digitale indre marked. Å enes om

viktige posisjoner eller innspill til EU-kommisjonen på områder som er strategisk viktig for den nordiske regionen, er et eksempel på hvordan det nordiske samarbeidet følges opp konkret.

Kriterier for måloppnåelse

Programmet for et digitalt Europa 2021–2027 (DIGITAL) er et forholdsvis nytt program, og innholdet er fortsatt under utvikling. Den nasjonale strategien for programmet som utarbeides i 2022 vil etablere kriterier for måloppnåelse. Ved deltakelse i EUs programmer for forskning og innovasjon har det vært vanlig å angi en ambisjon for returandel, det vil si hvor stor prosentandel av de konkurranseutsatte midlene som ender opp i Norge. En annen relevant indikator for å angi gevinster fra deltakelse er suksessrate, det vil si hvor stor andel av de norske søknadene som har blitt innstilt for finansiering.

En slik prosentvis returandel og suksessrate vil være aktuelle kriterier for måloppnåelse også for DIGITAL, men dette er ikke endelig avgjort. Deler av DIGITAL handler dessuten om å bygge felleseuropeisk kapasitet innenfor områder som superdatamaskiner, cybersikkerhet, avansert digital kompetanse og kunstig intelligens. Oppbygging av kapasitet innen superdatamaskiner innebærer for eksempel å finansiere kjøp, utvikling og bruk av nye tungregningsverktøy som gjøres tilgjengelig for næringsliv, akademia og offentlig sektor. Nyttene norske virksomheter vil ha av denne kapasiteten, kan vanskelig måles gjennom tradisjonelle mål som returandel og suksessrate, og det vil måtte utvikles egne måloppnåelseskriterier for dette. Programmet gir også indirekte effekter ved at Norge er del av et Europa som bygger kapasitet på strategisk viktige områder som cybersikkerhet, tungregning, sikker kommunikasjon og tilgang på halvledere.

Tildelingskriterier

Norge betaler en årlig kontingent til programmet. Programmet har et eget sett med tildelingskriterier som fastsettes av EU.

Oppfølging og kontroll

Kommunal- og distriktsdepartementet har det overordnede ansvaret for å koordinere oppfølgingen av norsk deltakelse i DIGITAL.

Digitaliseringsdirektoratet, Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd har sammen det

løpende ansvaret for oppfølging av norsk deltakelse i DIGITAL, herunder ansvaret for å sikre nødvendig nasjonal koordinering og mobilisering. Digitaliseringsdirektoratet har ansvaret for å samordne arbeidet til de tre aktørene. De tre aktørene rapporterer om arbeidet til Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Rapport

Norge har deltatt i programmene CEF Telecom siden juni 2014 og ISA² siden 2016. Året 2020 var det siste året av programperioden for begge programmer. Etter det betales det i en periode etterlep for ikke-avsluttede prosjekter. Aktiviteter fra CEF og ISA² videreføres i DIGITAL.

Arbeidsprogrammet for de første to årene i DIGITAL, 2021 og 2022, ble vedtatt av EU-kommisjonen i slutten av 2021. De første utlysningene for programmet ble publisert i november 2021.

Gjennom 2021 har Digitaliseringsdirektoratet, i samarbeid med Forskningsrådet og Innovasjon Norge, etablert koordineringsgruppen for programmet. Arbeidet i denne gruppen har bidratt til aktiv mobilisering av mulige søkere, opprettelsen av nettsider med informasjon, påvirkning av innholdet i programmet og bidrag i ekspertgrupper.

I 2022 har koordineringsgruppen gjennomført digitale informasjonsmøter med formål å promotere muligheter i DIGITAL for offentlige virksomheter, næringsliv og forskningsmiljø i Norge. Kommunal- og distriktsdepartementet har i samarbeid med koordineringsgruppen samlet inn og oversendt til Kommisjonen innspill til nytt arbeidsprogram for 2023 og 2024.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

DIGITAL er et investerings- og kapasitetsbyggingprogram for digital omstilling og bruk av innovative digitale teknologier i samfunn og næringsliv. Programmet har en ramme på 7,17 mrd. euro (i 2021-priser) i perioden 2021–2027 og er fordelt på fem hovedområder: tungregning (superdatamaskiner), data og kunstig intelligens, cybersikkerhet og tillit, avanserte digitale ferdigheter samt utrulling av digitale løsninger og beste bruk av digitale kapasiteter og styrket interoperabilitet. I tillegg har EU foreslått å utvide programmet til å omfatte et sjettede satsingsområde, en stor europeisk satsing på halvlederteknologi (microchips). Dette vil kunne utvide de økonomiske rammene for programmet og dermed også den norske kontingenten.

Deltakelse i programmet kan gi norske bedrifter, forskningsmiljøer og offentlig sektor tilgang til nødvendige samarbeidspartnere og ressurser innenfor alle DIGITALs satsingsområder. Det overordnede målet for norsk deltakelse i DIGITAL er å få mest mulig igjen for investeringene i programmet. Det skal i løpet av 2022 utarbeides en egen nasjonal strategi for deltakelse i programmet som blant annet skal omhandle ambisjonsnivå og peke ut satsingsområder. Sistnevnte skal gjøres ved en systematisk gjennomgang av satsingsområdene i programmet sammenholdt med kunnskap om norske forhold. Siden norsk deltakelse i DIGITAL ble besluttet av Stortinget i 2021, har det blitt tydeliggjort fra Kommisjonen at flere utlysninger under programmet krever nasjonal medfinansiering. Dette gjelder blant annet for utlysningene

knyttet til etablering av EDIHer (regionale innovasjonsnav) og test- og eksperimenteringsfasiliteter (TEFer).

Det totale norske bidraget til DIGITAL er av EFTA estimert til 1,943 mrd. kroner. Estimater er usikkert og vil avhenge av valutakurser og proporsjonalitetsfaktoren. Det foreslås en bevilging på om lag 355,8 mill. kroner i 2023 til Norges deltakelse i DIGITAL.

Programmene CEF Digital og ISA² er avsluttet. Det foreslås å bevilge om lag 1,1 mill. kroner til å dekke antatt etterslep i 2023.

Samlet foreslås det å bevilge 356,9 mill. kroner. Bevilgningsforslaget er usikkert. De endelige kontingentkravene fra EU-kommisjonen vil foreligge høsten 2023.

Kap. 3542 Internasjonalt samarbeid

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Refusjon fra Utenriksdepartementet	2 595	2 634	2 713
	Sum kap. 3542	2 595	2 634	2 713

Post 01 Refusjon fra Utenriksdepartementet

Enkelte bidrag til internasjonale organisasjoner kan i samsvar med statistikkdirektivene til Development Assistance Committee (OECD/DAC) godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Inntektsanslaget for 2023 på 2,7 mill. kro-

ner gjelder 18 pst. av bidraget til Den internasjonale telekommunikasjonsunion, jf. kap. 541, post 70. Det vises for øvrig til omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Utenriksdepartementet kap. 151 Fred, sikkerhet og globalt samarbeid, post 74 Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.

Det foreslås å bevilge 2,7 mill. kroner.

Kap. 543 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	232 065	237 486	244 454
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 466	15 301	15 607
70	Telesikkerhet og -beredskap, <i>kan overføres</i>	183 736	153 510	182 866
71	Funksjonell internettilgang og telefontjeneste til alle, <i>kan overføres</i>		10 000	10 284
	Sum kap. 543	431 267	416 297	453 211

Post 01 Driftsutgifter, kan overføres

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er det sentrale, utøvende tilsyns- og kontrollorganet på områdene for post, elektronisk kommunikasjon og elektroniske tillitstjenester i Norge.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal bidra til å sikre brukerne i hele landet gode, rimelige og framtidsrettede elektroniske kommunikasjonstjenester. Etaten har et særskilt ansvar knyttet til sikkerhet og beredskap i ekomnett og -tjenester.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal sørge for effektiv bruk av ressursene i samfunnet ved å bidra til å legge til rette for bærekraftig konkurranse og stimulere til næringsutvikling og innovasjon på områdene for post og elektronisk kommunikasjon.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er et ordinært statlig forvaltningsorgan under Kommunal- og distriktsdepartementet. Samferdselsdepartementet har ansvaret for saker på postområdet, jf. Prop. 1 S (2022–2023) for Samferdselsdepartementet.

Bevilgningen på denne posten skal dekke lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter.

Rapport

Etter koronautbruddet økte trafikken i mobil- og bredbåndsnettene betydelig, da mange måtte ha hjemmekontor og fjernundervisning og mye underholdning og sosial kontakt ble flyttet til digitale flater. Den digitale grunnmuren tålte den økte belastningen da samfunnet stengte ned. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet holdt oversikt over tilstanden i nett og tjenester og bidro til håndterin-

gen av situasjonen i ekomsektoren. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet bisto også departementet i ulike saker i denne perioden og ga fortløpende veiledning til tilbydere på akutte driftsmessige og sikkerhetsmessige problemstillinger.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har en stor bredde av aktiviteter innen etatens mange fagområder og gjennomførte en rekke større prosjekter i 2021. Frekvenser utgjør en verdifull og begrenset naturressurs som enhver innbygger og virksomhet har behov for. Frekvenser benyttes til all trådløs kommunikasjon, som trådløse nett, mobil, radio og fjernsyn. Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet forvalter frekvenser i Norge. I 2021 har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet spesielt jobbet med å legge til rette for tilgang til 5G-ressurser ved å tildele det viktige 5G-båndet 3400–3800 MHz. Alle ressursene som var til salgs ble solgt. Samtidig som dette legger til rette for videre utbygging av 5G i Norge, ga det også staten inntekter på i underkant av 4 mrd. kroner. For å legge til rette for videre utbygging av høyhastighetsbredbånd i distriktene, fikk auksjonsvinnerne mulighet til å få en reduksjon i auksjonsprisen på inntil 560 mill. kroner mot å tilby raskt trådløst bredbånd til husstander og næringsbygg som ikke vil få dette uten støtteordninger. Vinnerne i auksjonen er pålagt å legge til rette for at industrien og næringslivet også kan få tilgang til de samme ressursene, slik at også disse skal få tilgang til ny mobilteknologi.

På sikkerhetssiden har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomført flere store prosjekter. Blant prosjektene er inngåelse av kontrakter om utbygging av forsterket mobilberedskap i kommuner i Innlandet, oppfølging av avtaler om tiltak for å styrke transportnettene i Finnmark,

gjennomføring av risiko og sårbarhetsanalyse for Troms og inngåelse av nye avtaler for å styrke internettrafikken til og fra utlandet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har døgnbemannede vaktordninger for monitorering og rapportering av sikkerhetshendelser på fysisk og logisk nivå, og etaten følger opp taushetsplikten og kommunikasjonsvernet i elektronisk kommunikasjon. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har kontinuerlig fulgt opp varslingspliktige hendelser, som for eksempel utfall i fast- og mobilnett. I 2021 mottok Nasjonal kommunikasjonsmyndighet varsel om 143 unike hendelser. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har også igangsatt arbeidet for å legge til rette for bedre samhandling mellom kraft- og ekomsektoren ved hendelser og utfall.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har bistått departementet i arbeidet med å sette opp rammene for den nye sikkerhetsloven i ekomsektoren. Dette omfatter identifisering av grunnleggende nasjonale funksjoner, innhenting av og veiledning til tilbydernes skadevurderinger og innspill til utpeking av klassifiserte objekter og infrastrukturer.

Innenfor markedsregulering har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fattet flere vedtak som ledd i oppfølgingen av gjeldende markedsvedtak i mobil- og bredbåndsmarkedene. Vedtakene skal bidra til økt konkurranse på infrastruktur- og tjenestenivå. I henholdsvis august og november 2021 ble Telenor ilagt prisforpliktelser knyttet til fiber og fast trådløst bredbånd, det vil si forpliktelser som regulerer priser som Telenor kan kreve av andre tilbydere som skal tilby tjenester over Telenors nett. Samtidig følger myndighetene Telenors utfasing av egne kunder på kobbernettet tett, for å sikre at tilgangen til kobbernettet forblir reell fram til høsten 2025, etter at Telenor og resten av bransjen ikke greide å komme fram til enighet om en omforent migrasjonsplan høsten 2021. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har i 2021 påbegynt arbeidet med nye markedsanalyser i de samme markedene.

Videre har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet bistått departementet i arbeidet med den nye ekomloven, etter at utkast til lov og forskrifter var på høring sommeren og høsten 2021.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal videreføre arbeidet med å legge til rette for investeringer og kostnadseffektiv utbygging av bredbånd med høy kapasitet og økt konkurranse i bred-

båndsmarkedene, og skal følge opp fylkeskommunene med nødvendig bistand for å legge til rette for at den økte bevilgningen til bredbåndsutbygging skal komme til anvendelse raskt.

Det er også viktig at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har oversikt over sikkerhetstilstanden i ekomnettene, og viderefører, foreslår og gjennomfører nødvendige tiltak for å ivareta kravet om sikre og robuste nett og tjenester, samt bistår departementet i den operasjonelle oppfølgingen av sikkerhetsloven.

Videre er det en sentral oppgave å følge opp Telenors nedlegging av kobberinfrastruktur med særlig vekt på hensyn til oppfyllelse av leveringspliktige tjenester, konkurransen i bredbåndsmarkedene og konsekvenser for samfunnskritiske brukere.

En annen viktig oppgave for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er å fortsette å legge til rette for utbygging av det tredje mobilnettet, for å styrke konkurransen i mobilmarkedet og bidra til rimeligere priser og innovative tjenester.

I 2023 skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet videreføre arbeidet med å være en pådriver for gjennomføring av mål og tiltak fra Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur – Mobil-, bredbånds- og internettjenester*.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også fortsette å legge til rette for utrulling av neste generasjons mobilnett (5G), raskt trådløst bredbånd og tingenes internett (IoT) i hele landet, for å bidra til nye og innovative løsninger på tvers av sektorer og produktivitetsvekst og økt konkurransekraft for norsk næringsliv og industri.

Etaten skal også tilrettelegge for videre utbygging av mobilkommunikasjon, inkludert 5G, ved at aktørene kan ta i bruk frekvenser når markedet ønsker det, og følge opp tidligere utbyggingsforpliktelser og dekningskrav langs jernbane og vei og til husstander og virksomheter.

Det foreslås å øke bevilgningen med 3,6 mill. kroner for å styrke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet på sikkerhetsområdet. Midlene skal gå til oppfølging av ansvaret etter sikkerhetsloven og rollen i totalforsvaret.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,7 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 313 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett for 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 244,5 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ha tilgang til moderne og oppgradert utstyr som gjør at etaten er godt rustet til å løse sitt samfunnsoppdrag. Bevilgningen kan blant annet brukes til måleutstyr til tilsynsvirksomhet på frekvensområdet, videreutvikling av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets IT-løsninger og IT-utstyr og utvikling av analysemodeller som benyttes i etatens arbeid med reguleringen av ekommarkedet.

I 2021 har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet brukt en andel av midlene til anskaffelser av utstyr til tilsyn med radiobaserte systemer, inkludert kjøp av mobilt måleutstyr og etablering av målestasjoner. Videre er det brukt midler til IT-prosjekter og digitaliseringsinitiativ, blant annet ekomportalen, marginskvismodeller til markedsreguleringen og etablering av rom for hemmelig kommunikasjon.

Det foreslås å bevilge 15,6 mill. kroner.

Post 70 Telesikkerhet og -beredskap, kan overføres

Det er behov for å styrke beredskapsevnen og øke robustheten i ekomnettene, både på grunn av mer ekstremvær, et endret trusselbilde og økt avhengighet av elektronisk kommunikasjon. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet inngår avtaler om sikkerhet og beredskap med utvalgte tilbydere og gjennomfører programmet Forsterket ekom der beredskapen i mobilkommunikasjonen i utvalgte områder blir styrket. Det langsiktige målet er å etablere ett område i alle landets kommuner med forsterket mobilkommunikasjon.

I tillegg skal midler over posten gå til å finansiere tiltak for økt robusthet i transportnettene og andre viktige punkter i utvalgte, sårbare regioner. Basert på erfaringer med risiko- og sårbarhetsanalyser i Finnmark og Troms og tiltakene som er iverksatt, gjennomføres det en risiko- og sårbarhetsanalyse for Nordland i 2022. I 2023 foreslås en bevilgningsøkning til gjennomføring av tiltak som skal ha effekt i Nordland. Det er risiko- og sårbarhetsanalysene som er førende for hvilke tiltak som iverksettes.

Videre foreslås det en bevilgningsøkning til systemet for mobilbasert befolkningsvarsling i tilbydernes systemer, i tillegg til at midler på posten skal benyttes til å følge opp avtalen om en oppgradert reserveløsning for kommunikasjon mellom Svalbard og fastlandet, jf. Prop. 78 S (2021–2022).

Mål for ordningen

Det er et mål at beredskapsavtaler med utvalgte tilbydere sørger for administrative og organisatoriske beredskapstiltak, lagring og vedlikehold av transportabelt beredskapsutstyr samt investeringer i ekominfrastruktur og beredskapsmateriell. Dette skal bidra til økt beredskap i krisesituasjoner.

Et annet mål er at utbygging av forsterket ekom i nye kommuner skal bidra til vesentlig forbedret sikkerhet og beredskap for lokal kriseledelse og befolkning i tilfeller med langvarige strømbrydd.

I tillegg er det et mål at styrking av transportnettene og andre viktige punkter i infrastrukturen gir økt beredskap i sårbare regioner.

Til sist er det et mål å bidra til forsvarlig drift av systemet for mobilbasert befolkningsvarsling i tilbydernes nett og av reserveløsningen for kommunikasjon mellom Svalbard og fastlandet.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterier for måloppnåelse er at det finnes avtaler som øker beredskapen i krisesituasjoner, at det etableres forsterket ekom i nye kommuner, at det gjennomføres tiltak som øker robustheten i sårbare regioner og drift av systemene for mobilbasert befolkningsvarsling og reserveløsningen for kommunikasjon mellom Svalbard og fastlandet.

Tildelingskriterier

Tiltakene gjennomføres i medhold av ekomloven § 2-10 andre ledd etter konkrete vurderinger av sårbarhet, og midler tildeles til tiltak som ikke gjennomføres på kommersielt grunnlag og som ikke kan pålegges uten kostnadsdekning etter § 2-10 første ledd.

Oppfølging og kontroll

Tiltakene gjennomføres i medhold av ekomloven § 2-10 andre ledd, og går ut over hva tilbyderne vil gjøre på kommersielt grunnlag og ut over hva som kan pålegges uten kostnadsdekning. For å minimere tilskuddsbehovet konkurransenutsettes tiltakene der det er konkurransemessig grunnlag for å gjøre det. Konkurransenutsetting sikres via kontrakter med tilskuddsmottakere som gjennomfører konkurransenutsettingen. Disse mekanismene bidrar til effektiv bruk av de statlige midlene.

Tiltakene vurderes i forhold til statsstøtteregulverket, inkludert vurdering av eventuell egenytte for tilskuddsmottaker som i så fall kommer til fratrukk på tilskudd.

For å sikre størst mulig samfunnsmessig gevinst og synergieffekter, prioriteres og administreres de fleste tiltakene i samråd med lokale og nasjonale tilbydere, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og statsforvalterne.

Innholdet og kravene i både beredskapsavtalene og avtalene om Forsterket ekom-utbygging vurderes kontinuerlig. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet følger opp gjennomføring, mottar rapportering underveis og stiller krav om sluttrapportering for å etterkontrollere alle tiltakene.

Rapport

Nasjonale kommunikasjonsmyndighet hadde beredskapsavtaler med fire ulike tilbydere i 2021 og har beredskapsavtale med fem ulike tilbydere i 2022. I tillegg har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet avtale om fortifikatoriske sikringstiltak med Telenor.

I program for Forsterket ekom ble det igangsatt tiltak i åtte kommuner i Innlandet i 2021. Totalt er det bevilget midler til slik forsterket mobilberedskap i om lag 80 kommuner siden oppstart i 2014, inkludert om lag 10 nye kommuner i Troms og Nordland i 2022.

I starten av 2022 ble den nye fiberkabelen mellom Norge og Danmark operativ, og denne skal redusere sårbarheten i kommunikasjonen til og fra Norge. I 2021 er det inngått avtaler om ytterligere tiltak for å gjøre utenlandsforbindelsene mer robuste og disse er under gjennomføring.

I 2021 og 2022 gjennomføres tiltakene for å styrke transportnettene og andre sårbare punkter i nettene i Finnmark. I 2021 gjennomførte Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også en omfattende risiko- og sårbarhetsanalyse for Troms, som inkluderte dialog med lokale myndigheter, tilbydere og statlige aktører samt befaringer. Tiltak for å styrke Toms iverksettes i 2022.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

På bakgrunn av identifiserte sårbarheter i transportnettene som frakter internettrafikk over lange avstander i Norge, jf. blant annet NOU 2015: 13 *Digital sårbarhet – sikkert samfunn – Beskytte enkeltmennesker og samfunn i en digital verden* og rapporter fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, gjennomføres det nå tiltak i flere regioner i

Nord-Norge for å redusere sårbarhetene gjennom alternative føringsveier for internettrafikk og styrking av sårbare enkeltpunkter. Bevilgningen foreslås derfor økt med 15 mill. kroner til gjennomføring av tiltak. Totalt skal 25 mill. kroner av bevilgningen gå til tiltak som skal ha effekt i Nordland.

Bevilgningen foreslås økt med 10 mill. kroner for å ivareta systemet for mobilbasert befolkningsvarsling i tilbydernes nett, jf. omtale i Prop. 78 S (2021–2022) om økonomiske tiltak som følge av krigen i Ukraina.

Videre skal 4,5 mill. kroner av bevilgningen benyttes til å følge opp avtalen om en oppgradert reserveløsning for kommunikasjon mellom Svalbard og fastlandet, jf. omtale i Prop. 78 S (2021–2022).

Det foreslås å bevilge 182,9 mill. kroner.

Post 71 Funksjonell internettilgang og telefontjeneste til alle, kan overføres

Mål for ordningen

Husstander og små og mellomstore virksomheter som ikke får et tilbud om funksjonell internettilgang eller telefontjeneste gjennom markedsbasert utbygging eller gjennom eksisterende offentlige virkemidler, skal sikres mulighet for funksjonell internettilgang eller telefontjeneste gjennom innkjøpsordningen.

Kriterier for måloppnåelse

Hovedkriteriet for måloppnåelse er antall husstander og små og mellomstore virksomheter som får funksjonell internettilgang eller telefontjeneste gjennom ordningen.

Tildelingskriterier

Tildelingskriterier fastsettes i forskrift.

Husstander og helårlige og sesongbaserte virksomheter med under 100 ansatte som ikke har et tilbud om funksjonell internettilgang, kvalifiserer for støtte gjennom ordningen. Tilbud om funksjonell internettilgang skal forstås som tilbud om bredbånd med mulighet til tilkobling til internett som gir minimum 20 Mbit/s nedlastningshastighet og minimum 5 Mbit/s opplastningshastighet.

Det skal være en egenandel på 5 000 kroner, men egenandelen reduseres til 3 000 kroner for støttemottakere som kun ønsker telefontjeneste.

Det skal være et øvre tak for statlig støtte på 400 000 kroner.

Det vil fastsettes en rekke krav til tilbudet som etableres, herunder krav til minimumsnivå på

datapakker, krav om abonnementspris på nivå med markedspriser og krav til feilretting eller kompensasjon ved nedetid.

Oppfølging og kontroll

Ordningen skal forvaltes av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Etaten vil kontrollere opplysninger i forbindelse med søknadsbehandlingen og kontrollere at krav og forpliktelser fastsatt i forskriften oppfylles. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil rapportere til Kommunal- og distriktsdepartementet om bruk av ordningen. Ordningen skal evalueres jevnlig.

Rapport

Ordningen er ny fra 2022.

Utkast til tilskuddsregelverk var på høring i 2021. I 2022 har departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet arbeidet videre med å fastsette forskriften med tilskuddsregler. Det har oppstått en del praktiske spørsmål knyttet til ordningen, herunder om statsstøtteregelverk, og departementet tar sikte på at forskriften skal tre i kraft så snart disse er endelig avklart.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 10,3 mill. kroner.

Kap. 3543 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Diverse gebyrer	2 829	300	309
	Sum kap. 3543	2 829	300	309

Post 01 Diverse gebyrer

Nasjonal kommunikasjonsmyndighets utgifter på kap. 543, postene 01 og 45 dekkes i hovedsak av inntekter fra sektoravgifter og gebyrer. I tillegg skal inntektene også dekke merverdiavgift som belastes sentralt på kap. 1633, post 01.

I selvfinansieringsordningen inngår ikke 10 mill. kroner i refusjon til drift av Radiostøykon-

trollen og 0,9 mill. kroner til å veilede fylkeskommunene i forbindelse med tilskudd til bredbåndsutbygging.

Det foreslås å bevilge 309 000 kroner i gebyrinntekter. Dette består i hovedsak av gebyrer knyttet til tillatelser for radioamatører og gebyr for radioutstyr i luftfartøy.

Kap. 5570 Sektoravgifter under Kommunal- og distriktsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Sektoravgifter Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	249 403	253 485	262 613
	Sum kap. 5570	249 403	253 485	262 613

Post 70 Sektoravgifter Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

Sektoravgiftene og gebyrene skal i hovedsak dekke Nasjonal kommunikasjonsmyndighets

utgifter som er budsjettert på kap. 543, postene 01 og 45, og merverdiavgift på kap. 1633, post 01.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet administrerer og tildeler 5-sifrede nummer direkte til organisasjoner og virksomheter. Inntektene føres

på kap. 5583 Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser, post 70 Avgift på frekvenser mv. Sektoravgifter for å dekke kostnadene med å administrere ordningen inntektsføres på kap. 5570, post 70.

Det foreslås å øke bevilgningen med 3,6 mill. kroner for å styrke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet på sikkerhetsområdet, jf. omtale under kap. 543, post 01.

Bevilgningen skal også dekke merverdiavgift på kap. 1633, post 01, og en gjennomgang av regnskapstall viser at regnskapsført merverdiavgift lig-

ger noe høyere enn det som er forutsatt i budsjettet for 2022. Det foreslås derfor en økning på 3,5 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås redusert med 313 000 kroner knyttet til innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale under kap. 543, post 01.

Videre foreslås en reduksjon på 1,7 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale under kap. 543, post 01.

Det foreslås en bevilgning på 262,6 mill. kroner.

Boks 5.1 Radiostøykontrollen

Oppgavene knyttet til radiostøy har endret seg betydelig de siste 20 årene, og Kommunal- og distriktsdepartementet ser derfor behov for å gi Stortinget en oppdatert beskrivelse av dette.

Radiostøykontrollen ble overført fra Telenor til Post- og teletilsynet i 1999 og samordnet med Post- og teletilsynets frekvenskontroll. For å sikre at viktige samfunnsoppgaver som Radiostøykontrollen hadde ansvaret for ble videreført i Post- og teletilsynet, ble det bevilget 10 mill. kroner over statsbudsjettet.

Arbeidsoppgavene har tradisjonelt vært knyttet til kringkasting, med oppgaver som støyklagehåndtering, rådgivning, tilstandsmålinger, elektromagnetisk kompatibilitet (EMC), kontroll av kabel-TV, standardisering og statistikk, jf. St.prp. nr. 45 (1998–99) *Om endring av løyvingar m.v. for 1999 på Samferdselsdepartementets område*. Radiostøykontrollens arbeidsoppgaver har vært vurdert som en samfunnsmessig fellesoppgave som ikke skal finansieres gjennom gebyrer eller sektoravgifter.

Siden 1999 har det vært en betydelig teknologisk utvikling og sterkt voksende bruk av trådløse tjenester. Oppgavene knyttet til kringkasting som Radiostøykontrollen hadde ansvaret for, har gått gradvis nedover. De utgjør i dag en betydelig mindre andel av det totale arbeidsomfanget. Hovedårsaken til dette er digitalisering av kringkastingstjenester, bruk av høyere frekvensbånd og helt nye plattformer for distribusjon av kringkasting, som for eksempel fiber og satellitt.

Det har kommet til en rekke andre trådløse tjenester som dagens samfunn har blitt svært avhengige av, med tilsvarende høy sårbarhet ved

forstyrrelser eller utfall. Beskyttelse av flere av disse tjenestene vil det være vanskelig å kreve at privatpersoner og virksomheter utenfor ekomsektoren skal finansiere. Eksempler på dette er

- bistand til andre sektorer, blant annet Forsvaret, politi, sikkerhetsmyndigheter, redningstjenester og andre etater
- informasjon om, deteksjon, lokalisering og oppfølging av forstyrrelser av satellittbaserte navigasjonssignaler (GNSS)
- deteksjon og lokalisering av forstyrrelser av nødsamband, f.eks. Nødnett og maritime nødkanaler
- prioriterte oppdrag av forstyrrelser som i større omfang kan ramme privatpersoner eller organisasjoner som benytter utstyr og frekvenser i ulisensierte bånd, f.eks. forstyrrelser av værradarer, trådløse lokalnett med mer
- frekvenskontroll knyttet til større idrettsarrangementer, konserter med mer, f.eks. Holmenkollen Skifestival.

Selv om de opprinnelige fellesoppgavene definert for Radiostøykontrollen har blitt kraftig redusert siden 1999, har det altså kommet til en rekke nye oppgaver som ikke skal finansieres gjennom gebyr eller sektoravgift. Den nominelle videreføringen av bevilgningen på 10 mill. kroner gjør at det i praksis er bevilget mindre til denne typen fellesoppgaver i 2022 enn tidligere år. Bevilgningen vurderes likevel å ligge på et riktig nivå i dag, basert på at det opprinnelige oppgavetilfanget har gått nedover og automatisering av en del systemer for måling og deteksjon.

Programkategori 13.45 Personvern

Utgifter under programkategori 13.45 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
545	Datatilsynet	69 173	69 830	78 127	11,9
546	Personvernemnda	2 084	2 634	2 641	0,3
	Sum kategori 13.45	71 257	72 464	80 768	11,5

Inntekter under programkategori 13.45 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3545	Datatilsynet	10 705			0,0
	Sum kategori 13.45	10 705			0,0

Innledning

Kommunal- og distriktsdepartementet har det overordnede ansvaret for personvernpolitikken og ansvaret for personopplysningsforskriften, samt administrativt ansvar for Datatilsynet og Personvernemnda. Departementets arbeid skal bidra til at personvern hensyn ivaretas i politikk og regelverksutforming. Ansvaret for personopplysningsloven ligger i Justis- og beredskapsdepartementet. Personvern er sektorovergripende, og det enkelte departement har ansvaret for at personvernregelverket følges og at personvern hensyn ivaretas i deres sektor. Kommunal- og distriktsdepartementets personvernarbeid er nært knyttet til departementets arbeid med forvaltningspolitikk og IT-politikk.

Mål for programkategorien

1. Et godt personvern for alle

Mål 1 Et godt personvern for alle

Personvern er en menneskerett, og regler som skal ivareta personvernet finnes både i Grunnloven, personopplysningsloven og i særlovgivning. Reglene skal beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket ved behandling av personopplysninger og ivareta enkeltindividets personlige integritet. Kjennskap til reglene er viktig, og regjeringen vil jobbe for økt kunnskap om personvern i befolkningen.

Regjeringen ønsker å beskytte innbyggerne mot digital overvåkning og påvirkning og stille strengere krav til private selskapers deling av data. Økt digitalisering og den teknologiske utviklingen, kan utfordre viktige personvern hensyn. Departementets arbeid skal støtte opp om Datatilsynets aktiviteter og tiltak i samsvar med de oppgaver tilsynet er gitt i personvernregelverket.

Personopplysninger er en verdifull ressurs som må forvaltes til beste både for den enkelte og for samfunnet. De kommersielle driverne for innsamling av opplysninger er sterke. Innbyggernes bruk av netjtjenester og utstyr som er tilkoblet nett, genererer enorme informasjonsmengder.

Informasjonen er verdifull i produksjon og utvikling av en rekke tjenester. Enkel og rimelig tilgang til enorme mengder personopplysninger kan utfordre personvernet og innbyggernes tillit til at personvernet ivaretas. Regjeringen vil sikre at den økende bruken av personopplysninger i både offentlig og privat sektor, skjer innenfor rammen av det europeiske personvernregelverket (GDPR). Gode rettslige rammer for å sikre ivaretagelse av personvernet er derfor viktig. Regjeringen vil jobbe for en nasjonal strategi og retningslinjer for personvern og digitalt privatliv.

Hensynet til personvernet må balanseres med andre hensyn, slik som behovet for effektivitet og informasjonsutveksling, samt andre viktige rettigheter, for eksempel yringsfrihet. Denne balansen foretas normalt på hvert område for seg. Dette gjør det utfordrende å få oversikt over omfanget av behandling av personopplysninger og en samlet status for personvernet. Personvernkommissjonen er derfor i sitt mandat gitt i oppdrag å vur-

dere personvernets stilling i Norge. Regjeringen vil bruke kommisjonens rapport som grunnlag for sitt videre arbeid for å sikre innbyggernes personvern.

Både departementet og Datatilsynet arbeider så vel nasjonalt som internasjonalt for et oppdatert regelverk som ivaretar den enkeltes personvern. Effektiv håndheving av reglene forutsetter en kompetent sektormyndighet med tilstrekkelige ressurser.

Bærekraftsmålene

Ivaretagelse av personvernet er et element i arbeidet med å sikre tilliten i samfunnet, og derfor viktig for bærekraftsmål 16 om fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Et godt personvern er nødvendig for utviklingen av effektive, ansvarlige og åpne institusjoner, samt sikre allmenn tilgang til informasjon og beskytte grunnleggende friheter, i samsvar med nasjonal lovgivning og internasjonale avtaler.

Kap. 545 Datatilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	69 173	69 830	78 127
	Sum kap. 545	69 173	69 830	78 127

Datatilsynet er et forvaltningsorgan med både tilsyns- og ombudsoppgaver. Datatilsynet fører tilsyn etter personopplysningsloven og personvernforordningen, pasientjournalloven, helseregisterloven, helseforskningsloven, politiregisterloven og lov om Schengen informasjonssystem. Virksomheten bruker tilsyn, saksbehandling og andre virkemidler i sitt arbeid med å kontrollere at regelverket blir fulgt og at mangler rettes. Datatilsynet deltar også aktivt i personverndebatten.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn, husleie og andre driftsutgifter.

Rapport

Rask digitalisering reiser en rekke personvernsspørsmål. Datatilsynets arbeid har, i lys av dette, vært preget av pandemien. Sentrale oppgaver har

vært spørsmål knyttet til smittesporing, koronasertifikat, kontroll av ansatte på hjemmekontor og ulike former for registrering. Et viktig strategisk mål er at den enkelte innbygger skal ivareta sitt eget personvern, og at virksomheter kjenner personvernregelverket. Veiledning og informasjonsarbeid har derfor vært en prioritert oppgave.

Offentlig sektor behandler store mengder personopplysning om innbyggerne. Datatilsynet har behandlet flere store saker som har vært knyttet til cyberangrep, blant annet på Østre Toten og Stortinget. Disse sakene illustrerer hvor sårbart et digitalt samfunn er og hvor store skadevirkninger et cyberangrep kan få. Overtredelsesgebyret mot Østre Toten har utvilsomt skjerpet rutinene i mange kommuner.

Tilsynet er aktivt med i Personvernrådet (EDPB), det øverste personvernorganet i EU. Datatilsynets internasjonale samarbeid har i økende grad blitt satt i sammenheng med klagesaksbehandlingen. Flere saker av internasjonal

karakter har fått stor oppmerksomhet, og har resultert i overtredelsesgebyr.

Tilsynet har også hatt fokus på risikovurderinger når store, internasjonale teknologiselskaper får en dominerende plass i samfunnet. Datatilsynet har gjort en selvstendig risikovurdering av egen tilstedeværelse på Facebook, og har konkludert med at tilsynet selv ikke vil åpne konto fordi selskapet ikke gir god nok informasjon om hva som skjer med dataene til brukerne.

Datatilsynet har etablert en regulatorisk sandkasse for personvern og kunstig intelligens, der målet er å gi tilpasset veiledning for å bidra til personvernvennlig utvikling og bruk av kunstig intelligens. Fire prosjekter ble gjennomført i rapporteringsperioden, og nye er plukket ut. Deltakerne kommer fra både privat og offentlig sektor, og fra både store og små virksomheter. Det er lagt vekt på at prosjektene skal være innovative, samfunnsnyttige og bidra til et godt personvern. Dette støtter målet om et godt personvern for alle.

Datatilsynet opplever en stadig økning i antall klager, veiledningshenvendelser og meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksaker). Meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten er ofte knyttet til feilsending av personopplysninger og manglende eller feil tilgangsstyring. Det er positivt at slike meldinger sendes inn, da det viser at plikten til å melde er kjent og at det er etablert rutiner for å avdekke avvik. Datatilsynet bruker avvikene blant annet for å prioritere innsatsen i ulike sektorer.

Tilsynet mottar mange veiledningshenvendelser og klager knyttet til personopplysninger i registre, internkontroll og informasjonssikkerhet, overvåking og sporing samt personvern i arbeidslivet. På arbeidslivsområdet er innsyn i arbeidstakers e-post og annet elektronisk utstyr,

kameraovervåking på arbeidsplassen og kontrolltiltak som GPS-sporing, tidsmåling og logging, gjennomgående temaer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Datatilsynet har en særlig uavhengig stilling, jf. personopplysningsloven § 20 og personvernforordningen artikkel 52. Dette innebærer at Datatilsynet står fritt til å foreta faglige prioriteringer under målet om et godt personvern for alle.

Det skal etableres en permanent ordning med regulatorisk sandkasse for personvernvennlig innovasjon og digitalisering, som er et særskilt veiledningstiltak som tilbys av Datatilsynet. Den regulatoriske sandkassen er viktig for å identifisere teknologiske muligheter innenfor rammene av personvernregelverket og derigjennom stimulere til personvernvennlig innovasjon og digitalisering. Bevilgningen foreslås derfor økt med 7 mill. kroner, hvorav 4 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 541, post 22. De resterende 3 mill. kroner overføres fra Arbeids- og inkluderingsdepartementets kap. 605, post 01 med 1 mill. kroner, Helse- og omsorgsdepartementets kap. 701, post 21 med 1 mill. kroner og Nærings- og fiskeridepartements kap. 920, post 50 med 0,5 mill. kroner og kap. 2421, post 50 med 0,5 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås redusert med 225 000 kroner som følge av endrede jobbreisevæner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 107 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 78,1 mill. kroner.

Kap. 3545 Datatilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Inntekter ved oppdrag	10 705		
	Sum kap. 3545	10 705		

Post 01 Inntekter ved oppdrag

Det foreslås at posten avvikles og at inntektene fra 2023 blir ført på ny post 85 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt, jf. omtale under post 85.

Post 85 (Ny) Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Det foreslås å opprette en ny post 85 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt for inntektene som tidligere er ført på post 01 Inntekter ved oppdrag. Inn-

tektene er innbetalte overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt i forbindelse med overtredelser og unnlattelse av å etterleve personvernregelverket. Den nye posten bidrar til å tydeliggjøre hvilke inntekter som føres på posten.

Kap. 546 Personvernemnda

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	2 084	2 634	2 641
	Sum kap. 546	2 084	2 634	2 641

Personvernemnda er en del av det nasjonale virkemiddelapparatet for effektiv håndheving av personvernregelverket. Nemndas oppgave er å behandle klager over vedtak fattet av Datatilsynet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker i hovedsak lønns- og driftsutgifter til nemndas sekretariat, reiseutgifter og godtgjørelse til nemndas medlemmer, samt eventuelt dekning av sakskostnader der dette tilkjennes.

Rapport

Personvernemnda har sju medlemmer oppnevnt for fire år. Nåværende medlemmer er oppnevnt for perioden 2021–2024. Ett medlem er nytt fra

mai 2022, til erstatning for et medlem som ble løst fra sitt verv. Nemnda er bredt faglig sammensatt og er godt rustet til å foreta krevende avveininger mellom personvern og andre viktige samfunns-hensyn.

Nemnda behandlet 26 saker i 2021 mot 17 saker i 2020. Sakstypene dekker alle samfunnsområder og viser at personvern står sentralt og får økende aktualitet.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Personvernemndas oppgave er å behandle og avgjøre klager over vedtak fattet av Datatilsynet. Nemnda skal fortsatt ha som mål å skrive faglig gode vedtak som kan gi veiledning for senere tilsvarende saker.

Det foreslås å bevilge 2,6 mill. kroner.

Programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk

Utgifter under programkategori 13.50 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
553	Regional- og distriktsutvikling	4 964 811	1 163 533	1 185 724	1,9
554	Kompetansesenter for distrikts- utvikling	94 757	94 762	95 100	0,4
	Sum kategori 13.50	5 059 568	1 258 295	1 280 824	1,8

Innledning

Distrikts- og regionalpolitikken skal skape grunnlag for gode liv i hele landet. Regjeringen vil våren 2023 legge fram en melding til Stortinget om distriktpolitikk, der blant annet råd og anbefalinger fra distriktsdemografiutvalget og distriktsnæringsutvalget vil vurderes.

Programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk er en målrettet innsats mot særlig strategisk viktige områder der utfordringene ikke løses av sektorpolitisk innsats alene. Regjeringen foreslår at det bevilges om lag 1,3 mrd. kroner under programkategorien.

En vellykket regional- og distriktpolitikk forutsetter innsats på en rekke politikkområder. Regjeringen viser til forslagene om økte bevilgninger til bredbånd og andre næringsrettede tiltak som vil styrke verdiskapingen og bidra til grønn omstilling i hele landet. Inntil 1 mrd. kroner av Husbankens låneramme kan prioriteres til lån til boligkvalitet og lån til utleieboliger i distriktskommuner i sentralitetsklasse 5 og 6. Det omprioriteres også midler til en boligsatsing med forsøk og pilotering, hvor minst 6 mill. kroner skal prioriteres til tiltak i distriktskommuner. Regjeringen foreslår å styrke ordningene i tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms med gratis barnehage og økte satser for avskrivning av studiegjeld.

Vedlegg 1 gir en oversikt over virkemidler under andre politikkområder som enten er begrunnet i distriktpolitiske mål, eller som er særlig viktige for distriktsområder. Samlet fore-

slår regjeringen å bevilge om lag 57 mrd. kroner til dette, en vekst på 11,7 pst. fra 2022.

Kommunal- og distriktsdepartementet har en samordningsrolle i saker som har betydning for regional- og distriktpolitiske mål, og skal bidra til at regjeringens politikk i sum støtter opp under målet. Departementet har også et særskilt ansvar for å koordinere regjeringens arbeid med lokalisering av statlige arbeidsplasser, arbeide for at EØS-regelverket for regionalpolitisk offentlig støtte gir handlingsrom for regional- og distriktpolitikken, og å samordne regjeringens innsats i Nord-Norge.

Fylkeskommunene skal, ut fra regionale fortrinn og prioriteringer, gi oppdrag og fordele delegerte tilskudd som skal mobilisere og utvikle bedrifter og gründere. Innovasjon Norge, Siva og Norges forskningsråd forvalter virkemidlene på oppdrag fra fylkeskommunene og departementet. Innovasjon Norge skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og regionenes næringsmessige muligheter. Siva skal, gjennom fysisk og organisatorisk infrastruktur, utvikle oppstarts- og innovasjonsmiljøer og bedriftsfellesskap. Forskningsrådet skal arbeide for at næringslivet etterspør mer forskning og kunnskap, at bedriftene forsker mer og at forskningsresultater i større grad blir tatt i bruk. Kommunene skal være en pådriver for lokal samfunns- og næringsutvikling.

Kompetansesenter for distriktsutvikling (Distriktssenteret) skal arbeide for at kommunene blir gode samfunnsutviklere. Senteret skal bidra til å koordinere og målrette lokal utviklingsinnsats gjennom samarbeid, nettverksbygging og erfa-

ringsutveksling, samt bidra med faglige innspill til nasjonal politikktutvikling. Distriktssenteret forvalter også Merkur-programmet, som skal sikre tilgang til grunnleggende private tjenester, med vekt på dagligvarer og drivstofftilbud, i områder med få innbyggere.

Mål for programkategorien

1. Næringsutvikling, verdiskaping og attraktive arbeidsmarkeder i regioner og distrikter
2. Regional utvikling over landegrensene og i nordområdene
3. Styrket utviklingskapasitet og velfungerende tjenestetilbud i distriktene

Mål 1 Næringsutvikling, verdiskaping og attraktive arbeidsmarkeder i regioner og distrikter

Regjeringen vil føre en politikk for sterkere fellesskap, vekst og utvikling i hele landet.

Aktiviteten i norsk økonomi er høy og arbeidsledigheten er lav. Dette til tross for økt uro i internasjonal økonomi, høy inflasjon og krigen i Ukraina, som blant annet har ført til at elektrisitetsprisene i Sør-Norge er kommet opp på svært høye nivåer. Bedriftene melder om økende mangel på arbeidskraft, og lønns- og prisveksten er tiltakende. De demografiske utfordringene, som er størst i distriktene, skaper kamp om arbeidskraften og stiller store krav til omstilling og videreutvikling av næringslivet.

Regjeringen vil legge til rette for levende lokalsamfunn og arbeidsplasser i hele landet. Dagens distriktpolitiske virkemiddelapparat skal gjennomgås for å sikre at det fungerer best mulig.

Utdanning og kompetanseutvikling er en forutsetning for tilgang på nok og kompetent arbeidskraft i offentlig og privat sektor. Regjeringen vil vektlegge utvikling av fleksible og desentraliserte utdannings- og kompetansetilbud i distriktene basert på regionale kompetansebehov. Regjeringen har som mål å mobilisere innbyggere og virksomheter til kompetanseutvikling, gjennom blant annet studiesentra, som legger til rette for fleksible og tilpassede utdanningstilbud basert på lokale og regionale behov.

Regjeringen har som mål at det bygges sterke kompetansemiljøer i hele landet gjennom en jevnere fordeling av offentlige arbeidsplasser. Dette skal blant annet gjøres ved at nye statlige arbeidsplasser skal legges utenfor Oslo og de andre største byene, med mindre helt åpenbare grunner tilsier noe annet. Veksten i eksisterende statlige virksomheter skal i hovedsak skje ved lokalitetene

utenfor de største byene. Regjeringens ambisjon er å øke andelen stillinger i staten som lyses ut med mulighet for fjernarbeid, eller tilbys ansatte som alternativt ville sluttet i virksomheten, med det formål å oppnå økt desentralisering av statlige arbeidsplasser.

Regjeringen vil bidra til mer målrettet og samordnet innsats i regional- og distriktpolitikken ved hjelp av bygdevekstavtaler og regionvekstavtaler. Avtalene har til hensikt å styrke samordningen av ulike offentlige tiltak og virkemidler, slik at den samlede innsatsen treffer bedre. Regionvekstavtaler vil bli utviklet som et verktøy for mer effektiv og koordinert innsats fra staten og fylkeskommunen for å møte store samfunnsutfordringer i det enkelte fylke. Målet med bygdevekstavtaler og den understøttende tilskuddsordningen er å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge. Det er innledet dialog med fylkeskommuner om begge ordningene.

Under programkategori 13.50 støtter følgende poster opp under målet:

- kap. 553, post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling
- kap. 553, post 62 Kompetansepiloter
- kap. 553, post 65 Omstilling
- kap. 553, post 66 Bygdevekstavtaler
- kap. 553, post 67 Utviklingstiltak i Andøy kommune
- kap. 553, post 68 Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter
- kap. 553, post 69 Mobilisering til forskningsbasert innovasjon
- kap. 553, (ny) post 71 Investeringstilskudd for store grønne investeringer
- kap. 553, post 74 Klynger og innovasjon.

Mål 2 Regional utvikling over landegrensene og i nordområdene

Regjeringen vil bidra til regional utvikling gjennom samarbeid over landegrensene og i nordområdene.

Mange samfunnsutfordringer, som tilgang til kvalifisert arbeidskraft og bærekraftig nærings- og transportutvikling, er grenseoverskridende og kan løses gjennom internasjonalt samarbeid. Norske (grense)kommuner samarbeider også over grensene om blant annet utvikling av offentlige tjenester og bærekraftig ressursforvaltning. Prosjektene kan utvikle seg til større satsinger med stor strategisk verdi for regionene.

Regjeringen ønsker en ny giv i nordområdepolitikken og en positiv utvikling i Nord-Norge, med gode arbeidsplasser, tilgang til arbeidskraft, tjenester nær folk og en godt utviklet infrastruktur i hele regionen. God tilrettelegging for grenseoverskridende lokalt og regionalt samarbeid og kunnskapsutvikling skal bidra til å løse utfordringer i nordområdene. Regjeringen samarbeider med flere land for å ivareta norske interesser i nordområdene, og sikre at Arktis forblir en fredelig og stabil region.

Under programkategori 13.50 støtter følgende poster opp under målet:

- kap. 553, post 63 Interreg og Arktis 2030
- kap. 553, post 76 Nordisk og europeisk samarbeid.

Mål 3 Styrket utviklingskapasitet og velfungerende tjenestetilbud i distriktene

Regjeringen er opptatt av gode tjenester nær folk og en offentlig sektor som er til stede i lokalsamfunnet.

Spredt bosetting, befolkningsnedgang og aldring i distriktskommuner krever et bredt spekter av tiltak. Tilgang til gode tjenester er viktig for alle, men krever andre løsninger i områder med spredt bosetting.

Alle kommuner skal ha et velfungerende tjenestetilbud tilpasset lokale behov og forutsetninger. Kommunene bør ha tilstrekkelig med kompetanse og ressurser (utviklingskapasitet) til å legge til rette for lokal samfunnsutvikling, og for innovasjon og fornyelse i kommunens tjenester og arbeidsformer.

Distriktssenteret bidrar til at distriktskommunene blir gode samfunnsutviklere, og styrker utviklingskapasiteten og utviklingsinnsatsen i kommuner og Merkur-butikker. Fylkeskommunene får midler over rammetilskuddet for å bidra til utvikling av inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn.

Regjeringen vil øke kunnskapen om personrettede tiltak, og prøve ut nye tiltak i distriktpolitikken. I 2023 vil det blant annet bli satt av midler til boligtiltak i distriktskommuner.

Under programkategori 13.50 støtter følgende poster opp under målet:

- kap. 553, post 66 Bygdevektsttaler
- kap. 554, post 01 Kompetansesenter for distriktsutvikling
- kap. 554, post 73 Merkur.

Bærekraftsmålene

Programkategori 13.50 omfatter en rekke av bærekraftsmålene, men det er først og fremst målene om økonomisk utvikling, innovasjon, bærekraftige byer og lokalsamfunn, klima og miljø, og samarbeid for å nå målene som er særlig relevante.

De næringsrettede postene under 13.50 finansierer virkemidler forvaltet av Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet. Innovasjon Norge rapporterer på miljøeffekten for sine tildelinger, klassifisert etter EUs taksonomi for bærekraftsmålene.¹ Siva legger til grunn bærekraftskriterier i utlysning av næringshager og inkubatorer, men har ingen miljø-/klimarapportering. Forskningsrådet legger vekt på at prosjektene skal bidra til bærekraftig utvikling. Både Innovasjon Norge og Siva rapporterer på indikatorer for økonomisk utvikling, innovasjon og geografisk nedslag.

For alle næringsrettede ordninger kan det være målkonflikter mellom økonomisk vekst og klima og miljø. Økt produksjon og økte investeringer medfører arealbruk, innsatsfaktorer (ressursbruk) og klimagassutslipp. Samtidig kan investeringer som bidrar til grønn omstilling redusere energibruken per produksjon, omstille produksjonslinjer til lavutslippsløsninger, redusere ressursbruken per konsument (blant annet gjennom sirkulære verdikjeder) og utvikle lavutslippsløsninger og energiløsninger for videresalg.

Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling bidrar til sysselsetting og økonomisk vekst (mål 8), industri og innovasjon (mål 9), bærekraftige lokalsamfunn (mål 11), og til grønn omstilling (mål 13–15). Om lag halvparten av midlene til Innovasjon Norge går til prosjekter med positiv miljøeffekt. Bygdevektsttaler vil særlig bidra til samarbeid for å nå målene (mål 17). Andre aktuelle mål vil variere mellom de enkelte avtalene.

Investeringstilskudd for store grønne investeringer bidrar til sysselsetting og økonomisk vekst (mål 8), industri og innovasjon (mål 9), bærekraftige lokalsamfunn (mål 11), og til grønn omstilling (mål 13–15). Ordningen er ny i 2022 og rettes kun mot prosjekter med positiv miljøeffekt.

Klynger og innovasjon bidrar til sysselsetting og økonomisk vekst (mål 8), industri og innovasjon (mål 9), bærekraftige lokalsamfunn (mål 11), og til grønn omstilling (mål 13–15). Om lag to tredeler av midlene til Innovasjon Norge går til prosjekter med positiv miljøeffekt.

¹ Se Innovasjon Norges oppdragsgiverrapport side 312 for definisjon av miljøklassifisering

Omstillingsmidler til nye arbeidsplasser i kommuner med vesentlig reduksjon i sysselsettingen bidrar til sysselsetting og økonomisk vekst (mål 8), industri og innovasjon (mål 9) og bærekraftige lokalsamfunn (mål 11).

Interreg skal bidra til regional utvikling gjennom samarbeid over landegrensene, og samarbeid for å nå målene (mål 17). Interreg bidrar videre til ren energi til alle (mål 7), industri, inno-

vasjon og infrastruktur (mål 9), bærekraftige byer og lokalsamfunn (mål 11) og til å stoppe klimaendringene (mål 13), men også andre mål som støtter oppunder et smartere, et grønnere og et mer sammenknyttet Europa.

Distriktssenteret og Merkur-programmet skal særlig bidra til bærekraftige byer og lokalsamfunn (mål 11) og samarbeid for å nå målene (mål 17).

Kap. 553 Regional- og distriktsutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
61	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	856 770	817 170	763 728
62	Kompetansepiloter, <i>kan overføres</i>	17 648	17 360	
63	Interreg og Arktis 2030	105 548	91 266	101 730
65	Omstilling	99 046	88 214	64 190
66	Bygdevekstavtaler, <i>kan overføres</i>		10 000	25 264
67	Utviklingstiltak i Andøy kommune	100 000		
68	Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	3 538 000		
69	Mobilisering til forskningsbasert innovasjon		57 000	58 503
71	Investeringsstilskudd for store grønne investeringer			100 000
74	Klynger og innovasjon	224 165	71 665	54 159
76	Nordisk og europeisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	23 634	10 858	18 150
	Sum kap. 553	4 964 811	1 163 533	1 185 724

Post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling

Midlene tildeles fylkeskommunene, som gir oppdrag til Innovasjon Norge og Siva for en portefølje av bedriftsrettede virkemidler, se boks 5.2. Innenfor ordningenes mål og kriterier innrettes de regionale oppdragene etter regionale mål, behov og prioriteringer.

Mål for ordningen

Ordningen skal mobilisere bedrifter til innovasjon og utvikling og bidra til vekst i verdiskaping, sysselsetting og nyskaping i regionene. Ordningen skal bidra til å utløse ny aktivitet i næringslivet i distriktsområdene som ikke ivaretas gjen-

nom nasjonale virkemidler. Ordningen skal bidra til å styrke bedriftenes grønne konkurransekraft.

Innsatsen skal måles etter følgende kriterier for måloppnåelse:

- Utviklingen i verdiskaping, omsetning², sysselsetting og nyskaping for bedriftene som deltar i programmene, samt programmenes status og utvikling. Kriteriene varierer mellom virkemidlene.
- Andel av virkemidlene som når fram til bedrifter med kvinnelig leder eller eier, eller som defineres som «kvinnerettet».³

² Ulike ordninger bruker ulike begrep i måling og rapportering. Verdiskaping er verdien av bedriftens ferdige produkt minus vareinnsats, omsetning er summen av bedriftens inntekter og er det samme som salgsinntekt.

Boks 5.2 Virkemidler

Følgende virkemidler kan kun brukes innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte:

- *Distriktsrettede risikolån* kan gis til toppfinansiering av antatt lønnsomme investerings- og utviklingsprosjekter som er vanskelige å finansiere i det private kredittmarkedet. Lånene kan innvilges både til nyetableringer og etablerte bedrifter.
- *Distriktsrettede garantier* for driftskreditt, og unntaksvis for lån, gis også til bedrifter som mangler pantesikkerhet for lånefinansiering i bank.
- *Investeringsstilskudd* kan gis til fysiske investeringer som produksjonslokaler eller produksjonsutstyr, og gis primært til små og mellomstore bedrifter.
- *Bedriftsutviklingstilskudd* kan gis til rådgivningstjenester, kompetansetiltak og forprosjekter, primært til små og mellomstore bedrifter.
- *Distriktsrettet etablerertilskudd* kan brukes til finansiering av innovative prosjekter med vekstpotensial i et regionalt eller nasjonalt marked.

Følgende virkemidler kan brukes over hele landet:

- *Landsdekkende etablerertilskudd* til markedsavklaring skal støtte gründere som har ideer med stort vekstpotensial. Tilskuddet kan

brukes til å utvikle egen kompetanse, kjøpe kompetansetjenester av andre, tilpasse produktet eller tjenesten til markedet eller som sikkerhet for å innhente mer kapital.

- *Næringshageprogrammet* tilbyr, gjennom et nasjonalt nettverk av næringshager, bedrifter tjenester som bedriftsrådgivning og kompetanseutvikling. Aktiviteten skal skje i områder med svak eller ensidig næringsstruktur, fortrinnsvis innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte. Målgruppen er små og mellomstore bedrifter og nyetableringer, primært i distriktene.
- *Inkubasjonsprogrammet* tilbyr bedrifter tjenester innen bedriftsetablering, rådgivning og forretningsutvikling, samt tilgang til et innovasjonsmiljø, gjennom et nasjonalt nettverk av inkubatorer. Målgruppen er innovative ideer og bedrifter med vekstpotensial.
- *Mentortjenesten for gründere* skal gi økt kunnskap om forretningsutvikling og vurdering av markedsmuligheter. Bedriftene må være i utviklings- eller markedsintroduksjonsfasen og ha ambisjoner om vekst utover sitt lokale marked.
- *Bedriftsnettverk* er et tilbud til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner, som ønsker å etablere strategiske og markedsrettede samarbeidsprosjekter for å styrke innovasjonsevne og konkurransekraft.

- Andel av bevilgningene som går til prosjekter med positiv miljøeffekt.

Tildelingskriterier

Fylkeskommunene har ansvaret for å utforme og finansiere oppdrag til Innovasjon Norge og Siva i sitt fylke. Bruken av tilskuddsmidlene skal være forankret i regionale mål og planer, og i forpliktende partnerskap med næringslivet og regionale og lokale aktører. Fylkeskommunene prioriterer fordelingen mellom virkemidlene omtalt i boks 5.2.

Midlene fordeles til fylkeskommunene med en distriktsdel og en regionaldel.

Den distriktsrettede delen skal utjevne geografiske forskjeller ved å kompensere for ulemper i distriktsområder, og utgjør 75 pst. av bevilgningen. Midlene fordeles til fylkeskommunene etter antall innbyggere innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte⁴, med høyere vektning av kommuner som skårer lavt på distriktsindeksen. I tillegg er det en ekstra vektning per innbygger i tiltakssonen (Finnmark og Nord-Troms).

Den regionale delen skal legge til rette for vekst og utvikling i hele landet ved at hvert fylke

³ Enten målt ved andel kvinnelig leder/eier eller ved Innovasjon Norges indikator «kvinnerettet», se Innovasjon Norges oppdragsgiverrapport side 312 for definisjon.

⁴ Virkeområdet for distriktspolitisk begrunnet investeringsstøtte er fastsatt av departementet og godkjent av ESA i henhold til EUs retningslinjer om regionalstøtte.

realiserer sitt potensial. Den regionale andelen fordeles med utgangspunkt i tilskuddsprofilen i 2018 for Inkubasjonsprogrammet og gjennomsnittlig forbruksprofil i årene 2017–2018 for Bedriftsnettverk, Mentortjenesten og det landsdekkende etablerertilskuddet.

Distriktsindeksen

Distriktsindeksen er et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Den ble revidert i 2020, og ble presentert i kommuneproposisjonen for 2021. Indeksen er satt sammen av to typer indikatorer som måler kommunenes distriktsutfordringer. Indikatorne er knyttet til geografiske ulemper (sentralitet). Det vil si kommuner med lite befolknings- og markedsgrunnlag og lang reiseavstand til andre eller større sentra, samt samfunnsutfordringer som følge av geografiulempene. Indeksen brukes til å fordele distriktpolitiske virkemidler, og blir tilpasset formålet med de enkelte tilskuddene. Den ble også brukt i forbindelse med revisjonen av virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte og ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. For distriktstilskuddene i inntektssystemet til kommunene benyttes inntil videre den gamle distriktsindeksen fra 2017, jf. omtalen av distriktstilskudd Sør-Norge og distriktstilskudd Nord-Norge på kap. 571, post 61 og post 62 under programkategori 13.70 Kommunesektoren mv.

Oppfølging og kontroll

Ordningen følges opp gjennom årlig rapportering, effektmålinger og eksterne evalueringer. Departementet har laget retningslinjer for posten i samråd med fylkeskommunene, Innovasjon Norge og Siva, der aktørenes oppgaver og ansvarsområder er omtalt.

Departementet samarbeider med fylkeskommunene, Innovasjon Norge og Siva om videreutvikling av virkemidlene på budsjettposten.

Rapport

I saldert budsjett for 2021 ble det bevilget 780,8 mill. kroner på posten. I 2021 ble det i møte med koronapandemien vedtatt en tilleggsbevilgning på 76 mill. kroner til næringshage- og inkubasjonsprogram, jf. Prop. 79 S (2020–2021) og Innst. 233 S (2020–2021).

Fylkeskommunene har gitt oppdrag til Innovasjon Norge og Siva, med følgende rapportering for 2021:⁵

Bedriftsutviklings- og investeringstilskudd (418 mill. kroner)

Bedrifter som har fått investeringstilskudd og/eller bedriftsutviklingstilskudd har en signifikant bedre årlig økonomisk utvikling (omsetning, verdiskaping og sysselsetting) enn kontrollgruppen. Av bedriftsutviklingstilskuddet gikk 58 pst. av innvilget beløp til prosjekter med innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt innovasjonsnivå. For investeringstilskuddet var denne andelen på 50 pst.

Kundeeffektundersøkelsen for 2021 viser at andelen av midlene som gikk til prosjekter hvor de i noen eller i stor grad hadde utløsende effekt var på 95 pst. for bedriftsutviklingstilskudd og 98 pst. for investeringstilskudd.

Andelen prosjekter hvor tilskuddene i noen eller i stor grad bidro til økt kompetanse var henholdsvis 65 pst. for bedriftsutviklingstilskudd og 89 pst. for investeringstilskudd.

71 pst. av innvilgningene gikk til bedrifter med inntil 20 ansatte. Kvinnerettede prosjekter utgjorde 34 pst. av innvilget beløp.

Distriktsrettede risikolån og garantier for driftskreditt (214 mill. kroner)

Lån og garantier har en god økonomisk effekt hos mottakerne, sammenlignet med kontrollgruppen av bedrifter som ikke har fått slike lån. Den gjennomsnittlige årlige merveksten er større for lån enn for tilskudd, spesielt på omsetning og verdiskaping.

41 pst. av innvilgningene for nye lån og garantier i 2021 gikk til gründere. 82 pst. av antall innvilgede saker (lån og garantier) gikk i 2021 til bedrifter med inntil 20 ansatte. Kvinnerettede prosjekter utgjorde 22 pst. av innvilget beløp.

Etablerertilskudd (69 mill. kroner)

Distriktsrettet og landsdekkende etablerertilskudd har gitt en årlig mervekst i omsetning, verdiskaping og sysselsetting. Kundeeffektundersøkelsen (førundersøkelsen) for 2021 viser at addisjonaliteten er høy for denne tjenesten. 63 pst. svarte at den i stor grad var utslagsgivende for prosjektets realisering.

⁵ Ordningenes resultater rapporteres i Innovasjon Norges oppdragsgiver rapport 2021 og Sivas årsrapport 2021, i tillegg til eksterne evalueringer av ordningene.

Kvinnerettede prosjekter utgjorde 38 pst. og 20 pst. av antall tilsagn for henholdsvis distriktsrettet og landsdekkende etablerertilskudd.

Næringshageprogrammet (115,6 mill. kroner)

I alt 2 654 målbedrifter fikk rådgivnings- og utviklingstjenester fra 39 næringshager i 2021. Dette er en økning på 312 målbedrifter fra året før.

Fra 2019 til 2020 hadde 50 pst. av bedriftene vekst i omsetningen og 51,5 pst. av bedriftene vekst i verdiskapingen. Samtidig var andelen bedrifter som opplevde nedgang rekordhøy, noe som antas å være påvirket av pandemien. 38,8 pst. av bedriftene hadde en økning i sysselsettingen fra 2020 til 2021.

Samtlige 39 næringshager har målbedrifter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Andelen aktive målbedrifter med kvinner i ledende stillinger var 37,6 pst. i 2021.

Næringshagene og inkubatorene hadde i løpet av pandemien økt etterspørsel etter tjenester fra nye bedrifter og bedrifter som allerede var i programmene. Tilleggsbevilgningen i 2021 ga Siva mulighet til å ikke kreve egenandel og til å ta inn flere bedrifter i programmene for å avhjelpe situasjonen. Dette bidro til å holde disse bedriftenes utviklingsarbeid i gang.

Inkubasjonsprogrammet (167,2 mill. kroner)

Rapport fra SSB (2018/17) viser en betydelig mervekst og høyere verdiskaping for foretakene etter at de kommer inn i et inkubasjonsprogram, og at effektene virker relativt permanente. Midtveisevurderingen av programmet⁶ viser at verdiskapingen i bedrifter knyttet til inkubatorer er høyere enn for sammenlignbare bedrifter etter tre år.

Det var 33 inkubatorer i programmet i 2021, og antall bedrifter som benyttet seg av programmet økte fra 2 234 i 2020 til 2 402 i 2021. Over halvparten av bedriftene har økt omsetning og verdiskaping fra 2019 til 2020. For perioden 2012–2020 har inkubatorbedriftene en akkumulert verdiskaping på 14 mrd. kroner og omsetning på 70 mrd. kroner.

Andelen aktive målbedrifter med kvinner i ledende stillinger var 27,6 pst i 2021.

Bedriftsnettverk (44 mill. kroner)

29 nye bedriftsnettverk, med til sammen 210 bedrifter, er tatt inn i programmet i 2021. Totalt var det 114 bedriftsnettverk i programmet ved utgangen av året, med til sammen 1 140 bedrifter. Nettverkene har god geografisk og næringsmessig spredning.

Kundeeffektundersøkelsen (førundersøkelse for 2021) viser at 97 pst. av respondentene mener ordningen i stor grad er utløsende for prosjektene.

Menon Economics har utviklet et forslag til modell for resultatmåling for ordningen i 2021. En pilotundersøkelse viser at bedriftsnettverk bidrar effektivt til:

- Mobilisering av bedrifter i nettverkene og som eksterne partnere.
- Samarbeid på områder som markedsaktiviteter, kompetanse og innovasjon.
- Innovasjon i medlemsbedriftene, særlig rettet mot nye markeder og tjenester.
- Økonomisk utvikling, særlig i form av økt omsetning og lønnsomhet.

Mentortjenesten for gründere (5 mill. kroner)

172 bedrifter fikk tildelt mentor i 2021. En evaluering fra Menon Economics i 2018 viser at tjenesten tilbyr skreddersydd kompetanse tilpasset gründeres behov og har lite overlapp med andre tjenester. Tjenesten er under langtidsevaluering gjennom et forskningssamarbeid mellom Innovasjon Norge og Universitetet i Oslo (UiO).

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Bevilgningen skal brukes til mobiliserende og kvalifiserende næringspolitiske virkemidler i regi av Innovasjon Norge og Siva. Ordningene gir små og mellomstore bedrifter tilgang til kompetent risikokapital, gjennom kombinasjonen av veiledning, kompetanse og kapital som Innovasjon Norge og Siva tilbyr bedriftene.

Reduserte klimagassutslipp og grønn omstilling skal vektlegges.

Næringshage- og inkubasjonsprogrammene er revidert i 2022, i et samarbeid mellom Siva, fylkeskommunene og andre relevante næringsaktører. Nye reviderte programmer implementeres fra 2023 og har en varighet på 10 år. De nye programmene har økt fokus på bærekraft, digitalisering og kompetanseutvikling, samt en forsterking av samspillet med andre virkemidler. I forbindelse med implementering av reviderte programmer vil det vurderes om kriterier for måloppnåelse bør justeres.

⁶ Jakobsen, S., Engesæter, P., Kvitastein, O., Mæhle, N., Nesheim, T., og Aarstad, J. (2017). *Midtveisevaluering av Sivas Inkubatorprogram og Næringshageprogram*. SNF-rapport nr. 01/17, Samfunns- og næringslivsforskning AS.

Søknader vurderes etter kvalitet. Innenfor disse rammene er det et mål at minst 40 pst. av virkemidlene skal nå fram til bedrifter med kvinnelig leder eller eier, eller oppfylle Innovasjon Norges kriterium «kvinnerettet».

Det foreslås å øke bevilgningen med 25 mill. kroner for å styrke innsatsen for reduserte klimagassutslipp og grønn omstilling. Videre foreslås det en reduksjon på 100 mill. kroner som følge av at investeringstilskudd til grønne investeringer flyttes til ny post 71.

Samlet foreslås det å bevilge 763,7 mill. kroner. Dette inkluderer gjennomføringskostnader til Innovasjon Norge og Siva.

Departementet tildeler midlene til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling, jf. forslag til romertallsvedtak. Fylkeskommunene kan dermed disponere midlene uavhengig av bevilgningsår.

Post 62 Kompetansepiloter, kan overføres

Mål for ordningen

Kompetansepiloter skal identifisere og mobilisere virksomhetenes behov for kompetansehevede tiltak, og koble og tilrettelegge for et tilpasset etter- og videreutdanningstilbud i Distrikts-Norge. Målgruppen er offentlige og private virksomheter, med særlig vekt på små bedrifter i Distrikts-Norge.

Rapport

Midlene ble utlyst én gang for hele pilotperioden 2020–2022. Det er igangsatt 20 kompetansepilotprosjekter i 10 fylker. Alle prosjektene skal bidra til å løse små bedrifters behov for kompetent arbeidskraft innenfor sentrale næringer og bransjer i (det enkelte) distriktene.

Som følge av distriktenes behov for kompetanseutvikling har fylkene utviklet nye, eller forsterket eksisterende måter å identifisere og mobilisere virksomheter. Videre har fylkene koblet og tilrettelagt for etter- og videreutdanningstilbud. Det er gjennomført to felles læringsarenaer med alle prosjektlederne årlig. Ordningen følgeevalueres, og sluttrapport fra evalueringen leveres ved årsskiftet 2023/24.

Post 63 Interreg og Arktis 2030

Posten omfatter tilskudd til Norges deltakelse i grenseregionale Interreg-programmer, tilskudd til Arktis 2030 og sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø. Tilskudd til transnasjonale og

internasjonale Interreg-programmer omtales under post 76.

Grenseregionale Interreg-programmer

Mål for ordningen

Målgruppene er lokale, regionale og nasjonale myndigheter, aktører fra lokalsamfunn og urfolk, privat næringsliv, forsknings- og utviklingsaktører og frivillige organisasjoner. Ordningen skal:

- bidra til regional utvikling gjennom samarbeid over landegrensene.
- bidra til a) et smartere Europa, b) et grønnere Europa, c) et mer sammenknyttet Europa, d) et mer sosialt Europa og e) et Europa nærmere borgerne. Et eget Interreg-spesifikt mål (ISO 1) om å styrke kapasiteten i grenseoverskridende samarbeid kommer i tillegg. Norges innsats har vekt på mål a, b, c og ISO 1.
- gi deltakere tilgang på verktøy, kompetanse, erfaring og økonomiske virkemidler til utviklingsprosjekter.
- støtte opp under EUs grønne giv, bærekraftsmålene og EUs nytt europeisk bauhaus.

Indikatorer for å vurdere måloppnåelse fastsettes i programdokumentene for hvert enkelt Interreg-program.

Tildelingskriterier

Tildelingskriterier blir fastsatt i tråd med EUs regelverk og formulert i programdokumentene for hvert program. Eksempelvis grenseregional merverdi, gjennomføringskapasitet, resultatorientering, bærekraftig utvikling og bidrar til programets mål. Midlene lyses ut og skal utløse (minst) 50 pst. regional medfinansiering/egenfinansiering.

Oppfølging og kontroll

Forvaltningen av midlene er delegert til fylkeskommunene, som rapporterer til departementet. Oppfølging og kontroll skjer i programmenes overvåkings- og styringskomiteer, der departementet og fylkeskommunene deltar sammen med de øvrige programlandene. Kravene til oppfølging og kontroll blir fastsatt gjennom EUs regelverk, samt i programdokumentene for hvert program.

Rapport

Fylkeskommunene ble gitt en ramme på 56,1 mill. kroner i 2021 til grenseregionale Interreg-programmer for perioden 2021–2027. Evalueringer

og sluttrapporter, for programperioden 2014–2020, viser at målene i programmene i hovedsak er nådd.

En sammenstilling av evalueringsrapporter fra de enkelte programmene viser at deltakelsen har gitt tilgang til nye markeder for bedrifter, etablering og utvidelse av næringsklynger, rådgivningstjenester for bedrifter og gründere, nye produkter og blant annet tilpassede digitale offentlige tjenester for distriktsområder, sertifisering av grønnere reiselivsprodukter og oppgradert utdanningstilbud. Det er blant annet samarbeidet om utvikling av offentlige tjenester, bærekraftige energiløsninger og forvaltning av felles hav- og fjellområder og vassdrag.

Samarbeid om blant annet grenseoverskridende kollektivtransport har gitt økt tilgjengelighet og mer bærekraftig transport.

Flere samiske prosjekter har vært av stor betydning for å holde i hevd og formidle samiske språk, i tillegg til videreutvikling av kulturbærende aktiviteter for urfolk i nord.

I 2020 ble det satt i gang prosjekter som arbeider med effekter av koronapandemien, og forbedrer beredskapen for eventuelle kommende kriser.

Norge har deltatt aktivt i utviklingen av de nye programmene for perioden 2021–2027. Programmene (med unntak av ESPON, Interreg Europe og URBACT) har blant annet gjennomført en miljøvurdering for å unngå negative miljøeffekter. Programmene startet prosjektutlysninger i 2022.

Øresund-Kattegat-Skagerrak (ØKS) (13,3 mill. kroner)

Innsatsen var rettet mot utviklingsprosjekter innen innovasjon, grønn økonomi, sysselsetting og transport, og bærekraftsmål om god helse og livskvalitet (mål 3), ren energi til alle (mål 7) og anstendig arbeid og økonomisk vekst (mål 8). Programmet omfatter Oslo, Viken, Vestfold og Telemark og Agder, samt svenske og danske regioner i tilgrensende kystområder.

Sverige-Norge (23 mill. kroner)

Innsatsen var rettet mot samarbeid om innovasjon, utvikling av små og mellomstore bedrifter, natur og kulturarv og bærekraftig transport. Programmet omfatter grenseregionene på norsk og svensk side fra Viken til Trøndelag.

Interreg Aurora (12 mill. kroner)

Innsatsen var rettet mot forskning og innovasjon, entreprenørskap, kultur og miljø og arbeidsmarked. Programmet omfatter Nordland, Troms og Finnmark, regioner i Nord-Finland og Nord-Sverige. Programmet har et delprogram, Sápmi, som dekker hele det norske samiske området fra Innlandet til Troms og Finnmark, samt alle samiske områder i Sverige og Finland. Fra 2021 er Botnia-Atlantica og Nord-programmene slått sammen til Interreg Aurora.

NEXT Kolarctic (7,8 mill. kroner)

Innsatsen var rettet mot samarbeid om kunnskaps- og næringsutvikling i små og mellomstore bedrifter, forvaltning av grenseoverskridende natur og miljøressurser, utvikling av bærekraftige energi- og transportløsninger, samt mobilitet og grensesikkerhet. Folk-til-folk-samarbeid støttet opp om dialog og tillitsbygging over grensene i Barentsregionen.

Programmet har fulgt opp erklæringen om Barentssamarbeidet fra 2013. Programmet omfatter fram til Russlands invasjon i Ukraina: Nordland, Troms og Finnmark, Norrbotten (Sverige), Lappland (Finland) og Murmansk, Arkhangelsk og Nenets (Russland). EUs finansieringsavtale med Russland er suspendert. Pågående prosjekter fortsetter uten russiske partnere.

Prioriteringer 2023

Deltakelse i Interregprogrammene skal bidra til måloppnåelse i norsk regional- og distriktpolitikk, samt nordområdepolitikk.

I 2021 startet en ny Interreg-periode som varer ut 2027⁷. Norge deltar i Øresund-Kattegat-Skagerrak, Sverige-Norge, Interreg Aurora og NEXT Kolarctic (post 63), samt Nordlig Periferi og Arktis, Nordsjøen, Østersjøen, Interreg Europe, URBACT, ESPON og Interact (se omtale under post 76).

De nye programmene er godkjent av norske myndigheter og programsamarbeidslandene og Europakommisjonen. Unntaket er NEXT Kolarctic som er stilt i bero på grunn av Russlands invasjon av Ukraina. Midler avsatt til dette programmet i 2021 og 2022 fordeles mellom de andre programmene på post 63.

Samarbeid over landegrensene skal gi høyere kapasitet og kompetanse hos aktørene for å løse

⁷ Godkjennelse av programmene ble utsatt fra 2021 til 2022 på grunn av koronapandemien.

regionale og distriktpolitiske utfordringer. Grensekommuner er ofte distriktskommuner.

Programmene skal være i tråd med fylkeskommunenes prioriteringer. Det arbeides for å mobilisere målgruppene (aktører) til å delta i grensekryssende utviklingsprosjekter innenfor målene for ordningen.

Programmene skal blant annet styrke samarbeid om felles utfordringer og økt tillit over landegrensene etter koronapandemien.

Arktis 2030

Mål for ordningen

Arktis 2030 skal ivareta norske interesser i nord og Norges rolle som en ansvarlig og sentral polarisasjon. Programmet skal bidra til en helhetlig nordområdepolitikk i tråd med regjeringens ambisjoner.

Innsatsen skal måles etter følgende kriterier for måloppnåelse innenfor fire innsatsområder:

- Kunnskap: Økt kunnskap om polare strøk og samfunn, kompetansebehov, forvaltning og miljø og naturressurser i nordområdene.
- Infrastruktur: Økt kunnskap om og tilrettelegging for å møte infrastrukturbehov som følge av økt aktivitet i nordområdene.
- Miljøvern, sikkerhet, beredskap og klimaendringer: Økt kunnskap om og kapasitet til forebygging og håndtering av forurensning og ulykker i nordområdene. Økt kunnskap om klimaendringer, konsekvenser av dette og grønn omstilling.
- Næringsliv: Økt økonomisk aktivitet, næringsutvikling og verdiskaping i nordområdene.

Tildelingskriterier

Det kan gis tilskudd til prosjekter som skal bidra til operativ bruk av nyutviklet kunnskap, teknologi og/eller kompetanse om nordområdene. Prosjekter og tiltak skal legge FNs bærekraftsmål til grunn. Ved vurdering av prosjektene skal det legges vekt på situasjonen for urfolk. Midlene kan både gå til forprosjekter og større flerårige strategiske prosjekter. Både næringsliv, interesseorganisasjoner, offentlige aktører og kunnskapsmiljøer kan søke om tilskudd. Søkere trenger ikke være lokalisert i Nord-Norge, men må tydelig vise at resultatene av aktivitetene som finansieres vil komme nordområdene til gode. Fylkeskommunene kan finansiere tiltak og programmer i egen regi.

Oppfølging og kontroll

Kriterier for måloppnåelse følges opp gjennom årlig rapportering. Troms og Finnmark fylkeskommune har ansvaret for organiseringen av arbeidet, i nært samarbeid med Nordland fylkeskommune. Direkte bedriftsrettede tilskudd skal forvaltes av Innovasjon Norge gjennom oppdragsbrev fra fylkeskommunen. Departementet har utarbeidet en forskrift for ordningen: Forskrift om Kommunal- og moderniseringsdepartementets tilskuddsmidler til Arktis 2030.

Rapport

I 2021 ble det bevilget 46,9 mill. kroner til ordningen. 12,5 mill. kroner gikk til bedriftsrettede tiltak gjennom Innovasjon Norge Arktis. Troms og Finnmark fylkeskommune ga, i samarbeid med Nordland fylkeskommune, tilskudd for til sammen 31,2 mill. kroner til ti forprosjekter og ni hovedprosjekter. Prosjektene fokuserer blant annet på bærekraft/grønn omstilling, demografiutfordringer og reiseliv.

Sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø

Regionalt nordområdeforum er en politisk dialogarena. Forumets faste medlemmer er den politiske ledelsen i Utenriksdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, fylkeskommunene i Nord-Norge og Sametinget. Formålet er å styrke dialogen og forståelsen mellom nasjonalt og regionalt nivå om problemstillinger som er særlig relevante for utviklingen i nord. Forumet skal bidra til bedre samordning mellom nordområdepolitikken og annen nasjonal og regional innsats i Nord-Norge.

Det ble i 2020 etablert et sekretariat for forumet i Vadsø, lagt til Troms og Finnmark fylkeskommune. Sekretariatet skal blant annet forberede og følge opp møtene i Regionalt nordområdeforum, framstille fagnotater på oppdrag fra forumet og utarbeide forslag til strategier for arbeidet. Det ble i 2021 bevilget 2,6 mill. kroner til drift av sekretariatet.

I 2022 ble det opprettet en treårig prosjektstilling som ungdomskoordinator ved sekretariatet. Stillingen skal bidra til å styrke ungdomsdimensjonen i dialogen mellom regjeringen og regionalt nivå om nordområdepolitikken.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås en økning på 8 mill. kroner til Interreg-programmene på posten.

Samlet foreslås det å bevilge 101,7 mill. kroner, hvorav 50,9 mill. kroner til de grenseregionale Interreg-programmene, 48,2 mill. kroner til Arktis 2030 og 2,6 mill. kroner til sekretariatet for Regionalt nordområdeforum i Vadsø og regional ungdomskoordinator. Dette inkluderer gjennomføringskostnader. Bevilgningsøkningen til Interreg fordeles mellom programmene.

Departementet tildeler midlene til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling, jf. forslag til romertallsvedtak. Det innebærer at fylkeskommunene kan disponere midlene uavhengig av bevilgningsår.

Post 65 Omstilling

Posten omfatter tilskudd til omstilling i kommuner eller regioner som opplever vesentlig reduksjon i sysselsettingen og pilot Statens hus. Posten omfatter også midler til en pilot for et kystutviklingssenter i Øst-Finnmark, som skal knyttes opp mot fylkeskommunens øvrige innsats for omstilling av næringsliv og øke bostedsattraktiviteten i området.

Omstilling

Mål for ordningen

Styrke næringsgrunnlaget og bidra til etablering av nye arbeidsplasser i kommuner eller regioner som opplever vesentlig reduksjon i sysselsettingen.

Kriterier for måloppnåelse er antall arbeidsplasser som er etablert eller sikret, en mer variert næringsstruktur og styrket utviklingsevne. Antall arbeidsplasser rapporteres årlig, mens de øvrige kriteriene dokumenteres gjennom evalueringer.

Tildelingskriterier

Departementet legger til grunn fylkeskommunenes innspill om kommuner og regioner som opplever stor reduksjon i antall sysselsatte i hjørnesteinsbedrifter/-næringer for fylkesfordelingen av rammen. Fylkeskommunene skal legge følgende kriterier til grunn ved tildeling til omstillingskommuner: a) omfanget av reduksjonen i sysselsettingen i kommunene og regionene, b) muligheten for pendling til andre arbeidsmarkeder, c) den generelle arbeidsledigheten i kommunene og regionene og d) eventuelle andre forhold som kan ha betydning.

Fra tid til annen oppstår det situasjoner med større endringer, som kan føre til at virkemiddelapparatet, Innovasjon Norge, fylkeskommunen og kommunene, ikke har ressurser til å bidra i tilstrekkelig grad. I slike situasjoner kan det være nødvendig med en ekstraordinær statlig innsats. Det viktigste kriteriet for statlig ekstrainsats er omfanget av reduksjonen i sysselsettingen i kommunen/regionen. Dette gjelder både reduksjonen i absolutte tall og den prosentvise nedgangen av den totale sysselsettingen. Videre vil det legges vekt på reduksjonen i den indirekte sysselsettingen, mulighetene for pendling innenfor den aktuelle bo- og arbeidsmarkedsregionen, og den generelle arbeidsledigheten i kommunen/regionen.

Oppfølging og kontroll

Fylkeskommunene har ansvar for omstillingsarbeid i eget fylke og behandler søknader fra kommuner og regioner. Midlene forvaltes av fylkeskommunene og Innovasjon Norge.

Rapport

I 2021 fulgte Innovasjon Norge opp 22 omstillingsområder. Rapporteringen viser 170 nye arbeidsplasser, 152 sikrede arbeidsplasser og 49 nye bedrifter. Det var i 2021 flere omstillingsprogram som var i avslutningsfasen enn i 2020. Dette kan ha bidratt til en økning av antall arbeidsplasser fra 2020 til 2021. Det er også en stor økning i antall gjennomførte kompetansehevende tiltak og nettverks- og samarbeidstiltak i 2021 sammenlignet med 2020. Dette kan ha sammenheng med at omstillingsorganisasjonene under pandemien har satset på denne type tiltak overfor næringslivet.

Oxford Research AS har sluttevaluert omstillingsprogrammene i Rollag, Tinn, Bindal og Lierne. I alle evalueringene gir Oxford en vurdering av at omstillingsprogrammet har hatt en betydning for både arbeidsplassvekst og økt samarbeid mellom bedrifter. En utfordring som Oxford peker på, er rekruttering av personer til både næringslivet og kommunene.

Telemarksforskning har evaluert ordningen⁸. De har gjennomgått og systematisert evalueringene av hvert enkelt omstillingsprogram fra 2004, og intervjuet alle fylkeskommuner og Innovasjon Norges ansvarlige for regional omstilling. De har også gjort analyser av arbeidsplassutviklingen i

⁸ Vareide, K., Storm, H. N. og Grønn, J. F. (2022). *Evaluering av ordningen med regional omstilling*. TF-rapport nr. 704. Telemarksforskning.

kommunene. Rapporten viser at de fleste kommunene har hatt stor nytte av å delta i omstillingsprogrammet. Rapporten viser at verktøyene i omstillingsordningen er gode, og har bidratt positivt i kommunene som har vært en del av ordningen. Mange av verktøyene som har vært brukt, har bidratt til å styrke utviklingsevnen i kommunene som har deltatt i ordningen. Telemarksforskning har ikke funnet at deltakelse i omstillingsordningen har gitt effekter i form av varig vekst i arbeidsplasser. Rapporten peker imidlertid på at arbeidsplassvekst er svært vanskelig å påvirke med offentlig initierte program av denne typen. Forskerne mener at systemene og verktøyene som Innovasjon Norge har utviklet for omstillingsprogrammet fortsatt bør brukes og videreutvikles. I tillegg vil det være behov for å utvikle nye verktøy. De anbefaler også at ordningen i større grad bør rette seg inn mot kommuner med demografiske problemer, det vil si kommuner med sterk befolkningsnedgang og aldring i befolkningen.

Pilot Statens hus

I 2021 ble pilotprosjektet Statens hus satt i gang i kommunene Lyngdal, Stad, Orkland og Narvik, jf. Prop. 1 S (2021–2022). Prosjektet skal pågå i perioden 2021–2024, og følgeevalueres av Oxford Research AS.

Mål for ordningen

Målet er å bidra til å styrke samarbeidet i kompetanseklynger og eventuelt samlokalisere mindre enheter av statlige etater i samme bo- og arbeidsmarkedsregion. Formålet er å styrke det samlede faglige, offentlige kompetansemiljøet i regionen, og gjøre det lettere å beholde og rekruttere kompetanse i de statlige etatene som finnes på pilotstedene. Pilot Statens hus skal gi kunnskap som grunnlag for videre utvikling av lokalisingspolitikk for mindre steder.

Rapport

Agder, Vestland, Trøndelag og Nordland fylkeskommune fikk tildelt 4 mill. kroner hver, totalt 16 mill. kroner, som skal dekke utgiftene for hele prosjektperioden. Alle de fire pilotprosjektene i Lyngdal, Orkland, Narvik og Stad utarbeidet forprosjektrapport i 2021.

I forprosjektene har pilotene konkretisert mål, utarbeidet budsjett og konkretisert hvilke tema de skal samarbeide om. Delmålene i pilotene er ulike. Temaene de har prioritert er blant annet tje-

nesteinnovasjon og -utvikling, samarbeid om forebyggende innsats rettet mot unge, tiltak som kan redusere digitalt utenforskap, analysesamarbeid, samarbeid om kompetanseutvikling, rekruttering og samlokalisering.

Pilot kystutviklingssenter

For å styrke omstillingen av næringsliv og øke bostedsattraktiviteten i Øst-Finnmark, får Troms og Finnmark fylkeskommune et overordnet ansvar for å utvikle et pilotprosjekt for et kystutviklingssenter med utgangspunkt i Kirkenes.

Pilotprosjektet skal koordineres med pågående omstillingsarbeid i regionen, samt tilleggsbevilgningen for Øst-Finnmark, som ble bevilget som del av regjeringens krisepakke for virksomheter som ble hardt rammet av sanksjonene mot Russland og Belarus. Fylkeskommunen vil involvere andre relevante aktører og miljøer i området med kompetanse på bruk av nye teknologier i næringsutvikling og lokalsamfunnsutvikling.

Pilotprosjektet skal blant annet legge til rette for kompetanseutvikling og verdiskaping som skaper aktivitet og styrker bostedsattraktiviteten i området. Pilotprosjektet vil blant annet vurdere muligheten for å etablere et kompetansemiljø med utgangspunkt i Kirkenes, som særlig skal bidra til bruk av ny teknologi i næringsutvikling og styrke bostedsattraktiviteten i Øst-Finnmark.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Omstillingsmidlene skal i hovedsak brukes til å styrke evnen til næringsutvikling, det vil si lokale tjenester for næringslivet og stimulering av næringslivets evne til omstilling og nytenking. Det kan dreie seg om kompetanseheving, støtte til nyetableringer, etablering av samhandlingsarenaer og bistand i konkrete prosjekter. Omstillingsmidlene brukes også på prosesser som fører til investeringer og stedsutvikling som generelt gir et mer attraktivt samfunn for innbyggere og bedrifter.

Innovasjon Norge er et nasjonalt kompetansesenter for regional omstilling. De følger opp omstillingsområdene, videreutvikler verktøy og medfinansierer blant annet programmene SMB Utvikling, Næringsvennlig kommune, kompetanseprogram for handel og service og veien videre etter omstillingsperioden. Innovasjon Norge bestiller og finansierer sluttevalueringer av alle omstillingsprogram.

Telemarksforskning har evaluert ordningen i 2022. Evaluator foreslår større endringer i innret-

ningen av ordningen. Departementet samarbeider med fylkeskommunene og Innovasjon Norge om videre utvikling av ordningen. Dette vil bli lagt fram i den kommende distriktsmeldingen våren 2023.

Det foreslås å tildele Troms og Finnmark fylkeskommunene 3 mill. kroner i 2023, for å sette i gang arbeidet med å utvikle et pilotprosjekt for et kystutviklingscenter med utgangspunkt i Kirkenes.

Det foreslås en reduksjon på 20 mill. kroner som følge av at det ekstraordinære omstillingsprogrammet i Andøy kommune er fullfinansiert og 7 mill. kroner som følge av færre omstillingsprogrammer.

Samlet foreslås det å bevilge 64,2 mill. kroner til regional omstilling.

Departementet foreslår at det ikke settes i gang nye programmer i kommuner med langvarig nedgang i sysselsetting og demografiutfordringer før endringer i ordningen er vurdert. En del av bevilgningen går til Innovasjon Norge til råd, virkemidler, veiledning og kvalitetssikring i omstillingsprosjekter.

Departementet tildeler midlene til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling, jf. forslag til romertallsvedtak. Det innebærer at fylkeskommunene kan disponere midlene uavhengig av bevilgningsår.

Post 66 Bygdevekstavgifter, kan overføres

Mål for ordningen

Det overordnede målet for bygdevekstavgiftene er å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale delene av Distrikts-Norge.

Bygdevekstavgifter skal blant annet bidra til samordning av virkemidler og aktører innenfor eksisterende økonomiske rammer, jf. Prop. 115 S (2021–2022). Det er lagt opp til at staten og kommunene i samarbeid er hovedparter i bygdevekstavgiftene. Det vil også være aktuelt å invitere andre parter inn i avtalene.

Tilskuddsordningen skal understøtte utvikling og gjennomføring av avtalene. Målgruppen for ordningen er de minst sentrale distriktskommunene. Departementet oppfordrer til samarbeid mellom kommuner.

Midlene kan brukes til å understøtte ulike deler av prosessen før inngåelse av eventuell bygdevekstavgift (fase 1), oppdatere kommuneplanens samfunnsdel dersom en oppdatert plan ikke foreligger (fase 1), og/eller gjennomføre konkrete tiltak etter

inngåelse av bygdevekstavgift (fase 2). Dette kan inkludere finansiering av personell dedikert til utvikling og oppfølging av avtalen, men det gis ikke tilskudd til drift av kommunale tjenester.

Kriterier for måloppnåelse vil utarbeides i dialog med deltakende kommuner og andre relevante parter, innenfor mål og rammer for tilskuddsordningen.

Tildelingskriterier

Søknadene vil bli vurdert utfra sammenhengen mellom valgte tema, relevans for deltakende kommuner og hvordan prosjektet bidrar til ordningens overordnede mål. Ved vurdering av søknadene vil det bli lagt vekt på:

- hvor stor betydning innsatsen kan ha for bosetting, rekruttering av arbeidskraft og framtidsrettet næringsutvikling,
- hvor viktig innsatsen vil være for den generelle samfunnsutviklingen lokalt,
- hvor nærliggende resultatene kan være i tid,
- gjennomføringsevne i deltakerkommunene, og
- i hvilken grad søknaden adresserer tverrsektorielle utfordringer.

Kommunene som skal søke om tilskudd må:

- Ha sentralitet 5 og/eller 6. Kommuner i sentralitet 4 kan også delta ved et samarbeid med kommuner i sentralitet 5 og/eller 6. På søknadstidspunkt skal det som et minimum foreligge en avtale mellom kommunene med politisk forankring i alle deltakende kommunestyrer. Én kommune i samarbeidet skal stå som søker på vegne av samarbeidet.
- Vise til dokumenterte utfordringer som demografisk ubalanse, sårbarhet i næringsstruktur mv.
- Identifisere konkrete tverrsektorielle utfordringer de ønsker å samarbeide med staten om å løse.
- Ha eller forplikte seg til å lage oppdatert kommuneplan før avtaleinngåelse med staten.

Oppfølging og kontroll

Departementet vil følge opp kommunenes resultater, og legger opp til dialog med kommunene om dette. Det legges opp til evaluering av ordningen.

Departementet vil jobbe videre med utforming av ordningen, herunder rollefordelingen mellom ulike relevante parter. Departementet vil komme tilbake med eventuelle justeringer i Prop. 1 S (2023–2024).

Rapport

2022 er første året med arbeid med bygdevekstavtaler. Utlysningen hadde frist 30. september 2022 og søknadene er under behandling.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Tilskuddsordningen skal gå over treårsperioder, med forbehold om Stortingets årlige budsjettvedtak. I 2022 ble det bevilget 10 mill. kroner til piloter for bygdevekstavtaler med tre års varighet, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022) og Prop. 115 S (2021–2022). Pilotene velges ut høsten 2022 og får midler til fase 1. For 2023 foreslås det å videreføre 10 mill kroner til fase 2 for de samme pilotene.

Det foreslås videre å utvide ordningen med 15 mill. kroner i 2023, med tre års varighet. Ordningen utvides med dette til flere områder.

Samlet foreslås en bevilgning på 25,3 mill. kroner.

Post 67 Utviklingstiltak i Andøy kommune

Mål for ordningen

Tilskuddet skal bidra til flere arbeidsplasser, utvikling og mer aktivitet i Andøysamfunnet, gjennom for eksempel tilrettelegging for næringsutvikling, kapitalvirkemidler til næringslivet, kompetanseutvikling, og å bygge attraktive bo- og etableringssteder for næringsliv og innbyggere.

Rapport

I 2021 bevilget Stortinget 100 mill. kroner i tilskudd til Andøy kommune. Tilskuddet ble utbetalt til Andøy kommune 27. desember 2021. Departementet har etablert en arbeidsgruppe med Andøy kommune, Nordland fylkeskommune, Nærings- og fiskeridepartementet, Siva og Innovasjon Norge som i samarbeid har konkretisert hva midlene kan benyttes til.

Kommunen skal lage en plan for bruken av midlene før disse brukes. Forvaltningen av bedriftsrettede midler, med unntak av kommunale næringsfond og kommunale stønadsordninger, skal kommunen delegere til Innovasjon Norge, Siva eller Norges Forskningsråd. Kommunen vil da være oppdragsgiver.

Post 68 Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter

Mål for ordningen

Formålet med ordningen var å sette kommunene bedre i stand til å kompensere lokale virksomheter som ble rammet av lokale eller nasjonale smitteverntiltak og som har hatt omsetningsfall og/eller økte kostnader som følge av dette. Ordningen skulle også fungere som en ventilordning for virksomheter som hadde falt helt eller delvis utenfor den generelle kompensasjonsordningen.

Rapport

I 2021 og 2022 bevilget Stortinget om lag 4 mrd. kroner til den kommunale kompensasjonsordningen. Regjeringen fordelte midlene til kommunene over syv runder. Etter den syvende og siste fordelingsrunden, gjenstod 250 mill. kroner av bevilgningen. Ettersom smitteverntiltakene ble avvirket og det ikke lenger var grunnlag for kompensasjon, ble gjenværende midler tilbakeført til statskassen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2022.

Kommunene hadde endelig frist for rapportering 1. mars 2022 på tildelingsrunde 1–4. Midler fra fordelingsrundene 5–7, utbetalt til kommunene i desember 2021 og februar 2022, hadde rapporteringsfrist 30. juni 2022. Ubenyttede midler skal tilbakebetales til departementet.

I tilskuddsbrevene til kommunene er det bedt om en enkel rapportering: Foretakets navn og organisasjonsnummer, tilskuddsbeløp og statsstøtterettslig grunnlag (notifisert ordning eller bagatellmessig støtte). I tillegg skal kommunene levere revisorattestasjon, om de mottok mer enn 550 000 kroner for runde 1–3 samlet. 88 kommuner havnet under grensen, og har derfor ikke levert revisjonsattest for runde 1–3. For runde 4, var alle kommuner revisjonspliktig. For runde 5–7, var kun 88 kommuner revisjonspliktige.

Rapporteringen viser blant annet at:

- Det er gitt i overkant av 30 000 tilsagn (flere bedrifter kan ha fått mer enn ett tilsagn) på til sammen om lag 3,7 mrd. kroner.
- 61 pst. av tilsagnene er opp til 100 000 kroner, og 37 pst. ligger i intervallet mellom 100 000 kroner til 550 000 kroner. Om lag 1,8 mrd. kroner er fordelt som bagatellmessig støtte, og om lag 1,9 mrd. kroner er fordelt gjennom den nasjonalt notifiserte ordningen.
- Revisjonsrapportene viser at kommunene i stor grad har forvaltet midlene i tråd med Stortin-

gets intensjon. Samtidig har de også brukt sitt lokale skjønn for å ivareta lokale behov.

Næringsfordelingen viser at:

- Overnattings- og serveringsvirksomhet har mottatt mest, til sammen 1,9 mrd. kroner.
- Detaljhandelen, agentur og engroshandel har mottatt i overkant av 276 mill. kroner.
- Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet har mottatt i overkant av 240 mill. kroner.
- Sports- og fritidsaktiviteter og drift av fornøyelsesetablissementer har mottatt til sammen 224 mill. kroner.
- Omsetning og drift av fast eiendom (herunder utleie av egen eller leid eiendom) har til sammen mottatt 72 mill. kroner.

Kommunene har tilbakebetalt i overkant av 17,9 mill. kroner.

Den lokale kompensasjonsordningen har vært et viktig supplement til de generelle kompensasjonsordningene og bidratt til å sikre likviditeten i mange lokale virksomheter i næringer, som har vært hardt rammet av smittevernstiltak. Dette gjelder særlig servering- og overnattingsvirksomheter som er overrepresentert i byene, som har vært hardest rammet gjennom pandemien. Samtidig har ordningen også vært viktig for mange distriktskommuner med stort innslag av disse næringene. Dette er også i tråd med tilbakemeldingene fra partene.

Post 69 Mobilisering til forskningsbasert innovasjon

Posten omfatter ordningen Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), samt FoU-program innen marin bioteknologi i Nord-Norge (Mabit).

Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)

Mål for ordningen

FORREGION skal få flere bedrifter til å bruke forskning i sitt innovasjonsarbeid. Programmet skal mobilisere næringslivet til å benytte andre virkemidler for forskning, som regionale forskningsfond, Forskningsrådets nasjonale programmer eller internasjonale ordninger.

Innsatsen måles etter følgende kriterier for måloppnåelse:

- Antall bedrifter som samarbeider med forskningsmiljøer gjennom FORREGION.

- Antall bedrifter som søker midler fra regionale, nasjonale og internasjonale program.
- Antall bedrifter som tildeles midler fra regionale, nasjonale og internasjonale program.

Tildelingskriterier

Midlene til FORREGION fordeles til fylkeskommunene med utgangspunkt i tilskuddsprofilen i 2021, som var basert på folketall, befolkningstetthet, aktivitetsnivå og særskilte behov. Fylkeskommunene forvalter tilskuddet og tildeler midler til bedrifter etter følgende kriterier: kvalitet, relevans for utlysningen, samt virkninger, effekter og gjennomføring.

Oppfølging og kontroll

Departementet har i samråd med fylkeskommunene og Forskningsrådet fastsatt en forskrift for ordningen: Forskrift om Kommunal- og distriktsdepartementets tilskudd til Forskningsbasert innovasjon i regionene FORREGION forvaltet av fylkeskommunene.

Rapport

Se rapportering under kap. 553, post 74, da ordningen lå under denne posten til og med 2021.

FoU-program innen marin bioteknologi i Nord-Norge (Mabit)

Mabit skal bidra til økt verdiskaping i fiskeri- og havbruksnæring og i bioteknologisk industri i Nord-Norge. Programmet skal styrke FoU- og industrielle aktiviteter i disse næringene i Nord-Norge.

Kriterier for måloppnåelse utvikles i samråd med Nordland og Troms og Finnmark fylkeskommuner.

Det kan gis tilskudd til prosjekter som bidrar til utvikling av næringsliv innenfor bioteknologi i regionen. Prosjekt og tiltak skal legge FNs bærekraftsmål til grunn.

Departementet skal i samråd med Nordland og Troms og Finnmark fylkeskommuner utarbeide regelverk for tilskuddet, der relevante aktørers oppgaver og ansvarsområder er omtalt.

Ordningen ble overført til Kommunal- og distriktsdepartementet 1. januar 2022. For rapport 2021, se kap. 920 Norges forskningsråd, post 50 Tilskudd til næringsrettet forskning i Prop. 1 S (2022–2023) for Nærings- og fiskeridepartementet.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Fylkeskommunene fikk fra 2022 ansvaret for mobiliseringsdelen av FORREGION. FORREGION skal ses i sammenheng med regionale forskningsfond og fylkeskommunene skal forvalte midlene i tråd med regionale mål og planer. Fylkeskommunene skal samarbeide, planlegge og koordinere arbeidet med mobilisering til forskningsbasert innovasjon med Forskningsrådet og andre virkemiddelaktører.

Nordland og Troms og Finnmark fylkeskommuner fikk fra 2022 oppdragsgiveransvaret for Mabit-programmet, og skal utforme oppdrag i tråd med regionale behov og prioriteringer. Ordningen skal ha et landsdelsperspektiv.

Det foreslås å bevilge 58,5 mill. kroner, hvorav 52,3 mill. kroner til FORREGION og 6,2 mill. kroner til Mabit. Dette inkluderer gjennomføringskostnader til fylkeskommunene.

Departementet tildeler midlene til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling, jf. forslag til romertallsvedtak. Det innebærer at fylkeskommunene kan disponere midlene uavhengig av bevilgningsår.

Post 71 (ny) Investeringstilskudd for store grønne investeringer

I saldert budsjett for 2022 ble det bevilget 100 mill. kroner til bærekraftig og klimatilpasset regional- og distriktsutvikling over kap. 553, post 61. Siden tilskuddet rettes mot investeringsprosjekter i privat sektor flyttes ordningen til ny post 71 i 2023, jf. korrekt bruk av kontoplan. Flyttingen gir ingen endringer i rammer, regelverk eller retningslinjer for ordningen.

Investeringstilskuddet er organisert som en nasjonal ramme forvaltet av Innovasjon Norge, og skal rettes mot større investeringsprosjekter i distriktene med fokus på bærekraft og klimatilpassing. Hensikten med ordningen er å samle finansielle ressurser til større enkeltprosjekter, som fylkene ikke har kapasitet til å finansiere gjennom egne midler.

Mål for ordningen

Ordningen skal bidra til grønn omstilling, verdiskaping og sysselsetting i distriktene. Målgruppen er industribedrifter som ønsker å gjennomføre større bærekraftige prosjekter.

Ordningen måles på kriteriene omstilling, bærekraft, verdiskaping, sysselsetting og nyskaping.

Tildelingskriterier

Bevilgningen kan kun brukes innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte, jf. forskrift om virkeområde for distriktsrettet investeringsstøtte §3. Innovasjon Norges bidrag skal avlaste risiko og være utløsende for at prosjektet blir gjennomført.

Tilskudd kan gis til fysiske investeringer som for eksempel produksjonslokaler eller produksjonsutstyr, og til utviklingsarbeid for teknologi og verdikjeder. Ved søknadsbehandlingen skal Innovasjon Norge vektlegge bærekraft, klimatilpassing, sysselsetting og regional næringsutvikling, samt bedriftenes rolle i grønne og sirkulære verdikjeder.

Oppfølging og kontroll

Investeringstilskudd for store grønne investeringer forvaltes av Innovasjon Norge. Ordningen følges opp av Innovasjon Norge etter deres kriterier og standarder for oppfølging og kontroll, og med jevnlig rapportering til departementet. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av årlig rapportering, effektmålinger og eksterne evalueringer.

Rapport

Ordningen var ny i 2022, bevilget under post 61. Rapportering foreligger ikke.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 100 mill. kroner. Dette inkluderer gjennomføringskostnader til Innovasjon Norge. Prioriteringene følger mål, retningslinjer og programbeskrivelse for ordningen. Ordningen prioriterer prosjekter innen bærekraft og klimaomstilling, og er forbeholdt investeringer i virkeområdet.

Departementet tildeler midlene til Innovasjon Norge som tilskudd uten krav om tilbakebetaling, jf. forslag til romertallsvedtak. Det innebærer at de kan disponere midler uavhengig av bevilgningsår.

Post 74 Klynger og innovasjon

Posten omfatter det nasjonale klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters, Innovasjonspartnerskap og Kapasitetsløft (tidligere FORREGION). Til og med 2022 omfattet også posten Bioøkonomiordningen. Som følge av opprettelsen av Bionova samles finansiering og oppdrag for bio-

økonomiordningen hos Landbruks- og matdepartementet.

Mål for ordningen

Norwegian Innovation Clusters (klyngeprogrammet) skal bidra til økt verdiskaping og styrket innovasjonsevne i deltakende bedrifter gjennom samarbeid i klynger.

Innovasjonspartnerskap skal bidra til at offentlig sektor tar i bruk nye løsninger for dagens og framtidens samfunnsutfordringer.

Kapasitetsløft skal styrke samarbeidet mellom forsknings- og utdanningsmiljøene og næringslivet, og gi næringslivet tilgang til relevant utdanning og forskning i sin region på strategiske satsingsområder i tråd med regionale planer og strategier. Ordningen skal også bidra til kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling for å fremme kvalitet, læring og samarbeid mellom nasjonalt og regionalt nivå i arbeidet med forskningsbasert innovasjon.

Kriterier for måloppnåelse

Felles kriterier for alle tilskuddene er innovasjon, samarbeid og kompetanse.

Klyngeprogrammet måles også på økonomisk utvikling i deltakerbedriftene. Innovasjonspartnerskap måles også på bruk av innovative løsninger i offentlige virksomheter. Kapasitetsløft måles også på regional forskningskapasitet for næringslivets behov og samordning mellom regional og nasjonal innsats.

Tildelingskriterier

Samarbeidende bedrifter kan søke midler fra klyngeprogrammet til utvikling og videreutvikling av sitt klyngeprogram. Bedriftene får tilgang til kompetansetilbud, rådgivning, nettverksgrupper og felles profilering. For modne klynger kan programmet finansiere utviklingsprosjekter.

Offentlige virksomheter kan søke om å gjennomføre Innovasjonspartnerskap. Midlene går primært til å finansiere utviklingsarbeid i bedrifter, som del av innovative anskaffelser.

Forskningsinstitusjoner kan søke om midler til Kapasitetsløft. Midlene skal gå til forskning, studietilbud på høyere grads nivå og andre aktiviteter som gir næringslivet tilgang til relevant forskning og utdanning i regionen. Ordningen finansierer også Forskningsrådets kunnskaps- og dialogarena med regionalt nivå.

Norwegian Innovation Clusters skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeunntaket (GBER) for støtte som er forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9, samt artikkel 17–20, 25–30, 31 og 36–49 for klynger og bedriftsnettverk og artikkel 14, 21–22, 25–30, 31 og 36–49 for bioøkonomiordningen.

Oppfølging og kontroll

Klyngeprogrammet og innovasjonspartnerskap forvaltes av Innovasjon Norge, mens Kapasitetsløft forvaltes av Forskningsrådet. Klyngeprogrammet driftes av Innovasjon Norge i et samarbeid med Siva og Forskningsrådet.

Ordningene følges opp av Innovasjon Norge og Forskningsrådet etter deres kriterier og standarder for oppfølging og kontroll, og med jevnlig rapportering til departementet. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av årlig rapportering, effektmålinger og eksterne evalueringer.

Rapport

Norwegian Innovation Clusters

Programmet ga tilskudd til prosjekter for totalt 136,6 mill. kroner i 2021. Av dette er 63,2 mill. kroner finansiert over posten, og resten finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Klyngeprogrammet er viktig for innovativ omstilling i hele landet og klyngebedriftene deltar i hovedandelen av søknader som når opp i Grønn plattform.

44 klynger har mottatt tjenester fra programmet i 2021, i form av finansiering, rådgivning, nettverk, profilering, kompetanse og verktøy. Også nye nettverk og tidligere klynger har mottatt bistand. Det ble tatt opp to nye klynger i programmet i 2021 som Arena og fire klynger ble løftet til Arena Pro-nivå. Fire modne klynger fikk støtte til større utviklingsprosjekter. To huber opprettet formelt samarbeid med eksisterende klynger (hub-node-samarbeid), henholdsvis Havbruksnettverket på Helgeland og NH2 Helse fra Innlandet.

Klyngeprogrammet involverer bedrifter i alle fylker i landet, innen blant annet fiske og oppdrett, industri, bygg og anlegg, helse, maritim og energi. Noen klynger har stor spredning av medlemsbedrifter fra hele landet, mens andre er mer geografisk lokalisert.

Klyngebedriftene samarbeider om innovasjon, internasjonalisering og kompetanseheving. Klyngebedriftene bruker mer forsknings- og innovasjonsvirkemidler, blant annet SkatteFUNN, enn

det øvrige næringslivet, og deltar i forsknings- og innovasjons- og samarbeidsprosjekter med både norske og internasjonale bedrifter.

Bedriftene får økt verdiskaping og økt sysselsetting gjennom deltakelse i programmet. Målinger viser at klyngebedrifter har sterkere vekst i verdiskaping enn sammenlignbare bedrifter de første tre årene de er med i klyngen, og forskjellen vedvarer.

Innovasjonspartnerskap

Programmet ga tilskudd til prosjekter for totalt 54,5 mill. kroner i 2021. Av dette er 19,5 mill. kroner finansiert over posten, og resten finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Ved utgangen av 2021 hadde ordningen 23 aktive og fire avsluttede partnerskap. I 2021 ble det gitt tilskudd til fire nye prosjekter, hvorav ett i NAV Vestland og ett i Helse Bergen HF.

Bioøkonomiordningen

Programmet ga tilskudd til prosjekter for totalt 82,4 mill. kroner i 2021. Av dette er 13,8 mill. kroner finansiert over posten, og resten finansiert over andre departementers budsjett.

Bioøkonomiordningen er en viktig ordning for innovativ omstilling innen bygg i tre, digitalisering og automatisering i landbrukssektoren, og teknologi og grønne løsninger i fiskeri- og havbruksnæringen.

Etterspørselen etter ordningen har i 2021 vært svært høy, både for nasjonale og distriktsrettede midler. Det er god geografisk spredning på deltakerprosjektene.

Nasjonal og internasjonal innovasjonshøyde er på 72 pst. (vurdert av Innovasjon Norge).

82 pst. av bedriftene rapporterer at Innovasjon Norge i stor grad var utløsende for at prosjektet kunne gjennomføres.

Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)

Programmet ga tilskudd til prosjekter for totalt 78,5 mill. kroner i 2021. Av dette er 71,1 mill. kroner finansiert over posten, og resten finansiert fra andre kilder.

Mobiliseringsdelen av FORREGION (nå under kap. 553, post 69) ble evaluert av Sintef i 2019, som fant at mobiliseringsaktiviteten som

helhet har gitt gode resultater og mobiliserer næringsliv i hele landet til å ta i bruk FoU.

Som en del av mobiliseringsdelen av programmet har over 1 200 bedrifter mottatt kompetansemegling i 2021. Videre har det vært gjennomført over 150 forprosjekter og en rekke nettverksmøter og annen mobiliseringsaktivitet som bidrar til å øke næringslivets deltakelse i FoU-prosjekter.

NORCE gjennomførte i 2020 en midtveisevaluering av de første sju Kapasitetsløftprosjektene. Evalueringen viser at prosjektene har god framgang og ligger godt an til å nå sine mål⁹.

Det ble lyst ut nye seksårige kapasitetsløftprosjekter i 2021, og det kom inn 39 søknader fra 21 ulike forskningsinstitusjoner. Det ble tildelt midler til åtte nye prosjekter med god geografisk spredning og innenfor ulike næringsområder.

Av prosjektene i FORREGION hadde 31 pst. en kvinne som prosjektansvarlig eller prosjektleder i 2021.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Klyngeprogrammet er i prosess for videre utvikling og skal involvere departementet i prosessen og videre prioriteringer. Forskningsrådet skal i 2023 følge opp igangsatte Kapasitetsløftprosjekter. De skal i tillegg fortsette å utvikle kunnskaps- og dialogarenaen med regionalt nivå og bistå fylkeskommunene i forvaltningen av FORREGION. Innovasjonspartnerskap skal ikke prioriteres i 2023.

Det foreslås å redusere klyngeprogrammet med 6,5 mill. kroner.

Bioøkonomiordningen er flyttet til Landbruks- og matdepartementet. Det foreslås at departementets ramme på 15,5 mill. kroner flyttes til Landbruks- og matdepartementets kap. 1152, post 50.

Det foreslås en engangsbevilgning til Alvdal kommune som støtte til bygging av et magasin for lagring av Kjell Aukrusts verker.

Samlet foreslås det å bevilge 54,2 mill. kroner, hvorav 24,8 mill. kroner til Kapasitetsløft, 26,8 mill. kroner til klyngeprogrammet.

Departementet tildeler midlene til Innovasjon Norge og Forskningsrådet, som tilskudd uten krav om tilbakebetaling, jf. forslag til romertallsvedtak. Det innebærer at midlene kan disponeres uavhengig av bevilgningsår.

⁹ Hjertvikrem, N, Fiskå, M, Stene, T.R. og Haus-Reve, S. (2020). *Midtveisevurdering – av Kapasitetsløftprosjektene i FORREGION*. NORCE-rapport 26–2020. NORCE Samfunnsforskning.

Post 76 Nordisk og europeisk samarbeid, kan overføres

Posten omfatter tilskudd til Norges deltakelse i transnasjonale og interregionale Interreg-program som dekker større europeiske regioner og annet internasjonalt samarbeid.

Grenseregionale Interreg-programmer omtales under post 63 Interreg og Arktis 2030.

Oppfølging og kontroll

Forvaltningen av midlene er lagt til ulike myndighetsorganer i landene innenfor programområdene. Midlene disponeres av nasjonale og regionale representanter fra programlandene. Departementet kontrollerer at midlene er brukt i henhold til forutsetningene gjennom programmenes overvåkningskomiteer.

Rapport

I 2021 har det vært aktivitet knyttet til både Interreg-programmene for perioden 2014–2020 og utviklingen av de nye programmene for perioden 2021–2027. Det ble gitt tilsagn om totalt 31,9 mill. kroner fra posten i 2021. Av dette er det gitt tilsagn for om lag 1,1 mill. kroner til OECDs program Local Economic and Employment Development (LEED) og Nordisk Atlantsamarbejde (NORA).

Interreg Nordlig Periferi og Arktis, Interreg Nordsjøen og Interreg Østersjøen har jobbet

innenfor områdene økonomisk vekst, forskning, innovasjon og entrepenørskap, og konkurransekraft, klima, energi og miljø, bærekraftig ressursforvaltning og grønn/smart transport og mobilitet.

Interreg Europe og URBACT har jobbet med å styrke henholdsvis regionale og lokale myndigheters kapasitet og kompetanse i arbeidet med å lage og gjennomføre strategier og programmer for regional utvikling og byutvikling.

ESPO har jobbet med å frambringe sammenlignbare fakta, analyser og scenarier for utviklingsforutsetningene i europeiske regioner og byer gjennom ulike forskningsprosjekt. På grunn av lavere aktivitet under koronapandemien, og at Interreg-perioden var i sluttfasen, ble det i 2021 ikke gitt tilsagn til de nasjonale kontaktpunktene.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å øke bevilgningen med 7 mill. kroner til Interreg-programmene.

Det foreslås å bevilge 18,2 mill. kroner, hvorav om lag 17,2 mill. kroner til Interreg, 500 000 danske kroner til driftstilskudd til Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) og 33 000 euro til en nasjonal kontingent for deltakelse i OECD LEED. Økningen fordeles mellom Interreg-programmene. Bevilgningen til Interreg-programmene inkluderer gjennomføringskostnader.

Kap. 554 Kompetansesenter for distriktsutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2021	budsjett 2022	2023
01	Driftsutgifter	34 260	33 452	33 790
73	Merkur, <i>kan overføres</i>	60 497	61 310	61 310
	Sum kap. 554	94 757	94 762	95 100

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønn og øvrige driftsutgifter i Kompetansesenter for distriktsutvikling (Distriktssenteret).

Distriktssenteret er et nasjonalt kompetansesenter for lokal samfunnsutvikling. Distriktssente-

ret skal arbeide for at distriktskommunene blir gode samfunnsutviklere. Senteret skal bidra til å styrke utviklingskapasiteten og utviklingsinnsatsen i kommunene, i samarbeid med nasjonale og regionale aktører. Senteret skal også gi faglige innspill til nasjonal politikkutvikling.

Rapport

Distriktssenteret har i 2021 prioritert større utviklingsprosjekt innen samfunnsplanlegging, veiledning, bolig og innovasjon, for å utvikle kunnskap og arbeidsmåter som er nyttige for samfunnsutvikling i kommuner i områder med særlige distriktsutfordringer.

I Distriktskommune 3.0 (2020–2023), samarbeider seks kommuner og tre fylkeskommuner om utprøving av tiltak for forenkling av samfunnsplanleggingen.

I Veiledningspiloter for lokal samfunnsutvikling (2020–2022), har 14 distriktskommuner valgt et område hvor de vil styrke samfunnsutviklingen. I samarbeid med Distriktssenteret og fylkeskommunen prøver de ut metoder for veiledning med mål om at erfaringer og kompetanse blir igjen i kommunene etter endt prosjektperiode.

I Aldersvennlige boliger og bomiljø i distriktene (2019–2022) samarbeider Distriktssenteret med Husbanken og 12 distriktskommuner. Målet er å se på hvordan distriktskommuner kan legge til rette for å utvikle tilbudet av aldersvennlige boliger og bomiljø, slik at det gir gevinster for den enkelte beboer, for kommunen og for lokal samfunnsutvikling.

I Kapasitet og kompetanse for innovasjon i distriktskommuner samarbeider Distriktssenteret, Doga, KS og departementet med distriktskommuner om å foreslå grep og tiltak for økt kapasitet og kompetanse på innovasjon i distriktskommuner.

Distriktssenteret har publisert utredninger, læringshefter, nettartikler og filmer. Senteret har utviklet arbeidsmetoder og verktøy om blant annet næringsutvikling, unge i distriktene, lokal samfunnsutvikling, integrering av tilflyttere og utvikling av tilbudet i små distriktsbutikker.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

I 2023 skal Distriktssenteret:

- prioritere arbeidsmåter og innsats som gjør at mange kommuner i områder med særlige distriktsutfordringer drar nytte av arbeidet.
- utvikle kunnskap og arbeidsformer som bidrar til at kommuner og Merkur-butikker tar i bruk gode løsninger for lokal samfunnsutvikling.
- bidra til å styrke kapasitet og kompetanse i kommunene på innovasjon, fornying og omstilling.
- bidra til boligutvikling i distriktskommuner, i samarbeid med Husbanken.
- forvalte Merkur-programmet.

Bevilgningen foreslås redusert med 370 000 kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 50 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 33,8 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt på kap. 3554, post 01 Driftsutgifter, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 73 Merkur, kan overføres

Merkur-programmet er et utviklings- og kompetanseprogram for utkantbutikker. Programmet består av kompetansetilbud og fem ulike tilskuddsordninger.

Mål for ordningen

Merkur-programmet skal sikre innbyggerne i distriktene tilgang til en nærliggende dagligvarebutikk med god kvalitet, med tilleggstjenester som øker omsetningen, sikrer videre drift og gir innbyggerne i lokalsamfunnet bedre tjenester.

Programmet skal bidra til at dagligvaretilbudet opprettholdes i områder med spredt bosetting og lite marked, og å styrke samarbeidet mellom kommuner og butikker for å gi et bedre og samlet tjenestetilbud i disse områdene. Programmet skal bidra til å styrke den butikkfaglige kompetansen, øke antall tilleggstjenester i butikkene og styrke grunnlaget for lønnsom bokhandeldrift i distriktene.

Dagens virkemidler i Merkur-programmet er følgende:

Merkur Utvikling

I Merkur Utvikling går midlene i hovedsak til kurs, nettverkssamlinger, oppfølging fra Merkur-konsulenter og kundeundersøkelser.

Butikker som oppfyller et av følgende punkter kan være med i kompetansedelen av Merkur-programmet: a) har et nærmarked på under 200 husstander, b) er lokalisert til steder uten fast vegforbindelse eller c) har lang avstand, normalt 10 km, til nærmeste alternative innkjøpssted. Styret for Merkur-programmet kan unntaksvis godkjenne andre butikker.

Investeringsstilskudd til dagligvarebutikker

Målet er å bidra til at dagligvarebutikker blir moderniserte, mer lønnsomme og gir innbyggerne i lokalsamfunnet bedre tjenester. Det gis investeringsstøtte til fysiske investeringer i butikkene.

Kriteriene for måloppnåelse er omsetningsutvikling, andel inntekter fra andre kilder enn dagligvarehandelen og overlevelseshastighet blant Merkur-butikker.

Ordningen gjelder helårsåpne dagligvarebutikker i områder med få innbyggere som har et varetilbud som dekker det alminnelige ernæringsbehovet og andre grunnleggende behov for dagligvarer, og som oppfyller krav til omsetningstall, kundegrunnlag og avstand til alternative innkjøpssteder.

Utviklingsstilskudd til dagligvarebutikker

Målet er å bidra til å bygge opp større kompetanse i dagligvarebutikken, mobilisere bygdefolket til lokal handel, og legge til rette for tilleggsaktiviteter som er lokalt tilpasset og gir bedre tjenester.

Utviklingsstøtte skal gå til utviklings-, mobilerings-, kompetanse- og lokalsamfunnstiltak, samt vurdering av og tilrettelegging for tilleggsfunksjoner osv.

Kriteriene for måloppnåelse og tildelingskriterier er de samme som for investeringsstøtten.

Servicetilskudd til de minste dagligvarebutikkene

Målet er å bidra til at de minste dagligvarebutikkene tilbyr tilleggstjenester til lokalsamfunnet og det lokale næringslivet. Det skal bidra til å opprettholde driften.

Det gis tilskudd til å dekke utviklings- og driftskostnader, og mindre investeringer som bidrar til å nå målet med ordningen.

Kriteriene for måloppnåelse og tildelingskriterier er de samme som for investeringsstøtten.

Investeringsstilskudd til drivstoffanlegg/ladestasjon for elbil ved dagligvarebutikker

Målet er å sikre drivstofftilgangen i distriktene.

Kriteriene for måloppnåelse er at antall butikker som har drivstoffanlegg/ladestasjon for elbil opprettholdes/øker, og at omsetningsutviklingen for butikken er positiv.

Ordningen gjelder i hovedsak opprusting og etablering av drivstoffanlegg/ladestasjon for elbil

ved Merkur-butikker. Andre virksomheter, som driver eller eier drivstoffanlegg, kan i helt særskilte tilfeller også bli omfattet av ordningen. Anlegget skal være avgjørende for å sikre lokalbefolkningen tilgang på drivstoff. Salgsvolumet skal ikke overstige 500 000 liter drivstoff per år.

Utviklingsstilskudd til bokhandlere

Målet er å bidra til å styrke grunnlaget for lønnsom bokhandelsdrift i distriktene.

Kriteriene for måloppnåelse er at butikken har økt omsetning.

Ordningen gjelder Merkur-bokhandlere. Det kan gis tilskudd til bokhandlere som er den eneste bokhandelen i tettstedet, og har en omsetning på mindre enn 7 mill. kroner. Utviklingsstøtten skal brukes til tidsavgrensede tiltak som skal utvikle bokhandelen som kulturarena og møteplass i lokalsamfunnet. Det gis støtte til tiltak for å styrke og utvikle driften av butikken, blant annet til tilrettelegging for tilleggsfunksjoner.

Oppfølging og kontroll

Merkur-programmet forvaltes av Distriktssenteret. Departementet oppnevner et styre som gir strategiske føringer for arbeidet med Merkur-programmet. Styret fordeler midlene mellom de ulike virkemidlene i Merkur. Distriktssenteret forvalter Merkur-programmet, og fører tilsyn med at kravene i Forskrift om tilskudd fra Merkur-programmet (Merkur-forskrifta) av 1. juni 2018 og tilskuddsbrev til butikkene blir oppfylt.

Rapport

Omsetningen i Merkur-butikkene har i 2021 vært stabil. Butikkene er sårbare for endringer i befolkningsgrunnlaget som hører til butikken. Både omsetning og lønnsomhet er marginal for mange av butikkene. I gjennomsnitt omsetter en Merkur-butikk for ca. 11 mill. kroner og har et årsresultat på rundt 1-1,5 pst.

I 2021 var 577 dagligvarebutikker og 59 bokhandlere registrert som Merkur-butikker. I 2021 har 66 kjøpmenn fra seks regioner deltatt i Merkur-utvikling.

Det var 209 butikker og 12 bokhandlere som fikk økonomisk støtte gjennom tilskuddsordningene i Merkur-programmet i 2021. Til sammen ble det fordelt 54,7 mill. kroner på de ulike tilskuddsordningene og innvilget 300 søknader på i gjennomsnitt 246 000 kroner.

I 2021 ble det prioritert å få fram kunnskap om effekten av tilleggstjenester. Tilleggstjenester som post i butikk, kaffekrok, informasjonstavle, drivstoffsalg, toaletttilbud, pub, treningslokale og lignende har innvirkning på butikkens omsetning og inntjening. I tillegg bidrar tilleggstjenestene til å redusere handelslekkasje.

Pilotprosjektet «Fleksible åpningstider» med ny teknologi ble avsluttet vinteren 2021. Åtte butikker deltok. Erfaringene har vært svært positive. Innføring av smartteknologi for selvbetjening og utvidede åpningstider har i snitt gitt en kundeøkning for butikkene på over 30 pst. Netto omsetningsvekst har vært på 33 pst., om vi trekker fra prisstigning og økt dagligvareomsetning under koronapandemien. De positive erfaringene gjør at investeringer til denne typen drift nå er en del av investeringsstøtteordningene i Merkur-programmet. Mange butikker ønsker å investere i utstyr som legger til rette for fleksible åpningstider. Totalt 35 butikker har pr. 30. mai 2022 fått innvilget støtte på til sammen 19 mill. kroner til slike investeringer i 2020–22. Dette inkluderer de åtte pilotene. Over 30 andre butikker er i ferd med å etablere tilbud om fleksible åpningstider.

En helhetlig, ekstern gjennomgang av Merkur-programmet ble gjennomført i 2021 og vil bli fulgt opp i 2022 og 2023.

Ett av forslagene i utredningen var å åpne for drivstoffstasjoner og kiosker i kompetanseprogrammet i Merkur. Etter en helhetlig vurdering mener Kommunal- og distriktsdepartementet at drivstoffstasjoner og kiosker ikke bør inkluderes i Merkur-programmet, med mindre de ønsker å utvikle et fullverdig dagligvaretilbud. Denne konklusjonen er basert på forståelsen av målene for Merkur-programmet. Disse er å sikre tilgang til en nærliggende dagligvarebutikk med god kvalitet, og med tilleggstjenester som øker omsetningen, som sikrer videre drift og gir innbyggerne i lokalsamfunnet bedre tjenester. Drivstoffstasjoner vil kunne representere et verdifullt servicetilbud i distriktene, men utgjør normalt ikke et fullverdig dagligvaretilbud. Merkur-styret kan, etter en særskilt vurdering, godkjenne butikker som ikke oppfyller tildelingsreglene for den enkelte ordningen.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Hoveddelen av midlene til Merkur skal brukes til kompetansetiltak overfor butikkene, til utviklingsprosjekter som skal styrke butikkens lønnsomhet og til konkrete investeringer i butikkene som sikrer videre drift. De minste butikkene i de mest perifere områdene skal prioriteres.

Det foreslås å bevilge 61,3 mill. kroner.

Programkategori 13.60 Samiske formål

Utgifter under programkategori 13.60 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
560	Samiske formål	556 136	573 041	595 894	4,0
563	Internasjonalt reindriftssenter	7 495	9 272	9 285	0,1
	Sum kategori 13.60	563 631	582 313	605 179	3,9

Inntekter under programkategori 13.60 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3563	Internasjonalt reindriftssenter	-770	2 921	3 009	3,0
	Sum kategori 13.60	-770	2 921	3 009	3,0

Innledning

Samene er anerkjent som urfolk i Norge. I tråd med Grunnloven § 108 har regjeringen som mål å legge til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Norge har også folkerettslige forpliktelser som legger føringer for samepolitikken, blant annet ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27.

Sametinget er samenes folkevalgte organ og regjeringens viktigste premissleverandør og dialogpartner i samepolitiske spørsmål. Regjeringen bygger videre på de institusjonelle og rettslige rammene som allerede er lagt for samepolitikken.

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for å samordne statlig politikk som berører samene i Norge, og skal arbeide for helhet og sammenheng i politikken, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Hvert fagdepartement har et ansvar for å følge opp statlig politikk overfor samene innenfor sin sektor.

Det er statens ansvar å sikre at hensynet til samene blir ivaretatt og at de folkerettslige forpliktelsene etterleves. Samtidig legger staten til grunn at kommuner og fylkeskommuner på eget initiativ, og som en del av lokaldemokratiet, også følger opp forpliktelsene sine overfor de samiske innbyggerne. For eksempel har kommunene et ansvar for opplæring i samisk.

Mål for programkategorien

1. Samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv
2. Samene deltar i offentlige beslutningsprosesser
3. Samene får gode og likeverdige tjenester

Mål 1 Samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv

Å styrke samiske språk og samiske institusjoner er viktig for å sikre og utvikle samisk kultur og samfunnsliv. Sametinget er den sentrale aktøren i dette arbeidet. Sametinget mottar sin hovedbe-

vilgning over kap. 560, post 50, som dekker bevilgninger til å styrke og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. Økt kunnskap gjør det enklere å sikre og utvikle språk, kultur og samfunnsliv. Økt kunnskap i befolkningen om samer og samiske forhold kan også motvirke hatytringer, diskriminering, stereotypier og negative holdninger. Samer kan oppleve hets og hatytringer fordi de er samer når de ytrer seg offentlig. Økt kunnskap vil kunne gjøre det lettere for samer å ytre seg og delta i det offentlige rom uten å bli utsatt for hets. Kommunal- og distriktsdepartementet støtter derfor flere tiltak som gir økt kunnskap om samiske forhold, blant annet gjennom ordningen Samiske veivisere over kap. 560, post 55.

Mål 2 Samene deltar i offentlige beslutningsprosesser

Det er et sentralt politisk mål at samene skal ha reell innflytelse på beslutninger som angår dem. Når det gjelder tiltak som omfattes av kap. 560, post 50, som saker om bevaring og revitalisering av samiske språk og arbeid med å samle inn og sikre samisk tradisjonell kunnskap, er det naturlig at Sametinget fatter avgjørelsene. I andre saker står statlige myndigheter for avveining av interesser og tar en endelig beslutning. Da er det viktig å sørge for reell involvering før beslutningen fattes.

Nye bestemmelser i sameloven om konsultasjoner med samiske interesser trådte i kraft 1. juli 2021. De nye lovbestemmelsene skal legge til rette for mer effektive og bedre konsultasjoner mellom offentlige myndigheter og Sametinget eller andre samiske interesser. Loven forankrer konsultasjonsplikten for alle forvaltningsnivåer,

også kommuner og fylkeskommuner. Lovfestingen av konsultasjonsplikten endrer ikke på det kommunale selvstyret.

Mål 3 Samene får gode og likeverdige tjenester

Målet om at samene får gode og likeverdige tjenester gjelder tjenester fra både staten, fylkeskommunene og kommunene. Det betyr at offentlige tjenester må være tilpasset behovene til målgruppen for tjenestene, blant annet slik at samiske brukere eller pasienter blir møtt av saksbehandlere og personale med tilpasset språk- og kulturkompetanse. Det gjelder for eksempel i møte med instanser som barnevernet, psykisk helsevern, familievernkontor, politi eller sykehjem.

Bærekraftsmålene

Gjennom sitt arbeid bidrar Sametinget og Internasjonalt reindriftssenter til å oppfylle bærekraftsmål 11.4 om å styrke innsatsen for å verne om og sikre kultur- og naturarven i verden.

Stortinget vedtok våren 2021 å lovfeste plikten til å konsultere Sametinget og samiske interesser i saker som angår dem. Loven, som ble satt i kraft 1. juli 2021, forankrer konsultasjonsplikten for alle forvaltningsnivå, også kommuner og fylkeskommuner. Loven legger til rette for gode demokratiske prosesser og skal sikre at samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene, slik at de har mulighet til å påvirke beslutningene. Dette er i tråd med bærekraftsmål 16.7 om å sikre lydhøre, inkluderende, medbestemmende og representative beslutningsprosesser på alle nivå.

Kap. 560 Samiske formål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Samisk språk, kultur og samfunnsliv	543 013	559 645	582 114
51	Divvun	7 621	7 780	8 003
55	Samisk høgskole	5 502	5 616	5 777
	Sum kap. 560	556 136	573 041	595 894

Post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv

Rapport

Regjeringen legger årlig fram en framoverskuende melding om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Meld. St. 16 (2021–2022) Samisk språk, kultur og samfunnsliv, ble lagt fram for Stortinget 22. juni 2022. I meldingen for 2022 gis en sammenstilling av regjeringens ambisjoner og mål for samepolitikken. Meldingen inneholder også en kort redegjørelse for Sametingets politiske mål.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Sametinget er et folkevalgt, politisk organ. Det er et sentralt politisk mål at samene skal ha reell innflytelse på beslutninger som gjelder dem selv. I saker som berører samene, er det derfor naturlig at Sametinget fatter avgjørelsene. Regjeringen er ikke ansvarlig for Sametingets politiske virksomhet eller vedtakene som Sametinget gjør som politisk organ. Sametingets bruk av midler bevilget over statsbudsjettet går fram av Sametingets årsmelding for 2021.

Bevilgningen forvaltes i sin helhet av Sametinget. Sametinget gjør egne prioriteringer som folkevalgt, politisk organ. Sametingets vedtak kan leses på sametinget.no.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble det satt av 1 mill. kroner til tiltak for kompetanseutvikling for ansatte i samiske barnehage-tilbud. Det er behov for å videreføre og styrke dette arbeidet i 2023. Det foreslås derfor å rammeoverføre 6,6 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementets kap. 226, post 21 til denne posten, til arbeidet med kompetanseutvikling for ansatte i samiske barnehage-tilbud.

Bevilgningen foreslås redusert med 214 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 582,1 mill. kroner.

For en samlet oversikt over bevilgninger til Sametinget og andre samiske formål vises det til publikasjonen *Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2023* på regjeringen.no.

Post 51 Divvun

Bevilgningen skal benyttes til drift av Divvun, som er en egen språkteknologisk enhet ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Divvun utvikler samisk språkteknologi og drifter blant

annet retteprogrammer for samiske språk til bruk på ulike dataplattformer.

Rapport

Divvuns språkverktøy blir brukt av stadig flere, både til forskning og praktiske formål. I 2020 ble den første grammatikkontrollen på nordsamisk lansert, og en lulesamisk versjon er under arbeid. Både grammatikkontrollen og andre program er under stadig oppdatering. Det gjelder også mobil-tastaturer og korrekturverktøy. Divvun har utstrakt internasjonalt samarbeid. I samarbeid med relevante språkmiljø har de laget stavekontroller for flere minoritetsspråk, blant annet kvensk. Divvun har også oppdatert tastatur-appene i 2021 slik at de lærer seg ord som ikke finnes i ordlista fra før. I 2021 startet Divvun et prosjekt for taleteknologi med fokus på lulesamisk talesyntese. Divvun har hatt noe publikumsrettet aktivitet i 2021, og har kontakt med brukere gjennom sosiale medier.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Divvun skal arbeide videre med å oppdatere, vedlikeholde og forbedre språkverktøyene, og å forenkle installeringen av verktøyene. Videre skal Divvun fullføre tekst-til-tale-prosjektet for lulesamisk og lanseringen av oppdaterte nettordbøker. Divvun skal arbeide videre med å informere aktuelle brukere om verktøyene, og øke sin tilgjengelighet på sosiale medier. Samarbeidet med relevante miljøer, nasjonalt og internasjonalt skal videreføres.

Det foreslås å bevilge 8 mill. kroner.

Post 55 Samisk høyskole

Bevilgningen skal dekke drift av Faglig analysegruppe for samisk statistikk og drift av ordningen Samiske veivisere.

Rapport

Analysegruppen utgir hvert år publikasjonen *Samiske tall forteller – Kommentert samisk statistikk*. I 2021 ble den fjortende utgaven gitt ut.

Departementet og Sametinget ble høsten 2021 enige om ny organisering av Faglig analysegruppe for samisk statistikk. Som faste medlemmer i analysegruppen inngår nå Samisk høyskole, UiT Norges arktiske universitet, Nord universitet og Statistisk sentralbyrå. For perioden 2022–2026 inngår også OsloMet – storbyuniversitetet som

medlem. Samisk høgskole har sekretariatsansvar for gruppen.

Koronasituasjonen har påvirket de samiske veiviserne arbeid også for veivisergruppen 2021–2022. Planleggingen av skolebesøk har vært utfordrende for veiviserne under pandemien, men de har likevel klart å gjennomføre de fleste planlagte skolebesøkene.

Veiviserordningen opplever stor pågang og har i 2021 hatt venteliste for skoler som ønsker besøk.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Faglig analysegruppe skal innen 30. juni hvert år legge fram en rapport til Kommunal- og distriktsdepartementet og Sametinget. Rapporten skal gi en situasjonsbeskrivelse og analyse av utvalgte, sentrale utviklingstrekk i det samiske samfunnet i Norge.

De samiske veiviserne skal fortsette arbeidet med å bidra til økt kunnskap om samer og samiske forhold blant unge i Norge, herunder fortsette driften og videreutviklingen av nettsiden «Samiske veivisere» som en informasjonsarena.

Det foreslås å bevilge 5,8 mill. kroner.

Kap. 563 Internasjonalt reindriftssenter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2023
		2021	Saldert budsjett 2022	
01	Driftsutgifter	6 233	6 351	6 276
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 262	2 921	3 009
	Sum kap. 563	7 495	9 272	9 285

Post 01 Driftsutgifter

Internasjonalt reindriftssenter i Kautokeino er en faglig selvstendig institusjon som vedtar egne mål og resultatkrav innenfor de rammene som departementet fastsetter.

Senteret arbeider for bærekraftig reindrift i nordområdene, å styrke samarbeidet mellom reindriftsfolkene, å spre kunnskap om verdens reindrift, ivaretagelse av tradisjonell kunnskap og kunnskapsutvikling, samt å støtte Verdensforbundet for reindriftsfolk og dets internasjonale aktiviteter.

Rapport

Internasjonalt reindriftssenter videreutviklet i 2021 sitt urfolkssamarbeid med institusjoner, organisasjoner og reindriftsfolk i Mongolia, Russland, Kina, Nord-Amerika og Norden. Gjennom folk-til-folk-samarbeid i nordområdene har senteret sammen med Verdensforbundet for reindriftsfolk initiert prosjekter som vektlegger lokal kompetansebygging.

Senteret rapporterer om store endringer i urfolkssamfunn i Arktis på grunn av klimaendringer, globalisering og industriell utbygging.

Senteret har videreutviklet sitt internasjonale institusjonssamarbeid med universiteter og forskningsinstitutter i Nord-Amerika og EU, blant annet med Belfer Center ved Harvard-universitetet.

I partnerskap og samarbeid med Harvard Belfer Center, Harvard Business School, UArctic med flere, har senteret startet opp og videreutviklet utdanningsprogram i ledelse, resiliens og klimatilpasning for 26 arktiske urfolksungdommer i nordområdene.

Som følge av den internasjonale situasjonen og sanksjonsbildet har senteret innstilt alt institusjonelt samarbeid med Russland i 2022.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Senteret skal fortsette å videreutvikle sin rolle i utvikling av nye kunnskapsstrategier for urfolks-samarbeid i nordområdene, i samarbeid med blant annet University of the Arctic (UArctic).

Senteret skal videreføre sitt fokus på FNs bærekraftsmål og engasjement av urfolksungdom, særlig fokusert på klimatilpasning og motstandsdyktighet i urfolksamfunn under sterk endring, og bidra til Norges arbeid med nye strategier for klimatilpasning.

Bevilgningen foreslås redusert med 208 000 kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 6 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 6,3 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten dekker utgifter knyttet til eksternt finansierte prosjekter og har tilsvarende inntekter på kap. 3563, post 02.

Rapport

Senteret har gjennomført hovedprosjektfasen for Boaššu; Arctic Indigenous Peoples' FoodLab, med støtte over Kommunal- og distriktsdepartementets kap. 500, post 21. Prosjektet ble omtalt i Meld. St. 9 (2020–2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord. Boaššu ble offisielt åpnet 16. august 2022.

Senteret har slutført forprosjektfasen av FoU-prosjektet UNEP/GEF (United Nations Environment Programme/ Global Environment Facility) Peatland and Nomadic Herders Resilience, sammen med regjeringen i Mongolia, UNEP, UArctic og partnere, med status som forvaltningsenhet under FNs miljøprogram.

Senteret har tatt aktivt del i Arktisk råds utvikling av metoder for deltakende miljøobservasjoner blant annet i samspill med aktører i Alaska.

Senteret har gjennomført sine leveranser til Rievdan-prosjektet finansiert av Norsk forskningsråd, inkludert publisering av vitenskapelige artikler innenfor feltet urfolks matsystemer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Internasjonalt reindriftsenter vil videreutvikle nye kunnskapsstrategier for urfolkssamarbeid i nord-områdene. Senteret vil arbeide med å videreutvikle Boaššu – Arctic Indigenous FoodLab. Senteret fortsetter ledelsen av EALLU-prosjektet om urfolks matkultur, herunder utdanningsprogrammer for urfolksungdom. Senteret fortsetter ledelsen av prosjekt i regi av UNEP/GEF Peatland and Nomadic Herders Resilience, med globale utredninger, utdannings- og kompetanseprogrammer for urfolksungdom. Senteret videreutvikler programmet Training of Future Arctic Leaders sammen med Harvard University, Fletcher School of Law and Diplomacy, UArctic og partnere. Senteret utvikler mekanismer for å bruke reindriftens tradisjonskunnskap i forskning for å styrke bærekraft og økonomi.

Det foreslås å bevilge 3 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3563, post 02, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 3563 Internasjonalt reindriftsenter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2021	budsjett 2022	2023
02	Diverse inntekter	-770	2 921	3 009
	Sum kap. 3563	-770	2 921	3 009

Post 02 Diverse inntekter

På posten føres inntekter knyttet til eksternt finansierte prosjekter i regi av Internasjonalt reindriftsenter. Tilhørende utgifter føres på kap. 563, post 21.

Det foreslås å bevilge 3 mill. kroner.

Programkategori 13.67 Nasjonale minoriteter

Utgifter under programkategori 13.67 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
567	Nasjonale minoriteter	59 703	58 976	59 014	0,1
	Sum kategori 13.67	59 703	58 976	59 014	0,1

Innledning

Etniske, religiøse og/eller språklige minoriteter med langvarig tilknytning til landet regnes som nasjonale minoriteter. Jøder, kvener/norskfinner, romer, romanifolk/tatere og skogfinner er anerkjent som nasjonale minoriteter i Norge. Når det gjelder spørsmål om hvem som tilhører en nasjonal minoritet, skal myndighetene legge vekt på den enkeltes selvidentifisering.

Norges politikk overfor nasjonale minoriteter bygger på prinsippet om likeverd og ikke-diskriminering og er forankret i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, som FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter og den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk.

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for å samordne statlig politikk som berører nasjonale minoriteter og skal arbeide for helhet og sammenheng i politikken, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Hvert departement har ansvar for å følge opp den statlige politikken innenfor sin sektor. Det er statens ansvar å sikre at hensynet til nasjonale minoriteter blir ivaretatt. Staten legger til grunn at kommuner og fylkeskommuner følger opp aktuelle forpliktelser.

Mål for programkategorien

1. De nasjonale minoritetene deltar aktivt i samfunnet og kan uttrykke og videreutvikle sine språk og sin kultur

2. De nasjonale minoritetene deltar i offentlige beslutningsprosesser
3. De nasjonale minoritetene får gode og likeverdige tjenester

Mål 1 De nasjonale minoritetene deltar aktivt i samfunnet og kan uttrykke og videreutvikle sine språk og sin kultur

Det er et mål at de nasjonale minoritetene deltar aktivt i samfunnet og kan uttrykke og videreutvikle sine språk og sin kultur. Virkemidler i språk-, kultur- og opplæringspolitikken er sentrale for å nå dette målet. Kunnskap om nasjonale minoriteter og deres kulturuttrykk kan motvirke diskriminering, stereotyper og negative holdninger. Kommunal- og distriktsdepartementet støtter derfor tiltak som kan gi større innsikt i nasjonale minoriteters situasjon.

Mål 2 De nasjonale minoritetene deltar i offentlige beslutningsprosesser

Målet er avledet av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter artikkel 15, hvor det står at «partene skal skape de forutsetninger som er nødvendige for at personer som tilhører nasjonale minoriteter, sikres effektiv deltakelse i det kulturelle, sosiale og økonomiske liv og offentlige anliggender, særlig de som berører dem». Det skjer blant annet gjennom tilskudd til de nasjonale minoritetenes egne organisasjoner, og gjennom å etablere egne arenaer for dialog mellom sentrale myndigheter og minoritetenes organisasjoner.

Mål 3 De nasjonale minoritetene får gode og likeverdige tjenester

Nasjonale minoritetsgrupper har historisk erfaring med statlig diskriminering. Dette kan prege gruppens forhold til offentlige myndigheter i dag og påvirke om, og hvordan, de oppsøker offentlige tjenester. Kommunene har ansvar for å sikre innbyggerne gode og likeverdige tjenester innenfor for eksempel barnehage, grunnsopplæring og ulike helse- og velferdstjenester. Det er derfor viktig at kommunene har kjennskap til nasjonale minoriteter.

For å styrke kunnskapen om nasjonale minoriteter i forvaltningen, har Kommunal- og distriktsdepartementet utarbeidet et e-læringskurs om urfolk og nasjonale minoriteter, hvor målgruppen er ansatte i statsforvaltningen og i kommunene.

Bærekraftsmålene

Kommunal- og distriktsdepartementet koordinerer oppfølgingen av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter artik-

kel 15, og bidrar slik til å nå bærekraftsmål 16.7 om å sikre lydhøre, inkluderende, deltakerbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivå. Dette gjøres gjennom å støtte de nasjonale minoritetenes egne organisasjoner, og gjennom å etablere egne arenaer for dialog mellom sentrale myndigheter og minoritetenes organisasjoner. Det gis støtte til organisasjonene via tilskuddsordningene Nasjonale minoriteter, Kvensk språk og kultur og Romanifolket/taterne. Det holdes faste årlige møter med de enkelte interesseorganisasjonene og det arrangeres også et felles dialogmøte én gang i året hvor alle de nasjonale minoritetene er representert.

Bevilgningen på kap. 567, post 60 skal bidra til at romske barn gjennomfører skolegang, og gjenspeiler bærekraftsmål 4.1 om å sikre at alle jenter og gutter fullfører gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring av høy kvalitet som kan gi dem et relevant og reelt læringsutbytte. Et sentralt prinsipp i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates. Mange romer har lite skolegang og utfordringer med å fullføre skolegangen.

Kap. 567 Nasjonale minoriteter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
22	Kollektiv oppreisning til norske rom mv.	26		
60	Romer, <i>kan overføres</i>	5 102	6 526	6 508
70	Nasjonale minoriteter, <i>kan overføres</i>	7 877	8 197	8 430
72	Det Mosaiske Trossamfund	9 980	10 726	10 511
73	Kvensk språk og kultur, <i>kan overføres</i>	10 836	11 118	10 923
74	Kultur- og ressurscenter for norske romer	19 773	17 086	17 168
75	Romanifolket/taterne, <i>kan overføres</i>	6 109	5 323	5 474
	Sum kap. 567	59 703	58 976	59 014

Post 22 Kollektiv oppreisning til norske rom mv.

Posten er avviklet.

Post 60 Romer, kan overføres

Målet for ordningen er å bedre levekårene til norske romer, særlig gjennom tiltak i skolen.

Kriterier for måloppnåelse er at romer deltar i tiltaket og gis mulighet til å bidra i utformingen av det.

Midlene på posten skal dekke tiltak under skoleordningen i Oslo kommune og til tiltak rettet mot romer i Lørenskog kommune. De fleste romer i Norge bor i dag i Oslo og Lørenskog kommuner, tilskuddet gjelder også oppfølging av romske elever i andre nærliggende kommuner.

Departementet følger opp rapporteringen for bruken av tilskuddsmidlene etter de krav og vilkår som er satt i regelverk og i tilskuddsbrev.

Rapport

Skolelovene har arbeidet med å styrke læringsutbyttet til elever med rombakgrunn, redusere fravær og øke andelen elever som fullfører grunnopplæringen.

Pandemien har hatt store konsekvenser for romske barns deltakelse på skolen. Skoleløstjenesten har bistått elever, familier og skoler for å øke skoledeltakelsen under pandemien og for å få elevene tilbake på skolen etter pandemien.

Skoleløstjenesten startet høsten 2021 med å planlegge et tospråklig førskoletilbud til barn som begynner på skolen høsten 2022. Formålet er å styrke barnas tospråklighet, deres romske identitet og lette overgangen til skole.

Lørenskog kommune har i 2022 igangsatt tiltak for å redusere utfordringene som romer opplever i møtet med det kommunale tjenesteapparatet og i nærmiljøet.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

I 2023 skal skolelovsordningen, som driftes av Oslo kommune, fortsette å bistå romske elever og deres familier og skoler for å bidra til at flere elever fullfører skolen.

Samarbeidet mellom Oslo og Lørenskog kommuner fortsetter. Mange romske familier har flyttet til Lørenskog de seneste årene. Det er viktig at elevene, familiene og skolene også der får nødvendig oppfølging.

Skolelovsordningen fortsetter samarbeidet med Romano Kher.

Lørenskog kommune fortsetter arbeidet med en helhetlig og koordinert innsats for romer.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 130 000 kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 6,5 mill. kroner.

Post 70 Nasjonale minoriteter, kan overføres

Målet for ordningen er å styrke nasjonale minoriteters kultur, språk og egenorganisering. Det er særlig et mål at nasjonale minoriteters egne organisasjoner kan fremme sine interesser overfor ulike myndigheter.

Kriterier for måloppnåelse for driftstilskuddet er graden av egenorganisering hos de nasjonale

minoritetene, om språk og/eller kultur styrkes og graden av deltakelse i offentlige beslutningsprosesser.

Kriterier for måloppnåelse for prosjekttilskuddet er antall arrangerte prosjekter, kurs og aktiviteter som fremmer formålet, antall personer som deltar eller blir nådd gjennom prosjekter, grad av kontakt mellom organisasjonene, og antall barn og unge som blir nådd.

Tildelingskriterier

Tilskudd over ordningen kan gis både som driftstilskudd til organisasjonene som representerer de nasjonale minoritetene, og som prosjekttilskudd.

For å motta driftstilskudd er det krav om at organisasjonen har som formål å fremme interessene og ivareta rettighetene til nasjonale minoriteter i Norge. Tilskudd blir gitt ut fra en samlet skjønnsmessig vurdering, basert blant annet på antall medlemmer, antall lokallag og aktiviteter i organisasjonen.

Prosjekttilskudd skal bidra til å styrke nasjonale minoriteters språk, kultur og identitet. Det er et særlig mål å styrke språk og identitet hos barn og unge. Tilskudd blir gitt til frivillige organisasjoner, kommuner, institusjoner og foretak som har virksomhet i tilknytning til nasjonale minoriteter.

Oppfølging og kontroll

Kulturrådet gir tilskudd etter søknad og følger opp rapporteringen for bruken av tilskuddsmidlene etter de krav og vilkår som er satt i forskrift om tilskudd til nasjonale minoriteter, og eventuelle retningslinjer fastsatt av Kulturrådet og i tilskuddsbrev. Kommunal- og distriktsdepartementet er klageinstans. Kulturrådet har ansvar for å evaluere ordningen.

Rapport

Av en total ramme på om lag 8 mill. kroner i 2021 fordelte Kulturrådet 5,5 mill. kroner i driftsstøtte til sju organisasjoner og om lag 2 mill. kroner til ulike prosjekter. I tillegg ble det utbetalt tilskudd til tre flerårige tiltak gitt i 2020. Driftsmidlene bidro til at organisasjonene kunne gjennomføre faste møter og arrangementer, og delta i offentlige beslutningsprosesser. Prosjekttilskuddene bidro til å styrke minoritetenes språk og kultur, og til økt barne- og ungdomsarbeid blant minoritetene.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det vil gis tilskudd til drift av organisasjoner og til prosjekter som bidrar til å styrke nasjonale minoriteters språk, kultur og identitet.

Kulturrådet utbetaler normalt tilskudd med 80 pst. av beløpet ved tilsagn og de resterende 20 pst. ved godkjent sluttrapport for prosjektet, også i tilfeller der rapporten først kommer påfølgende år. Det foreslås på denne bakgrunn at posten tilføyes stikkordet «kan overføres» slik at denne praksisen også kan benyttes for tilskudd til nasjonale minoriteter.

Det foreslås å bevilge 8,4 mill. kroner.

Post 72 Det Mosaiske Trossamfund

Målet for tilskuddet er å bidra til å motvirke antisemittisme og å sørge for sikkerhet rundt lokalene til Det Mosaiske Trossamfund (DMT) i Oslo.

For informasjonstiltakene om jødedom og jøder i Norge er kriteriet for måloppnåelse at personer som får informasjon gjennom tiltakene, opplever å ha fått økt bevissthet og kunnskap om jøder, jødedom og antisemittisme.

Måloppnåelseskriteriet for sikkerhetstiltakene er at en høy andel av medlemmene i DMT opplever at deres sikkerhet er ivaretatt, i og rundt lokalene til DMT.

Tildelingskriterier

Tilskuddet tildeles i sin helhet til DMT, som det ene av to sentre for jødiske miljøer i Norge. DMT har utviklet flere informasjonstiltak som inngår i handlingsplanen mot antisemittisme. Det andre senteret, Jødisk museum i Trondheim, mottar tilskudd over Kommunal- og distriktsdepartementets kap. 500, post 70.

Oppfølging og kontroll

Kommunal- og distriktsdepartementet følger opp rapporteringen for bruken av tilskuddsmidlene etter de krav og vilkår som er satt i regelverk og i tilskuddsbrev.

Rapport

I 2021 fikk DMT tildelt 4,6 mill. kroner til sikkerhetstiltak og 6,1 mill. kroner til informasjonstiltak, blant annet til oppfølging av tiltak i regjeringens handlingsplan mot antisemittisme. Hoveddelen av midlene til informasjonstiltak har finansiert Jødiske veivisere, som også inngår som et tiltak i

Handlingsplan mot antisemittisme 2021–2023 – en videreføring.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det vil gis tilskudd til DMT til tiltak for å motvirke antisemittisme i tråd med *Handlingsplan mot antisemittisme 2021–2023 – en videreføring*, og tilskudd til sikkerhetstiltak rundt DMTs lokaler.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 215 000 kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 10,5 mill. kroner, hvorav 5,9 mill. kroner til DMTs informasjonstiltak og 4,6 mill. kroner til sikkerhetstiltak.

Post 73 Kvensk språk og kultur, kan overføres

Målet for ordningen er å bidra til å revitalisere kvensk språk og fremme kvensk/norskfinsk kultur. Ordningen skal spesielt fremme kvensk språk og kvensk/norskfinsk identitet hos barn og unge.

Kriterier for måloppnåelse er antall arrangerte prosjekter, kurs og aktiviteter som fremmer formålet, og antall deltakere på de ulike tiltakene.

Tildelingskriterier

Frivillige organisasjoner, privatpersoner, kommuner og institusjoner kan søke om prosjektstøtte til kulturformål og tiltak som bidrar til å styrke kvensk språk og identitet.

Nærmere tildelingskriterier er fastsatt i forskrift.

Over tilskuddsordningen kan det også søkes midler til etablering og drift av kvenske språk- og kultursentre og til kvensk avis.

Oppfølging og kontroll

Forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen flyttes fra Troms og Finnmark fylkeskommune til Kulturrådet fra 2023. Kommunal- og distriktsdepartementet vil i den forbindelse revidere forskriften for ordningen.

Kulturrådet gir tilskudd etter søknad og følger opp rapporteringen for bruken av tilskuddsmidlene etter de krav og vilkår som er satt i forskrift om tilskudd til kvensk språk og kultur, og eventuelle retningslinjer fastsatt av Kulturrådet og i tilskuddsbrev. Kommunal- og distriktsdepartementet er klageinstans.

Kommunal- og distriktsdepartementet satte høsten 2022 i gang en gjennomgang av Måltrettet

plan for kvensk språk 2017–2021 – videre innsats for kvensk språk. Formålet er å se på hvordan planen samlet sett har virket, hvordan tiltakene fungerer, hva slags tiltak som eventuelt mangler og hvilke tiltak som vil være viktige framover for å sikre kvensk språk. Gjennomgangen planlegges slutført innen årsskiftet 2022/2023.

Rapport

Av en total ramme på 10,8 mill. kroner i 2021 tildele Troms og Finnmark fylkeskommune totalt 4,2 mill. kroner til drift av fire kvenske språksentre og ett kvensk kultursenter, og 865 000 kroner i støtte til avisen Ruijan Kaiku. Det ble også tildelt totalt om lag 5,8 mill. kroner til ulike språk- og kulturprosjekter.

Tilskuddene til drift av språksentrene har bidratt til at det er gjennomført en rekke språkkurs og kulturaktiviteter for kvenske barn og unge. Prosjekttilskuddene har bidratt til språk- og kulturutvikling på flere nivåer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det vil bli tildelt driftsmidler til kvenske språk- og kultursentre og til kvensk avis.

Det vil gis prosjekttilskudd etter søknad til tiltak som bidrar til å oppfylle formålet med tilskuddsordningen.

Bevilgningen på posten skal også dekke kostnader til administrasjon av ordningen. Som følge av at Kulturrådet overtar forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen fra 2023, foreslås bevilgningen redusert med 450 000 kroner mot en tilsvarende økning av Kulturdepartementets kap. 320 Norsk kulturråd, post 01 Driftsutgifter.

Kulturrådet utbetaler normalt tilskudd med 80 pst. av beløpet ved tilsagn og de resterende 20 pst. ved godkjent sluttrapport for prosjektet, også i tilfeller der rapporten først kommer påfølgende år. Det foreslås på denne bakgrunn at posten tilføyes stikkordet «kan overføres» slik at denne praksisen også kan benyttes for tilskudd til nasjonale minoriteter.

Det foreslås å bevilge 10,9 mill. kroner.

Post 74 Kultur- og ressurscenter for norske romer

Formålet med tilskuddet er å videreutvikle og drifte et kultur- og ressurscenter for romer, blant annet for kultur- og kunnskapsformidling. Senteret skal fungere som et sted hvor romer og majoritetsbefolkningen kan møtes.

Måloppnåelsen måles i første omgang i deltakelse. Norske romer skal delta i beslutningsprosesser som angår innhold og drift av senteret. På sikt skal senteret og tiltakene der evalueres.

Tildelingskriterier

Tilskuddsmottaker er Kirkens Bymisjon, som driver senteret i samarbeid med norske romer. Bevilgningen på posten dekker tilskudd til drift og aktiviteter tilknyttet Romano Kher. Senteret er et resultat av statens kollektive oppreisning til norske romer, i tillegg til brobyggertjenesten som ble flyttet fra Oslo kommune da Romano Kher ble opprettet. Kirkens Bymisjon har etablert senteret, og driver det i samarbeid med norske romer. Bymisjonen har opparbeidet seg relevant erfaring, som er nødvendig for at tiltaket skal lykkes. Bymisjonen vurderes derfor som eneste aktuelle mottaker av tilskuddet.

Oppfølging og kontroll

Departementet følger opp rapporteringen for bruken av tilskuddsmidlene etter de krav og vilkår som er satt i regelverk og i tilskuddsbrev.

Rapport

Det har vært arbeidet med å etablere Romano Kher i nye lokaler som senteret flyttet inn i høsten 2021. Store deler av senterets utadrettede virksomhet har ikke vært mulig å gjennomføre under pandemien.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Romano Khers drift i nye lokaler skal sikres og senteret skal utvikles videre etappevis med blant annet kulturarbeid, tiltak rettet mot barn og ungdom og enkelte arbeidsrettede tiltak. Senteret skal også holde kurs og foredrag for offentlige etater.

Brobyggertjenesten, som blant annet bistår romene i kontakt med det offentlige, skal videreføres.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 342 000 kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 17,2 mill. kroner. I bevilgningen inngår midler til Kirkens Bymisjons arbeid med brobyggertjenesten for norske romer.

Det foreslås videre en tilsagnsfullmakt på 4,1 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 75 Romanifolket/taterne, kan overføres

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til å utvikle og synliggjøre romanifolket/taternes kultur, språk og historie.

Gjennom prosjektrapporteringen blir det vurdert i hvilken grad prosjektet har oppnådd de målene som er satt i søknaden, om prosjektet har nådd målgruppen og hvilket resultat prosjektet har ført til i form av aktiviteter eller tiltak.

Tildelingskriterier

Privatpersoner, private og offentlige institusjoner, organisasjoner og andre virksomheter kan søke om tilskudd til prosjekter som bidrar til å synliggjøre, styrke og videreføre romanifolkets/taternes kultur og historie, til å styrke språket romani, til dokumentasjon og formidling av kunnskap om romanifolkets/taternes situasjon og til holdnings- skapende arbeid.

Oppfølging og kontroll

Den kollektive oppreisningen til romanifolket/taterne blir forvaltet av Kulturrådet som en tilskuddsordning, i henhold til egen forskrift. Kommunal- og distriktsdepartementet er klageinstans. Kulturrådet har ansvar for å evaluere ordningen.

Rapport

Kulturrådet tildelte i 2021 tilskudd på om lag 5,9 mill. kroner til 28 ulike prosjekter over tilskuddsordningen til romanifolket/taterne.

Prosjekter av ulikt omfang, med ulike formål og med forskjellige målgrupper mottok støtte, blant annet til musikk- og teaterforestillinger, filmprosjekt, bøker, samlingssted, informasjon- og selvhjelpsprosjekter og ulike arrangementer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Romanispråk skal fortsatt styrkes, og det vil bli etablert kulturarenaer og møteplasser i tråd med en femårsplan Kulturrådet utarbeidet i 2021 i samarbeid med en faggruppe som består av medlemmer oppnevnt av organisasjonene, og fagpersoner på feltet.

Det vil bli prioritert å bevare, dokumentere, formidle og videreføre romanifolket/taternes materielle og immaterielle kulturarv, som tradisjoner, fortellinger, håndverk og musikk, i tråd med femårsplanen.

Enkeltaktører vil få tilskudd etter søknad, til tiltak som bidrar til å oppfylle målet for ordningen.

Det foreslås å bevilge 5,5 mill. kroner.

For at ubrukt bevilgning fra tidligere år skal gå til det tiltenkte formålet, foreslås det at departementet gis fullmakt til å overføre udisponert beløp på kap. 567, post 75 fra 2023 til 2024, jf. forslag til romertallsvedtak.

Programkategori 13.70 Kommunesektoren mv.

Utgifter under programkategori 13.70 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
571	Rammetilskudd til kommuner	151 604 926	148 714 869	160 900 247	8,2
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner	42 971 373	41 252 469	43 606 495	5,7
573	Kommunestruktur			200 000	100,0
575	Ressurskrevende tjenester	10 068 576	12 157 348	11 741 313	-3,4
577	Tilskudd til de politiske partier	479 131	462 294	460 163	-0,5
578	Valgdirektoratet	96 205	57 894	120 583	108,3
579	Valgutgifter	8 291			0,0
	Sum kategori 13.70	205 228 502	202 644 874	217 028 801	7,1

Inntekter under programkategori 13.70 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
5616	Kommunalbanken AS		646 000	652 000	0,9
	Sum kategori 13.70		646 000	652 000	0,9

Innledning

Kommuner og fylkeskommuner er selvstendige, folkevalgte forvaltningsnivåer som ivaretar oppgaver som tjenesteytere, samfunnsutviklere, myndighetsutøvere og demokratiske arenaer for innbyggerne. Kommunene har blant annet ansvaret for barnehage, grunnskole, barnevern, helse-, omsorgs- og sosialtjenester, tekniske tjenester og kulturoppgaver. Fylkeskommunene har blant annet ansvaret for videregående opplæring, lokal kollektivtransport, fylkesveier, tannhelse, regional utvikling og kulturoppgaver.

Departementene har sektoransvar for respektive områder av kommunesektorens tjenestetilbud, blant annet forvaltning og utvikling av lov- og

regelverk og finansiering av reformer og nye tiltak.

Kommunal- og distriktsdepartementet skal bidra til at statens styring av kommunesektoren er samordnet, helhetlig og konsistent. Departementet har et særlig ansvar for at kommunesektoren har et godt og framtidsrettet lov- og regelverk, i første rekke gjennom utvikling og forvaltning av kommuneloven. Departementet skal legge til rette for at landet har en hensiktsmessig kommunestruktur.

Kommunal- og distriktsdepartementet har i samarbeid med Finansdepartementet ansvaret for kommunesektorens inntektsrammer. Videre har departementet ansvaret for inntektsfordelingen mellom kommuner og mellom fylkeskommuner

gjennom utvikling og drift av inntektssystemet for kommunesektoren. Departementet har også ansvaret for Kommune-Stat-Rapportering (KOSTRA) og for forvaltningen av statens eierskap i Kommunalbanken AS.

Kommunal- og distriktsdepartementet har det overordnede ansvaret for valgordningen og valgregelverket. Valgdirektoratet har det operative ansvaret på statlig nivå for gjennomføring av stortings- og lokalvalg. Kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for den praktiske valggjennomføringen. Departementet har også ansvaret for tilskudd til de politiske partiene.

Mål for programkategorien

1. Et velfungerende demokrati
2. Et velfungerende kommunalt selvstyre
3. Bærekraftige, nyskapende og omstillingsdyktige kommuner

Mål 1 Et velfungerende demokrati

Frie og hemmelige valg er grunnleggende i vårt demokrati. Tilliten til valginstittet er høy, og det er viktig at den opprettholdes. Dette forutsetter åpenhet om hvordan valg gjennomføres, og at teknologien som brukes ved valg er sikker. I tillegg må det demokratisk representative systemet og selve valgordningen ha legitimitet, og regelverket må være i tråd med internasjonale forpliktelser.

Høy valgdeltakelse, representative folkevalgte organer og gode kanaler for innbyggerdeltakelse også mellom valg, er viktige forutsetninger for et velfungerende demokrati.

Det er mange ulike aktører som har viktige roller og oppgaver for å kunne opprettholde et velfungerende demokrati. De politiske partiene må ha rammebetingelser for å gjøre sin oppgave, kommuner og fylkeskommuner må ha handlefrihet til å fylle sin rolle, og borgerne må få informasjon og være trygge på å utøve sine demokratiske rettigheter. Det sivile samfunn har også en viktig rolle for å bidra til dette.

Departementet mottok 27. mai 2020 NOU 2020: 6 *Frie og hemmelige valg* med forslag til ny valglov. Utredningen ble sendt på høring med høringsfrist 31. desember 2020. Departementet arbeider med å følge opp forslaget til ny valglov.

Budsjettkapitlene 577 Tilskudd til de politiske partier og 578 Valgdirektoratet støtter opp under mål 1.

Mål 2 Et velfungerende kommunalt selvstyre

Kommunesektoren forvalter på vegne av innbyggerne en stor del av fellesskapets ressurser og har betydelig offentlig myndighet. Kommuneloven legger juridiske rammer for all kommunal virksomhet og det kommunale selvstyret. Prinsippene for statlig styring av kommunesektoren, som dels følger av kommuneloven, legger til grunn økonomisk og juridisk rammestyring og dialog mellom forvaltningsnivåene. Statens styring må balanseeres mellom nasjonale hensyn som for eksempel likeverdige tjenestetilbud og rettssikkerhet, og hensynet til lokal handlefrihet. Det er den enkelte kommune som er best i stand til å vurdere hvilke løsninger som skal til for å møte utfordringene i egen kommune, og et velfungerende lokalt selvstyre skal gi rom for lokale løsninger, innovasjon og utvikling. Lokale prioriteringer mellom ulike formål er et uttrykk for lokale preferanser og gir derfor mer velferd samlet sett.

En forutsetning for at det kommunale selvstyre skal være reelt, er at kommunesektoren i hovedsak er finansiert gjennom frie inntekter, som er skatteinntekter og rammetilskudd. De frie inntektene anslås å utgjøre om lag 72 pst. av kommunesektorens samlede inntekter i 2023.

Regjeringen mener eventuelle kommunesamenslåinger skal være basert på frivillighet. Gjennom behandlingen av Prop. 113 LS (2021–2022) og Prop. 127 S (2021–2022) har Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag om deling av fylker og Ålesund kommune, jf. Innst. 452 S (2021–2022) og Innst. 467 S (2021–2022). Økonomisk kompensasjon for direkte delingskostnader bevilges over kap. 573, post 62 (ny).

Regjeringen har satt i gang en tillitsreform i offentlig sektor som blant annet skal gi større handlingsrom for kommunale og fylkeskommunale myndigheter.

Mål 3 Bærekraftige, nyskapende og omstillingsdyktige kommuner

Rammefinansiering av kommunesektoren gjennom skatteinntekter og rammetilskudd gir rom for lokale prioriteringer og bidrar til effektiv bruk av offentlige ressurser. Inntektsrammer som står i forhold til oppgavene kommunesektoren er satt til å løse, og en rettferdig inntektsfordeling mellom kommuner, er forutsetninger for et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. I del I, pkt. 2 er det redegjort for regjeringens forslag til inntektsrammer for kommunesektoren i 2023.

I 2020 ble det nedsatt et offentlig utvalg som har foretatt en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene. Utvalget leverte sin utredning til departementet i august 2022 (NOU 2022: 10 *Inntektssystemet for kommunene*). Utredningen er nå på offentlig høring.

I mars 2022 ble det nedsatt et ekspertutvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for fylkeskommunene. Utvalget skal levere sin utredning innen 1. desember 2022. Regjeringen tar sikte på å sende ekspertutvalgets rapport på offentlig høring så snart den er klar. Regjeringen tar deretter sikte på å legge fram forslag til nytt inntektssystem for henholdsvis kommunene og fylkeskommunene i kommuneproposisjonen for 2024, våren 2023. Endringer i inntektssystemene kan da tre i kraft fra og med 2024.

Et offentlig utvalg vurderer forutsetninger og rammer i dagens velferdssamfunn for generalistkommunesystemet der alle kommuner og fylkeskommuner har de samme oppgavene. Utvalget, som også vurderer eventuelle alternativer til generalistkommuner, skal leveres sin innstilling innen 31. mars 2023.

Regjeringen vil legge til rette for effektiv bruk av samfunnets ressurser. Økt effektivitet i oppgaveløsningen vil gi kommunene større handlingsrom som blant annet kan brukes til å styrke velferdstjenestene. God økonomistyring, lokal tilpassning og nyskapende løsninger må derfor til for at kommuner og fylkeskommuner skal gi et godt og likeverdig tilbud til innbyggerne i hele landet. Nye digitale løsninger skal bidra til å gi bedre og mer helhetlige tjenester, og vil kunne frigjøre ressurser til å løse andre oppgaver. Regjeringens sat-

sing på mobildekning og bredbånd legger til rette for at slike løsninger kan tas i bruk i hele landet.

I møte med nye utfordringer må offentlig sektor være utviklingsorientert. Regjeringens tillitsreform, der et forsterket partssamarbeid står sentralt, vil bygge opp under dette. Innenfor tillitsreformen kan det blant annet være aktuelt å innføre forsøk med fritak fra lover og regler for kommuner.

Budsjettkapitlene 571 Rammetilskudd til kommuner, 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner og 575 Ressurskrevende tjenester støtter opp under mål 3.

Bærekraftsmålene

Kommunesektoren er grunnmuren i det norske velferdssamfunnet og har ansvar for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter. Lokal innsats og lokale prioriteringer er avgjørende for arbeidet med en rekke av bærekraftsmålene. Variasjon som avspeiler ulike lokale preferanser, er verdifull i seg selv, og fylkeskommuner og kommuner er derfor nøkkelaktører når det gjelder å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling. Rammestyring styrker det lokale selvstyret og gir handlingsrom for kommunesektoren, samtidig som det legger til rette for et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. En høy grad av rammefinansiering i form av skatteinntekter og rammetilskudd, er en forutsetning for at prioriteringer skal kunne gjøres lokalt og for kommunesektorens arbeid med bærekraft.

Kap. 571 Rammetilskudd til kommuner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	33 331	25 450	24 942
60	Innbyggertilskudd	143 329 720	143 680 149	155 734 938
61	Distriktstilskudd Sør-Norge	808 012	808 128	837 275
62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 269 747	2 253 346	2 331 395
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i>	4 149 526	990 000	950 000
65	Regionsentertilskudd	202 897	203 375	212 149
66	Veksttilskudd	190 848	145 756	173 901
67	Storbytilskudd	604 898	608 665	635 647
90	Forskudd på rammetilskudd	15 947		
	Sum kap. 571	151 604 926	148 714 869	160 900 247

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen går til forskning og utredning om kommuneøkonomi, kommuneloven og øvrig juridisk rammeverk for kommunesektoren, lokaldemokrati og statlige tiltak rettet mot kommunesektoren. Bevilgningen omfatter også drift og utvikling av inntektssystemet og driftsmidler til Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU). Bevilgningen kan videre finansiere større utviklingsprosjekter, herunder utredningsstillinger i departementet knyttet til tidsbegrensede prosjekter.

Rapport

I 2021 og 2022 har det vært utredninger og evalueringer innenfor blant annet følgende tema:

- Inntektssystemutvalget for kommunene
- Ekspertutvalget for fylkeskommunenes inntektssystem
- Ressurskrevende omsorgstjenester i kommunene
- Forskning på lokalpartiene
- Tilstandsanalyse av det norske demokratiet
- Skjønnsmnd og overskjønnsnemnd
- Lokaldemokratiet i nye kommuner
- Kommunestruktur

Posten har i 2021 og 2022 også finansiert arbeid med generalistkommuneutvalget, arbeid med nykommune.no, og det ble i 2021 gitt midler til oppdraget til statsforvalterne om kommunestruktur.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Bevilgningen foreslås redusert med 18 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I, pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 24,9 mill. kroner. Dette inkluderer midler til blant annet tilstandsanalysen av det norske demokratiet, oppfølging av NOU 2022: 10 *Inntektssystemet for kommunene* og ekspertutvalget for fylkeskommunenes inntektssystem.

Post 60 Innbyggertilskudd

Hoveddelen av rammetilskuddet fordeles gjennom innbyggertilskuddet. Innbyggertilskuddet fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger, før det omfordeles gjennom utgiftutjevningen, overgangsordningen og korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler.

For en nærmere omtale av innbyggertilskuddet, utgiftutjevningen og kostnadsnøkkelen for kommunene vises det til Beregningsteknisk doku-

mentasjon til Prop. 1 S (2022–2023) Grønt hefte (H-2529 N).

Regnskapstall ved beregning av sektorandeler og samlet utgiftsbehov

Til beregning av hvor mye hver sektor skal utgjøre i kostnadsnøkkelen og hvor stort omfanget av utgiftsutjevningen skal være, dvs. samlet utgiftsbehov, benyttes normalt sett siste tilgjengelige tall fra kommuneregnskapene fra KOSTRA/SSB. Koronasituasjonen med ekstraordinære overføringer til kommunesektoren og endret aktivitet mellom de ulike sektorene, gjør at regnskapstall fra 2020 og 2021 i mindre grad gjenspeiler en normalsituasjon for kommunesektoren. Til utgiftsutjevningen for 2023 tas det derfor, på samme måte som i utgiftsutjevningen i 2022, utgangspunkt i regnskapstall for 2019.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 155 734,9 mill. kroner i 2023. Dette er en økning på 12 054,8 mill. kroner fra saldert budsjett for 2022. Økningen må ses i sammenheng med det samlede økonomiske opplegget for kommunesektoren, jf. nærmere omtale i del I, pkt. 2.

Post 61 Distriktstilskudd Sør-Norge

Distriktstilskudd Sør-Norge skal ivareta kommuner i Sør-Norge med svak samfunnsmessig utvikling og distriktmessige utfordringer. Tildelingen

av tilskuddet tar utgangspunkt i distriktsindeksen, som er et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Distriktsindeksen fra 2017 benyttes ved tildeling av distriktstilskudd Sør-Norge i 2023.

Distriktstilskudd Sør-Norge tildeles kommuner i Sør-Norge (utenom Namdalen) som oppfyller følgende kriterier:

- har under 3 200 innbyggere eller en distriktsindeks på 46 eller lavere
- har gjennomsnittlige skatteinntekter per innbygger de siste tre årene som er under 120 pst. av landsgjennomsnittet

Kommuner med færre enn 3 200 innbyggere mottar ett tilskudd per kommune. Satsene er differensiert etter kommunenes verdi på distriktsindeksen. Høyeste sats gis til kommuner med distriktsindeks på 35 eller lavere. Kommuner med en høyere verdi på distriktsindeksen får tilskudd etter lavere sats, slik at kommuner med distriktsindeks over 46 mottar halvparten av høyeste sats.

For kommuner med 3 200 innbyggere eller mer gis tilskuddet både per innbygger og per kommune. Kommuner med distriktsindeks på 35 eller lavere gis tilskudd per innbygger og per kommune med høyeste sats. Kommuner med høyere verdi på indeksen får tilskudd med henholdsvis 80, 60, 40 og 20 pst. av høyeste sats. Kommuner med distriktsindeks på 47 eller høyere mottar ikke tilskudd.

Satsene for distriktstilskudd Sør-Norge i 2023 er prisjustert og vist i tabell 5.5.

Tabell 5.5 Satser for distriktstilskudd Sør-Norge 2023

Distriktsindeks	Kommuner med 3 200 innbyggere eller mer		Kommuner med under 3 200 innbyggere
	Sats per kommune (1 000 kroner)	Sats per innbygger (kroner)	Sats per kommune (1 000 kroner)
Indeks 0–35	1 355	1 227	6 257
Indeks 36–38	1 086	982	5 633
Indeks 39–41	814	736	5 006
Indeks 42–44	541	491	4 381
Indeks 45–46	272	246	3 754
Indeks over 46	0	0	3 129

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023
Det foreslås å bevilge 837,3 mill. kroner.

Post 62 Distriktstilskudd Nord-Norge

Distriktstilskudd Nord-Norge fordeles med et kronebeløp per innbygger til alle kommuner i Nord-Norge og Namdalen. Kommuner med færre enn 3 200 innbyggere mottar i tillegg et småkom-

munetillegg etter samme kriterier og satser som distriktstilskudd Sør-Norge. Kommuner i tidligere Finnmark fylke og tiltakssonen i tidligere Troms fylke som får småkommunetillegg, får tilskudd etter en høyere sats.

Distriktsindeksen fra 2017 benyttes ved tilde-
ling av småkommunetillegget i distriktstilskudd Nord-Norge i 2023.

Satsene for distriktstilskudd Nord-Norge i 2023 er prisjustert og vist i tabell 5.6.

Tabell 5.6 Satser for distriktstilskudd Nord-Norge 2023

Kommuner i:	Sats per innbygger (kroner)	
Nordland og Namdalen	1 930	
Troms (utenfor tiltakssonen)	3 702	
Tiltakssonen i Troms	4 362	
Finnmark	9 038	
<i>Småkommunetillegg til kommuner med under 3 200 innbyggere</i>		
Distriktsindeks	Småkommunetillegg per kommune, kommuner utenfor tiltakssonen (1 000 kroner)	Småkommunetillegg per kommune, kommuner i tiltakssonen (1 000 kroner)
Indeks 0–35	6 257	13 552
Indeks 36–38	5 633	12 195
Indeks 39–41	5 006	10 842
Indeks 42–44	4 381	9 485
Indeks 45–46	3 754	8 131
Indeks over 46	3 129	6 776

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023
Det foreslås å bevilge 2 331,4 mill. kroner.

Post 64 Skjønnstilskudd, kan nyttes under kap. 572, post 64

Kommunal- og distriktsdepartementet fordeler årlig en del av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner etter skjønn. Formålet med skjønnstilskuddet er å kompensere kommuner og fylkeskommuner for lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet, og bidra til fornying og utvikling. Departementet fastsetter tilskuddsrammer til hvert enkelt statsforvalterembete for skjønnstildeling til kommunene. Statsforvalteren fordeler tilskuddet til kommunene etter retningslinjer gitt av departementet. Departementet fordeler selv skjønnstilskuddet til

fylkeskommunene. Skjønnstilskuddet til kommuner og fylkeskommuner bevilges over henholdsvis kap. 571, post 64 og kap. 572, post 64.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Regjeringen foreslår en skjønnssramme for 2023 på 1 332 mill. kroner, hvorav 950 mill. kroner til kommunene og 382 mill. kroner til fylkeskommunene. Det vises til kommuneproposisjonen for 2023 for nærmere omtale av skjønnssrammen 2023 og for rapportering om bruk av skjønnstilskudd i 2021.

Kommunene (kap. 571, post 64)

Regjeringen foreslår en bevilgning på 950 mill. kroner i 2023. Det er en reduksjon på 40 mill. kroner sammenliknet med 2022, korrigert for

engangsbevilgningen til kommuner med store utgifter til flyktninger fra Ukraina, jf. Prop. 78 S (2021–2022) og Innst. 270 S (2021–2022).

Basisrammen for kommunene foreslås satt til 800 mill. kroner, som er en reduksjon på 50 mill. kroner sammenliknet med nivået i 2022. Av reduksjonen i basisrammen er 40 mill. kroner overført til innbyggertilskuddet. Dette sikrer fordeling etter faste, objektive kriterier framfor skjønnsmessige vurderinger. 10 mill. kroner er overført til prosjektskjønnet, se nærmere omtale nedenfor.

Siden 2017 er skjønnsrammen til kommunene redusert med 341 mill. kroner. Midlene er overført til innbyggertilskuddet. I 2022 ble det ikke foretatt noen reduksjon i rammen, fordi det var stor usikkerhet om hvordan koronapandemien ville utvikle seg. I 2023 foreslås det et kutt i basisrammen på 50 mill. kroner. Kuttet er foretatt ved at det er trukket et likt beløp i kroner per innbygger fra alle fylkesrammene. Noen fylker har derfor fått et noe høyere prosentvist kutt i fylkesrammen enn andre fylker.

Statsforvalterembetene har fordelt deler av basisrammen til kommunene, og fordelingen vises i Grønt hefte 2023.

Basert på tidligere års erfaringer, settes det av 120 mill. kroner av kommunenes skjønnstilskudd til uforutsette hendelser (reservepotten). Hovedsakelig skal midlene benyttes til å kompensere kommuner med merutgifter som følge av naturskade eller andre kritiske hendelser.

Det settes av 30 mill. kroner innenfor kommunenes skjønnstilskudd til tilskudd til utviklings- og fornyingsprosjekter (prosjektskjønn). Dette er en økning på 10 mill. kroner fra 2022, og midlene er ompostert fra kommunenes basisramme. For nærmere omtale av kriterier for tildeling av prosjektskjønnsmidler i 2023 vises det til kommune-proposisjonen for 2023.

GKRS

Prosjektskjønnet dekker blant annet driftsutgifter og medlemskontingent i Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS) med til sammen 500 000 kroner. GKRS er en ideell forening og et uavhengig organ som har som formål å fremme og utvikle god kommunal regnskapsskikk. Medlemmer er Kommunal- og distriktsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, KS, NKRF – *kontroll og revisjon i kommunene* og Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund. Bakgrunnen for foreningen er at regnskapsreglene i kommu-

neloven og i de tilhørende forskriftene kun gir et overordnet rammeverk for kommuner og fylkeskommuner. GKRS skal utfylle regnskapsreglene i kommuneloven og tilhørende forskrifter, og på den måten legge til rette for lik regnskapspraksis i kommunesektoren.

Fylkeskommunene (kap. 572, post 64)

Regjeringen foreslår en bevilgning på 382 mill. kroner i 2023. Det er en videreføring av nivået i 2022 når det korrigeres for engangsbevilgninger til fylkeskommunene i 2022 i forbindelse med koronapandemien og midler til gratis ferje.

Fylkeskommunenes basisramme settes til 332 mill. kroner. Dette er en videreføring av rammen for 2022. Størrelsen på skjønnstilskuddet og fordelingen mellom fylkeskommunene vurderes årlig. I tillegg settes det av 50 mill. kroner til uforutsette hendelser, hovedsakelig til kompensasjon for naturskader.

Fordelingen av skjønnstilskuddet mellom fylkene vises i Grønt hefte.

Post 65 Regionsentertilskudd

Regionsentertilskuddet tildeles kommuner som slår seg sammen og som etter sammenslåingen får over om lag 8 000 innbyggere. Tilskuddet tildeles med en sats per innbygger på 73 kroner og en sats per sammenslåing på 3,468 mill. kroner. Satsene er prisjustert i 2023. Kommuner som mottar storbytilskudd kan ikke motta regionsentertilskudd.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 212,1 mill. kroner.

Post 66 Veksttilskudd

Veksttilskudd gis til kommuner med særlig høy befolkningsvekst. For 2023 foreslås det at veksttilskuddet gis til kommuner som gjennom den siste treårsperioden har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst som er høyere enn 1,4 pst. og skatteinntekter under 140 pst. av landsgjennomsnittet. Tilskuddet gis med en sats per innbygger over vekstgrensen. Satsen for veksttilskuddet er prisjustert og utgjør 64 555 kroner i 2023.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 173,9 mill. kroner.

Post 67 Storbytilskudd

Storbytilskudd tildeles i 2023 til Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand og Drammen. Tilskuddet fordeles med en sats på 408 kroner per innbygger. Satsen er prisjustert i 2023.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 635,6 mill. kroner.

Post 90 Forskudd på rammetilskudd

Skatteutjevningen i inntektssystemet omfordeler inntekter gjennom rammetilskuddet og blir avregnet fortløpende basert på siste opplysninger om skatteinngangen. Siden endelig skatteinngang for 2023 ikke er kjent før i februar 2024, kan departe-

mentet i den løpende skatteutjevningen ha behov for å utbetale forskudd på rammetilskuddet for 2024 i 2023. I forslag til romertallsvedtak bes det om Stortingets samtykke til at det kan utbetales inntil 1 000 mill. kroner i 2023 som forskudd på rammetilskudd til kommunene for 2024.

Kap. 3571 Tilbakeføring av forskudd

Post 90 Tilbakeføring av forskudd

Ved behandlingen av Prop. 1 S (2021–2022) fikk Kommunal- og distriktsdepartementet fullmakt til å utbetale inntil 350 mill. kroner i forskudd i 2022 på rammetilskudd for 2023 til kommuner, jf. Innst. 5 S (2021–2022). Fram til september 2022 er det ikke mottatt søknader om forskudd. Det fremmes derfor ikke bevilgningsforslag for 2023.

Kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
60	Innbyggertilskudd	37 994 760	40 129 892	42 488 556
62	Nord-Norge-tilskudd	713 613	710 577	735 939
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571, post 64</i>	4 263 000	412 000	382 000
	Sum kap. 572	42 971 373	41 252 469	43 606 495

Post 60 Innbyggertilskudd

Hoveddelen av rammetilskuddet fordeles gjennom innbyggertilskuddet. Innbyggertilskuddet fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger, før det omfordelles gjennom utgiftsutjevningen, overgangsordningen og korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler. Se Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2022–2023) Grønt hefte (H-2529 N) for nærmere omtale av innbyggertilskuddet.

Til beregning av hvor mye hver sektor skal utgjøre i kostnadsnøkkelen og hvor stort omfanget av utgiftsutjevningen skal være, dvs. samlet utgiftsbehov, tas det utgangspunkt i regnskapstall fra 2019 og ikke 2021. Se nærmere omtale under kap. 571, post 60.

dert budsjett 2022. Økningen må ses i sammenheng med det samlede økonomiske opplegget for kommunesektoren, jf. nærmere omtale i del I, pkt. 2.

Post 62 Nord-Norge-tilskudd

Tilskuddet blir utbetalt med et kronebeløp per innbygger til fylkeskommunene i Nord-Norge, jf. tabell 5.7. Satsene er prisjustert i 2023.

Tabell 5.7 Sats for Nord-Norge-tilskudd 2023

Fylkeskommune	Kroner per innbygger
Nordland	1 346
Troms og Finnmark	1 707

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 42 488,6 mill. kroner i 2023. Dette er en økning på 2 358,7 mill. kroner fra sal-

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 735,9 mill. kroner.

Post 64 Skjønnstilskudd, kan nyttes under kap. 571, post 64

Den samlede fordelingen av skjønnstilskudd til kommuner og fylkeskommuner er beskrevet under kap. 571, post 64 Skjønnstilskudd.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 382 mill. kroner.

Post 90 Forskudd på rammetilskudd

Skatteutjevningen i inntektssystemet omfordeler inntekter gjennom rammetilskuddet og blir avregnet fortløpende basert på siste opplysninger om skatteinngangen. Siden endelig skatteinngang for 2023 ikke er kjent før i februar 2024, kan departementet i den løpende skatteutjevningen ha behov for å utbetale forskudd på rammetilskuddet for 2024 i 2023. I forslag til romertallsvedtak bes det om Stortingets samtykke til at det kan utbetales inntil 400 mill. kroner i 2023 som forskudd på rammetilskudd til fylkeskommunene for 2024.

Kap. 3572 Tilbakeføring av forskudd**Post 90 Tilbakeføring av forskudd**

Ved behandlingen av Prop. 1 S (2021–2022) fikk Kommunal- og distriktsdepartementet fullmakt til å utbetale inntil 150 mill. kroner i forskudd i 2022 på rammetilskudd for 2023 til fylkeskommuner, jf. Innst. 5 S (2021–2022). Fram til september 2022 er det ikke mottatt søknader om forskudd. Det fremmes derfor ikke bevilgningsforslag for 2023.

Tilskudd gjennom inntektssystemet i 2022 og 2023

Tabell 5.8 viser rammetilskudd på kapittel og post til kommuner og fylkeskommuner i 2022 og 2023. Anslag på regnskap 2022 tilsvarer vedtatt bevilgning ved framleggelsen av denne proposisjonen. I korrigert anslag på regnskap 2022 er det tatt hensyn til endringer fra 2022 til 2023 i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv. Det gjør tallene for 2022 og 2023 sammenlignbare. I korrigert anslag på regnskap 2022 er det også tatt hensyn til ekstraordinære bevilgninger knyttet til koronapandemien som ikke videreføres til 2023. Se tabell 5.9 med tilhørende omtale av korreksjonene.

Tabell 5.8 Tilskudd gjennom inntektssystemet i 2022 og 2023

		(nominelle priser i 1 000 kroner)					
Kap.	Post	Anslag på regnskap 2022	Korrigert anslag på regnskap 2022	Forslag 2023	Faktisk vekst 2022–2023 (pst.)	Korrigert vekst 2022–2023 (pst.)	
571	60	Innbyggertilskudd	135 303 649	144 373 830	155 734 938	15,1	7,9
571	61	Distriktstilskudd Sør-Norge	808 128	808 128	837 275	3,6	3,6
571	62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 253 346	2 253 346	2 331 395	3,5	3,5
571	64	Skjønnstilskudd	1 160 000	990 000	950 000	-18,1	-4,0
571	65	Regionsentertilskudd	203 375	203 375	212 149	4,3	4,3
571	66	Veksttilskudd	145 756	145 756	173 901	19,3	19,3
571	67	Storbytilskudd	608 665	608 665	635 647	4,4	4,4
		<i>Sum kommuner</i>	<i>140 482 919</i>	<i>149 383 100</i>	<i>160 875 305</i>	<i>14,5</i>	<i>7,7</i>
572	60	Innbyggertilskudd	37 729 892	39 300 488	42 488 556	12,6	8,1
572	62	Nord-Norge-tilskudd	710 577	710 577	735 939	3,6	3,6
572	64	Skjønnstilskudd	1 661 000	382 000	382 000	-77,0	0,0
		<i>Sum fylkeskommuner</i>	<i>40 101 469</i>	<i>40 393 065</i>	<i>43 606 495</i>	<i>8,7</i>	<i>8,0</i>
		<i>Sum kommunesektor</i>	<i>180 584 388</i>	<i>189 776 166</i>	<i>204 481 800</i>	<i>13,2</i>	<i>7,7</i>

Endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene, regelendringer og finansiering (inkl. innlemming av øremerkede tilskudd)

Regjeringen foreslår en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner i 2023, jf. nærmere omtale i del I, pkt. 2. Veksten er korrigert for endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd, engangsbevilgninger mv. Tabell 5.9 viser endringene som veksten

er korrigert for, med påfølgende omtale av de enkelte sakene. Korreksjonene gjøres i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner. Se også Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2022–2023) Grønt hefte (H-2529 N).

Ekstraordinære bevilgninger knyttet til koronapandemien holdes utenom beregningsgrunnlaget når veksten fra 2022 til 2023 beregnes. Tabell 5.9 viser summen av korrigeringer for ekstraordinære bevilgninger i 2022 knyttet til pandemien.

Tabell 5.9 Endringer i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner som følge av endringer i oppgavefordelingen, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv.

	(i 1 000 2023-kroner)	
	Kommuner	Fylkeskommuner
Ekstraordinære bevilgninger i 2022 knyttet til koronapandemien	-947 248	-1 499 502
Statlige og private skoler – endring i elevtall	-106 288	-79 621
Ny opplæringslov – regelendringer med økonomiske konsekvenser for kommunesektoren	5 000	56 000
Universell utforming av IKT-løsninger – engangskostnader i 2022	-35 258	-5 185
Synstolking – kompensasjon til kommunesektoren	13 000	2 000
Reduksjon i rammetilskuddet i 2022 i forbindelse med ekstraordinære skatteinntekter	10 023 124	2 488 800
Inndragning av ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft	-2 200 000	-800 000
Gratis deltids plass i SFO på 1. trinn – helårseffekt av endring i 2022	795 379	
Reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen – helårseffekt av endring i 2022	400 386	
Ytterligere reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2023	329 150	
Gratis barnehage i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms	77 200	
Redusert pensjonspåslag for private barnehager – overgangsordning	-52 991	
Gratis barnehageplass fra tredje barn i familien	20 000	
Gevinster knyttet til nytt prøvegjennomføringssystem i skolen	-11 900	
Nasjonalt økonomisk tilsyn med private barnehager	-2 000	
Barnekoordinator – helårseffekt av endring i 2022	82 960	
Økt basistilskudd til fastleger	480 000	
Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger – engangsbevilgning for 2022	-8 296	
Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023	17 858	
Økte sosialhjelpsutgifter som følge av redusert dagsats for tiltakspenger	17 629	
Lovfesting av at kommunene ikke skal ta hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp – helårseffekt av endring i 2022	386 801	
Økte veiledende satser for økonomisk sosialhjelp – helårseffekt av endring i 2022	69 047	
Økt utbetaling av sosialhjelp – engangsbevilgning for 2022	-311 100	
Godtgjøring av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov	-19 000	
Samværsplan som følge av ny barnevernlov	31 500	
Barnevernsreformen	497 751	

Tabell 5.9 Endringer i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner som følge av endringer i oppgavefordelingen, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv.

	(i 1 000 2023-kroner)	
	Kommuner	Fylkeskommuner
Ny oppgave- og ansvarsdeling i barnevernet – avvikling av forsøk	-21 155	
Endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger – anslått reduksjon i behovet for økonomisk sosialhjelp	-100 000	
Tilleggskompensasjon – toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester	-25 925	
Skjønnstilskudd til vertskommuner – utgifter til flyktninger fra Ukraina	-176 290	
Nominell videreføring av lærlingtilskuddet		-105 926
Landslinjer – utvidelse av tilbud – helårseffekt av endring i 2022		-2 029
Gratis ferje på trafikksvake samband – helårseffekt av endring i 2022		31 110
Reduserte ferjetakster		116 720
Gratis ferje-korrigerings av bevilgningen i RNB 2022		-54 961
Videreføring av bevilgningen i RNB 2022 og utvidelse av ordningen med gratis ferjer		112 080
Økt CO ₂ -avgift – kompensasjon til fylkeskommunene		42 900
<i>Sum</i>	<i>9 229 488¹</i>	<i>302 386</i>

¹ Av budsjettekniske grunner avviker summen av korreksjoner fra tallgrunnlaget i tabellen med 154 000 kroner.

Kommunene og fylkeskommunene

Statlige og private skoler – endring i elevtall

Som følge av økt antall elever i statlige og private skoler reduseres rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene med henholdsvis 106,3 mill. kroner og 79,6 mill. kroner. Se Grønt hefte (H-2529 N) for nærmere omtale av trekk- og korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler.

Ny opplæringslov – regelendringer med økonomiske konsekvenser for kommunesektoren

Regjeringen tar sikte på å legge fram forslag til ny opplæringslov våren 2023. Lovendringene skal etter planen tre i kraft fra høsten 2024. Rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene økes med hhv. 5 mill. kroner og 56 mill. kroner i 2023, noe som gir kommunesektoren mulighet til å tilpasse seg flere av lovendringene som vil bli foreslått, allerede fra høsten 2023. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Universell utforming av IKT-løsninger – engangskostnader i 2022

Kommuner og fylkeskommuner ble i 2022 kompensert for kostnader til opplæring av ansatte og teknisk omlegging av nettstedet og mobilapplikasjoner som følger av Web Accessibility Directive (WAD) som ble en del av norsk rett gjennom Prop. 141 LS (2020–2021). Endringen trådte i kraft 1. januar 2022 med en overgangsperiode på ett år. Siden kompensasjonen gjaldt engangskostnader, reduseres rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene med henholdsvis 35,3 og 5,2 mill. kroner i 2023.

Synstolking – kompensasjon til kommunesektoren

Kommuner og fylkeskommuner må fra 2023 etterleve krav til synstolking som følger av WAD-direktivet og kompenseres for kostnader til teknisk tilrettelegging for synstolking og omlegging av nettløsninger for å etterleve krav til synstolking av forhåndspubliserert videoinnhold. Rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene økes derfor med henholdsvis 13 mill. kroner og 2 mill.

kroner i 2023. Se nærmere omtale under programkategori 13.40.

Reduksjon i rammetilskuddet i 2022 i forbindelse med ekstraordinære skatteinntekter

Kommuner og fylkeskommuner blir i 2022 trukket i rammetilskuddet med hhv. 9,7 mrd. kroner og 2,4 mrd. kroner som følge av ekstraordinære skatteinntekter knyttet til utbytteskatt. Siden dette er et engangskutt, økes rammetilskuddet for kommuner og fylkeskommuner med henholdsvis 10 mrd. kroner og 2,5 mrd. kroner i 2023.

Inndragning av ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft

Regjeringen foreslår å trekke inn 3 mrd. kroner av kommunesektorens inntekter fra konsesjonskraft i 2023, jf. nærmere omtale i del I, pkt. 2. Midlene trekkes inn fra rammetilskuddet, fordelt med 2,2 mrd. kroner fra kommunene og 0,8 mrd. kroner fra fylkeskommunene.

Kommunene

Gratis deltidsplass i SFO på 1. trinn – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å innføre 12 timers gratis SFO på første trinn fra høsten 2022. Kommunesektoren ble kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på 640 mill. kroner. Tiltaket får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med ytterligere 795,4 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

Reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen – helårseffekt av endring i 2022

Maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050 kroner per måned, noe som tilsvarer nivået som ble lagt til grunn etter inngåelsen av barnehageforliket i 2003. Som kompensasjon ble rammetilskuddet økt med 314,9 mill. kroner. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med 400,4 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage.

Ytterligere reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2023

Det foreslås en ytterligere reduksjon i maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen, til 3 000 kro-

ner per måned fra 1. januar 2023. Som kompensasjon økes rammetilskuddet med 329,2 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Gratis barnehage i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms

Det foreslås å innføre gratis barnehage for 1–5 åringer fra 1. august 2023 i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms, noe som vil bidra til å gjøre regionen mer attraktiv å bo og arbeide i. Som kompensasjon økes rammetilskuddet med 77,2 mill. kroner som fordeles særskilt (tabell C) til kommunene i tiltakssonen. Se nærmere omtale i del I og under programkategori 13.50 og i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Redusert pensjonspåslag for private barnehager – overgangsordning

Fra 1. januar 2022 ble pensjonspåslaget for private barnehager nedjustert fra 13 pst. til 10 pst. av lønnskostnadene i de kommunale barnehagene. Det ble samtidig innført en treårig overgangsordning for enkeltstående barnehager, slik at disse barnehagene skulle få lengre tid til å tilpasse seg inntektsbortfallet. Som følge av disse endringene ble rammetilskuddet redusert med 206,9 mill. kroner i 2022. Siden pensjonspåslaget til de enkeltstående barnehagene trappes videre ned i 2023, reduseres rammetilskuddet med ytterligere 53 mill. kroner.

Gratis barnehageplass fra tredje barn i familien

Det foreslås å innføre gratis barnehage fra tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023. I dag har disse barna rett til reduksjon i foreldrebetalingen på 50 pst. Kommunene kompenseres for merkostnaden i 2023 med 20 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet og Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Gevinster knyttet til nytt prøvegjennomføringssystem i skolen

Nytt prøvegjennomføringssystem øker graden av digitalisering og gir gevinster også for kommunesektoren. Avlyst eleveksamen våren 2022 har medført forsinkelser i prosjektet for nytt prøvegjennomføringssystem, og dermed er også deler

av gevinstene forsinket, herunder gevinster i fylkeskommunene. Gevinstene i kommunene er i stor grad knyttet til digitalisering av kartleggingsprøver som ikke er forsinket. Kommunenes gevinst i 2023 er anslått til 11,9 mill. kroner, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Nasjonalt økonomisk tilsyn med private barnehager

Fra og med 1. januar 2022 er ansvaret for å føre økonomisk tilsyn med private barnehager overført fra kommunene til Utdanningsdirektoratet. Som følge av at kommunene ikke lenger vil ha utgifter til denne oppgaven, er det i 2022 overført 5 mill. kroner fra rammetilskuddet til kap. 220, post 01 på Kunnskapsdepartementets budsjett. Beløpet som er overført var basert på foreløpige anslag. Nye anslag tilsier at reduksjonen i kommunenes utgifter er noe større enn lagt til grunn, og det overføres derfor ytterligere 2 mill. kroner fra rammetilskuddet. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Barnekoordinator – helårseffekt av endring i 2022

Det er fra 1. august 2022 innført en lovfestet rett til barnekoordinator, og kommunene er kompensert med 100 mill. kroner for innføringskostnader i 2022. Endringen får helårseffekt i 2023, og som kompensasjon for dette økes rammetilskuddet med ytterligere 83 mill. kroner. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Økt basistilskudd til fastleger

Det foreslås å styrke basistilskuddet til fastleger fra 1. mai 2023 med 480 mill. kroner, og rammetilskuddet økes tilsvarende. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. For bedre å understøtte betaling for arbeidsbelastning og bedre oppfølging av medisinsk ressurskrevende listeinnbyggere, foreslås det å avvikle knekkpunktet og innføre et risikojustert basistilskudd. Det risikojusterte basistilskuddet fra 1. mai 2023 skal i første omgang baseres på alder, kjønn og indikator for helsetilstand. Helårseffekten av forslaget er 720 mill. kroner. Det vises til nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger – engangsbevilgning for 2022

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble rammetilskuddet økt med 8 mill. kroner for å dekke en tredjedel av veksten i kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2022. Siden dette er en engangsbevilgning, reduseres rammetilskuddet med 8,3 mill. kroner i 2023.

Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023

Rammetilskuddet økes med 17,9 mill. kroner for å dekke en tredjedel av veksten i kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Forslaget er en oppfølging av endringer i forskrift om standarder og nasjonale e-helseløsninger som pålegger kommuner og regionale helseforetak å betale for kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Økte sosialhjelpsutgifter som følge av redusert dagsats for tiltakspenger

Det er fra 1. januar 2022 innført en felles dagsats for tiltakspenger. Det er lagt til grunn at dette vil øke behovet for sosialhjelp, og kommunerammen ble derfor økt med 69 mill. kroner i 2022. Endringen i 2022 gjaldt for nye mottaker av tiltakspenger og får først helårseffekt i 2023. For å ta høyde for helårseffekten økes rammetilskuddet med ytterligere 17,6 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Lovfesting av at kommunene ikke skal ta hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble rammetilskuddet økt med 187 mill. kroner som kompensasjon for at det fra 1. september 2022 ikke skal tas hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med ytterligere 386,8 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp.

Økte veiledende satser for økonomisk sosialhjelp – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble rammetilskuddet økt med 71,7 mill. kroner som kompensasjon for en særskilt oppjustering av de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp fra 1. juli 2022. Den oppjusterte satsen videreføres i 2023 som grunnlag for prisjustering, og rammetilskuddet økes med ytterligere 69 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. Se omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Økt utbetaling av sosialhjelp – engangsbevilgning for 2022

Ved behandlingen av Prop. 46 S (2021–2022) ble det gitt en engangsbevilgning på 300 mill. kroner over rammetilskuddet for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp i 2022 som følge av økte strømpriiser, jf. Innst. 104 S (2021–2022). Siden bevilgningen var ettårig, reduseres rammetilskuddet med 311,1 mill. kroner i 2023.

Godtgjøring av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov

Den nye barnevernloven, som trer i kraft 1. januar 2023, innebærer blant annet at betalingsansvaret for godtgjøring av sakkyndige oppnevnt av fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker og til tolk i saker for fylkesnemndene, blir overført fra kommunene til staten. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet med 19 mill. kroner mot en økning på kap. 470, post 01 og kap. 853, post 01. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet og Prop. 1 S (2022–2023) for Justis- og beredskapsdepartementet.

Samværsplan som følge av ny barnevernlov

Den nye barnevernloven, som trer i kraft 1. januar 2023, inneholder en plikt for barnevernstjenesten til å utarbeide en plan for gjennomføring av samvær og kontakt med foreldre, søsken og andre nærstående som barnet har et etablert familieliv med. Kommunenes merutgifter er anslått til 31,5 mill. kroner i 2023, og rammetilskuddet økes tilsvarende. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Barnevernsreformen

Ansvarsendringene som følger av barnevernsreformen, jf. Prop. 73 L (2016–2017) og Innst. 354 L (2016–2017), gjelder fra 1. januar 2022 og gir økt faglig og økonomisk ansvar til kommunene. For å dekke kommunenes merkostnader som følger av det økte finansielle ansvaret, ble rammetilskuddet til kommunene økt med 1,3 mrd. kroner i 2022. Rammetilskuddet økes med ytterligere 497,8 mill. kroner i 2023. Halvparten av midlene fordeles særskilt (tabell C) etter kommunenes tidligere bruk av statlige barnevernstiltak, og halvparten av midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Økningen i 2023 er noe mindre enn tidligere varslet. Dette skyldes dels en faseforskyvning knyttet til overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem og dels oppdaterte tall for aktiviteten i det statlige barnevernet i 2021. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Ny oppgave- og ansvarsdeling i barnevernet – avvikling av forsøk

For å lette overgangen fra forsøk til ny oppgave- og ansvarsdeling i barnevernet, ble Alta og Færder kommuner tildelt en engangsbevilgning i 2022 på hhv. 9,6 og 10,8 mill. kroner som ble fordelt særskilt (tabell C) i tillegg til kompensasjonen for barnevernsreformen. Denne bevilgningen avvikles i 2023, og rammetilskuddet reduseres derfor med 21,2 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger – anslått reduksjon i behovet for økonomisk sosialhjelp

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble det vedtatt endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger. Endringene forventes å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp, og rammetilskuddet reduseres derfor med 100 mill. kroner. Se omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Tilleggskompensasjon – toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester

I 2022 ble det etablert en tilleggskompensasjon, i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskuddet, for å legge til rette for at mindre kommuner som har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har krav på omfattende helse- og

omsorgstjenester. Tilleggskompensasjonen styrkes med ytterligere om lag 26 mill. kroner i 2023. Dette finansieres gjennom et trekk i kommunenes rammetilskudd. Se nærmere omtale under kap. 575 Ressurskrevende tjenester, post 61.

Skjønnstilskudd til vertskommuner – utgifter til flyktninger fra Ukraina

I Prop. 78 S (2021–2022) ble skjønnstilskuddet økt med 170 mill. kroner til vertskommuner som har vesentlige utgifter til ukrainske flyktninger i motaksfasen som ikke blir dekket av vertskommunetilskuddet. Siden dette var en engangsbevilgning, reduseres kommunenes skjønnstilskudd med 176,3 mill. kroner i 2023.

Fylkeskommunene

Nominell videreføring av lærlingtilskuddet

Lærlingtilskuddet videreføres i 2023 på samme nominelle nivå som i 2022. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet med 105,9 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Landslinjer – utvidelse av tilbud – helårseffekt av endring i 2022

Rammetilskuddet ble i 2022 redusert med 3,3 mill. kroner som følge av en utvidelse av tilbudet i flyfag ved Bardufoss videregående skole fra høsten 2022. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet reduseres derfor med ytterligere 2 mill. kroner.

Gratis ferje på trafikksvake samband – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble rammetilskuddet til fylkeskommunene økt med 30 mill. kroner til innføring av gratis ferjer i trafikksvake samband, dvs. samband med under 100 000 passasjerer årlig. Midlene ble bevilget på kap. 572, post 64 Skjønnstilskudd. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med ytterligere 31,1 mill. kroner. Midlene til gratis ferje overføres samtidig til kap. 572, post 60 Innbyggertilskudd.

Reduserte ferjetakster

I Hurdalsplattformen er det et mål å halvere takstene på riks- og fylkesveiferjer fra nivået per 1.

januar 2021. Ferjetakstene er i 2022 redusert med 30 pst. sammenlignet med takstene per 1. januar 2021. Takstene prisjusteres årlig ved årsskiftet i tråd med økte kostnader ellers i samfunnet. Regjeringen foreslår å holde takstene uendret ved årsskiftet 2022/2023. Regjeringen foreslår videre å redusere takstene med ytterligere 20 prosentpoeng fra midten av august 2023, slik at takstene vil være 50 pst. lavere enn takstene ved inngangen til 2021. Rammetilskuddet økes med 116,7 mill. kroner for å kompensere fylkeskommunene for inntektsnedgangen. Kompensasjonen fordeles etter fylkeskommunenes andel av de estimerte billettinntektene, som brukes i beregningen av kriteriet normerte ferjekostnader i kostnadsnøkkelen for fylkeskommunene. Dette er samme prinsipp for fordeling som er brukt ved tidligere takstreduksjoner.

Videreføring og utvidelse av ordningen med gratis ferjer

Regjeringen har et mål om å innføre en ordning med gratis ferjer til øyer og andre samfunn uten vegforbindelse til fastlandet og gjøre alle ferjesamband med under 100 000 passasjerer årlig gratis. Fra 1. juli 2022 er det bevilget midler som legger til rette for å innføre gratis ferjer i trafikksvake samband, jf. Prop. 115 S (2021–2022) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2022 og Innst. 450 S (2021–2022). Rammetilskuddet til fylkeskommunene ble da økt med 53 mill. kroner, ut over de 30 mill. kronene som ble bevilget ved behandlingen av statsbudsjettet for 2022. Dette tiltaket videreføres i 2023. Økningen i rammetilskuddet ble bevilget over kap. 572, post 64 Skjønnstilskudd.

Regjeringen foreslår nå å innføre gratis ferjer også til øyer og andre samfunn uten vegforbindelse til fastlandet fra midten av august 2023, dvs. i ferjesamband som ikke er omfattet av tiltaket i 2022. Med dette tiltaket vil målsettingen i Hurdalsplattformen om å innføre gratis ferjer til øyer og andre samfunn uten vegforbindelse til fastlandet og i alle ferjesamband med under 100 000 passasjerer årlig, være oppfylt.

Rammetilskuddet til fylkeskommunene økes med 112,1 mill. kroner i 2023. Dette inkluderer videreføring av ordningen med gratis ferje på 53 mill. kroner som ble bevilget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2022, i tillegg til utvidelse av ordningen til øyer mv. fra midten av august 2023. Denne økningen kommer i tillegg til de 30 mill. kronene som ble bevilget i saldert budsjett for 2022 og helårseffekten av disse midlene,

jf. omtale over. Den samlede kompensasjonen for å innføre gratis ferje vil med det utgjøre 174,3 mill. kroner i 2023. Midlene foreslås fordelt til de aktuelle fylkeskommunene basert på tapte inntekter i den enkelte fylkeskommune ved å innføre tiltakene.

Hele kompensasjonen for gratis ferje fordeles over kap. 572, post 60 Innbyggertilskudd i 2023.

Økt CO₂-avgift – kompensasjon til fylkeskommunene

Regjeringen foreslår å øke CO₂-avgiften med 21 pst. ut over prisjustering i 2023. Merutgiftene

for fylkeskommunale hurtigbåter og ferjer i 2023 anslås til i alt 42,9 mill. kroner. Det er korrigert for utløpte kontrakter som har blitt kompensert i tidligere år, noe som fører til en økning med hhv. 31 og 16 mill. kroner i rammetilskudd knyttet til ferjer og hurtigbåter, og en reduksjon med 5 mill. kroner knyttet til dieselbusser. Rammetilskuddet til fylkeskommunene økes med 42,9 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 LS (2022–2023) Skatter, avgifter og toll 2023.

Kap. 573 Kommunestruktur

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
62	Delingskostnader			200 000
	Sum kap. 573			200 000

Post 62 (ny) Delingskostnader

Stortinget har ved behandlingen av Prop. 113 LS (2021–2022) og Prop. 127 S (2021–2022), jf. Innst. 451 L (2021–2022), Innst. 452 S (2021–2022) og Innst. 467 S (2021–2022), vedtatt å dele fylkeskommunene Vestfold og Telemark, Troms og Finnmark og Viken, samt Ålesund kommune med virkning fra 1. januar 2024.

Direkte delingskostnader vil bli kompensert gjennom en søknadsbasert ordning. Disse er gruppert i følgende kostnadstyper: prosjektledelse og prosjektorganisering, nødvendige tilpassninger til IKT-systemer og informasjon om delingen. Kommunal- og distriktsdepartementet vil sammenligne oppgitte utgifter på tvers av søknadene for å sikre likebehandling og nøkterne løs-

ninger. Departementet har kommunisert at søknadene skal basere seg på en svært nøktern tilnærming til hva som er absolutt nødvendig for å gjennomføre delingsprosessen. Utgifter som kan unngås, blir ikke kompensert. Endelig kostnadsdekning besluttet av departementet. Kompensasjonen vil bli fulgt opp gjennom kontroll og rapportering for å sikre et rimelig samsvar mellom anslaget for kostnader som ligger til grunn for kompensasjonen, og faktiske kostnader. Ubrukte midler eller midler som ikke er brukt til formålet, må tilbakebetales.

Det foreslås en bevilgning på 200 mill. kroner i 2023. Departementet vil vurdere behov for bevilgning i senere års budsjetter på bakgrunn av behandlingen av søknadene fra fylkeskommunene og Ålesund kommune.

Kap. 575 Ressurskrevende tjenester

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
60	Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i>	10 068 576	12 102 348	11 658 513
61	Tilleggskompensasjon		55 000	82 800
	Sum kap. 575	10 068 576	12 157 348	11 741 313

Post 60 Toppfinansieringsordning, overslagsbevilgning

Mål for ordningen

Formålet med ordningen er å legge til rette for at kommunene kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har krav på omfattende helse- og omsorgstjenester. Ordningen støtter opp om mål 3 Bærekraftige, nyskapende og omstillingsdyktige kommuner.

Kommunene har ansvaret for å gi helse- og omsorgstjenester til dem som har krav på dette i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven. Tjenestene finansieres i hovedsak gjennom kommunenes frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd). Behovet for ressurskrevende tjenester varierer betydelig mellom kommuner. Det har foreløpig vært vanskelig å finne objektive kriterier i inntektssystemet som kan fange opp denne kostnadsvariasjonen.

Tildelingskriterier

Kommunene får refundert deler av utgiftene til tjenester til mennesker som mottar omfattende helse- og omsorgstjenester. Dette kan blant annet gjelde personer med psykisk utviklingshemming, nedsatt funksjonsevne, personer med rusmiddelproblemer og mennesker med psykiske lidelser.

For 2023 foreslås det at kommunene får kompensert 80 pst. av egne netto lønnsutgifter i 2022 til helse- og omsorgstjenester ut over et innslagspunkt på 1 526 000 kroner. Netto lønnskostnader er lønn til ansatte og tilhørende sosiale kostnader, fratrukket øremerkede tilskudd og tilskudd gjennom inntektssystemet.

Tilskuddsordningen gjelder for tjenestemottakere til og med det året de fyller 67 år. For eldre over 67 år fanges deler av utgiftene opp gjennom de ordinære kriteriene i kostnadsnøkkelen for kommunene som ligger til grunn for fordelingen av rammetilskuddet til kommunene.

Oppfølging og kontroll

Kommunen skal oversende innrapporteringsskjema med dokumentasjon til kommunens revisor, som avgir en revisjonsuttalelse til kommunens krav. Kommunen skal deretter sende endelig innrapporteringsskjema og revisjonsuttalelse til Helsedirektoratet gjennom Altinn. Kommunal- og distriktsdepartementet, Helsedirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med kommunenes innrapportering innenfor gjeldende lovbestemmelser.

Rapport

Tilskuddet for 2022 refunderer kommunenes utgifter for 2021. Tilskuddet til de kommunene som tilfredsstilte kriteriene for tilskudd, ble fordelt av Helsedirektoratet i juni 2022. Det ble utbetalt 10 696 mill. kroner. Dette er 1 407 mill. kroner eller 11,6 pst. lavere enn saldert budsjett for 2022.

Utbetalingene i 2022 økte med 6,2 pst. nominelt sammenlignet med utbetalingene i 2021.

Tallene fra Helsedirektoratet for 2022 viser at 7 948 ressurskrevende tjenestemottakere var omfattet av ordningen. Dette er en økning på 1,5 pst. sammenlignet med 2021.

De kommunene som deltok i forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenesten er ikke inkludert i tallene.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Forslaget til bevilgning for 2023 tar utgangspunkt i faktisk utbetaling for 2022 på 10 947 mill. kroner. Dette inkluderer de kommuner som var med i forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenester som opphørte fra 1. januar 2022. Utbetalingene i 2022 er framskrevet til 2023 på grunnlag av gjennomsnittlig underliggende vekst i ordningen fra 2019 til 2022 som var på om lag 2,6 pst. Det gir isolert sett en økning på 285 mill. kroner.

Innslagspunktet foreslås satt til 1 526 000 kroner. Dette er en økning som tilsvarende den anslåtte lønnsveksten for 2022 på 3,8 pst.

Det foreslås å bevilge 11 658,5 mill. kroner.

Post 61 Tilleggskompensasjon

Mål for ordningen

Formålet med tilleggskompensasjonen er å legge til rette for at mindre kommuner som har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har krav på omfattende helse- og omsorgstjenester.

Tildelingskriterier

Følgende kriterier gjelder for at kommuner skal kvalifisere for tilskuddet:

- har høye utgifter til ressurskrevende tjenester per innbygger.
- har færre enn 3 200 innbyggere.
- har gjennomsnittlige skatteinntekter de siste tre årene som er lavere enn 120 pst. av landsgjennomsnittet.

Med utgifter til ressurskrevende tjenester menes her den delen av innrapporterte nettoutgifter i toppfinansieringsordningen som ikke dekkes av toppfinansieringstilskuddet, det vil si «egenandeler»/utgifter opp til innslagspunktet, samt 20 pst. andel over innslagspunktet. De kommunene som oppfylder kriteriene i de to siste strekpunktene over, får kompensert for 80 pst. av utgiftene over en terskelverdi per innbygger. Terskelverdien er anslått til 5 200 kroner per innbygger for 2023. Den faktiske terskelverdien vil bli beregnet i forbindelse med Helsedirektoratets tildeling av tilskuddet sommeren 2023, og vil kunne avvike fra dette anslaget.

Oppfølging og kontroll

Kommunal- og distriktsdepartementet, Helsedirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kon-

troll med kommunenes innrapportering innenfor gjeldende lovbestemmelser, i likhet med tilsvarende punkt under post 60.

Rapport

I 2022 ble det utbetalt 55 mill. kroner til 24 kommuner. Terskelverdien var beregnet til 5 645 kroner per innbygger.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Som varslet i kommuneproposisjonen styrkes tilleggskompensasjonen i 2023. Det foreslås en bevilgning på 82,8 mill. kroner, som er en økning på 27,8 mill. kroner fra 2022. Økningen er finansiert med omdisponering fra kommunenes innbyggertilskudd (kap. 571, post 60).

Kap. 577 Tilskudd til de politiske partier

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	8 316	8 856	7 478
70	Sentrale organisasjoner	331 552	311 821	311 133
71	Kommunale organisasjoner	34 475	34 667	34 590
73	Fylkesorganisasjoner	75 365	75 751	75 584
75	Fylkes ungdomsorganisasjoner	20 966	22 501	22 451
76	Sentrale ungdomsorganisasjoner	8 457	8 698	8 927
	Sum kap. 577	479 131	462 294	460 163

Mål for ordningen

Tilskudd til politiske partier skal bidra til å nå målet om at de registrerte politiske partiene har økonomiske midler til å løse sine kjerneoppgaver. Ordningen støtter opp om mål 1 Et velfungerende demokrati.

Tildelingskriterier

- Alle registrerte politiske partier som har søkt og oppfylder kravene i partiloven, mottar i utgangspunktet økonomisk støtte.
- Statlig partistøtte gis til registrerte politiske partier på nasjonalt, fylkeskommunalt og kom-

munalt nivå som har oppnådd stemmer ved foregående valg.

- På grunnlag av morpartiets stemmeandel, gis det også støtte til politiske partiers ungdomsorganisasjoner på nasjonalt og fylkeskommunalt nivå.

Oppfølging og kontroll

Etter partiloven § 10 skal ikke myndighetene føre kontroll med partienes disponering av støtten. Det skal heller ikke knyttes betingelser til offentlig partistøtte som kan komme i konflikt med de politiske partienes selvstendighet og uavhengighet.

Kapittel 5 i partiloven gir Partilovnemnda myndighet til å kontrollere at partiene overholder finansieringsbestemmelsene i loven. Ved brudd på regelverket kan nemnda foreta hel eller delvis avkorting i støtten for ett år av gangen.

De administrative oppgavene med partiloven forvaltes av Kommunal- og distriktsdepartementet og Statsforvalteren i Vestland (SFVL). Statistisk sentralbyrå (SSB) henter inn, behandler og offentliggjør informasjon om partienes finansielle forhold. Partilovnemnda er tillagt det overordnede myndighetsansvaret for enkeltsaker etter loven.

Rapport

Partilovnemnda videreførte i 2021 en streng håndheving av partienes plikt til å innrapportere sin økonomi. I alt 79 partiledde som ikke hadde rapportert i samsvar med loven, mistet den statlige partistøtten i påfølgende år. I tillegg fikk 16 partiledde formell advarsel for ikke å ha overholdt den lovbestemte fristen.

I valgår har partiene særskilt plikt til å innrapportere mottatte bidrag over kr. 10 000. I alt 37 partiledde overholdt ikke fristen for innrapportering og fikk enten formell advarsel (25) eller hel eller delvis avkorting (12).

Våren 2021 fulgte Partilovnemnda opp Partirevisjonsutvalgets rapport om kontrollen med 35 tilfeldig utvalgte partier og partiledde. Nemnda traff tre vedtak om formell advarsel og to vedtak om avkorting.

SSB gjorde innberetningsskjemaet for regnskapsåret 2021 tilgjengelig 31. mars 2022. Totalt 2 929 partiledde er pålagt rapporteringsplikt for regnskapsåret 2021. Dette er 35 partiledde flere enn året før. Ved lovens frist for innrapportering 1. juni 2022 hadde 2 778 partiledde rapportert. Dette tilsvarer 94,8 pst. av alle partileddene som er underlagt partiloven.

Departementet åpnet offisielt IKT-prosjektet «Partiregnskap» 4. februar 2022. Systemet skal gjøre det enklere og mer effektivt for partier og partiledde å oppfylle pliktene etter partiloven. Regnskapssystemet er utviklet av Statsforvalterens fellestjenester (STAF) i samråd med partier og myndigheter. Systemet er gratis og frivillig å bruke. SFVL og STAF har holdt digitale kurs om bruken av systemet. Kurstilbudet vil bli videreført høsten 2022. «Partiregnskap» vil bli videreutviklet slik at det kan benyttes til å registrere og rapportere bidrag i valgår fra og med 2023.

Departementet, Partilovnemnda, SSB, SFVL og STAF gjennomførte et digitalt informasjons-

møte 17. februar 2022 om plikter og rettigheter etter partiloven. Samtlige partier og partiledde var invitert til å delta. Om lag 500 har fulgt møtet eller sett opptaket.

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker blant annet utgifter til drift av Partilovnemnda, Partirevisjonsutvalget, Partiportalen, Statsforvalteren i Vestland, Statsforvalterens fellestjenester, Statistisk sentralbyrås innrapporteringssystem og Partiregisteret som drives av Registerenheten i Brønnøysund.

Partiportalen.no har siden 2013 vært et viktig verktøy i administrasjonen av partiloven. Om lag 3 000 partier og partiledde benytter portalen til å søke om statlig partistøtte og rapportere om sin økonomi til SSB. Det er behov for å fornye portalen, og departementet vil i 2023 starte et forprosjekt med dette som formål. Det er satt av 1 mill. kroner til forprosjektet, finansiert med en forholdsmessig reduksjon i tilskuddspostene.

Det foreslås å bevilge 7,5 mill. kroner. Det er da tatt hensyn til at 2,5 mill. kroner til finansiering av SSBs oppgaver etter loven, i tillegg til å lage offentlig statistikk om partiene, er overført til SSB.

Post 70 Sentrale organisasjoner

Bevilgningen er øremerket registrerte politiske partier på nasjonalt nivå og fordeles med 90 pst. til stemmestøtte og 10 pst. til grunnstøtte. Departementet utbetaler tilskuddet på grunnlag av søknad for hver stortingsvalgperiode. Stemmestøtte fordeles som en fast sats per stemme beregnet på grunnlag av den årlige bevilgningen og resultatet fra foregående stortingsvalg. Grunnstøtte utbetales til partiets hovedorganisasjon dersom partiet fikk minst 2,5 pst. oppslutning på landsbasis eller vant minst ett mandat ved foregående stortingsvalg. Grunnstøtten fordeles likt mellom disse partiene.

Det foreslås å bevilge 311,1 mill. kroner.

Post 71 Kommunale organisasjoner

Bevilgningen er øremerket kommuneorganisasjoner under registrerte politiske partier og fordeles med 90 pst. til stemmestøtte og 10 pst. til grunnstøtte. Det er et krav om at partiet må ha en organisasjon i den respektive kommunen for å få støtte. Statsforvalteren i Vestland utbetaler tilskuddet på grunnlag av søknad for hver kommunestyrevalgperiode.

Stemmestøtte utbetales fra første stemme uten sperregrense. Satsen beregnes på grunnlag av den årlige bevilgningen og resultatet fra foregående kommunestyrevalg.

Grunnstøtte bevilges til partienes kommuneorganisasjoner dersom partiet fikk minst 4 pst. oppslutning i kommunen eller vant minst ett mandat ved foregående kommunestyrevalg. Grunnstøtten fordeles likt mellom disse partiene.

Det foreslås å bevilge 34,6 mill. kroner.

Post 73 Fylkesorganisasjoner

Bevilgningen er øremerket fylkesorganisasjoner under registrerte politiske partier og fordeles med 90 pst. til stemmestøtte og 10 pst. til grunnstøtte. Det er et krav om at partiet må ha en organisasjon i det respektive fylket for å få støtte. Statsforvalteren i Vestland utbetaler tilskuddet på grunnlag av søknad for hver fylkestingsvalgperiode.

Stemmestøtte utbetales fra første stemme uten sperregrense. Satsen beregnes på grunnlag av den årlige bevilgningen og resultatet fra foregående fylkestingsvalg.

Grunnstøtte bevilges til partienes fylkesorganisasjoner dersom partiet fikk minst 4 pst. oppslutning i fylket eller vant minst ett mandat ved foregående fylkestingsvalg. Grunnstøtten fordeles likt mellom disse partiene.

Det foreslås å bevilge 75,6 mill. kroner.

Post 75 Fylkesungdomsorganisasjoner

Bevilgningen fordeles til partier med fylkesungdomsorganisasjon i samsvar med det antallet stemmer som morpartiet fikk ved foregående fylkestingsvalg. Statsforvalteren i Vestland utbetaler tilskuddet på grunnlag av søknad for hver fylkestingsvalgperiode.

Det foreslås å bevilge 22,5 mill. kroner.

Post 76 Sentrale ungdomsorganisasjoner

Bevilgningen fordeles i samsvar med morpartiets del av det totale antallet stemmer ved foregående stortingsvalg som gikk til partier med sentral ungdomsorganisasjon. Departementet utbetaler tilskuddet på grunnlag av søknad for hver stortingsvalgperiode.

Det foreslås å bevilge 8,9 mill. kroner.

Kap. 578 Valgdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag
		2021	Saldert budsjett 2022	2023
01	Driftsutgifter	90 965	57 894	114 918
70	Informasjonstiltak	5 240		5 665
	Sum kap. 578	96 205	57 894	120 583

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter for Valgdirektoratet. Valgdirektoratet har det operative ansvaret for valggjennomføring på statlig nivå. Direktoratet er lokalisert i Tønsberg og hadde 32 avtalte årsverk i 2021.

Direktoratets hovedaktiviteter i 2023 vil være å bidra til en korrekt, sikker, åpen og tillitvekkende gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget.

Aktivitetene i 2021 og 2022 var i hovedsak rettet mot gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021 og tilrettelegging for gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2023.

Direktoratet har arbeidet for sikkerhet og beredskap i alle faser av valggjennomføringen. Veiledning og opplæring av kommuner og fylkeskommuner ble gjennomført digitalt. Valgmedarbeiderportalen er nyutviklet og nettstedet valg.no er fornyet. Direktoratet har også produsert og sendt ut materiell til valget og gitt informasjon til velgerne.

Budsjettforslag

Bevilgningen foreslås redusert med 74 000 kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I, pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 54 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I, pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 114,9 mill. kroner. Økningen fra 2022 må ses på bakgrunn av at det skal gjennomføres kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2023.

Post 70 Informasjonstiltak

Tilskuddsordningen skal bidra til å øke de stemmeberettigedes kunnskap om valget, øke valgdel-

takelsen og støtte tiltak rettet mot stemmeberettigede med lav valgdeltakelse, som unge velgere, velgere med innvandrerbakgrunn og velgere med behov for særskilt informasjon. Ordningen støtter opp om mål 1 Et velfungerende demokrati.

Ved stortings- og sametingsvalget i 2021 fordelte Valgdirektoratet tilskudd på til sammen 5,5 mill. kroner. Totalt 17 organisasjoner og andre aktører mottok tilskudd.

Budsjettforslag

Det foreslås å bevilge 5,7 mill. kroner.

Kap. 579 Valgutgifter

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	8 291		
	Sum kap. 579	8 291		

Fra 2022 er bevilgningen flyttet til departementets driftsbevilgning på kap. 500.

Kap. 5616 Kommunalbanken AS

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
85	Aksjeutbytte		646 000	652 000
	Sum kap. 5616		646 000	652 000

Post 85 Aksjeutbytte

Kommunalbanken AS er heleid av staten og gir lån til investeringsformål til kommuner, fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskap og andre selskap som utfører kommunale oppgaver. For nærmere informasjon om Kommunalbankens virksomhet vises det til selskapets årsrapport og Statens eierrapport for 2021.

Avkastningskravet for Kommunalbanken fastsettes for en periode på tre år. Avkastningskravet defineres som den forventede avkastningen sta-

ten kunne ha oppnådd ved en alternativ plassering med tilsvarende risiko. Kravet er stilt i forhold til den avkastningen selskapet har på egenkapitalen etter skatt. For perioden 2022–2024 er avkastningskravet 5,5 pst. av verdijustert egenkapital.

Budsjettforslag

Aksjeutbytte for regnskapsåret 2022, som bevilges på statsbudsjettet for 2023, foreslås satt til 652 mill. kroner. Utbytte utgjør 4 pst. av verdijustert egenkapital per 1. januar 2022.

Programkategori 13.80 Bolig, bomiljø og bygg

Utgifter under programkategori 13.80 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
581	Bolig- og bomiljøtiltak	3 597 065	3 444 049	3 669 730	6,6
585	Husleietvistutvalget	36 235	36 985	37 754	2,1
587	Direktoratet for byggkvalitet	161 930	150 220	150 032	-0,1
2412	Husbanken	19 798 894	21 583 889	21 275 799	-1,4
	Sum kategori 13.80	23 594 124	25 215 143	25 133 315	-0,3

Inntekter under programkategori 13.80 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3585	Husleietvistutvalget	1 715	2 693	2 736	1,6
3587	Direktoratet for byggkvalitet	38 615	38 876	34 990	-10,0
5312	Husbanken	15 337 493	12 923 629	13 993 700	8,3
5615	Husbanken	2 018 721	2 874 000	5 244 000	82,5
	Sum kategori 13.80	17 396 544	15 839 198	19 275 426	21,7

Innledning

Det er kommunene som iverksetter bolig- og bygningspolitikken lokalt, mens det i hovedsak er private som bygger, utbedrer og finansierer bolig- og bygningsmassen. Staten sørger for gode rammer for bolig- og bygningssektoren gjennom å utvikle og forvalte regelverk, økonomiske ordninger og kunnskap.

Kommunal- og distriktsdepartementet skal bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet kan skaffe seg en egnet bolig og beholde den. Departementet har ansvaret for regelverk og andre virkemidler som skal fremme god byggkvalitet og effektive prosesser i byggesaker. Departementet har også ansvaret for plan- og bygningsloven.

Lovens plandel er omtalt under programkategori 13.90. I tillegg har departementet ansvar for å sikre balansert regulering av rettigheter og plikter ved leie av bolig og blant boligeiere, herunder boligbyggelagsloven, borettslagsloven, eierseksjonsloven og husleieloven.

Kommunal- og distriktsdepartementet samarbeider med flere departementer for å sikre en helhetlig bolig- og bygningspolitikk. Departementet har tre underliggende virksomheter som er faginstanser på sine områder: Husbanken, Direktoratet for byggkvalitet og Husleietvistutvalget.

Husbanken skal forebygge at folk blir vanskeligstilte på boligmarkedet, og bidra til at vanskeligstilte kan skaffe seg og beholde en egnet bolig. Husbanken iverksetter regjeringens boligsosiale

politikk gjennom økonomiske virkemidler som bostøtte, tilskudd og lån. Husbanken legger også til rette for kunnskapsutvikling og kompetanseoverføring til kommuner, frivillig sektor, byggsektoren og andre. I tillegg forvalter Husbanken tilskuddsordninger for andre departementer. Husbanken skal sikre gode rammebetingelser for kommunene, i deres arbeid med å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet. Husbanken støtter opp om kommunenes arbeid både faglig og økonomisk. Frivillige organisasjoner og bruker- og interesseorganisasjoner er viktige samarbeidspartnere. Husbankens distriktsrettede arbeid skal stimulere til ulike typer boliger i kommuner med usikkert boligmarked.

Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) skal bidra til at det bygges sikre, miljøvennlige og tilgjengelige boliger og bygg på en effektiv måte, og at kravene til byggverk følges. Direktoratet er et nasjonalt kompetansesenter på bygningsområdet. DiBK er tilsynsmyndighet for byggevaremarkedet og har ansvar for den frivillige sentrale godkjenningsordningen for foretak med ansvarsrett. Direktoratets arbeid er rettet mot kommunene, aktørene i byggeprosessen, byggevaremarkedet og publikum. Regelverket har stor betydning for blant annet boligbyggingen. DiBK skal ha innsikt i hvordan regelverket virker, og svarer på spørsmål om byggesaksforskriften (SAK), byggteknisk forskrift (TEK), omsetning av byggevarer (DOK), ordningen med sentral godkjenning og digitale løsninger for byggesøknader.

Husleietvistutvalget (HTU) skal bidra til et vellykket leiemarked ved å styrke rettssikkerheten til leietakere og utleiere. Det er et tvisteløsningsorgan som kan behandle alle typer tvister om leie av bolig etter husleielovene. HTU gir også informasjon og veiledning om husleielovene, og besvarer spørsmål fra utleiere og leietakere. Virkeområdet til HTU ble utvidet til hele landet fra 1. september 2021.

Mål for programkategorien

1. Tilgang på egnede boliger i hele landet
2. Sikre bygg og bærekraftig byggevirkosomhet
3. Effektive og digitale byggeprosesser

Mål 1 Tilgang på egnede boliger i hele landet

Alle skal bo trygt og godt. Regjeringen vil at flere skal få mulighet til å eie sin egen bolig. Samtidig skal rettigheter og boforhold for leietakere bli godt ivaretatt. Regjeringen vil også legge til rette for økt boligbygging i distriktene. Barn og unge

skal ha gode boforhold, ingen skal være bostedsløse, og personer med funksjonsnedsettelse skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de skal bo. Det skal utvikles tilpassede tilbud tilrettelagt for morgendagens eldre. Eldre skal få bo i egen bolig lengst mulig dersom de kan og vil.

Boliger og bygg skal være tilgjengelige for personer med funksjonsnedsettelse. Byggteknisk forskrift stiller minimumskrav til kvaliteter i bygg, og DiBK gir informasjon og veiledning om universell utforming og tilgjengelighet til kommuner og privatpersoner. Videre gir Husbanken lån til livslopboliger.

Den sosiale boligpolitikken skal forebygge at folk får boligproblemer, og gi hjelp til dem som ikke selv klarer å skaffe og beholde en egnet bolig. I juni 2022 la regjeringen fram et lovforslag om en ny boligsosial lov, jf. Prop. 132 L (2021–2022) Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet. Loven skal skjerpe kommunenes ansvar når det gjelder plikten til å ta boligsosiale hensyn i planleggingen.

Bostøtte og startlån er statens viktigste økonomiske virkemidler for å nå målet om tilgang på egnede boliger i hele landet. Regjeringen vil følge opp rapporten fra en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe: *Bostøtten – opprydning og forankring*. Videre vil regjeringen i denne stortingsperioden legge fram en stortingsmelding om en helhetlig boligpolitikk. Her vil kommunenes rolle stå sentralt.

Se nærmere omtale av bevilgninger som støtter opp under mål 1 under kap. 581 og kap. 2412.

Mål 2 Sikre bygg og bærekraftig byggevirkosomhet

Regjeringen vil at boliger og bygg skal være sikre og bærekraftige. Byggereglene gjelder først og fremst ved nybygging. Folk skal være trygge på at det bygges på trygg grunn, og at nye boliger og bygg har god brann- og konstruksjonssikkerhet. Regjeringen vil vurdere tiltak for å sikre at aktørene som utfører slike oppgaver i et byggeprosjekt, har nødvendig kompetanse. Bærekraftig byggevirkosomhet handler også om å redusere klimaavtrykket. Byggenæringen har et stort potensial for å kutte utslipp, blant annet ved bruk av klimavennlige materialer og ombruk av byggevarer. Regjeringen vil utvikle byggevirkosomheten i en mer klimavennlig retning, og redusere næringens utslipp og negative miljøpåvirkning.

Samfunnet blir hvert år utsatt for store skader på grunn av overvann. Våtere og villere vær, sen-

tralisering og fortetting kan øke problemene. Regjeringen vil at overvann skal være en ressurs, og ikke bare et problem. I juni 2022 fremmet regjeringen forslag om endringer i plan- og bygningsloven, som skal gi kommunene bedre virkemidler for tiltak mot overvann. DiBK gir informasjon og veiledning om byggkvalitet til utbyggere, kommuner og privatpersoner, og Husbanken gir lån til miljøvennlige boliger.

Se nærmere omtale av bevilgninger og virkemidler som støtter opp under mål 2 under kap. 581, kap. 587 og kap. 2412.

Mål 3 Effektive og digitale byggeprosesser

Regjeringen vil legge til rette for et enklere og mer forståelig regelverk for plan- og bygningsloven, med tilhørende forskrifter, som kan bidra til å redusere byggfeil, øke produktivitet i næringen og begrense ressursbruk i kommunene. Veiledning og informasjon, gjennom gode digitale selvbetjeningsløsninger, vil bidra til bedre etterlevelse av et komplekst regelverk, og fremme bygging utover regelverkets minstekrav. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å digitalisere byggesaksprosesser og byggeregler, for å legge til rette for mer effektive byggeprosesser, enklere etterlevelse av regelverket og sikrere byggkvalitet.

Se nærmere omtale av bevilgninger og virkemidler som støtter opp under mål 3 under kap. 587.

Bærekraftsmålene

Bolig- og bygningspolitikken støtter opp om flere av bærekraftsmålene. Bærekraftsmål 11 handler om å gjøre byer og lokalsamfunn trygge, robuste og bærekraftige, og delmål 11.1 går ut på å sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger til en overkommelig pris. Husbankens boligsosiale virkemidler startlån og lån til utleieboliger gjør henholdsvis at flere kan kjøpe en egnet bolig, og at det blir framskaffet flere egnede utleieboliger. HTU skal styrke rettsikkerheten til leietakere og utleiere, og bidrar til et tryggere og mer velfungerende leiemarked. Regjeringen er opptatt av at det skal være tilgang på egnede boliger i hele landet, og Husbanken skal prioritere lån til finansiering av boliger i distriktene.

I tillegg skal den sosiale boligpolitikken bidra til å nå mål 1 om å utrydde fattigdom og mål 10 om å redusere ulikheten i samfunnet. Bostøtten, som skal sikre husstander med lave inntekter og høye boutgifter en egnet bolig, er særlig viktig for å nå disse målene.

Bærekraftsmål 13 handler om å stoppe klimaendringer. Det er et viktig mål for regjeringen at boliger og bygg skal være sikre og bærekraftige. Byggenæringen har et stort potensial for å kutte utslipp, blant annet ved bruk av klimavennlige materialer og ombruk av byggevarer. Å fremme bærekraftig byggevirksomhet er en prioritert oppgave for DiBK. I tillegg gir Husbanken lån til å oppgradere boliger og bygge miljøvennlige boliger.

Kap. 581 Bolig- og bomiljøtiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
60	Energiltak i utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem			333 500
70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	3 335 595	3 228 588	3 201 246
76	Utleieboliger og forsøk med nye boligmodeller, <i>kan overføres</i>	221 369	171 101	87 278
78	Boligtiltak, <i>kan overføres</i>	13 942	3 778	15 338
79	Heis og tilstandsvurdering, <i>kan overføres</i>	26 159	40 582	32 368
	Sum kap. 581	3 597 065	3 444 049	3 669 730

Siden det kan ta flere år å ferdigstille prosjektene det gis støtte til, budsjetteres post 78 med tilsagnsramme, bevilgning og tilsagnsfullmakt. Tilsagnsrammen er summen av nye tilsagn som kan gis det enkelte år, bevilgningen dekker tilsagnene som kommer til utbetaling i det enkelte budsjettår og tilsagnsfullmakten viser utestående forpliktelser ved utgangen av året. Postene 76 og 79 ble tidligere budsjettert med tilsagnsramme, bevilgning og tilsagnsfullmakt. I 2023 foreslår regjeringen å avvike tilskudd til utleieboliger og tilskudd til heis og tilstandsvurdering. Det betyr at tilsagnsrammen settes i null. Det skal imidlertid utbetales tidligere gitte tilsagn på postene i 2023. Se Prop. 1 S (2021–2022) boks 5.3 for mer informasjon om budsjetteringssystemet.

Post 60 (ny) Energiltak i utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem

Mål for ordningen

Tilskuddet skal bidra til energioppgradering av kommunalt eide utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem. Tilskuddet skal gå til tiltak som reduserer energibehovet i boligene. Ordningen støtter opp om mål 1 Tilgang på egnede boliger i hele landet.

Kriterier for måloppnåelse

- Antall kommunalt eide utleieboliger der det er gjennomført energiltak.
- Antall kommunalt eide omsorgsboliger og sykehjem der det er gjennomført energiltak

Tildelingskriterier

Tilskuddet kan gis til energiltak i kommunalt eide utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem. Husbanken avgjør søknader.

Husbanken vil samarbeide med Enova for å komme fram til en liste med energiltak som kommunene kan søke om tilskudd til. Listen skal være klar innen utgangen av 2022. Regler for tilskuddsutmåling vil fastsettes i forskrift.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddet forvaltes av Husbanken. Kommuner som har fått tilskudd til energiltak skal rapportere på gjennomføringen av tiltak, antall kommunalt eide utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem det er gjort tiltak for, og forventet redusert energibehov. Det utbetales ikke tilskudd før kommunen har dokumentert at tiltaket er gjennomført.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Som et ledd i regjeringens satsing på energiltak gjennom Husbanken, foreslås det å bevilge 333,5 mill. kroner på posten. Det foreslås samtidig å bevilge 5 mill. kroner til systemtilpasninger i Husbanken for å få løsningen på plass, jf. omtale under kap. 2412, post 01. Satsingen finansieres blant annet gjennom å overføre midler fra Enova.

Post 70 Bostøtte, overslagsbevilgning

Mål for ordningen

Bostøtte skal sikre personer med lave inntekter og høye boutgifter en egnet bolig. Ordningen støtter opp om mål 1 Tilgang på egnede boliger i hele landet.

Kriterier for måloppnåelse

For å vurdere måloppnåelsen av ordningen innhentes opplysninger om mottakernes boutgiftsbelastning før og etter bostøtte, sammenliknet med gjennomsnittet for hele befolkningen.

Tildelingskriterier

- Bostøtten er en behovsprøvd rettighetsordning som omfatter alle personer over 18 år, med unntak av de fleste studenter samt militære tjenestepliktige.
- Boligen må ha egen inngang, mulighet til hvile og matlaging, og eget bad og toalett. Kommunen kan gjøre visse unntak fra dette av helse- eller omsorgsfaglige grunner.
- Bostøtten beregnes ut fra husstandens boutgifter opp til en øvre grense, samt en egenandel som avhenger av husstandens samlede skattepliktige inntekt. Barns inntekt og formue er ikke med i beregningen.

Tildelingskriterier og beregningsregler er gitt i lov og forskrift.

Oppfølging og kontroll

Husbanken forvalter ordningen i samarbeid med kommunene. Støtten behovsprøves mot månedlig brutto inntekt, blant annet registrert i a-ordningen. I etterkant blir inntekten kontrollert mot skatteoppgjøret. Vesentlige feil i utbetalingene blir etterbetalt eller krevd tilbake.

Rapport

I 2021 ble det utbetalt 3 335,6 mill. kroner i bostøtte. Av dette var 2 714,1 mill. kroner ordinære vedtak, 42,5 mill. kroner resultat av klager, etterbehandlinger og etterkontroll, og 579,0 mill. kroner var ekstraordinære utbetalinger i mars, november og desember på grunn av høye strømpriser. I gjennomsnitt mottok 79 000 husstander bostøtte hver måned i 2021. Det var 6 600 færre enn i 2020. Gjennomsnittlig utbetalt bostøtte var 2 863 kroner per måned, som tilsvarer 34 356 kroner for et helt år. Det er 4 140 kroner mindre enn i 2020. Årsaken til nedgangen er blant annet at det på grunn av pandemien gjaldt midlertidige regler som ga høyere støtte gjennom sju måneder i 2020. Om lag 116 300 husstander mottok bostøtte minst en gang i løpet av 2021, 8 000 færre enn året før.

Bostøttemottakerne hadde i 2021 boutgifter som utgjorde i gjennomsnitt 69 pst. av inntekten før skatt. Det er to prosentpoeng lavere enn i 2020. Etter at bostøtten var utbetalt utgjorde boutgiftene 56 pst. av mottakernes samlede inntekter før skatt. Det er samme nivå som i 2020. Effekten av bostøtten var sterkere i 2020 som følge av de midlertidige reglene.

Oppsummering av endringer i bostøtten i 2021 og 2022

- *Redusert minste utbetaling:* Fra 1. januar 2021 ble minste utbetalt bostøttebeløp satt ned fra 0,3 rettsgebyr (352 kroner) til 50 kroner. Satsen er senere justert på bakgrunn av veksten i konsumprisindeksen, og har siden 1. juni 2022 vært 53 kroner.
- *Likebehandling ved delt fast bosted:* For å bedre bosituasjonen til barnefamilier ble reglene endret fra 1. juni 2021 slik at barn med delt fast bosted kan regnes med i bostøttesøknaden hos begge foreldrene.
- *Høyere grense for boutgifter:* De årlige boutgiftstakene ble økt 1. juni 2021 med 3 800 kroner for enslige og 400 kroner for husstander med flere personer. Samtidig ble progresjonssatsen i egenandelsberegningen satt ned fra 0,29 pst. til 0,28 pst. Fra 1. januar 2022 ble boutgiftstakene for alle husstandsstørrelser økt med ytterligere 2 100 kroner, og den ordinære progresjonssatsen ble satt videre ned fra 0,28 pst. til 0,27 pst.
- *Ekstraordinære utbetalinger på grunn av høye strømpriser:* Både i mars, november og desember 2021 ble det gitt tilleggsbevilgninger til ekstraordinære utbetalinger til bostøttemottakerne på grunn av høye strømpriser, jf. Innst. 233 S (2020–2021), Prop. 8 S (2021–2022) og

Innst. 30 S (2021–2022), og Prop. 38 S (2021–2022) og Innst. 97 S (2021–2022). I januar ble det bevilget midler til ekstrautbetalinger i januar, februar og mars 2022. I april ble det vedtatt ekstrautbetalinger i april, mai, juni, november og desember 2022 og i januar 2023. For månedene som ga grunnlag for ekstra utbetalinger fra og med januar 2022, gjaldt også midlertidig reduksjon av progresjonssatsen til 0,12 pst. Dette gir lavere egenandeler og høyere inntektsgrenser. Tabellen under viser hvilke ekstrautbetalinger som er gjennomført og bevilget.

Utbetalingsmåned	Antall mottakere	Beløp (mill. kr)
Mars 2021	88 600	269,5
November 2021 ¹	63 900	194,5
Desember 2021	71 200	115,0
Januar 2022	86 000	138,9
Februar 2022	90 400	236,8
Mars 2022	97 200	254,0
April 2022	96 200	107,7
Mai 2022	97 400	109,1
Juni 2022	90 800	101,9
November 2022	91 300	102
Desember 2022	99 400	159
Januar 2023	99 400	159

¹ Bare i Sør-Norge

- *Styrket støtte for større husstander:* Fra 1. januar 2022 ble bostøtten styrket for husstander med flere enn én person. Ved omregning av inntekten blir ekstra personer i husstanden vektet høyere enn tidligere. Da blir egenandelen lavere, støtten høyere og inntektsgrensene høyere.
- *Skjerming av etterbetalinger fra NAV når de retter opp feil bruk av EØS-reglene:* I 2019 ble det avdekket at Arbeids- og velferdsetaten (NAV) hadde tolket EØS-regelverket feil. Opprettingen har ført til mange etterbetalinger. I de tilfellene der mottakerne også har hatt bostøtte, har Husbanken holdt disse etterbetalingene utenfor inntektsgrunnlaget. Fram til 1. januar 2022 hentet Husbanken informasjon hos Arbeids- og velferdsdirektoratet om hvem dette gjaldt.

Ettersom oppryddingen i NAV var ferdig i 2021, har Husbanken sluttet å hente slik informasjon, men eventuelle etterbetalinger i 2022 og senere vil fortsatt bli skjermet dersom mottakeren klager. Om lag 110 saker ble skjermet i 2020, og om lag 140 saker i 2021.

- *Midlertidig reduksjon i progresjonssatsen i juni-september:* I forbindelse med behandling av Prop. 115 S (2021–2022), ble de midlertidige satsene som gir høyere inntektsgrense og økt bostøtte, vedtatt å gjelde også for perioden juni – september, jf. Innst. 450 S (2021–2022). Inntektsgrensene har dermed vært ekstraordinært høye fra og med desember 2021 til og med desember 2022.

I desember 2020 oppnevnte daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet en ekspertgruppe med formål om å utrede dagens bostøtteordning. Ekspertgruppen leverte sin rapport i mai 2022. Mandatet for ekspertgruppen var å evaluere ordningens måloppnåelse, samspillet med andre statlige og kommunale velferdsordninger, og å komme med forslag til den framtidige innretningen av ordningen. Ekspertgruppen har i sitt arbeid lagt vekt på å dokumentere og evaluere ordningens utvikling, innretning og administrasjon. Ekspertgruppen mener at det etter mange år med justeringer og endringer er behov for en bedre forankring av ordningen i underliggende prinsipper. Departementet vil framover vurdere problemstillingene og tilrådingene som løftes opp i rapporten.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

I januar 2023 ventes om lag 99 500 husstander å motta til sammen om lag 288 mill. kroner i bostøtte for desember 2022, som følge av midlertidige regler. I tillegg vil de få en ekstrautbetaling som ventes å bli på i alt 159 mill. kroner. De midlertidige reglene i 2022 innebærer betydelig høyere inntektsgrenser og dermed vesentlig flere bostøttemottakere enn i det ordinære regelverket. Gjennom resten av 2023 ventes det derfor færre mottakere enn med de midlertidige reglene i 2022, men flere enn i 2021. Det forventes at i gjennomsnitt 81 700 husstander hver måned vil motta bostøtte som tilsvarer 36 400 kroner per husstand per år.

I løpet av 2023 ventes det videre at om lag 25 mill. kroner vil gå til utbetalinger som følge av klager, etterbehandlinger og etterkontroll.

Det foreslås en samlet bevilgning på 3 201,2 mill. kroner.

Post 76 Utleieboliger og forsøk med nye boligmodeller, kan overføres

Bevilgningen dekker tilskudd til utleieboliger og tilskudd til forsøk med nye boligmodeller. Det vises til Prop. 1 S (2021–2022) for nærmere redegjørelse for måloppnåelse, tildelingskriterier, oppfølging og kontroll av ordningen.

Rapport

I 2021 ga Husbanken tilsagn om tilskudd til utleieboliger for 163 mill. kroner til 249 utleieboliger. Gjennomsnittstilskuddet per bolig var på 654 600 kroner. I første halvdel av 2022 ble det gitt tilsagn om tilskudd for 130 mill. kroner til 164 utleieboliger.

Av boligene som fikk tilskudd til utleieboliger i 2021 var 53 pst. større enn 65 kvadratmeter. Dette bidro til flere egnede utleieboliger for barnefamilier. Videre ble det gitt tilsagn om 13 mill. kroner i tilskudd til 30 boliger tilrettelagt for personer med rusavhengighet og psykiske lidelser (ROP-gruppen).

Når det gjelder tilskudd til forsøk med nye boligmodeller, har Husbanken hittil i 2022 gitt tilsagn til ett nytt prosjekt i Sandnes kommune. Kommunen ønsker å bosette personer i ROP-gruppen i spredte, sentrumsnære boliger for å skape gode og varige boforhold integrert i ordinære bomiljø. Prosjektet har høy brukermedvirkning og ser ut til å ha en høy overføringsverdi til andre kommuner.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

For å frigjøre midler til tiltak som kommer flere til gode, foreslår regjeringen å avvikle tilskudd til utleieboliger og forsøk med nye boligmodeller. Sammen med tidligere nedjusteringer i tilsagnsrammen, gir det en reduksjon i bevilgningsbehovet på 83,8 mill. kroner.

Posten ble tidligere budsjettert med tilsagnsramme, tilsagnsfullmakt og bevilgning. Det foreslås å bevilge 87,3 mill. kroner. Hele bevilgningen er knyttet til tilsagn som er gitt tidligere år.

Post 78 Boligtiltak, kan overføres

Mål for ordningen

Tilskuddet skal gå til testing av nye boligtiltak og stimulere til kunnskapsutvikling, nytenking og innovasjon. Tilskuddet støtter opp om mål 1 Tilgang på egnede boliger i hele landet. Tilskuddet skal også bidra til å ivareta leietakeres interesser

ved at leietakerorganisasjoner kan søke om tilskudd.

Kriterier for måloppnåelse

Boligsosiale tiltak: Utvikling av nye metoder, konsepter og løsninger for boligsosialt arbeid i hele landet.

Boligtiltak i distriktene: Utvikling av nye samarbeidsformer og forsøk med nye boligkonsepter og virkemidler som bidrar til økt tilgang på egnede boliger i distriktskommuner. Med distriktskommuner menes kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6 i SSBs sentralitetsindeks.

Leietakeres interesser: Antall medlemmer i leietakerorganisasjoner som ivaretar leietakeres interesser.

Tildelingskriterier

For boligsosiale tiltak, kan frivillige, private og forsknings- og utdanningsinstitusjoner i hele landet søke om tilskudd. Dersom prosjektet er særlig nyskapende og antas å ha stor overføringsverdi til andre, kan også kommuner søke om tilskudd til boligsosiale tiltak.

For boligtiltak i distriktskommuner, kan kun kommuner søke om tilskudd.

Leietakerorganisasjoner kan søke om tilskudd til drift.

Husbanken avgjør søknader etter vilkår som skal fastsettes i forskrift. Prosjekter som bidrar til nytenking, og har stor overføringsverdi til andre prosjekter skal prioriteres.

Oppfølging og kontroll

Husbanken forvalter tilskuddet. Husbanken skal samarbeide med Distriktsenteret om tildeling av de distriktsrettede midlene. Etatene skal også dokumentere læringsverdien av prosjektene.

Ny kunnskap skal formidles og deles. Tilskuddsmottakerne skal utarbeide rapporter om resultater, prosess og metode. Rapportene publiseres på Husbankens nettsider.

Rapport

Det ble gitt tilskudd til boligsosiale tiltak for om lag 12 mill. kroner i 2021. Blant annet fikk Norges- hus, i samarbeid med forskningsmiljø, støtte til å utvikle et standardisert konsept for boliger til bostedsløse. Konseptet skal kunne tas i bruk av både kommuner, utbyggere og andre interesserte. Videre har Askøy kommune fått støtte til å

utvikle et konsept for innbyggermedvirkning i kommunene. Det er etablert et innbyggerpanel med 340 personer i kommunen som kontaktes for å delta i ulike undersøkelser om lokalmiljø og kommunale tjenester. Foretaket Nedenfra Ideelt har mottatt støtte til et forprosjekt, som i samarbeid med både byggenæringen og andre aktører, har utarbeidet et konseptforslag for en merkeordning for utleieboliger.

I første halvår 2022 er det gitt tilskudd for 12,6 mill. kroner til 23 prosjekter og 9 masteroppgaver. Både i 2021 og i 2022 har Leieboerforeningen fått 1,5 mill. kroner i driftstilskudd. Organisasjonen har ca. 5 000 medlemmer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Høye boligpriser i pressområdene kan gjøre det vanskelig for barnefamilier og lavinntektsgrupper å etablere seg, og det kan oppstå en opphopning av dårlige levekår. Dette er uheldig for de som ønsker å bo sentralt, og til hinder for å nå målet om en sosialt bærekraftig byutvikling der det er rom for alle sosiale lag i befolkningen. Det kan derfor være et særlig behov for å teste ut nye boligkonsepter og måter å jobbe på for å bidra til å gjøre det enklere for barnefamilier og lavinntektsgrupper å etablere seg i pressområder. Med pressområder menes områder med stor tilflytting og stor etterspørsel etter boliger.

Videre er boligmarkedene i mange distriktskommuner små, har lav omsetning av boliger, lite eller ingen nybygging, få utleieboliger og ofte mange tomme fritidsboliger. Mange steder er markedsverdien på boligene lavere enn byggekostnadene. Et hovedproblem er lav tilgang på egnede boliger til ulike målgrupper, som eldre, unge i etableringsfasen og ulike typer arbeidskraft. Det kan gjøre det vanskelig å holde på eller tiltrekke seg nye innbyggere. Det er kommunene selv som har best forutsetninger for å se det lokale boligmarkedet i sammenheng med arbeidsmarkedet, næringsutvikling tjenestetilgang og lokal samfunnsutvikling. I distriktskommuner kan det være få aktører i boligmarkedet. Behovet for at disse kommunene både får og tar en aktiv rolle i boligpolitikken er derfor større enn i mer sentrale kommuner. Da er gode rammevilkår som støtter opp under distriktskommunenenes kapasitet og kompetanse viktig. Det kan være behov for forsøk med nye virkemidler, som nye boligkonsepter, sikring mot tap ved salg av nye boliger i distriktskommuner, eller samarbeid med utbyggere for å styrke utleiemarkedet.

Det foreslås derfor å endre navn på posten fra *boligsosiale tiltak* til *boligtiltak*, og formålet endres til å omfatte generelle boligtiltak i distriktskommuner i tillegg til boligsosiale tiltak, herunder tiltak for å bidra til at barnefamilier og lavinntektsgrupper får mulighet til å etablere seg i pressområder.

Fordi enkelte større utviklingsprosjekter går over flere år, ble utbetalingsprofilen på posten endret fra ett-årig til to-årig i statsbudsjettet for 2022. Det innebærer at bevilgningsbehovet øker med 8,8 mill. kroner i 2023.

Regjeringen foreslår å øke tilsagnsrammen med 8,8 mill. kroner til en boligsatsing med forsøk og pilotering i både distriktene og i pressområder, hvor minst 6 mill. kroner skal prioriteres til pilotering av tiltak i distriktskommuner. På bakgrunn av at posten budsjetteres med en flerårig utbetalingsprofil, innebærer forslaget å øke bevilgningen med 2,6 mill. kroner i 2023.

Det foreslås å bevilge 15,3 mill. kroner. Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 15,2 mill. kroner jf. forslag til romertallsvedtak. Bevilgningen og tilsagnsfullmakten gir en tilsagnsramme på 21,7 mill. kroner i 2023.

Post 79 Heis og tilstandsvurdering, kan overføres

Bevilgningen går til tidligere gitte tilskudd til prosjektering og innstallering av heis.

Kap. 585 Husleietvistutvalget

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	36 235	36 985	37 754
	Sum kap. 585	36 235	36 985	37 754

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønn til ansatte, godtgjørelse til utvalgsmedlemmer, husleie og andre faste driftsutgifter for Husleietvistutvalget (HTU). HTU har kontorer i Oslo, Bergen og Trondheim.

Rapport

I 2021 mottok HTU 2 047 saker, noe som var en økning fra 2020, da antall saker var 1 783. I 2021

Rapport

I 2021 ble det gitt tilsagn om tilskudd for 46 mill. kroner til etterinstallering av 24 heiser i bygg med 198 boliger. Det ble også gitt tilsagn om tilskudd for 0,4 mill. kroner til prosjektering av 13 heiser i bygg med 130 boliger. I første halvår 2022 er det gitt tilsagn for 24,6 mill. kroner til etterinstallering av 19 heiser i bygg med 394 boliger, samt tilsagn for 1,8 mill. kroner til prosjektering av 9 heiser i bygg med 113 boliger.

Husbanken ga tilsagn om tilskudd for 4,8 mill. kroner til tilstandsvurdering av bygg med 6 500 boliger i 2021. Det er en reduksjon på 27 pst. fra 2020 da det ble gitt 6,6 mill. kroner i tilskudd til tilstandsvurdering av bygg med 7 000 boliger. I første halvår 2022 er det gitt tilsagn om tilskudd for 5,8 mill. kroner til tilstandsvurdering av 5 901 boliger.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

For å frigjøre midler til tiltak som kommer flere til gode, foreslår regjeringen å avvikle tilskudd til heis og tilstandsvurdering. Tilsagnsrammen reduseres fra 55,6 mill. kroner til null fra 2023.

Posten ble tidligere budsjettert med tilsagnsramme, tilsagnsfullmakt og bevilgning. Det vil være utbetalinger av tilskudd til heis i 2023 og 2024 knyttet til tilsagn som er gitt tidligere år. Det foreslås å bevilge 32,4 mill. kroner i 2023.

gjennomførte HTU 224 meklinger, og det ble inngått 193 forlik. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for avgjørelser gikk ned fra 94 dager i 2020 til 76 dager i 2021. Den interne saksbehandlingstiden, fra saksbehandlingsgebyret er betalt til saken er tilstrekkelig opplyst, var 22 dager i 2021. Virkeområdet til HTU ble utvidet til hele landet med virkning fra 1. september 2021. Forberedelse og etablering av virksomheten som et landsdekkende tilbud, herunder gjennomføring av informasjonsaktiviteter, var hovedprioriteringene for HTU

i 2021. Overgangen til heldigitale løsninger i kontakt med brukerne var avgjørende for å kunne oppfylle målet om at brukerne skal få et likt tilbud uavhengig av hvor de bor i landet.

HTU har også styrket arbeidet med veiledning og informasjon til publikum i 2021. HTU lanserte ny nettside i 2021, som skal gjøre partene bedre kjent med sine rettigheter og plikter og få fram eksempler på vanlige problemstillinger som kan oppstå i leieforholdet. Årlig besvarer HTU mellom 3 000 og 3 500 henvendelser knyttet til generelle husleierettslige problemstillinger.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

HTU skal ha en tvisteløsning med kort saksbehandlingstid, lave saksbehandlingskostnader og

god kompetanse innenfor saksområdet også i 2023. HTU skal også prioritere å bidra med kunnskapsgrunnlag i arbeidet med stortingsmeldingen om en helhetlig boligpolitikk. I tillegg skal HTU fortsette arbeidet med å gjøre tvisteløsningstilbudet bedre kjent i hele landet.

Bevilgningen foreslås redusert med 50 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 37,8 mill. kroner. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3585, post 01, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 3585 Husleietvistutvalget

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrer	1 715	2 693	2 736
	Sum kap. 3585	1 715	2 693	2 736

Post 01 Gebyrer

Posten omfatter gebyrinntekter for behandling av klager i HTU. I 2023 anslås det en saksinngang på om lag 3 000. Saksbehandlingsgebyret er 0,2 gan-

ger rettsgebyret når en klage fremmes av en leier. Når en klage fremmes av en utleier, er gebyret lik rettsgebyret.

Det foreslås å bevilge 2,7 mill. kroner i 2023.

Kap. 587 Direktoratet for byggkvalitet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	106 320	105 277	110 902
22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling, <i>kan overføres</i>	55 610	44 943	39 130
	Sum kap. 587	161 930	150 220	150 032

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønn, husleie og andre faste utgifter for Direktoratet for byggkvalitet (DiBK). Direktoratet har kontor i Oslo og Gjøvik.

Bevilgningen dekker også drift av den sentrale godkjenningsordningen for foretak med ansvarsrett. Ordningen skal være selvfinansierende, jf. kap. 3587, post 04.

Rapport

I 2021 jobbet DiBK med regelverksutvikling, digitalisering av regelverk og digital veiledning- og kunnskapsformidling rettet mot byggenæringen, kommunene og privatpersoner. Blant annet ble det innført nytt regelverk om at nye bygg skal være klargjort for ladeanlegg til elbil.

Direktoratet fulgte også opp foretakene i ordningen for sentral godkjenning. Sentral godkjenning av foretak er en frivillig kvalitetsordning som beskriver faglig kompetanse, rutiner for kvalitets-sikring og seriøsitet i foretaket. I 2021 ble det gjennomført 920 tilsyn.

I tillegg har DiBK utviklet digital veiledning for prosjektering av trapper og for arbeider på eksisterende bygg som skal bidra til effektivitet og kvalitet i byggesaker. Begge verktøyene ble lansert tidlig i 2022, og tilbakemeldingene fra næringen har vært gode.

Direktoratet er medlem av samordningsrådet for digitalisering, og innehar en sekretariatsfunksjon. Samordningsrådet legger til rette for effektive prosjekterings- og byggeprosesser, bærekraftig forbruk, ombruk og digitalisering.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

DiBK skal fremme bærekraftig byggevirk-somhet. Det innebærer blant annet å stimulere næringen i en mer sirkulær retning, for eksempel gjennom ombruk av byggevarer. Videre skal DiBK foreslå forenklinger i byggereglene, og være en pådriver for digitalisering av regelverket. DiBK skal bidra til videre digitalisering av plan- og byggesaksprosessene og fortsette sin deltakelse i samordningsrådet for digitalisering.

Det foreslås å omdisponere 7 mill. kroner fra post 22 for å vri ressursbruken fra bruk av konsulenter til interne ressurser. Midlene skal gå til intern kompetanse på prosess- og prosjektledelse, utredningsoppdrag og regelverksutvikling.

Som et ledd i arbeidet med sirkulær økonomi foreslås en økning i bevilgningen på 1,25 mill. kroner. Midlene skal gå til drift av samordningsrådet for digitalisering.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 582 000 kroner som følge av innsparing knyttet til mer effektive leiekontrakter for statlige virksomheter.

Bevilgningen foreslås redusert med 396 000 kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Bevilgningen foreslås redusert med 151 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Som følge av at det anslås færre foretak i den sentrale godkjenningsordningen, reduseres drifts-utgiftene tilsvarende gebyrinntektene på kap. 3587, post 04 med 3,9 mill. kroner.

Det foreslås å bevilge 110,9 mill. kroner. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3587, post 04, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 22 Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling, kan overføres

Posten skal bidra til kunnskapsutvikling og informasjonsformidling om bygningspolitiske temaer og finansierte utredninger og samhandlings- og kommunikasjonsaktiviteter.

Rapport

I 2021 var et av hovedsatsningsområdene til DiBK å være en pådriver for digitalisering i byggenæringen. Nærmere 50 pst. av alle søknader sendt av profesjonelle aktører gikk gjennom Fellestjenester BYGG, den digitale regelverksplattformen som kontrollerer og sender inn byggesøknader til riktig kommune. DiBK nådde også målet om at over 60 pst. av landets kommuner skal bruke eByggesak i sin byggesaksbehandling. Når stadig flere aktører bruker de digitale søknadsverktøyene, oppnås forenkling og effektivisering for bransjen, bedre kvalitet i byggerier og mer likebehandling landet rundt.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

DiBK skal bidra til at byggesaksprosessen blir heldigital, utvikle kunnskap og formidle informasjon. Det innebærer blant annet å utrede konsekvenser av nytt og endret regelverk, og å gi veiledning til næringen og publikum. Dette skal gi en mer bærekraftig byggevirk-somhet, enklere bygge-regler, økt kunnskap om bygningsmassen og økt etterlevelse av regelverket.

Det foreslås å omdisponere 7 mill. kroner til post 01 for å vri ressursbruken fra bruk av konsulenter til interne ressurser.

Det foreslås å bevilge 39,1 mill. kroner.

Kap. 3587 Direktoratet for byggkvalitet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Diverse inntekter	20	112	
04	Gebyrer	38 595	38 764	34 875
85	Diverse inntekter			115
	Sum kap. 3587	38 615	38 876	34 990

Post 01 Diverse inntekter

Inntektene på posten bør føres i postgruppe 85-89. Det foreslås dermed å redusere bevilgningen med 115 000 kroner, mot tilsvarende økning på post 85.

redusere bevilgningen med 3,9 mill. kroner i 2023. Den sentrale godkjenningsordningen er selvfinansierende, og reduserte anslag for gebyrinntekter innebærer et tilsvarende kutt på kap. 587, post 01.

Det foreslås å bevilge 34,9 mill. kroner.

Post 04 Gebyrer

Posten omfatter gebyrinntekter fra den sentrale godkjenningsordningen for foretak med ansvarsrett. Det legges til grunn at om lag 12 500 foretak vil være i ordningen i 2022. Gebyret er på 3 100 kroner per foretak. Ordningen er selvfinansierende, jf. omtale under kap. 587, post 01.

De siste årene har det vært færre foretak som har søkt om sentral godkjenning. I 2023 legges det til grunn at om lag 11 250 betalende foretak er registrert i ordningen. Dette er en nedgang på om lag 1 250 foretak fra 2022. Det foreslås derfor å

Post 85 Diverse inntekter

Posten omfatter inntekter fra tvangsmulkt og overtredelsesgebyr som DiBK gir dersom det omsettes eller brukes produkter til byggverk som ikke er i samsvar med krav i plan- og bygningslovgivningen. Posten omfatter også inntekter fra overtredelsesgebyr for misbruk av logo og inn-sending av uriktig informasjon i forbindelse med sentral godkjenning.

Det foreslås å bevilge 115 000 kroner, mot tilsvarende reduksjon på post 01, jf. omtale under kap. 3587, post 01.

Kap. 2412 Husbanken

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	347 223	353 701	365 661
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 541	11 506	11 810
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	53 202	62 282	63 528
71	Tap på lån	25 733	24 000	27 000
72	Rentestøtte	1 586	1 400	800
90	Nye lån, <i>overslagsbevilgning</i>	19 359 609	21 131 000	20 807 000
	Sum kap. 2412	19 798 894	21 583 889	21 275 799

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønn, husleie og andre faste utgifter til drift for Husbanken. Husbanken har kontor i Drammen, Hammerfest, Bodø, Trondheim, Bergen, Arendal og Oslo.

Rapport

Husbanken videreførte effektiviseringsarbeidet sitt i 2021. Målet var å frigjøre nødvendige ressurser til investeringer i nye digitale tjenester hvor kostnadene påløper i 2022, i tillegg til å møte økt krav til egenfinansiering av drift og vedlikehold av eksisterende tjenester. Flere aktiviteter ble som følge av pandemien løst digitalt eller utsatt til 2022. Dette gjelder blant annet utsatte kurs og opplæringstiltak, utsatte innkjøp på grunn av leveringsutfordringer og redusert reiseaktivitet. Det har videre vært forsinkelser i flere ansettelsesprosesser. Det ble derfor omdisponert 7,65 mill. kroner fra post 01 til post 45 og overført om lag 13,6 mill. kroner på posten til 2022.

De kommunerettede oppgavene til Husbankens kontor i Bodø (Husbanken Nord) og i Bergen (Husbanken Vest) er lagt til henholdsvis statsforvalteren i Nordland, Rogaland og Vestland i en forsøksperiode på tre år. Forsøket ble igangsatt 1. september 2021.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Husbanken skal være en faglig støttespiller for kommunene, frivillig sektor og andre som støtter opp om målene for den sosiale boligpolitikken og målet om egnede boliger i hele landet. Også i 2023, skal Husbanken videreutvikle rollen sin som en sikker og effektiv forvalter av økonomiske ordninger, som bostøtte, lån og tilskudd. Dette innebærer blant annet at Husbanken skal evaluere ordningene, foreslå forbedringer, og sørge for sikker og effektiv saksbehandling og systemer.

Det foreslås å øke bevilgningen med 5 mill. kroner til tilpasning av systemer for å få på plass tilskudd til energitiltak i utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem og tilskudd til energitiltak i studentboliger. Se også omtale under kap. 581, post 60 og kap. 270, post 76 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Det foreslås å omdisponere 1,3 mill. kroner fra kap. 500, post 01 Driftsutgifter. Bakgrunnen for dette er at enkelte oppgaver innenfor arbeidet med å systematisere og øke bruken av data om de boligsosiale virkemidlene skal overføres fra departementet til Husbanken.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,5 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 232 000 kroner som følge av innsparing knyttet til mer effektive leiekontrakter for statlige virksomheter.

Bevilgningen foreslås redusert med 531 000 kroner som følge av at det i saldert budsjett 2022 ble beregnet for mye i kompensasjon ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale i del I pkt. 4.4.

Det foreslås å bevilge 365,7 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal benyttes til forskning, utvikling og kunnskapsformidling som støtter opp om målet om tilgang på egnede boliger i hele landet.

Rapport

I 2021 finansierte Husbanken ni eksterne analyser, utredninger og evalueringer over posten. Oppdragene bidro til å øke kunnskapen om Husbankens virkemidler og målgrupper. Den viktigste rapporten var den syvende nasjonale kartleggingen av bostedsløse. Andre rapporter var NTNU Samfunnsforskning sin kartlegging av utviklingshemmedes bosituasjon, og Samfunnsøkonomisk analyse sin kartlegging av tilgang til kreditt og priser på boliger i distriktskommuner. Hittil i 2022 har Husbanken blant annet satt i gang et oppdrag om innbygger- og brukermedvirkning i boligsosialt arbeid.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Husbanken skal ha en nasjonal kunnskapsrolle på det boligsosiale feltet. Det innebærer at Husbanken skal ha kunnskap om hvem som står i fare for å komme i en vanskelig situasjon på boligmarkedet og hvem som har store boligutfordringer. I tillegg skal Husbanken styrke kunnskapen om geografiske forskjeller og effektene av ulike virkemidler og tiltak.

Det foreslås å bevilge 11,8 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten benyttes til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold i Husbanken, blant annet på IKT-området. Posten kan også dekke lønn til ansatte når vedlikehold og ombygging utføres i egen regi.

Rapport

Utviklingsarbeidet i Husbanken har i 2021 og første halvdel av 2022 hovedsakelig gått til to store digitaliseringsprosjekter: Husbankens moderniseringsprogram og Digitale løsninger for kommunalt disponerte utleieboliger (Kobo). Dette er store utviklings- og anskaffelsesprosjekter som går over flere år med årlige bevilgninger.

I 2021 ble grunnfunksjonalitet for tildeling av utleieboliger utviklet, og første pilotkommune tok saksbehandlingsløsningen i bruk. I 2022 er målet at prosjekt Kobo skal levere selvbetjeningsfunksjonalitet til privatpersoner, implementere forbedringer i fagsystemet og øke antallet pilotkommuner.

Etter planen skulle Husbankens nye låneforvaltningssystem vært ferdig i 2021. På grunn av vesentlige forsinkelser og kostnadsøkninger i prosjektgjennomføringen, hovedsakelig som følge av koronapandemien, vil nytt system tidligst ferdigstilles i løpet av 2023. Husbanken har reforhandlet kontrakt med leverandør og økt ressursinnsatsen i prosjektet.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Husbanken skal sørge for vedlikehold og sikker drift av systemene sine, og fortsette å videreutvikle de digitale tjenestene sine i 2023.

Gode digitale løsninger bidrar til å forenkle og forbedre saksbehandlingen i kommunene og Husbanken, og det gir bedre oversikt over den boligsosiale situasjonen. I 2023 skal Husbanken også sikre at bruk av tjenestene i Kobo blir tatt i bruk slik at leietakere kan søke om bolig og få behandlet søknaden enkelt og raskt i et digitalt system.

Det foreslås å bevilge 63,5 mill. kroner.

Post 71 Tap på lån

Posten omfatter statens brutto tap på utlånsvirksomheten til Husbanken.

Ved utgangen av 2021 forvaltet Husbanken en samlet låneportefølje på om lag 163 mrd. kroner. Tapene på utlånsvirksomheten i Husbanken er lave, og utgjorde 0,016 pst. av utestående lån i 2021. Brutto tap var på 25,7 mill. kroner. Av dette var 25,4 mill. kroner gjeld på lån (hovedstol) og 0,3 mill. kroner var tap på renter. Tapene på lånegjeld fordelte seg med 8,4 mill. kroner på startlån og 17 mill. kroner på øvrige låneordninger. Tilbakeførte restkrav var 4,7 mill. kroner i 2021. Samlet netto tap var 21 mill. kroner, mot 28,2 mill. kroner i 2020. I tillegg til tapene som staten dekker, dek-

ker også kommunene tap på startlån. Kommunene førte tap på 31,1 mill. kroner på startlån i 2021.

I 2022 er brutto tap anslått til 24 mill. kroner. Tapsanslagene beregnes ut fra gjennomsnittlige tap de seneste fem årene og størrelsen på utlånsporføljen. Fordi låneporteføljen øker år for år, anslås det en økning i brutto tap fra 2022 til 2023.

Det foreslås å bevilge 27 mill. kroner i 2023.

Post 72 Rentestøtte

Posten omfatter rentestøtte som følge av at eldre lån med særvilkår har ett prosentpoeng lavere rente enn ordinære lån. Husbanken gav slike lån fram til og med 1996.

I 2021 ble det regnskapsført 1,6 mill. kroner på posten. Restgjelden for lånene med særvilkår var per 31. desember 2021 på om lag 150 mill. kroner, mot 230 mill. kroner året før.

Det foreslås å bevilge 0,8 mill. kroner.

Post 90 Nye lån, overslagsbevilgning

Bevilgningen dekker utbetaling av nye lån, i tillegg til beregnede, opptjente, ikke betalte renter på lånene.

Lån fra Husbanken skal være et supplement til private kredittinstitusjoner, og bidra til å nå boligpolitiske mål som ellers ikke ville blitt nådd. Husbanken gir følgende lån:

- *Startlån* skal bidra til at personer med langvarige boligfinansieringsproblemer kan skaffe seg en egnet bolig og beholde den.
- *Lån til utleieboliger* skal bidra til flere egnede utleieboliger for vanskeligstilte på boligmarkedet.
- *Lån til boligkvalitet* skal bidra til enten flere miljøvennlige boliger, eller boliger med bedre tilgjengelighet enn det som ellers ville blitt bygget.
- *Lån til studentboliger* skal bidra til et rimelig og forutsigbart botilbud for studenter.

I budsjetteringen er det lagt til grunn at startlån i hovedsak utbetales det første året, mens de øvrige lånene utbetales over flere år.

Rapport

I saldert budsjett for 2021 var lånerammen 20 mrd. kroner. Det ble gitt tilsagn for tilnærmet hele lånerammen. I saldert budsjett for 2022 er lånerammen 21 mrd. kroner.

Startlån: I 2021 tildelte Husbanken startlån for 14,6 mrd. kroner til kommunene. Kommunene innvilget startlån for 13,5 mrd. kroner til 7 391 husstander. Gjennomsnittlig startlån var 1,8 mill. kroner. Andelen startlån som gikk til barnefamilier var 58 pst. i 2021. Nesten ni av ti husstander som fikk startlån hadde inntekt under 300 000 kroner, justert for forbruksenheter. Det er i tråd med at startlånet skal gå til husstander med langvarige finansieringsproblemer. Ved utgangen av juli 2022 har kommunene tildelt startlån for 8,2 mrd. kroner til 3 969 husstander.

Lån til utleieboliger: I 2021 ga Husbanken tilsagn om lån for 1,3 mrd. kroner. Det innebar oppføring og kjøp av 538 utleieboliger, herav 178 utleieboliger som kommunen kan disponere. Ved utgangen av juli 2022 har Husbanken gitt tilsagn om lån for 203 mill. kroner til 87 utleieboliger

Lån til boligkvalitet: I 2021 ble det gitt tilsagn om lån til 772 nye boliger for 2,36 mrd. kroner. Det ble gitt tilsagn om lån til 379 miljøvennlige boliger og 393 livsløpsboliger. Husbanken ga også lån til oppgradering av eksisterende boliger for 250 mill. kroner. Av de 477 boligene som fikk lån til oppgradering, tilfredsstilte én pst. av boligene kravene til energi, tre pst. tilfredsstilte kravene til tilgjengelighet og 96 pst. tilfredsstilte kravene til både energi og tilgjengelighet. Ved utgangen av juli 2022 har Husbanken gitt tilsagn om lån for 2 mrd. kroner til 906 boliger.

Lån til studentboliger: I 2021 ble det gitt tilsagn om 1 mrd. kroner til oppføring av 985 studentboliger. Ved utgangen av juli 2022 har Husbanken gitt tilsagn om lån for 485 mill. kroner til 803 studentboliger.

Lån til barnehager: I 2020 vedtok Stortinget at lån til private barnehager skulle avvikles fra og med 2021, og det var i utgangspunktet ikke avsatt budsjettmidler. I forbindelse med behandlingen av Prop. 195 S (2020–2021) åpnet Stortinget for finansiering innenfor lånerammen med inntil 250 mill. kroner ut 2021. Det ble gitt tilsagn for 246 mill. kroner til 640 barnehageplasser.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å videreføre lånerammen på 21 mrd. kroner fra 2022 til 2023, jf. forslag til romertallsvedtak.

Innenfor gjeldende ramme skal Husbanken prioritere etter denne rekkefølgen:

- Startlån. Innenfor startlån skal barnefamilier og utviklingshemmede prioriteres
- Lån til utleieboliger til vanskeligstilte
- Lån til boligkvalitet
- Lån til studentboliger

Husbanken kan gjøre unntak fra reglene for belåningsgrad i områder av landet der private kredittinstitusjoner i liten grad finansierer nybygging. Inntil 1 mrd. kroner av Husbankens låneramme kan prioriteres til lån til boligkvalitet og lån til utleieboliger i distriktskommuner i klasse 5 og 6 i sentralitetsindeksen til Statistisk sentralbyrå.

Startlån utbetales i hovedsak det året tilsagnet gis, mens øvrige lån har en lavere utbetalingstakt. Som følge av en endret fordeling mellom startlån og øvrige lån i 2022 enn det som var forutsatt, reduseres bevilgningsbehovet med 324 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2022.

Det foreslås å bevilge 20,8 mrd. kroner.

Kap. 5312 Husbanken

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrer m.m.	8 722	9 549	8 000
11	Diverse inntekter	136 833	82 080	92 700
90	Avdrag	15 191 938	12 832 000	13 893 000
	Sum kap. 5312	15 337 493	12 923 629	13 993 700

Post 01 Gebyrer m.m.

På posten føres inntekter fra etableringsgebyr, termingebyr, varslingsgebyr og tilkjente saksomkostninger i misligholdsaker med flere. Kundene kan velge mellom to, fire eller tolv terminer i året, mellom papirbaserte og elektroniske søknader og om de vil ha varsler om terminforfall.

I 2021 var gebyrinntektene om lag 8,7 mill. kroner, hvorav 0,4 mill. kroner fra etableringsgebyr, 7,9 mill. kroner fra forvaltningsgebyr, 0,4 mill. kroner fra varslingsgebyr og 4 000 kroner fra andre gebyr vedrørende låneforvaltningen. Dette er litt lavere enn i 2020.

Ved utgangen av 2021 forvaltet Husbanken om lag 33 600 lån, mot 37 400 på samme tidspunkt året før. Det legges til grunn at antall lån i utlånsporteføljen fortsatt vil reduseres noe i 2023, noe som vil gi lavere gebyrinntekter. Det foreslås derfor å nedjustere bevilgningen med 1,5 mill. kroner.

Det foreslås å bevilge 8 mill. kroner.

Post 11 Diverse inntekter

På posten føres diverse inntekter, som blant annet tilbakebetaling av urettmessig utbetalt bostøtte,

og andre tilskudd, tilbakeførte restkrav fra startlån og restkrav i særskilte og kompliserte tapssaker, såkalte spesialengasjementsaker.

I 2021 ble det inntektsført 136,8 mill. kroner, som i hovedsak består av tilbakebetalt bostøtte og andre tilbakebetalte tilskudd.

Det foreslås å øke bevilgningen med 10,6 mill. kroner. Det skyldes hovedsakelig en anslått økning i krav om tilbakebetaling av urettmessig utbetalt bostøtte i 2023. Videre har øvrige tilbakebetalte tilskudd økt de siste årene.

Det foreslås å bevilge 92,7 mill. kroner.

Post 90 Avdrag

Posten omfatter ordinære og ekstraordinære avdrag og andre innbetalinger, tilbakebetaling av opptjente, ikke betalte renter og tap.

I 2021 ble det inntektsført om lag 15,2 mrd. kroner, hvorav om lag 7,2 mrd. kroner var ordinære innbetalinger, 7,6 mrd. kroner var ekstraordinære innbetalinger, og 349 mill. kroner var tilbakebetaling, av opptjente, ikke betalte renter og tap.

Det foreslås å bevilge 13,9 mrd. kroner.

Kap. 5615 Husbanken

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2021	budsjett 2022	2023
80	Renter	2 018 721	2 874 000	5 244 000
	Sum kap. 5615	2 018 721	2 874 000	5 244 000

Post 80 Renter

Posten omfatter betalte renter på lån, opptjente ikke betalte renter og rentestøtte, jf. kap. 2412 Husbanken, post 72 Rentestøtte. Husbanken tilbyr lån med flytende og faste renter. Fast rente tilbys med 3, 5, 10 eller 20 års bindingstid.

Gjennomsnittlig utlånsrente for låneporteføljen var 1,25 pst. i 2021, mot 1,75 pst. i 2020. Ved

utgangen av 2021 var restgjelden for lån med fastrenteavtaler 56,2 mrd. kroner, og utgjorde 34,5 pst. av samlede utlån. Det ble inntektsført 2 mrd. kroner på posten.

Hovedsakelig som følge av høyere renteforutsetninger, øker bevilgningsbehovet med 2,37 mrd. kroner.

Det foreslås å bevilge 5,2 mrd. kroner.

Programkategori 13.90 Planlegging, byutvikling og geodata

Utgifter under programkategori 13.90 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
590	Planlegging og byutvikling	96 609	163 483	178 525	9,2
595	Statens kartverk	1 200 350	1 177 257	1 160 394	-1,4
	Sum kategori 13.90	1 296 959	1 340 740	1 338 919	-0,1

Inntekter under programkategori 13.90 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3595	Statens kartverk	862 820	833 540	789 422	-5,3
	Sum kategori 13.90	862 820	833 540	789 422	-5,3

Innledning

Kommunal- og distriktsdepartementet skal legge til rette for bosetting og verdiskaping i hele landet. Departementet har ansvaret for at landet har en helhetlig, framtidsrettet og samordnet arealpolitikk. Ansvaret omfatter både forvaltnings- og utviklingsoppgaver. Departementet skal legge til rette for gode og effektive planprosesser, og for bedre samspill mellom forvaltningsnivåer på tvers av administrative grenser og ulike sektorer. Utvikling og formidling av nasjonale mål og interesser i planleggingen er en del av dette ansvaret.

Kommunene har hovedansvaret for å finne helhetlige og gode løsninger i samfunns- og arealplanleggingen, slik at lokale forhold ivaretas i samspill med nasjonale og viktige regionale interesser. Et aktivt planarbeid er avgjørende for god samfunns- og arealutvikling.

Departementet tilrettelegger for kompetansebygging i små og store kommuner, blant annet gjennom å utvikle og tilgjengeliggjøre digitale verktøy til bruk for planleggere over hele landet. Departementet samarbeider med fylkeskommu-

nene, byene og byregionene om en bærekraftig by- og tettstedsutvikling.

Departementet forvalter og utvikler lover og forskrifter om planlegging og konsekvensutredning. Plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter legger rammene for samfunns- og arealplanleggingen i Norge, sammen med kart- og planforskriften og forskrift om konsekvensutredning. Veiledning om dette er viktige ansvarsområder.

Kommunale, regionale og statlige oppgaver og interesser innenfor samfunns- og arealplanlegging skal samordnes i planprosessen, og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av arealer og ressurser. Ansvaret for plan- og bygningsloven omfatter også forvaltningsoppgaver etter lovens bestemmelser om planlegging og konsekvensutredning for planer. For omtale av lovens bygningsdel vises det til programkategori 13.80.

Departementet behandler og avgjør kommunale plansaker med innsigelser som ikke er blitt løst lokalt, og regionale planer der det har kommet innvendinger. Når viktige statlige, regionale eller andre samfunnsmessige hensyn tilsier det,

kan staten ved departementet utarbeide reguleringsplan eller arealdel til kommuneplanen.

Departementet har ansvaret for statens kartpolitikk. Ansvaret omfatter både kart, lovgivning, forvaltning og tilrettelegging innen fagområdene geografiske data (geodata) og eiendomsinformasjon (matrikkel og tinglysing).

Departementet er etatsstyrer for Statens kartverk (Kartverket) og eier av det statlige aksjeselskapet Electronic Chart Centre (ECC). Kartverket er nasjonal geodatakoordinator og organiserer kartleggingen av Norges land- og sjøarealer.

Kartverket skal tilrettelegge for bruk av dette kunnskapsgrunnlaget, blant annet ved å sørge for at det offentlige kartgrunnlaget er standardisert og tilgjengelig for alle. Deling av data i samsvar med geodataloven skjer i samarbeid med sektormyndigheter. Staten har også ansvaret for tinglysing av fast eiendom og boret, og for å forvalte matrikkelen i samarbeid med kommunene.

ECC leverer tjenester til det internasjonale PRIMAR-samarbeidet, i form av drift og utvikling av en global database for sjøkart. Selskapet er ett av to som leverer slike tjenester i verden. Arbeidet legger grunnlag for en sikker og effektiv sjøtransport gjennom forvaltning og tilgjengeliggjøring av autoriserte elektroniske navigasjonsdata.

Departementet har oppfølgingsansvaret for stiftelsen Design og arkitektur Norge (DOGA).

Mål for programkategorien

1. Planlegging fremmer bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk
2. Et velfungerende plansystem fremmer effektivitet og kvalitet i planleggingen
3. Effektiv tilgang til oppdatert kart- og eiendomsinformasjon gir grunnlag for verdiskapning og utvikling

Mål 1 Planlegging fremmer bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk

Regjeringen vil fremme en bærekraftig og framtidrettet samfunnsutvikling og arealforvaltning. Det skal legges vekt på lokalt selvstyre i samfunns- og arealplanleggingen. Alle kommuner skal ha mulighet til å utvikle små og store lokalsamfunn. Gode prosesser for samordning og medvirkning av interessenter og andre myndigheter skal bidra til at regionale og nasjonale mål nås.

Viktige hensyn er klimatilpasning og effektiv og bærekraftig forvaltning av landbruks-, natur-, friluft- og sjøområder. Utvikling av energi-, natur-

og ressursbaserte næringer krever et godt kunnskapsgrunnlag og helhetlige og overordnede avklaringer for at arealforvaltningen skal være bærekraftig.

Attraktive og inkluderende lokalsamfunn med levende sentrum fremmer livskvalitet og verdiskapning, og regjeringen støtter opp om arbeid med å styrke kvaliteten på arkitekturen og de bygde omgivelsene. Virkemidler for å oppnå gode by- og bomiljøer er blant annet områdesatsinger som gir ekstra innsats i levekårsutsatte byområder, og byvekstvtaler. Kunnskapsdeling gjennom nettverksarbeid, og styrket veiledning for å øke plankompetansen, er viktige virkemidler.

Regjeringens samlede politikk for samfunns- og arealplanlegging uttrykkes gjennom nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som neste gang legges fram våren 2023.

Følgende bevilgninger støtter opp under målet:

- Kap. 500, post 21: Kunnskapsinnhenting blant annet knyttet til forvaltning og utvikling av lovverket, herunder utvikling av arealdataverktøy for areal-, transport- og byvekstvtaler, og til arbeidet med områdesatsinger.
- Kap. 500, post 50: Forsknings- og innovasjons-samarbeid under DEMOS og JPI Urbant Europa/Horisont Europa.
- Kap. 587, post 01 og 22: Digitalisering av planprosesser gjennom utvikling av fellestjenester plan.
- Kap. 590, post 65: Områdesatsing i byer.
- Kap. 590, post 71: Tilskudd til DOGA.

Mål 2 Et velfungerende plansystem fremmer effektivitet og kvalitet i planleggingen

Det er et mål at hele landet har en god og kunnskapsbasert samfunns- og arealplanlegging og effektive planprosesser. Helhetlig og aktiv planlegging og redusert bruk av dispensasjoner krever ressurser og kompetanse i kommunene. Kommuner og fylker må ha tilgang til oppdatert kunnskap som grunnlag for beslutninger. Eksempel på dette er statistikk om arealutvikling som grunnlag for verktøy som arealprofiler og arealregnskap i planprosesser. Regjeringen vil bidra til utvikling av lovverket, tilrettelegging og tilgjengeliggjøring av arealstatistikk, kart og eiendomsdata, veiledning og et bredt spekter av andre kompetansetil-tak.

Departementets viktigste virkemiddel for å nå mål 1 og 2 er plan- og bygningsloven med forskrifter. Med hjemmel i plan- og bygningsloven utarbeides det nasjonale forventninger til regional og

kommunal planlegging, og statlige planretningslinjer for noen temaområder. Veiledninger og rundskriv er viktig for å spre kunnskap om nasjonal politikk og føringer. Digitale planprosesser og videreutvikling av digital infrastruktur for geodata skal bidra til bedre planer, raskere planprosesser og styrket innbyggermedvirkning. Regjeringen legger også vekt på at informasjon og veiledning skal være brukertilpasset og digitalt tilgjengelig.

Følgende bevilgninger støtter opp under målet:

- Kap. 500, post 21: kunnskapsinnhenting, kompetansehevende tiltak som veiledning formidlet på planlegging.no og kompetansetiltak i fylkene, utvikling av digitale planprosesser og videreutvikling av arealdataverktøy.
- Kap. 500, post 50: areal- og samfunnsplanlegging under forskningsprogrammet DEMOS, som skal bidra til bedre kunnskapsgrunnlag og økt kapasitet i planutdanningen.
- Kap. 590, post 81: tilskudd til kompetansetiltak innen planlegging, kart og geodata.
- Kap. 595 Statens kartverk, post 01, 21 og 30.

Mål 3 Effektiv tilgang til oppdatert kart- og eiendomsinformasjon gir grunnlag for verdiskapning og utvikling

Regjeringen vil sørge for at kart, geodata og eiendomsinformasjon med tilfredsstillende kvalitet, er tilgjengelig for innsyn og nedlastning hos offentlige og private brukere. Regjeringen vil bedre selvbetjeningsløsningene for offentlige kartdata, plandata og bygnings- og eiendomsinformasjon, legge til rette for mer bruk av digitale løsninger og skape et enklere møte med en døgnåpen offentlig sektor. Matrikkelen skal ha god kvalitet, og bidra til effektiv planlegging og forvaltning over hele landet.

Deling av offentlige data er en forutsetning for utvikling av sammenhengende tjenester på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. Samtidig er det avgjørende at sikkerheten i løsningene ivaretar både samfunnssikkerhet og enkeltmenneskets personvern. For omtale av informasjonssikkerheten viser til det programkategori 13.40 forvaltningsutvikling, IT- og ekopolitikk.

Målet om tilgang til kart- og eiendomsinformasjon er avhengig av godt samarbeid mellom ulike

statsetater, kommuner og næringslivet. Innenfor Kartverkets budsjetter er derfor en stor del av bevilgningen finansiert ved inntekter fra andre parter. Kartverkets arbeid er avhengig av fortsatt gode samarbeidsformer for å sikre at Norge forblir verdensledende på kart- og eiendomsinformasjon, og at disse dataene kommer innbyggere og næringslivet til gode.

Følgende bevilgninger støtter opp under målet:

- Kap. 595 Statens kartverk, post 01, 21 og 30.
- Kap. 500, post 21: kunnskapsinnhenting, utvikling av IKT-verktøy og tilgjengeliggjøring av statistikk om arealbruk.

Bærekraftsmålene

Regjeringens arbeid med planlegging, stedsutvikling og geodata er viktig for å nå flere bærekraftsmål. Samfunns- og arealplanlegging etter plan- og bygningsloven er grunnleggende verktøy for å sikre en bærekraftig utvikling, ved å vurdere sammenheng mellom ulike hensyn, sikre kunnskapsbaserte beslutninger og legge til rette for samordning og samarbeid. Dette er sentralt for alle bærekraftsmålene, og for at målene ses i sammenheng.

Regjeringens arbeid for å utjevne sosiale og geografiske forskjeller bidrar til å redusere fattigdom (mål 1), bedre folkehelsen (mål 3) og til mindre ulikhet (mål 10). Regjeringens føringer for planlegging og arealbruk er også viktig for blant annet matsikkerhet (mål 2), å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem (mål 13), ansvarlig forbruk og produksjon (mål 12), livet i havet (mål 14) og livet på land (mål 15). Arbeidet for attraktive og inkluderende byer og tettsteder bidrar til bærekraftige byer og lokalsamfunn (mål 11). Arbeidet med geodata støtter opp om bærekraftsmål 9 og 17.

Regjeringen forventer at alle forvaltningsnivåer legger bærekraftsmålene til grunn for sin planlegging. En utfordring i de kommende årene er å bidra til at også kommuner med knappe planressurser kan ta målene i bruk på en hensiktsmessig måte. Gjennom lovendringer, retningslinjer, kunnskapsinnhenting og veiledning legger regjeringen til rette for en samfunns- og arealplanlegging som bidrar til at bærekraftsmålene nås.

Kap. 590 Planlegging og byutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
65	Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>	70 200	86 890	102 390
71	DOGA		49 001	48 021
72	Bolig- og områdeutvikling i byer, <i>kan overføres</i>	19 499	20 502	20 863
81	Kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	6 910	7 090	7 251
	Sum kap. 590	96 609	163 483	178 525

Post 65 Områdesatsing i byer, kan overføres

Mål og målgruppe for ordningen

Områdesatsinger er avtalebaserte langsiktige samarbeid mellom stat og kommune om ekstra innsats i levekårsutsatte byområder. Tilskuddet skal bidra til å utjevne sosial ulikhet ved at flere beboere i områder med særskilte levekårsutfordringer kan bli økonomisk selvstendige gjennom arbeid, og bli aktive deltakere i lokalsamfunn og storsamfunn. Det skal også bidra til varige forbedringer av tjenester og til bedre fysiske og sosiale nærmiljøkvaliteter i levekårsutsatte områder.

Tilskuddet skal støtte opp om mål 1, Planlegging fremmer bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk. Områdesatsingene støtter opp om flere bærekraftsmål, blant annet mål 1 om å utrydde fattigdom, mål 10 om mindre ulikhet og mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn. Tilskuddet går til kommuner som Kommunal- og distriktsdepartementet har inngått intensjonsavtale om områdesatsinger med.

Kriterier som er relevante for å vurdere måloppnåelse for tilskuddet:

- om det har blitt bedre fysiske kvaliteter og økt trygghet og livskvalitet
- om det er utviklet arbeidsformer og virkemidler som bidrar til bedre offentlige tjenester tilpasset lokale behov, samt gode bo-, oppvekst- og nærmiljøer
- om satsingene bidrar til å fremme deltakelse og medvirkning på ulike samfunnsarenaer
- om det er bedre kopling mellom overordnet byutvikling og nærmiljøarbeidet i områdesatsingene.

Tildelingskriterier

Kommuner som har levekårsutsatte byområder, kan søke om å inngå et samarbeid med staten om områdesatsing. Kommuner som har inngått samarbeidsavtale, er prioritert, og kan søke om midler til å gjennomføre en årlig handlingsplan for områdesatsingen. Handlingsplanene utarbeides i samarbeid mellom stat og kommune. Handlingsplanen skal omfatte tiltak som bidrar til ett eller flere av disse målene/innsatsene:

- gode og trygge bo-, oppvekst- og nærmiljøer og inkludering
- å fremme deltakelse og medvirkning på ulike samfunnsarenaer
- utvikle bedre offentlige tjenester
- økt kvalitet i de fysiske omgivelsene og attraktive møteplasser
- bedre kopling mellom overordnet byutvikling og det konkrete nærmiljøarbeidet
- å forebygge utenforskap og kriminalitet
- å stimulere til frivillighet og sosialt entreprenørskap
- omdømmebygging.

Oppfølging og kontroll

Kommunal- og distriktsdepartementet forvalter tilskuddet og koordinerer innsatsen fra de samarbeidende departementene. Det mottas årsrapporter og regnskapsrapporter fra kommunene. Det blir gjennomført evalueringer av områdesatsingene.

Rapport

I 2021 ble det bevilget 65,2 mill. kroner. Midlene ble fordelt med 16,1 mill. kroner til Groruddalssatsingen, 17,5 mill. kroner til Oslo sør, 10 mill. kro-

ner til Oslo indre øst, 10,6 mill. kroner til Strømsø i Drammen, 6 mill. kroner til Storhaug i Stavanger, og 5 mill. kroner til Loddefjord og Olsvik i Bergen.

I 2022 ble det bevilget om lag 87 mill. kroner, fordelt med 55,3 mill. kroner til Oslo, 10 mill. kroner til Bergen, 6 mill. kroner til Stavanger, 10,6 mill. til Drammen og om lag 5 mill. kroner til Trondheim.

Midlene har gått til tiltak for å ruste opp bo- og nærmiljø, aktivitetshus, parker, møteplasser og aktiviteter, til å utvikle arenaer for sosialt entreprenørskap og til ulike integreringstiltak.

Kommunene som deltar i områdesatsingene, mener tiltakene har bidratt til tryggere og bedre bo-, oppvekst- og nærmiljøer. Mange av tiltakene er gjort i samarbeid med frivilligheten i utsatte lokalområder. Kommunene rapporterer også om at kvaliteten i de fysiske omgivelsene har økt. Det er skapt attraktive møteplasser som grunnlag for bedre inkludering av barn, unge og voksne. I flere av satsingene er det arbeidet med å koble planer for og arbeid med overordnet byutvikling til arbeidet som skjer i nærmiljøene. Videre har midlene gått til tjenesteutvikling, særlig på områdene sys-selsetting og utdanning og oppvekst.

By- og levekårsutvalget leverte sin utredning NOU 2020: 16 *Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle* i desember 2020. Flere av forslagene fra utvalget følges opp i egne prosesser. Regjeringen planlegger å legge fram en melding til Stortinget våren 2023 om levekår i byer.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Utviklingen av levekårsutsatte områder krever nært samarbeid med den aktuelle kommunen. Utvelgelsen av kommuner som mottar tilskudd skjer derfor gjennom en prosess knyttet til inngåelse av intensjonsavtaler. Departementet vil fortsette samarbeidet med kommunene som er omfattet av ordningen.

Det foreslås å tildele 55,4 mill. kroner til Oslo, 10,7 mill. kroner til Drammen, 6,1 mill. kroner til Stavanger, 10,1 mill. kroner til Bergen og 5,1 mill. kroner til Trondheim.

I tillegg foreslås det 15 mill. kroner til nye samarbeidsavtaler om områdesatsinger i 2023.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1,8 mill. kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Samlet foreslås det å bevilge 102,4 mill. kroner.

Som en del av arbeidet med områdesatsingene vil departementet i 2023 sette av 2 mill. kroner til koordinering, utredninger, kunnskapsformidling og nettverksarbeid på kap. 500, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Det bevilges også midler til områdesatsingene over post 72 og over andre departementers budsjetter. I 2023 foreslås det til sammen totalt om lag 246 mill. kroner til områdesatsinger over berørte departementers budsjetter, jf. tabellen nedenfor for oversikt.

Tabell 5.10 Områdesatsinger – forslag til bevilgninger i 2023

	KDD	AID	HOD	JD	KD	KLD	KUD	SUM
Budsjett 2023 (mill. kr. pr. område)	Bomiljø- tiltak og område- utvikling	Kvalifisering til arbeid, sosiale tjenester, sosialt entre- prenørskap	Fore- byggende, helse- fremmende tjenester og nærmiljø- tiltak	Kriminali- tetsfore- bygging	Tidlig innsats i barnehage og skole, og integrerings- fremmende tiltak	Blå-grønn infra- struktur	Frivillig- het, kunst og kultur, mv	
Oslo – Grorud- dalen	27,9	7,8			10,0		5,0	50,7
Oslo indre øst	10,0	21,9						31,9
Oslo sør	17,5	16,0			0,5			34,0
Øremerket Oslo	11,8		9,9	37,0		5,0		63,7
Drammen	10,7	1,0						11,7
Stavanger	6,1	3,0	4,0					13,1
Bergen	17,9							17,9
Trondheim	8,2							8,2
Til fordeling	15,0							15,0
SUM	125,1 ¹	49,7	13,9	37,0	10,5	5,0	5,0 ²	246,2

¹ Fordelingen mellom byene viser fordeling av tilsagnsramme. Bolig- og områdeutvikling i byer over kap. 590 post 72 budsjetteres med tilsagnsramme, tilsagnsfullmakt og bevilgning.

² I tillegg kommer 2,5 mill. kroner i spillemidler til Oslo.

Post 71 DOGA

Tilskuddet går i sin helhet til Stiftelsen Design og arkitektur Norge (DOGA). DOGA skal være et innovasjonsverktøy i næringslivet og offentlig sektor, og for bærekraftig samfunnsutvikling gjennom å øke kvaliteten på og bruken av design og arkitektur.

Mål for ordningen

DOGA er en nasjonal virkemiddelaktør som gjennom arkitektur og design, arbeider særskilt med innovasjon i offentlig og privat sektor. Formålet med tilskuddet er å fremme bærekraftig samfunns- og næringsutvikling. Virksomheten skal støtte opp om bærekraftsmålene og stimulere til økt samarbeid på tvers av fagområder og mellom offentlige og private aktører. Tilskuddet skal gå til kunnskapsproduksjon, formidling, prosjektutvikling og samarbeid som fremmer samlet verdiskaping i samfunnet i tråd med stiftelsens formål. DOGAs særskilte, tverrfaglige kompetanse skal

bidra til endring, omstilling og innovasjon innenfor både offentlig og privat sektor, og styrke verdiskapingen i samfunnet. Det finnes ikke andre aktuelle mottakere som oppfyller mål for ordningen.

DOGA skal gjennom sin virksomhet også utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i Norge. Dette angår i særlig grad tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet, og føringer for dette tilskuddet gis gjennom eget tilskuddsbrev.

DOGA skal rapportere om bruken av tilskuddet gjennom tertialvise rapporter og årsrapportering. Rapporteringen skal inneholde en vurdering og analyse av måloppnåelsen for tilskuddet basert på indikatorer, støttende analyser, evalueringer og annen tilgjengelig informasjon.

Oppfølging og kontroll

Det statlige oppfølgingsansvaret for DOGA ble overført fra Nærings- og fiskeridepartementet til Kommunal- og distriktsdepartementet fra og med

2022. DOGA og Kommunal- og distriktsdepartementet skal gjennom styringsdialogen vurdere og følge opp de målene og prioriteringene som er gitt i tilskuddsbrevet.

Rapport

Se kap. 930, post 70 i Prop. 1 S (2022–2023) for Nærings- og fiskeridepartementet.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Tilskuddet skal legge til rette for nyskaping og innovasjon i offentlig sektor. DOGA skal videreføre arbeidet med å fremme bærekraftige og attraktive byer, tettsteder og lokalsamfunn i hele landet gjennom bruk av innovativ arkitektur og designmetodikk. Samarbeid mellom offentlige og private aktører skal vektlegges. Det skal legges vekt på å videreutvikle samarbeidet med fylkeskommunene og kommunene og bidra til å styrke deres innovasjonsevne og kompetanse i bruk av arkitektur og design for å fremme viktige samfunns mål. Bærekraftsmålene skal fortsatt ligge til grunn for virksomheten.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1 mill. kroner som følge av innsparing i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere.

Det foreslås å bevilge 48 mill. kroner.

Det foreslås også 23,3 mill. kroner til designrettet næringsutvikling på kap. 930, post 70 i Prop. 1 S (2022–2023) for Nærings- og fiskeridepartementet.

Post 72 Bolig- og områdeutvikling i byer, kan overføres

Mål for ordningen

Tilskuddet skal bidra til å forbedre bomiljøet, deriblant å løse lokale utfordringer for innbyggerne i områder med særskilte levekårsutfordringer.

Tilskuddet støtter opp om mål 1 for programkategori 13.80, Tilgang på egnede boliger i hele landet.

Kriterier for måloppnåelse er sammensatt av flere indikatorer som forbedret fysiske kvaliteter ved bomiljøet, økt opplevelse av trygghet og sosial deltakelse i nærmiljøet.

Tildelingskriterier

Tilskuddet går til kommunenes områderettede innsats i Oslo, Bergen og Trondheim. Tilskudd

skal brukes til fysiske tiltak som bidrar til å øke kvaliteten i bygninger og uteområder, og til utvikling av nye bomiljøtiltak, boligkonsepter og lignende som bidrar til å bedre et område fysisk og sosialt.

Tilskuddet kan også gis til kunnskaps-, informasjons- og kompetansetiltak.

Oppfølging og kontroll

Husbanken forvalter ordningen. Tiltakene følges opp faglig og økonomisk blant annet basert på rapporter fra de involverte kommunene

Rapport

I 2021 tildelte Husbanken totalt 20,6 mill. kroner i tilskudd til bolig- og områdeutvikling. Av dette fikk Oslo 9,5 mill. kroner, Bergen 3,2 mill. kroner og Trondheim 7,9 mill. kroner. Områdesatsing skal bidra til bedre levekår i byområder med store utfordringer.

Tilskuddet har bidratt til å forbedre bomiljøet, deriblant å løse lokale utfordringer for innbyggerne i områder med særskilte levekårsutfordringer.

Midlene har blant annet blitt benyttet til:

- Forberedelser til og igangsetting av områdeløft.
- Oppgradering og etablering av fellesareal, sykkelveier og lekeplasser for mer sosialt fellesskap og tryggere nærmiljø.
- Utarbeiding av egne boligsosiale strategier og utviklingsplaner for utvalgte bydeler og områder
- Informasjons- og medvirkningsprosesser som har ført til større engasjement og initiativ blant innbyggere og private aktører.

Se Husbankens årsrapport for 2021 for mer detaljert rapportering av tiltak gjennomført i de ulike kommunene.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Posten budsjetteres med tilsagnsramme, tilsagnsfullmakt og bevilgning.

Det foreslås å bevilge 20,9 mill. kroner. Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 22,8 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Bevilgningen og tilsagnsfullmakten gir en tilsagnsramme på 20,6 mill. kroner

Post 81 Kompetansetiltak, kan overføres

Mål for ordningen

Målet med ordningen er å øke kompetansen innen planlegging, kart og geodata. Dette skal bidra til å øke effektiviteten og kvaliteten på den lokale planleggingen etter plan- og bygningsloven. Kompetansetiltakene skal komme aktører i planprosesser etter plan- og bygningsloven til gode, som beslutningstakere, planleggere, organisasjoner, innbyggere og næringsliv.

Tilskuddet skal støtte opp om mål 2, Et velfungerende plansystem fremmer effektivitet og kvalitet i planleggingen. Tilskuddet støtter også opp om bærekraftsmål 11 Bærekraftige byer og samfunn gjennom finansiering av tiltak knyttet til samfunnsplanlegging og stedsutvikling.

En rekke kriterier vil være relevant for å vurdere måloppnåelse for tilskuddsordningen:

- Om det er blitt økt kvalitet og effektivitet i planarbeidet.
- Om det er blitt økt teknisk og juridisk kompetanse hos målgruppene.
- Om det er utviklet produkter og tjenester basert på allmenn tilgjengelig kartinformasjon og geodata.
- Om det er bidratt til bærekraftig utvikling med vekt på det sosiale og miljømessige, med henvisning til bærekraftsmål 11.
- Om tiltakene har inspirert og bistått kommuner i deres arbeid med stedsutviklingsprosesser.

Tildelingskriterier

Aktuelle søkere er organisasjoner, virksomheter, stiftelser og faglige nettverk i privat og frivillig sektor. Tiltaket kan gjerne være i samarbeid med en offentlig aktør.

Ved tildeling vil det bli lagt vekt på prosjekter som:

- bidrar til læring i nettverk og partnerskap, samarbeid på tvers av fagområder, sektorer, forvaltningsnivåer og geografiske grenser
- har allmenngyldig verdi
- kan bidra til verdiskaping basert på tilgjengelig kartinformasjon og geodata.

Oppfølging og kontroll

Departementet tar utgangspunkt i innsendte rapporter fra tilskuddsmottaker og vurderer dokumenterte resultater opp mot kriteriene for måloppnåelse og tildeling. Videre har departementet dialog med mottakerne underveis og i

etterkant av gjennomføringen både om det faglige opplegget og de formelle rammene for tildelingen.

Rapport

I 2021 ble det bevilget 6,9 mill. kroner, hvorav 3 mill. kroner til navngitte mottakere. De resterende midlene ble fordelt på om lag 40 ulike kompetanseprosjekter. I 2022 ble det bevilget 7,1 mill. kroner, hvorav 3,5 mill. kroner ble tildelt navngitte mottakere, og resterende til ulike kompetanseprosjekter.

I 2021 og 2022 ble 2 mill. kroner øremerket BYLIVsenteret i regi av Norske arkitekters landsforbund (NAL), den eneste foreningen som samler alle norske arkitekter. Det er ikke andre aktuelle mottakere. BYLIVsenteret har gjennomført ulike kompetansetiltak og bistått en rekke kommuner med stedsutvikling.

1 mill. kroner ble øremerket Sekretariatet for etter- og videreutdanning i samfunnsplanlegging (SEVS). SEVS er et samarbeid mellom stat og kommunesektoren for å styrke kompetansen innen planlegging og samfunnsutvikling. KS er kommunesektorens organisasjon, og det finnes ikke alternative mottakere. SEVS har brukt midlene på kurs og samlinger, blant annet det årlige etter- og videreutdanningstilbudet innen samfunnsplanlegging (SAMPLAN), SAMPLAN for komunedirektører, og kurs i utbyggingsavtaler, reguleringsplaner og konsekvensutredninger.

I 2022 var også FutureBuilt nevnt særskilt og de fikk etter søknad tildelt 0,5 mill. kroner i tilskudd knyttet til sitt arbeid med klima og attraktive lokalsamfunn. Kommunene i Oslo-regionen har bygd opp FutureBuilt som innovasjonsprogram for miljøvennlige bygg og som arena for samarbeid med hverandre, med Kommunal- og distriktsdepartementet og statlige etater, og med private virksomheter. Det er derfor ikke andre aktører som kan motta tilskuddet.

Rapportene og dokumentasjonen fra prosjektene indikerer at tiltakene har bidratt til økt kompetanse innen plan, kart og geodata både hos søkerne og deres målgrupper. I tillegg har erfaringer og resultater fra tiltakene blitt lagt til grunn for politikkutvikling og blitt formidlet til aktuelle målgrupper gjennom departementets digitale kommunikasjonskanaler og utviklings- og kompetansearbeid.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Tilskuddet skal øke kompetansen innen planlegging, kart og geodata. For 2023 vil det særlig være

aktuelt å gi tilskudd til prosjekter knyttet til klima, sikkerhet og attraktive lokalsamfunn.

Det foreslås å øremerke 2 mill. kroner til BYLIVsenteret i regi Norske Arkitekters landsforbund (NAL), og 1 mill. kroner i tilskudd til drift til Sekretariatet for etter- og videreutdanning i sam-

funnsplanlegging (SEVS), for å tilby kurs og kompetansetiltak innen stedsutvikling og planlegging. Begge arbeider hovedsakelig for å øke den offentlige plankompetansen.

Det foreslås å bevilge 7,3 mill. kroner.

Kap. 595 Statens kartverk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21 og 45</i>	901 258	894 263	901 205
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01 og 45</i>	279 779	255 793	249 589
30	Geodesiobservatoriet, <i>kan overføres</i>	19 313	27 201	9 600
	Sum kap. 595	1 200 350	1 177 257	1 160 394

Kartverket er statens fagorgan for kart, geodata og eiendomsinformasjon. Kartverket skal dekke et felles databehov hos mange brukere for kart, stedfesting og annen geografisk informasjon. Kartverket skal bygge og vedlikeholde en nasjonal geografisk infrastruktur for sjø og land, og samarbeide med kommunene, statlige etater og andre som bidrar til det offentlige kartgrunnlaget. Hovedmål for driften er oppdaterte grunnkartdata for norske land- og sjøområder, forsvarlig og effektiv tinglysning og matrikkel med god kvalitet og effektiv tilgang til, og bruk av kart og eiendomsinformasjon.

Kartverket skal støtte opp om mål 3, Effektiv tilgang til oppdatert kart- og eiendomsinformasjon gir grunnlag for verdiskapning og utvikling.

Kartverkets samarbeid med offentlige og private aktører i Norge og internasjonalt støtter særlig opp om bærekraftsmål 9 om innovasjon og infrastruktur og mål 17 om samarbeid for å nå målene.

Kartverket har om lag 860 ansatte og er organisert i divisjonene geodesi, land, sjø og eiendom. Hovedkontoret er lokalisert i Hønefoss. I tillegg har etaten 10 fylkeskartkontor, en sjødivisjon i Stavanger, tinglysning av borettslagsandeler og kundesenteret for Kartverket i Ullensvang og et jordobservatorium i Ny-Ålesund på Svalbard.

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 21 og 45

Bevilgningen skal dekke Kartverkets utgifter til lønn, varer og tjenester, pensjon, husleie, IKT og andre faste driftsutgifter. Utgiftene er knyttet til hele Kartverkets ansvarsområde, blant annet drift av matrikkel og tinglysning, den geografiske infrastrukturen i Norge og sjømåling.

Deler av utgiftene på posten, blant annet utgifter knyttet til geodataarbeidet og koordinering av samfinansieringsprosjekter, finansieres av inntekter fra salg og abonnement og fra samfinansiering, jf. omtale under kap. 3595, post 02 og 03.

Rapport

Kartverket har levert alle sine tjenester i 2021, til tross for pandemien. Andelen elektronisk innsendte tinglysningsdokumenter steg til 60 pst. i 2021 og forventes å nå 70 pst. i løpet av 2023. Prosjektet «Sikkerhet 2021» ble fullført i 2021, noe som gjør Kartverket godt rustet til å motstå digitale angrep. Kartverket har inngått en strategisk samarbeidsavtale med KS.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Kartverkets hovedprioriteringer i 2023 er:

- enkelhet for brukerne og å bidra til at Norge fortsetter å være ledende i bruk av geografisk informasjon.

- gjennom samarbeid, utvikle den geografiske infrastrukturen til å bli fellesskapets «digitale tvilling». En tvilling er en digital kopi av virkeligheten, der kunnskap om sted utgjør grunnmuren. I denne kopien gjengis både naturlige og menneskeskapt forhold som kan hjelpe oss til å ta riktige og bærekraftige beslutninger.
- forbedring av matrikkelen, både kvalitet og fullstendighet. Mange offentlige og private aktører er avhengige av dette registeret. Det er behov for å heve kvaliteten, blant annet ved hjelp av bedre dataflyt og muligheter for brukerregistrering.
- gjennomføre deling av tvangssammenslåtte fylker og kommuner på en trygg måte, slik at andre systemer som er knyttet opp mot matrikkelen vil fungere for alle parter fra 1. januar 2024. Se omtale av dette under kap. 500, post 21.

Bevilgningen foreslås redusert med 10,3 mill. kroner som følge av reduserte inntekter fra salg av abonnement/tjenester og samfinansiering. Det foreslås en reduksjon på 1,6 mill. kroner som følge av at midler tilbakeføres til Samferdselsdepartementet etter utvikling av ny løsning for «Barne-tråkk». Bevilgningen foreslås redusert med 1,8 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevener etter pandemien, jf. omtale i del I pkt. 4.3.

Det foreslås å bevilge 901,2 mill. kroner. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3595, post 02 og 03, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 01 og 45

Bevilgningen skal i hovedsak dekke tidsavgrensede prosjekter og kjøp av tjenester fra private leverandører. Dette gjelder blant annet fotografering og laserskanning fra fly, men også bearbeidelse av data og andre tjenester fra geodatabransjen.

Kartverket har ansvaret for mange samfinansierte kartleggingsprogram over hele Norge. Dette gjelder en rekke lokale og regionale initiativ hvor Kartverket organiserer kartlegging av områder der flere interessenter har sammenfallende behov for oppdaterte data. Grunnlaget er flerårige regionale geodataplaner og Geovekst-samarbeidet. Inntektene fra de samarbeidende partene føres på kap. 3595, post 03.

Deler av utgiftene på posten dekkes også med inntekter fra salg og abonnement over kap. 3595,

post 02. Det gjelder blant annet abonnement til posisjonstjenester og salg av geodata.

Inntektene som Kartverket mottar til samfinansierte prosjekter og fra salg og abonnement, går i all hovedsak til kjøp av varer, utstyr og eksterne tjenester. Kartverket bidrar i prosjektene med ressurser/prosjektledere i form av årsverk som finansieres på post 01.

Rapport

Arbeidet med pilotprosjektet for marine grunnkart er gjennomført. Dette gir nøyaktige og sammenstilte data for Stavanger, Ålesund og Skjervøy/Kvænangen, og en modell som kan videreføres til en senere større satsing. Samlet ramme var 84,6 mill. kroner, noe som anslås å være langt lavere enn de samfunnsøkonomiske gevinstene.

Prosjektet med nasjonal digital høydemodell er fullført, i god tid før planen. Hele landet er nå dekket i en sammenhengende modell med høy presisjon og jevn kvalitet. Prosjektet, som startet opp i 2016, hadde en samlet ramme over syv år på 420 mill. kroner. Dataene benyttes aktivt av mange ulike brukere. Gjerdrumrapporten viser hvordan data fra høydemodellen ble brukt til å avklare erosjonen som fant sted før raset. Slike data har stort potensiale for å hindre tilsvarende framtidige ulykker.

Det har vært gjort flere kartlegginger av kystområder med laser som skanner terrenget over og under vann. Denne kartleggingen gir et godt grunnlag for å lage sammenhengende modeller i den kompliserte overgangen fra land til vann, og er mye rimeligere enn dagens kartleggingsmetoder.

Kartverket er i gang med etableringen av et nytt og samlet system for bearbeidning av data fra sjøkartleggingen (Nautilus). Det vil på sikt gi besparelser for Kartverket, gi brukerne raskere tilgang til dataene og muliggjøre etterlevelse av frislipp av data i grunne farvann etter ny forskrift om gradering.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Stedsrelaterte data er en viktig kilde til verdiskaping, innovasjon og tjenesteutvikling i offentlig og privat sektor. God tilgang til og bruk av geografisk informasjon blir stadig viktigere for næringsliv, kommuner og andre brukere. Kartverket styrer mot å bli en mer relevant og attraktiv samarbeidspartner for både offentlige og private virksomheter.

Av pågående prosjekter med bevilgning over 21-posten er utviklingen av Nautilus det største utviklingsprosjektet. Nautilus vil fortløpende gi besparelser for Kartverket og bedre sjødata ut til brukerne. Videre benyttes deler av posten til flyfotografering (omløpsfotografering) ved hjelp av de bidragene Kartverket får fra andre offentlige etater og kommuner over kap. 3595, post 03.

Bevilgningen foreslås redusert med 32,4 mill. kroner som følge av reduserte inntekter fra salg av abonnement/tjenester og samfinansiering.

Det foreslås en reduksjon på 19 mill. kroner etter avslutning av bistandsprosjekter finansiert av Utenriksdepartementet.

Videre foreslås det en reduksjon på 14,4 mill. kroner som følge av at pilotprosjektet for marine grunnkart er ferdig.

Det foreslås en endring i bokføring av PRIMAR som fører til økte utgifter på 29 mill. kroner.

Videre foreslås det en økning på 2,6 mill. kroner som følge av planlagt framdrift i prosjektet Nautilus.

Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner for å starte opp et prosjekt i matrikkelen for støtte til nytt system for verdisetting av fritidsboliger. Prosjektet er treårig, med samlet 156 mill. kroner til utvikling i Kartverket og faste driftskostnader på 20 mill. kroner fra 2025. Se omtale av dette i Prop. 1 S (2022–2023) for Finansdepartementet.

Det foreslås å bevilge 249,6 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3595, post 02 og 03, jf. forslag til romertallsvedtak.

Det foreslås at Kartverket kan sette i gang samfinansierte prosjekter før finansieringen i sin helhet er innbetalt, forutsatt at det er inngått en bindende avtale med betryggende sikkerhet om innbetaling mellom partene og for inntil 90 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Det foreslås en fullmakt på inntil 40 mill. kroner til å bestille kartgrunnlag og kartleggingstjenester og inngå avtaler om kartleggingsarbeid som går over flere år, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 30 Geodesiobservatoriet, kan overføres

Midlene går til det tidsavgrensede prosjektet med etablering av nytt geodetisk observatorium i Ny-Ålesund. Prosjektet skal etablere en moderne stasjon for geodetiske målinger som kan virke sammen med et nettverk av tilsvarende målestasjoner fordelt over hele verden.

Rapport

Prosjektet startet opp i 2012. Fra 2020 har arbeidet bestått i å få begge de nye antennene i full drift og gjennomføre en periode med samkjøring av ny og gammel antenne. Dette har vært utfordrende, da den gamle antennen går mot slutten av sin levetid og har vært ute av funksjon i lengre perioder. Videre har det vært krevende å få på plass laser-målingsinstrument (SLR) i Ny-Ålesund, da man er avhengig av framdriften i et større amerikansk prosjekt der Ny-Ålesund er det eneste ikke-amerikanske anlegget. Første del av SLR er nå på plass i Ny-Ålesund.

Prioriteringer og budsjettforslag for 2023

Det foreslås å bevilge 9,6 mill. kroner, i tråd med prosjektets framdriftsplan.

Prosjektet forventes ferdigstilt i 2025 og har en kostnadsramme på 411,7 mill. kroner per 1. juli 2022, jf. vedlegg 3 med oversikt over gjeldende romertallsvedtak fra tidligere år.

Kap. 3595 Statens kartverk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrinntekter tinglysing	507 744	509 429	488 000
02	Salg og abonnement m.m.	155 704	116 346	122 302
03	Samfinansiering	199 372	207 765	179 120
	Sum kap. 3595	862 820	833 540	789 422

Post 01 Gebyrinntekter tinglysing

På posten føres inntekter knyttet til gebyr for rettsregistrering av boretter og tinglysing i fast eiendom.

Gebyrene er fastsatt i forskrift, og videreføres på samme nivå som i 2022.

Omfanget av gebyrinntekter er i hovedsak gitt av omsetningen i boligmarkedet. Det er større usikkerhet rundt disse prognosene framover. Inntektene fra gebyrene foreslås redusert med 21,4 mill. kroner.

Det foreslås å bevilge 488 mill. kroner.

Statens utgifter til tinglysing og matrikkel er i statsbudsjettet for 2023 på om lag 460 mill. kroner. Grunnet satsinger på matrikkelen som følge av prosjektene på verdisetting av fritidsboliger i matrikkelen på 20 mill. kroner, og arbeidet med deling av kommuner og fylker på 15,8 mill. kroner, er utgiftene vesentlig høyere enn tidligere år. Statens utgifter til tinglysing og matrikkel er samlet sett anslått å være 28 mill. kroner lavere enn inntektene for 2023.

Post 02 Salg og abonnement m.m.

På posten føres inntekter fra ulike salg og abonnement i Kartverket. Inntektene er i hovedsak knyttet til salg av posisjonstjenester, blant annet CPOS, og salg av geodata. I tillegg kommer inntekter knyttet til internasjonalt arbeid, betaling for deler

av Kartverkets arbeid med formidling av elektroniske sjøkart (PRIMAR) og diverse andre sjøprodukter.

Posten foreslås økt med 29 mill. kroner som følge av at inntekter fra PRIMAR nå bokføres i norske kroner. Inntektene foreslås redusert med 19 mill. kroner som følge av at en større bistandsportefølje for Utenriksdepartementet avvikles. Posten foreslås redusert med 7,8 mill. kroner som følge av noe nedgang i andre prosjekter.

Det foreslås å bevilge 122,3 mill. kroner.

Post 03 Samfinansiering

På posten føres inntekter knyttet til tidsavgrensede prosjekter som skal samfinansieres. Inntektene fra samfinansiering kommer fra statsetater, kommuner og private aktører. Dette er hovedsakelig kartleggingsprosjekter, der Kartverket leder arbeidet og i noen tilfeller også utfører arbeidet selv. Inntektene er blant annet knyttet til Geovekst, vedlikehold av Felles kartdatabase (FKB) og omløpsfotografering.

Det foreslås en reduksjon på 28,7 mill. kroner. Dette skyldes avslutningen av en rekke prosjekter som for eksempel nasjonal detaljert høydemodell på 9,6 mill. kroner og pilotprosjekt marine grunnkart på 4 mill. kroner, samt usikkerhet rundt inntekter på en rekke andre prosjekter.

Det foreslås å bevilge 179,1 mill. kroner.

Del III
Omtale av særlege tema

6 Samfunnstryggleik og beredskap

Regjeringa arbeider heilskapleg og systematisk med samfunnstryggleik. Føringsane som er gitt i Meld. St. 5 (2020–2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*, Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur – mobil-, bredbånds- og internettjenester*, Meld. St. 10 (2016–2017) *Risiko i et trygt samfunn – samfunnssikkerhet*, Meld. St. 38 (2016–2017) *IKT-sikkerhet – Et felles ansvar*, Meld. St. 27 (2015–2016) *Digital agenda for Norge – IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet*, Meld. St. 21 (2012–2013) *Terrorberedskap* og Meld. St. 29 (2011–2012) *Samfunnssikkerhet og Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet*, er utgangspunktet for Kommunal- og distriktsdepartementet sitt arbeid med samfunnstryggleik. Hovudmålet er:

- Kommunal- og distriktsdepartementet sitt arbeid med samfunnstryggleik styrkjer evna til å førebyggje og handtere alvorlege hendingar innanfor departementet sitt ansvarsområde.

Kommunal- og distriktsdepartementet prioriterer arbeidet med å halde ved like og utvikle evna til å handtere kriser i eiga verksemd og i sektorane. I tillegg prioriterer departementet:

- arbeidet med risiko- og sårbarheitsanalysar
- å lære av øvingar og hendingar, kontinuitetsplanlegging og oppfølging av tilsyn
- å styrkje samordninga internt i departementet, med verksemder i sektorane og med andre departement
- vidareutvikle arbeidet med grunnleggjande nasjonale funksjonar

Departementet har eit mangfaldig og komplekst sektoransvar. Under gir vi ein nærare omtale av ansvarsområde som har særleg betydning for samfunnstryggleik, og av mål, prioriteringar og tiltak.

Elektronisk kommunikasjon (ekom)

Elektroniske kommunikasjonsnett og -tenester, til dømes mobil- og breibandnett, utgjer ein digital grunnmur for det norske samfunnet. Når stadig fleire tenester og funksjonar har blitt digitaliserte,

har slik infrastruktur og slike tenester blitt avgjerande for funksjonaliteten i samfunnet. Elektronisk kommunikasjon er derfor definert som ein kritisk samfunnsfunksjon. Kommunal- og distriktsdepartementet forvaltar og utviklar ekompolitikken. Det overordna målet for området er:

- Eit likeverdig tilbod av sikre elektroniske kommunikasjonsstenester av høg kvalitet og til rimelege prisar over heile landet.

Departementet arbeider med å identifisere og redusere sårbarheiter, handtere hendingar og sørge for tilstrekkeleg beredskap, i samarbeid med Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit og ekomtilbydarane.

Fleire tiltak frå regjeringa støttar opp om auka tryggleik og beredskap i nett og tenester:

- Om lag 90 mill. kroner til forsterka beredskap i mobilnetta i utvalde område i om lag 10 kommunar i Troms og Nordland i 2022. Mobilnetta blir mellom anna styrkte med tre døgn reservestraum som førebyggjer mot utfall ved langvarige straumbrot. Mobildekninga blir styrkt for mobilnett-tilbydarane Ice, Telenor og Telia. Regjeringa foreslår å sette av midlar til slik styrking i nye kommunar i 2023.
- Tiltak for å styrkje transportnetta i sårbare regionar, som mellom anna gir alternative føringsveggar for internett-trafikk. Tiltak som skal ha effekt i Troms blir sette i verk i 2022, og regjeringa foreslår å bruke om lag 25 mill. kroner i 2023 til tiltak som skal ha effekt i Nordland, jf. omtale under programkategori 13.40.
- Arbeidet for styrkt samarbeid mellom kraft- og ekomsektoren, med mål om raskare gjenoppretting ved straumbrot som rammar viktige lokasjonar for ekomnetta, held fram i 2023.

Nasjonale kommunikasjonsmyndigheit er ei utøvande tilsyns- og forvaltningsmyndigheit underlagd Kommunal- og distriktsdepartementet. Vidareføring og vidareutvikling av tilsyn er eit sentralt verkemiddel i samfunnstryggleiksarbeidet. Gjennom det digitale responsmiljøet for ekomsektoren, EkomCERT, bidrar Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit til auka samfunnstryggleik og

beredskap. EkomCERT innhentar, samanstill og analyserer tryggleiksrelatert informasjon, koordinerer og handterer cyberhendingar og utarbeider situasjonsbilete. I 2022 har departementet oppretta Strategisk sikkerhetsforum for elektronisk kommunikasjon, som er ein arena der myndigheiter og tilbydarar skal utveksle erfaringar og diskutere og vurdere den til ei kvar tid gjeldande tryggleikssituasjonen på eit strategisk nivå. Øvingar i sektoren skal forankrast i dette forumet. I tillegg møttest utvalde ekomtilbydarar, Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit, Nasjonalt tryggingorgan (NSM), Politiets tryggleiksteneste (PST) og Etterretningstenesta i Ekomsikkerhetsforum for å utveksle informasjon, som skal bidra til at tilbydarane får eit godt grunnlag for å ivareta forsvaret tryggleik og beredskap.

Departementet har identifisert enkelte funksjonar innanfor ekomsektoren som grunnleggjande nasjonale funksjonar (GNF-ar) etter sikkerheitslova, ettersom eit heilt eller delvis bortfall vil få konsekvensar for statens evne til å ta vare på nasjonale tryggingssinteresser. Det er identifisert tre GNF-ar innanfor elektronisk kommunikasjon: Evne til å vareta talekommunikasjonstenester basert på norsk nummerplan, evne til å vareta tekstbaserte meldingstenester basert på norsk nummerplan og evne til å vareta grunnleggjande internett-tilgang. Evna til å halda ved lag elektroniske kommunikasjonstenester omfattar å sikre tilgjengelegheit, integritet og konfidensialitet.

Departementet har utpeikt skjermingsverdige objekt og infrastruktur og klassifisert desse. Implementering og vidare oppfølging av sikkerheitslova er eit kontinuerleg arbeid, som blir gjort i nært samarbeid mellom tilbydarane som er underlagd lova, departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit. Departementet vurderer jamleg om nye verksemdar skal underleggast lova.

Nasjonale kommunikasjonsmyndigheit er tilsynsorgan for ekomsektoren etter sikkerheitslova og har inngått ein samarbeidsavtale med NSM.

Satellittbasert kommunikasjon

Satellittbasert navigasjon og kommunikasjon er definert som ein kritisk samfunnsfunksjon. Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for kommunikasjonsdelen, medan Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for det som omfattar navigasjon. Kommunal- og distriktsdepartementet forvaltar regelverk for satellittbaserte kommunikasjonstenester, mellom anna ekomlova, satellittinnmeldingsforskrifta og fribruksforskrifta.

Departementet deltar òg i Romutvalet og Romtryggleiksutvalet nedsett av Nærings- og fiskeridepartementet, som har ansvaret for norsk rompolitikk og som arbeider med å få på plass ei ny romlov. Romlova vil gi ei ny og utvida regulering av dette feltet.

Satellittbasert kommunikasjon er identifisert som ein GNF i samsvar med sikkerheitslova. Departementet har gitt Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit i oppdrag å levere ei innstilling til departementet om korleis den grunnleggjande nasjonale funksjonen satellittbasert kommunikasjon bør følgast nærare opp. Etaten skal mellom anna identifisere viktigeita av satellittbasert kommunikasjon, gjere ei nærare vurdering av innhaldet i GNF-en, identifisere aktuelle aktørar som bør vurderast underlagt lova og kartlegge aktuelle objekt og infrastruktur som bør vurderast utpeikt som skjermingsverdige. Departementet har elles handtert enkeltsaker som dreier seg om føresegnar i sikkerheitslova og bruk for aktørar som driv satellittverksemd.

Satellittområdet er prega av omfattande internasjonal verksemd. Samstundes er satellittområdet i endring, med framvekst av lågbanesatellittsystem som i aukande grad kan konkurrere med landbasert elektronisk kommunikasjon. Det er derfor viktig å sjå arbeidet med samfunnsstryggleik for satellittbasert kommunikasjon i samheng med arbeidet med elektronisk kommunikasjon.

IKT-tenester til departementa

Departementa har ei viktig rolle i den nasjonale handteringa av kriser og uønskte hendingar. Dei er derfor ein del av den kritiske samfunnsfunksjonen styring og kriseleing. Departementa si verksemd, handlefridom og avgjerdsdyktigheit er også peika ut som ein grunnleggjande nasjonal funksjon etter sikkerheitslova. For å vareta funksjonen sin, er departementa avhengige av ein del understøttande funksjonar, mellom anna IKT. Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for å levere IKT-tenester til departementa. Det overordna målet for området er:

- Sikre og robuste IKT-system som understøttar departementsfunksjonen.

Kommunal- og distriktsdepartementet prioriterer leveranse av fellestenester som IKT og sak- og arkivsystem til departementa. Departementet vil kontinuerleg forbetre trygginga og robustheita i IKT-systema, mellom anna gjennom responsmiljøet i DSS CERT. Kommunal- og distriktsdeparte-

mentet arbeider med innføring av eit nytt felles arkivsystem for Statsministerens kontor, departementa og DSS.

Objekt- og infrastrukturtryggleik for departementsbygningane

Departementa treng sikre og funksjonelle arbeidslokale for å vareta sin kritiske samfunnsfunksjon og grunnleggande nasjonale funksjon. Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for arbeidet med forebyggjande objekt- og infrastrukturtryggleik knytt til felles bygningsmasse, fellesområde og utandørsområde i regjeringskvartalet og i departementsbygningar utanfor regjeringskvartalet. Ansvaret gjeld ikkje lokala til Statsministerens kontor og Forsvarsdepartementet på Akershus festning. I mars 2021 blei det vedteke ein instruks som beskriv roller og ansvar i arbeidet med forebyggjande objekt- og infrastrukturtryggleik for departementsbygningane, FOR-2021-02-05-328, Instruks for arbeidet med forebyggjande objekt- og infrastrukturens sikkerhet for departementsbygningane. Departementet sitt tryggleiksmessige ansvar for objekt- og infrastrukturtryggleik for departementsbygningane er avgrensa til felles grunnsikring, og nødvendig samordning og instruksutvikling for å vareta felles grunnsikring. Det overordna målet for området er:

- Forsvarleg tryggleiksnivå for departementsbygningane som skjermingsverdige objekt.

Departementet legg til grunn ei risikobasert tilnærming når det gjeld vurdering og prioritering av eventuelle behov for komplettering og justering av tryggleikstiltaka i felles grunnsikring, med mål om godt sikra departementsbygningar fram til nytt regjeringskvartal kan nyttast.

Kongehuset

I tillegg til ansvaret for departementsbygningane, har Kommunal- og distriktsdepartementet ansvar for å fremje løyvingar til særskilde prosjekt ved Det kongelige hoff, som til dømes sikringsprosjektet. Som hovudregel vil Statsbygg vere byggherre for større bygningsprosjekt ved dei statlege kongelige eigedommane, slik tilfellet var for nytt logistikkbygg.

Valgjennomføring

Kommunal- og distriktsdepartementet har det overordna ansvaret for valgjennomføringa. Det inneber ansvar for regelverket, mellom anna

vallova med tilhøyrande forskrifter, føresegnene i samelova som gjeld val til Sametinget, forskrift om val til Sametinget og etatsstyransvar for Valdirektoratet. Gjennomføring av frie, direkte og hemelege val til Stortinget, kommunestyre, fylkesting og Sametinget er meld inn som ein GNF ettersom heilt eller delvis bortfall vil få konsekvensar for statens evne til å vareta den nasjonale tryggleiksinteressa demokratisk styreform. Det overordna målet for området er:

- Korrekt og sikker valgjennomføring med tillit i befolkninga.

Valgjennomføring har ein avgjerande funksjon i vårt demokratiske samfunn og styresett. Departementet og Valdirektoratet har sidan direktoratet blei oppretta i 2016, utvikla eit tett samarbeid rundt tryggleik og beredskap, mellom anna gjennom risiko- og sårbarheitsvurderingar og rutinemessige beredskaps- og kriseøvingar. Høgt prioritert er tiltak for kontinuerleg å gjere det elektroniske valadministrasjonssystemet (EVA) sikrere og meir robust.

Digitale fellesløysingar

Nasjonale digitale fellesløysingar er byggjeklossar som blir brukte i eit felles økosystem for nasjonal digital samhandling og tenesteutvikling. Fleire av fellesløysingane og systema som bruker dei, er viktige for at samfunnet skal fungere og er knytte til den kritiske samfunnsfunksjonen digital tryggleik i sivil sektor. Kommunal- og distriktsdepartementet har etatsstyringsansvar for Digitaliseringsdirektoratet, som forvaltar ei rekke fellesløysingar, mellom anna ID-porten og Altinn. Det overordna målet for området er:

- Offentleg sektor har sikre, stabile og tilgjengelege digitale fellesløysingar.

Sentrale tiltak er å modernisere den digitale grunnmuren. Dette vil mellom anna redusere risiko og sårbarheit i digitale fellesløysingar som Digitaliseringsdirektoratet har ansvar for å drifte og forvalte. Kommunal- og distriktsdepartementet har utover dette eit koordineringsansvar for alle dei nasjonale fellesløysingane. Ansvar for drifta av andre offentlege fellesløysingar er fordelt på mange aktørar, og styringa av dei statlege løysingane følgjer sektoransvaret og linjestyringa. Kommunal- og distriktsdepartementet har sett i gang arbeid for å få på plass eit felles responsmiljø for dei digitale fellesløysingane, i samråd med dei departementa og etatane som har ansvar for slike løysingar.

Kart- og geodata

Kommunal- og distriktsdepartementet har det overordna ansvaret for nasjonal kart- og geodapolitikk og ansvar for etatsstyring av Kartverket. Kartverket opererer i eit samansett teknologisk økosystem for slike data, men har ein heilt sentral rolle som mellom anna nasjonal geodatakoordinator og myndigheit for matrikkel og tinglysing. Kartverket har mange roller som er viktige for samfunnstryggleik, mellom anna leveranse av geografisk informasjon til nødetatar og kriseleiing for den kritiske samfunnsfunksjonen styring og kriseleiing. Vidare er det Kartverket som står for oppmåling av norskekysten, eit arbeid der samfunnstryggleik alltid vil vere høgt prioritert. Det overordna målet for området er:

- Å vere i stand til å levere geografisk informasjon til samfunnet.

Kartverket har i 2021 etablert eit nytt system for IT-tryggleik (NIST-4) og dermed gjort eit viktig steg for å sørge for at etaten sine data er trygg og gir faste leveransar. I 2023 vil Kartverket jobbe med å avklare korleis etaten kan støtte Forsvaret sine behov. Ei viktig oppgåve for Kartverket i 2023 vil vere å sikre at førebuingane til delinga av fylke og kommune ved årsskiftet 2023/2024 skjer på ei måte som sikrar kontinuitet i offentlege teneste.

Plan- og bygningspolitikk

Kommunal- og distriktsdepartementet forvaltar plan- og bygningslova og er fagmyndigheit for areal- og samfunnsplanlegging og bygningspolitikk. Plan- og bygningslova skal mellom anna fremje berekraftig og trygg arealbruk og forsvarleg byggkvalitet. Klimaendringane er i aukande grad ei utfordring for samfunnstryggleiken, fordi endringane blir stadig sterkare, og dermed aukar sannsyn for at hendingar utløyst av naturen kan true liv og helse, materielle verdiar og sentrale samfunnsfunksjonar. Det overordna målet for området er:

- Arealplan og byggjesak skal legge til rette for sikre og berekraftige bygg, bidra til å redusere klimagassutslepp, bidra til at samfunnet blir tilpassa eit endra klima og verne om dyrka mark.

Departementet sitt viktigaste tiltak for å nå målet er å utvikle, forvalte og informere om regelverket i plan- og bygningslova med forskrifter. Gjennom ansvaret for plan- og bygningspolitikken har departementet eit rettleiingsansvar overfor regional og kommunal plan- og bygningsmyndigheit.

Rettleiinga skal bidra til at desse, på best mogleg måte gjennom planlegging og byggjesaksbehandling, kan treffe avgjerder ut frå regional og lokal kunnskap for å førebyggje at naturskapte hendingar får store konsekvensar.

Departementet prioriterer også å fremje og vidareutvikle kunnskap om potensielle fareområder og effektar av klimaendringar. Arbeidet blir gjort i samarbeid med andre departement og underliggande etatar. Dette skal bidra til at kommunal og regional planlegging, byggjesaksbehandling og bustad- og bygningssektoren tar høgde for naturfare og framtidige klimaendringar, og leggje til rette for berekraftige lokalsamfunn og bygg.

Eit viktig bidrag er arbeidet med å etablere ei detaljert høgdemodell for heile landet som vil gi betre grunnlag for konsekvensutgreiingar og risiko- og sårbarheitsanalysar knytt til flaum- og rasfare. Den første komplette høgdemodellen over heile Noreg er ferdigstilt, men Gjerdrumutvalets NOU 2022: 3 *På trygg grunn — Bedre håndtering av kvikkleirerisiko* visar at det vil vere nødvendig å gjere jamlege laserskanningar av utsette område for å sjå kor i landskapet det skjer endringar. Modellen gir kommunar og statsetatar eit godt datagrunnlag for å berekne mellom anna ras- og skredfare eller overvatn.

I Prop. 125 L (2021–2022) *Endringar i plan- og bygningslova (reglar om handtering av overvatn i byggesaker mv.)*, som blei sendt til Stortinget 3. juni 2022, blir det foreslått endringar som gir kommunane betre verkemiddel for å handtere utfordringar knytt til overvatn. Lovforslaga vil gi kommunane heimlar for å kunne krevje at private gjennomfører tiltak for overvatn, både ved nybygging og på eigedommar som er heilt eller delvis utbygde.

Riksrevisjonen har gjennom rapport frå mars 2022 undersøkt myndigheitenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bygningar til eit klima i endring. Riksrevisjonen avdekte fleire områder kor omsynet til framtidige klimaendringar i areal-, plan- og beredskapsarbeid kan forbeistrast, både på lokalt og nasjonalt nivå. Vidare tilrår Riksrevisjonen mellom anna at samordninga mellom departementa blir styrkja og at det utarbeidast ein ny plan på tvers av sektorar for å sikre tilstrekkeleg tilpassing av samfunnet for å møte klimaendringane. Som eit ledd i oppfølginga av Riksrevisjonen si undersøking, deltar departementet i arbeidet med ei ny stortingsmelding om klimatilpassing, som blir leia av Klima- og miljødepartementet.

I mars 2022 la Gjerdrumutvalet fram ei utgreiing om korleis kvikkleirerisiko i Noreg kan hand-

terast, og foreslo fleire endringar. Endringsforslaga er mellom anna meir og betre kartlegging, tydeleggjering av ansvarsfordeling, meir rettleiing til kommunane og fleire og betre sikringstiltak. Departementet samarbeider med Olje- og energidepartementet, som har hovudansvaret for utgreiinga frå utvalet, om vidare oppfølging av anbefalingane frå utvalet.

Den norske mattrygginga er no i dag god, men i den situasjonen verda står i nå er det viktig å leggje til rette for å produsere så mykje mat som mogleg i Noreg. For å oppnå god beredskap og mattrygging må jordbruket sine produksjonsressursar bli tatt vare på over heile landet. Ein effektiv arealbruk med god utnytting av areal som alle-reie er bygd ut, vil kunne bidra til å redusere behovet for å byggje ned dyrka jord. Samstundes skal kommunane ha tilstrekkeleg med handlingsrom slik at det blir tatt avgjerder basert på lokal-kunnskap og tilpassa lokale og regionale forhold. Det overordna målet for området er:

- Omdisponeringa av dyrka jord skal reduserast, og fylkeskommunane og kommunane må leggje ein streng jordvernspolitikkk til grunn for planlegginga.

Nærvær i nord

Kommunal- og distriktsdepartementet har eit koordinerande ansvar for regional- og distriktpolitikken, irekna å leggje til rette for at folk kan bu og leve i heile landet. Spreidd busetjing er viktig for norsk suverenitetshevdning. Dette gjeld særleg i Nord-Noreg og nordområda, som er av sikkerheits politisk tyding for heile Noreg. Ei robust

befolkningsutvikling og god utviklingskraft i Nord-Noreg er ein føresetnad for å hevde Noregs interesser i nordområda.

Informasjonstryggleik i forvaltninga

Kommunal- og distriktsdepartementet har eit samordningsansvar for arbeidet for ei styrkt og meir heilskapleg tilnærming til informasjonstryggleik i forvaltninga. Digitalisering av forvaltninga gir nye moglegheiter og fremmar effektivitet, men skaper også nye bindingar og sårbarheiter. Styrkt kompetanse og systematisk arbeid med informasjonstryggleik er viktig for å motverke dei digitale sårbarheitene. Vidare utvikling av kompetanse- og rettleiingsmaterieil er prioriterte tiltak i dette arbeidet, i tillegg til arbeidet med å auke frekvensen av øvingar innan IKT-tryggleik i verksemdene. Departementet prioriterer å vidareføre Nettverk for informasjonstryggleik (NIFS), som blir forvalta av Digitaliseringsdirektoratet.

Statsforvaltarens fellestenester

Statsforvaltarens fellestenester (STAF) leverer fellestenester som støttar opp om statsforvaltaren si verksemd, og skal leggje til rette for at statsforvaltaren kan utøve samordningsrolla si i kriser. STAF har gjennomført ei modernisering av IKT-infrastruktur og oppgradering av programvare hos statsforvaltarane, som gir betre tryggleik og funksjonalitet. Det er nytta betydelege midlar på dette i 2021–2022.

7 Klima- og miljørelevante saker

Regjeringa sin klima- og miljøpolitikk byggjer på at alle samfunnssektorar har eit sjølvstendig ansvar for å leggje miljøomsyn til grunn for aktivitetane sine og for å bidra til at ein kan nå dei nasjonale klima- og miljømåla. For omtale av regjeringa sine samla klima- og miljørelevante saker, sjå Klima- og miljødepartementet sin fagproposisjon.

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for byggje- og eigedomspolitikken i statleg sivil sektor. Måla for politikken er at statlege verksemdar har effektive lokale som støttar føremålet til verksemdene og at statleg eigedomsforvaltning er verdibevarande, berekraftig og effektiv.

Ei berekraftig, kostnadseffektiv og samordna bygg- og eigedomsforvaltning, som er ein ny strategi for bygg og eigedom i statleg sivil sektor, blei lagt fram i 2021. Strategien inneheld fire ambisjonar om klima, miljø og energi, og den peikar på tiltak som vil bidra til å nå ambisjonane. Departementet er i gang med å implementere tiltaka.

Det har blitt utarbeida felles klima- og miljøambisjonar for bygg og eigedom i statleg sivil sektor i Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030*. Ambisjonane gjeld for staten som byggherre, eigedomsforvaltar og leigetakar:

- Staten skal utnytte noverande bygningsmasse og sikre gjenbruk av fråflytta eigedom.
- Staten skal bruke tidlegare bygningsmaterialar om att og leggje til rette for at også andre kan bruke materialar frå statlege bygningar om att.
- Staten skal samarbeide med bransjen for å fremje klimavenlege materialar.
- Staten skal etablere felles metodikk for å måle den samla klima- og miljøpåverknaden frå bygg og eigedom i statleg sivil sektor, med sikte på framtidig forbetring og å etablere felles mål.
- Statlege etatar skal leggje stor vekt på miljøgevinstane ved gjenbruk av allereie utbygde areal og noverande bygningar. Dette skal gjelde når etatane byggjer, kjøper eller leiger lokale.

Strategien for bygg og eigedom i statleg sivil sektor byggjer på ambisjonane i klimaplanen.

Bygg- og eigedomsnæringa er den nest største næringa i Noreg. Staten er ein stor aktør innanfor denne næringa, både som eigar og leigetakar i marknaden. Statsbygg forvaltar ein stor del av den statlege eigedomsmassen og gir råd til andre statlege verksemdar med behov for lokale. Statsbygg skal sørge for ei berekraftig og effektiv forvaltning av eigedomane. I byggjeprosjekta gir Statsbygg råd til oppdragsdepartementa om til dømes energiløysing, miljøambisjon og arealeffektivitet. Statsbygg gir òg råd i leigesaker om til dømes miljøkvalitetar, og dei skal i rådgivinga leggje vekt på lokalisering som gir lav miljøbelastning. Statsbygg skal vareta viktige omsyn som energi, miljø og klima innanfor alle verksemdsområde. Høg miljøfagleg kompetanse er ein føresetnad for å kunne redusere klimagassutslepp, og skal vere rettleiande ved lokaliserings- og konseptval, i byggjeprosessen og i eigedomsforvaltninga.

I 2021 var klimagassutsleppa i byggjeprosjekt gjennomført av Statsbygg reduserte med 28 pst. målt mot minstekrav i byggt teknisk forskrift. Berekninga inkluderer utslepp frå materiale og standard materialvalg frå energi i drift over bygga sine normerte livsløp på 60 år. Om lag 50 pst. av bygningsarealet i porteføljen til Statsbygg blir bygde etter miljøklassifisering BREEAM «excellent» og «very good».

Statsbygg gjennomførte i 2021 ei rekke tiltak for ei meir berekraftig eigedomsforvaltning. Det blei installert 6 000 kvm solcellepanel på taket av Halden fengsel, Høgskolen i Halden og på kontrollstasjonen ved Svinesund. Delen lokalproduisert fornybar solenergi i eigedomsporteføljen utgjorde 0,3 pst. av samla forbruk i 2021. Krava frå Kommunal- og distriktsdepartementet til energibruk per kvm i eigedomsporteføljen blei også innfridde. Dette kan delvis skyldast lågare aktivitet som følgje av pandemien.

I dei leigeavtalane Statsbygg har vore rådgivar for, har areal per tilsett blitt redusert med 53 pst. i 2021. Arealeffektivisering bidrar til redusert energibruk, klimagassutslepp og utbyggingspress i byar og tettstadar.

Statsbygg har samarbeida med Oslo kommune, Pådriv og Resirqel om etablering av ein ombrukssentral for byggjeverar på Økern. Sirkulær Ressurssentral er forventa å starte opp i løpet av 2022, og blir den største ombrukssentralen i Europa. Sentralen bidrar til å auke ombruk av byggjemateriale og redusere byggjeavfallet frå byggjenæringa.

Bygg- og anleggsnæringa står for ein stor del av klimagassutsleppa og om lag 29 pst. av avfallet i Noreg. Byggjenæringa har eit stort potensial for å kutte utsleppa, mellom anna ved å bruke klimavenleg materiale og ombruk av byggjeverar. Bygningsregelverket skal sørge for at bustader og bygg er sikre, energieffektive og miljøvenlege.

Kommunal- og distriktsdepartementet vedtok 29. mai 2022 endringar i Byggteknisk forskrift (TEK17) og tilhøyrande endringar i byggjesaksforskrifta som skal vere med å redusere klima- og miljøavtrykket frå bygg. Endringane inneheld mellom anna krav om at nye bygg seinare kan bli demonterte, at materiala er klarlagd for ombruk ved større arbeid i eksisterande bygg og at kravet til sortering av avfall på byggjeplassar aukar frå 60 til 70 pst. Det er òg krav om klimagassrekneskap for bustadblokker og yrkesbygg.

1. juli 2022 blei forskrift om dokumentasjon av byggjeverar (DOK) endra slik at det blir enklare å få tak i dokumentasjon på eigenskapane til brukte byggjeverar. Endringane inneber at utbyggjaren som skal bruke byggjevarene eller aktørar som bringar vidare brukte byggjeverar, kan få tak i dokumentasjonen, heller enn at den som sel må gjere det. Dette er ei meir fleksibel ordning som oppnar for grøn vekst i marknaden for brukte byggjeverar.

Å fremje berekraftig byggjeverksemd er ein prioritert oppgåve for Direktoratet for byggkvalitet (DiBK). DiBK har fått i oppdrag å utarbeide eit kunnskapsgrunnlag om klimagassutslepp frå bygging, korleis klimagassutsleppa kan reduserast og korleis dette verkar på byggjekostnadane.

DiBK har sekretariatsfunksjonen til Samordningsrådet for digitalisering som blei etablert i 2021. Føremålet med rådet er å leggje til rette for effektive prosjekterings- og byggjeprossar, berekraftig forbruk, ombruk og digitalisering. Rådet skal arbeide for at bygg- og anleggsnæringa har god flyt av digitale og maskinleselege varedata. Det vil gjere at ein kan lage betre klimarekneskap for bygg, gjere ombruk av byggjeverar enklare og gi mindre avfall frå byggjeprossar.

Distrikts- og regionalpolitikken skal skape grunnlag for gode liv i heile landet og bidra til ei berekraftig samfunnsutvikling.

Kommunal- og distriktsdepartementet forvaltar to tiltak under distrikts- og regionalpolitikken som har miljø i målsetting og/eller rapporterer på miljøeffektar. Investeringsstilskot for store grøne investeringar er ei investeringsordning retta mot berekraftige industriprosjekt med mål om klimaomstilling. Ordninga har krav om 100 pst. del prosjekt med positiv miljøeffekt. Mobiliserande og kvalifiserande næringsliv har tiltak for utvikling av næringslivet. Rapportering syner at 49 pst. av dei prosjekta som får stønad frå Innovasjon Noreg har ein positiv miljøeffekt.

Areal- og samfunnsplanlegginga legg ramme for bruk av areala i Noreg, og har gjennom det stor innverknad på korleis naturen blir ivareteke og kor mykje klimagassar som blir sloppen ut. Som planmyndigheit har kommunane ei viktig rolle i å bidra til at Noreg når våre nasjonale natur- og klimamål, samstundes som ulike sektorar, oppgaver og interesser blir sett i samanheng.

Nye utbyggingar av næring, bustader og infrastruktur kan føre til inngrep i naturen. Blant omsyna som må takast i arealplanlegginga, er planen sin verknad på naturmangfald, landskap, jordvern, friluftslivsinteresser og for samisk natur- og kulturgrunnlag. I regionale planar, kommuneplanar og reguleringsplanar som kan få vesentlege verknader for miljø og samfunn, skal planen sine verknader for miljø og samfunn konsekvensutgreiast i tråd med regelverket om konsekvensutgreiingar. Der planane får følgjer for naturmangfald eller vannmiljø, skal dei òg vurderast etter naturmangfaldlova og vassforskrifta.

Areal- og samfunnsplanlegging og byggjesakshandsaming etter plan- og bygningslova kan vere med på å avgrense utslepp av klimagassar frå transport, arealbruksendringar, bygg og energibruk. Planar etter plan- og bygningslova skal ta klimaomsyn. For storbyane er nullvekstmålet viktig i planlegginga. Her er avtalane om byvekst eit sentralt verkemiddel.

Arealplanlegginga er også avgjerande for å førebyggje framtidige skader forårsaka av klimaendringar. Planmyndigheita må ta klimaomsyn gjennom tilpassing til framtidige klimaendringar. Kommunar og fylkeskommunar skal søkje å unngå eller avgrense risiko, sårbarheit og ulemper, og dra nytte av eventuelle fordelar som følgjer av endringar i klimaet. Planmyndigheita skal leggje dei høge klimaframskrivingane til grunn når dei vurderer korleis eit planområde vil bli påverka av framtidige klimaendringar.

Kommunal- og distriktsdepartementet har eit ansvar for rettleiing innanfor ansvarsområdet sitt, og har i 2021 arbeidd målretta med å forbetre rett-

leinga for å styrkje kommunanes planlegging. Det er lagt stor vekt på at rettleinga skal vere tilgjengeleg digitalt og nettsida planlegging.no har gjennomgått ein stor omlegging i 2022. Rettleingsarbeidet gjeld alle deler av planlegging, også miljø og klima. I 2021 er det arbeidd særskild med rettleiar om fritidsbustader.

For å styrkje klima- og miljøomsyn i planlegginga, vil regjeringa betre kompetansen og praktiseringa av regelverk om konsekvensutgreingar. Kommunal- og distriktsdepartementet held mellom anna kurs om konsekvensutgreingar i samarbeid med KS og NMBU, retta mot kommunane. I løpet av året 2022 skal kursa ha blitt gjennomført i alle fylker.

Vidare har departementet sett i gang eit prosjekt som skal leggje grunnlaget for felles metodikk og lettare tilgang til relevante data om arealutvikling. I samarbeid med kommunar og fylkeskommunar i prosjektet blir arealrekneskap prøvd ut i reelle planprosessar, og det skal utviklast rettleiingsmateriell.

Statlege planretningslinjer for forvaltning av strandsona blei reviderte i 2021. Regjeringa vil sikre ein meir differensiert forvaltning av strandsona. Arealbruken må i størst mogleg grad avklarast gjennom planlegging, og ikkje gjennom dispensasjonar.

Kommunal- og distriktsdepartementet samarbeider med Klima- og miljødepartementet om plan- og bygningslova som verkemiddel for å ta vare på naturmangfald og oppfølging av dei regionale planane for villrein fjella. Det er òg samarbeid om naturavtalen, heilskapleg tiltaksplan for Oslofjorden og regionale planar etter vassforskrifta.

Betre planlegging i kystnære sjøområde er òg eit tema som blir følgt tett opp mellom anna med

ein kortfatta introduksjon til planlegging i kystnære sjøområde på nettsida planlegging.no. Sjølv om det er utarbeida rundskriv og rettleiar om planlegging i sjø, er det nødvendig å sjå vidare på arbeidsdelinga mellom arealplanar og behandling etter sektorlover. Departementet har bestilt ein rapport om bruk av kunnskapsgrunnlaget, konsekvensutgreingar og planføresegn.

God planlegging er nøkkelen til berekraftig bruk og vern av fjell- og utmarksområda. Fritidsbustader og reiseliv er viktig for verdiskaping og økonomisk berekraft i mange distriktskommunar, men kan òg kome i konflikt med andre næringsinteresser som reindrift og landbruk. Ein del stader gir omfattande hyttebygging også negative konsekvensar for friluftsliv, landskap og naturmangfald. Kommunal- og distriktsdepartementet er i slutfasen med ein ny rettleiar om planlegging av fritidsbustader. Rettleiaren vil klargjere prinsippa for god planlegging og styrkje kommunanes kompetanse på området.

Bevaring av dyrka mark er ein nasjonal interesse. For å oppnå styrka beredskap og matsikkerheit må vi ta vare på jordbruket sine produksjonsressursar over heile landet. Noreg har lite dyrka mark grunna topografi og klima, og kornarealet per innbyggjar er lågare enn gjennomsnittet i Europa. Dei beste jordbruksareala ligg ofte der utbyggingspresset er størst og desse areala er det særskilt viktig å ha ein høg terskel for å eventuelt tillate nedbygging av. Ein effektiv arealbruk med god utnytting av areal som allereie er byggja ut, vil kunne bidra til å redusere behovet for å byggje ned dyrka jord. Samstundes skal kommunane ha tilstrekkeleg med handlingsrom slik at avgjersle blir tatt basert på lokalkunnskap og blir tilpassa lokale og regionale forhold.

8 Oppfølging av berekraftsmåla i Kommunal- og distriktsdepartementet

Berekraftsmåla blei vedtatt av FN's medlemsland i 2015. Det er til saman 17 mål og 169 delmål. Måla handlar om vekst og velstand, helse og utdanning, miljø og klima, fred, sikkerheit og samarbeid. Alle land har eit ansvar for å oppfylle berekraftsmåla innan 2030. Kommunal- og distriktsdepartementet har frå 2020 ansvar for den nasjonale koordineringa av arbeidet med berekraftsmåla. I juni 2021 blei Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030* lagt fram. I juli 2021 la Noreg fram den andre rapporten til FN-landa om implementeringa av agendaen for berekraft nasjonalt. Kommunal- og distriktsdepartementet er også koordinerande departement for berekraftsmål 11. Kapitlet omtaler innsatsen for å nå berekraftsmåla som er finansierte over budsjettet til Kommunal- og distriktsdepartementet.

Delmål 1.3) Innføre nasjonalt tilpassa sosiale velferdsordningar og tiltak for alle, inkludert minstestandardar, og innan 2030 oppnå ei vesentleg dekning av fattige og sårbare

Trygge og gode buforhold er viktig for å jamne ut forskjellar i levekår og sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Den statlege bustøtta skal sikre personar med låge inntekter og høge buutgifter ein høveleg bustad. Nærare 100 000 husstandar med låg inntekt får bustøtte kvar månad. I 2022 er ordninga styrkt fleire gonger. Nokre av tiltaka har vore mellombelse for å møte høge straumprisar, men for barnefamiliar og andre husstandar med fleire personar har ordninga blitt varig styrkt. I mai 2022 tok regjeringa imot ein rapport frå ei ekspertgruppe som har evaluert bustøtteordninga. Rapporten vil bli viktig i arbeidet med å vidareutvikle bustøtta.

Startlån skal bidra til at personar med langvarige bustadfinansieringsproblem kan skaffe seg ein eigna bustad og behalde han. Barnefamiliar som leiger bustad, er ei prioritert målgruppe for startlån.

Delmål 4.1) Innan 2030 sikre at alle jenter og gutar fullfører gratis og likeverdig grunnskule og vidaregåande opplæring av høg kvalitet som kan gje dei eit relevant og reelt læringsutbytte

Romane er éin av fem nasjonale minoritetar i Noreg. Kommunal- og distriktsdepartementet finansierer ordninga «Skulelostjenesten» som blir drifta av Oslo kommune. Skulelosane følger opp romske elevar som bur i Oslo, Lørenskog og andre nærliggande kommunar. Skulelosane arbeider for å styrkje læringsutbyttet for elevane, redusere fråvær og auke talet på elevar som fullfører grunnopplæringa. Skulelosane hjelper mellom anna i koordineringa mellom skulen, eleven og heimen. Skulelostjenesten har hjulpet elevar, familiar og skular for å auke skuledeltakelsen under pandemien, og for å få elevane tilbake på skulen etter pandemien.

Delmål 5.5) Sikre kvinner fullstendig og reell deltaking og like moglegheiter til leiande stillingar på alle nivå der det blir teke avgjerder, i det politiske, det økonomiske og det offentlege livet

Regjeringa arbeider kontinuerleg med å oppnå likestilling i det politiske livet og i leiande stillingar spesielt. Som eit av dei første landa i verda innførte Noreg stemmerett for kvinner og rett til å stille til val ved kommunestyreval. Det var ein viktig milepæl for å bli eit fullverdig demokrati.

Etter lokalvalet i 2019 er delen kvinner i kommunestyra for første gang på 40 pst. og 35 pst. av ordførarane i landet er kvinner. Utviklinga går rett veg, og Noreg har kome langt også når det gjeld å bruke dei formelle rettane i praksis. Vi er likevel ikkje i mål når det gjeld kjønnsbalanse i politiske verv i lokalpolitikken. Det er store variasjonar mellom kommunane. For å få merksemd og bli meir bevisste om dette, laga departementet eit representasjonsbarometer på regjeringen.no.¹ Barometeret viser kjønnsammansetninga i kom-

¹ Representasjonsbarometeret er tilgjengeleg på regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/id2691281/>

munestyre og formannskap, og om ordføreren er kvinne eller mann, i alle kommunane i landet. I tillegg viser det delen kvinnelege kandidatar som partia ga stemmetillegg på vallistene til 2019-valet.

Kommunal- og distriktsdepartementet relanserte representasjonsbarometeret 8. mars 2022, for å skape merksemd om kjønnsbalansen i lokal-demokratiske organ og i leiande verv i lokalpolitikken fram mot nominasjonane som er i gong fram mot lokalvalet neste år. Departementet vil også lage ein engelsk versjon meint for interesserte frå utlandet. Representasjonsbarometeret viser at det framleis er stor variasjon mellom kommunar når det gjeld delen kvinner i kommune-styra og i leiarverva i lokalpolitikken, og at partia framleis prioriterer menn når dei gir stemmetillegg på vallistene.

Målet om å oppnå likestilling og sikre kvinners deltaking i det politiske, det økonomiske og det offentlege liv, kan sjåast i samanheng med verdier og ansvar i den statlege arbeidsgjevarepolitikken. Eit sentralt tema er likeløn. Hausten 2021 blei det sett i gong ei kartlegging og eit aktivt arbeid for å følgje og gi råd til utvalde statlege verksemder i staten i deira arbeid med likeløn. Prosjektet har blitt gjennomført av Oslo Economics, på oppdrag frå Kommunal- og distriktsdepartementet og hovudsamanslutningane i staten (LO stat, Akademikerne, Unio og YS stat). Målsettinga er at også andre statlege verksemder skal kunne bruke rapporten i eige arbeid med likeløn. Rapporten blei offentleg hausten 2022.

I hovudtariffavtalane i staten er det nedfelt i punkt 5.8 at «Partene lokalt skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og mangfold og hindre diskriminering i henhold til likestillings- og diskrimineringsloven. De til-litsvalgte skal involveres i arbeidet med arbeidsgivers aktivitets- og redegjæringsplikt (ARP), herunder planlegging og oppfølging av likelønns-kartleggingen».

Delmål 8.2) Auke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk framgang og innovasjon, mellom anna med vekt på lønsame og arbeidsintensive sektorar

Departementet gir Innovasjon Noreg og Forskingsrådet i oppdrag å forvalte verkemiddel som bidrar til innovasjon, verdiskaping og omstillingsevne, gjennom samarbeid mellom bedrifter, forskingsmiljø, næringsliv og offentleg sektor. Verkemidla omfattar det nasjonale klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters og Kapasitetsløft i Forskingsrådet. Sjå nærare

om dei ulike ordningane under programkategori 13.50.

Delmål 8.3) Fremje ein utviklingsretta politikk som støttar produktive aktivitetar, oppretting av anstendige arbeidsplassar, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i talet på svært små, små og mellomstore bedrifter, mellom anna ved å gi dei tilgang til finansielle tenester

Departementet bidrar til næringsutvikling i regionar og distrikt gjennom innsats som er tilpassa regionale moglegheiter og utfordringar. Gjennom løyve frå departementet finansierer fylkeskommunane verkemiddel for å mobilisere og utvikle eit verdiskapande næringsliv i distrikt og regionar. Sjå nærare om dei ulike ordningane under programkategori 13.50.

Delmål 9.1) Utvikle påliteleg, berekraftig og solid infrastruktur av høg kvalitet, inkludert regional og grensekryssande infrastruktur, for å støtte økonomisk utvikling og livskvalitet med vekt på overkomeleg pris og likeverdig tilgang for alle

Norske mobil- og breibandnett har høg kvalitet og sikkerheit, og tilknyttinga til utlandet har også blitt betre i form av fleire alternative føringsvegar. Utbygging i Noreg er basert på kommersielle investeringar, men i enkelte område er det behov for statlege bidrag for å sikre utbygging eller styrkje sikkerheita og beredskapen.

Regjeringa foreslår å auke tilskotsnivået til breibandutbygging betydeleg i 2023, for å bidra til likeverdig tilgang for alle, jf. omtale under programkategori 13.40. Vidare foreslår regjeringa å sette av midlar til mellom anna å styrkje transportnetta, som fører internett-trafikk over lange avstandar mellom regionar, og dette vil bidra til auka sikkerheit og beredskap. Regjeringa vidarefører også programmet for å forsterke mobilnetta i sårbare kommunar. Samla vil tiltaka knytt til sikkerheit og beredskap bidra til å oppnå dette del-målet.

Delmål 9.c) Auke tilgangen til informasjons- og kommunikasjonsteknologi vesentleg og arbeide for at dei minst utvikla landa får allmenn og rimeleg tilgang til internett innan 2020

Tilgangen til kommunikasjonsteknologi i Noreg er god for dei aller fleste. Per første halvår 2022 hadde 93,6 pst. av husstandane tilbod om breiband med nedlastingshastigheiter på minst 100 Mbit/s. Over to tredelar av husstandane i landet

har tilbud om 5G, og det er forventet dekning om lag på nivå med 4G-dekninga i løpet av 2024. Sjølv om dekninga generelt sett er god i Noreg, er det enkelte som har for dårleg dekning. Regjeringa foreslår derfor ein betydeleg styrking av det statlege bidraget til utbygging i område utan kommersielt grunnlag for utbygging.

Ny teknologi, som for eksempel satellitt-teknologi, gjer at det er stort potensiale for auka dekning i dei minst utvikla landa. FN-organet Den internasjonale telekommunikasjonsunion (ITU) og satellittorganisasjonane ITSO og EUTELSAT arbeider mellom anna for universell og rimeleg tilgang til informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Noreg støttar dette arbeidet gjennom medlemskapet i desse organa.

Delmål 10.3) Sikre like moglegheiter og redusere skilnader i levekår, mellom anna ved å avskaffe diskriminerande lover, politikk og praksis og ved å fremje lovgiving, politikk og tiltak som er eigna til å nå dette målet

Den raske og utbreidde digitaliseringa av offentlege tenester gjer at det er viktig å leggje til rette for at alle blir inkludert i det digitale fellesskapet. I februar 2022 forankra regjeringa strategien for *Digital heile livet*. I mars 2022 inngjekk Kommunal- og distriktsdepartementet og KS ein ny samarbeidsavtale om etablering av kommunale hjelpe-tilbod for å auke den digitale kompetansen til innbyggjarane. Avtalen varer ut 2025. Kommunal- og distriktsdepartementet vil utarbeide ein handlingsplan basert på strategien *Digital heile livet* i løpet av hausten 2022. Departementet forvaltar ei tilskotsordning om etablering av kommunale Digihjelpen-tilbod, som blir foreslått med ei ramme på 8 mill. kroner i 2023.

Rekrutteringsarbeidet i staten skal ha ei brei og inkluderande tilnærming, jf. Statens personalhandbok pkt. 1.6. I Hurdalsplattforma er det også tydeleg uttrykt at folk med nedsett funksjonsevne og helsemessige utfordringar skal møte eit arbeidsliv som er ope og inkluderande.

Fleire tiltak skal bidra til dette. Forskrift til statstilsettelova slår mellom anna fast at statlege verksemder skal kalle inn minst ein kvalifisert søkjar med nedsett funksjonsevne, og minst ein kvalifisert søkjar med fråvær frå arbeid, utdanning eller opplæring («hol i CV-en») til intervju. Etter forskrifta er det òg høve, men ikkje plikt, til å tilsetje ein søkjar med funksjonsnedsetjing eller hol i CV-en dersom vedkommande er noko nær like godt kvalifisert som den best kvalifiserte søkjaren (moderat kvotering). Det er nyleg vedteke ei endring i forskrifta til statstilsettelova, der det er gitt

høve til å tilsetje personar med nedsett funksjonsevne eller hol i CV-en, og som har førebels lønstilskot, i inntil to år utan offentleg utlysing. Staten har òg eit eige traineeprogram for personar med funksjonsnedsetjing og hol i CV-en.

Auka rekruttering av personar med innvandrarbakgrunn er òg viktig i eit mangfaldsperspektiv. Det følgjer av forskrifta til statstilsettelova at statlege verksemder skal innkalle minst ein kvalifisert søkjar som er innvandrar eller som er norskfødd og der begge foreldra er utanlandskfødde til intervju.

I hovudtariffavtalane for staten for perioden 2022–2024 er det nedfelt at partane i staten vil støtte kompetansetiltak mellom anna innanfor opplæring om aktivitets- og utgreiingsplikta (ARP). Dette vil kunne bidra til at statlege verksemder får eit auka medvit kring korleis ein skal jobbe med likestilling og på sikt bidra til å sikre like moglegheiter og hindre diskriminering på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion mv., jf. likestillings- og diskrimineringslova.

Delmål 11.1) Innan 2030 sikre at alle har tilgang til tilfredsstillande og trygge bustader og grunnleggjande tenester til ein overkomeleg pris, og betre forholda i slumområde

Regjeringa er oppteken av at det skal vere tilgang på eigna bustader i heile landet. Noreg har få bustadlause, og dei fleste bur godt og trygt. Nesten 80 pst. av husstandane i Noreg bur i ein bustad dei sjølv eig.

Det er fleire bustadmarknader i landet. Høge bustadprisar i pressområde gjer det vanskeleg for personar med låg inntekt og barnefamiliar å etablere seg i ein eigna bustad. Dei bustadsosiale verkemidla til Husbanken, startlån og lån til utleigebustader gjer at fleire kan kjøpe ein eigna bustad, og at det blir tilgang på fleire eigna utleigebustader. I mange distriktskommunar er det få eller ingen nye bustader som blir bygd, og det er få utleigebustader. Husbanken skal prioritere å gi lån til bustadkvalitet og lån til utleigebustader i distriktskommunar.

Regjeringa vil leggje fram ei melding til Stortinget om ein heilskapleg bustadpolitikk. Meldinga vil både ta for seg leige- og eigarmarknaden og distrikts- og pressområdeutfordringar.

Bustader og bygg skal vere tilgjengelege for personar med funksjonsnedsettingar, og eldre personar skal få bu heime lengst mogleg dersom dei kan og vil. Byggteknisk forskrift stiller minimumskrav til kvalitetar i bygg, og DiBK gir informasjon og rettleiing om universell utforming og tilgjengelegheit til kommunar og privat-

personar. Vidare gir Husbanken lån til livsløpsbustader.

Den sosiale bustadpolitikken skal førebyggje at folk får utfordringar på bustadmarknaden, og gi hjelp til dei som ikkje klarar å skaffe seg og halde på ein eigna bustad. I juni 2022 la regjeringa fram eit lovforslag om ei ny bustadsosial lov, som skjerper ansvaret kommunane har når det gjeld plikta til å ta bustadsosiale omsyn i planlegginga.

Det er i dag ingen område i norske byar og tettstader som kan kategoriserast som slum, men enkelte område i dei største byane har ei opphoping av dårlege levekår. Regjeringa er oppteken av at alle lokalsamfunn skal vere inkluderande og trygge, og har derfor eit samarbeid om område-satsingar med fem av dei største byane, og vil inngå samarbeid med fleire byar som har levekårsutfordringar. Regjeringa skal leggje fram ei melding om levekår i byar våren 2023.

Delmål 11.2) Innan 2030 sørge for at alle har tilgang til trygge, tilgjengelege og berekraftige transportsystem til ein overkomeleg pris og betre tryggleiken på vegane, særleg ved å leggje til rette for kollektivtransport og med særleg vekt på behova til personar i utsette situasjonar, kvinner, barn, personar med nedsett funksjons-evne og eldre

Noreg har få trafikkulykker og eit forholdsvis godt kollektivtilbod, men det er ei utfordring å få til eit godt tilbod i område med spreidd busetjing. Kommunal- og distriktsdepartementet har initiert prosjektet Smart mobilitet i distriktene, som skal samle erfaringar knytte til løysingar for kollektivtilbod i spreiddbygde strøk og kartlegge potensialet for nye løysingar. Effektiv arealbruk skal bidra til å redusere klimagassutslepp, kø, forureining og støy, og til at veksten i persontransporten i storbyområdene blir tatt med kollektivtransport, sykkel og gonge. Regjeringa legg vekt på universell utforming for å sikre omgivelser som er tilgjengelege og kan brukast av alle.

Delmål 11.3) Innan 2030 styrkje inkluderande og berekraftig urbanisering og leggje til rette for deltakande, integrert og berekraftig samfunnsplanlegging og forvaltning i alle land

Byar og lokalsamfunn skal vere for alle og gi grunnlag for at også barn, eldre og personar med funksjonsnedsetting kan delta. Medverknad er integrert i all planlegging og sikra i plan- og bygningslova.

Delmål 11.4) Styrkje innsatsen for å verne og sikre kultur- og naturarven i verda

Gjennom arbeidet for urfolk sine språk, kultur og tradisjonelle næringar, bidrar Sametinget og Internasjonalt reindriftssenter til å oppfylle berekraftsmålet.

Delmål 11.5) Innan 2030 oppnå ein vesentleg reduksjon i talet på dødsfall og talet på personar som blir ramma av katastrofar, inkludert vassrelaterte katastrofar, og i vesentleg grad minske dei direkte økonomiske tap i det samla bruttonasjonalproduktet i verda som følgje av slike katastrofar, med vekt på vern av fattige og personar i utsette situasjonar

Eit endra klima med meir nedbør og høgare havnivå aukar risikoen for flaum og ras og skaper utfordringar for vass- og avløpsnett. Fortetting bidrar også til eit større omfang av overvassskadar i byar og tettstader. I 2018 blei det utarbeidd statlege planretningslinjer for klima- og energi-planlegging og klimatilpassing. Det er eit behov for å auke innsatsen for å førebyggje og gjere norske kommunar mindre sårbare for klimaendringar som kjem og i betre i stand til å handtere dei. Kommunal- og distriktsdepartementet la i juni 2002 fram Prop. 125 L (2021–2022) *Endringar i plan- og bygningsloven (reglar om handtering av overvatn i byggjesaker mv.)*. Som oppfølging av utgreiinga frå overvassutvalet, NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder*, har regjeringa lagt fram forslag til endringar i plan- og bygningslova med nye reglar om handtering av overvatn i byggjesaker mv.

Det er forholdsvis få dødsfall i Noreg på grunn av naturkatastrofar, men naturhendingar som for eksempel ras og flaum fører til store tap av samfunnsverdiar kvart år. Det er behov for å gjere informasjon om risiko og sårbarheit lettare tilgjengeleg for kommunar og statsforvaltarar i arbeidet deira med risiko- og sårbarheitsanalyser. Direktoratet for samfunnsstryggleik og beredskap (DSB) har derfor utvikla ei teknisk løysing, Kunnskapsbanken, for innhenting, samanstilling og tilgjengeleggjing av data, i tillegg til støtte til analyseprosessar på samfunns-sikkerheitsområdet.

Tilgang til geografiske data er avgjerande for å tilpasse seg eit endra klima. Kommunal- og distriktsdepartementet har vore med på å finansiere prosjektet nasjonal detaljert høgdemodell (NDH), der heile Noregs landareal blir skanna med laser for å produsere høgdedata. Slike data kan gi informasjon om område som er sårbare for flaum,

skred og ras, og utgjør eit viktig kunnskapsgrunnlag for å redusere konsekvensane av forventa klimaendringar.

Delmål 11.6) Innan 2030 redusere negativ påverknad på miljøet frå byar og lokalsamfunn (målt per innbyggjar), med særleg vekt på luftkvalitet og avfallshandtering i offentleg eller privat regi

For å bidra til å nå målet om nullvekst i persontrafikken i byane og redusere utslepp av lokal forureining og klimagassar, har regjeringa inngått byvekstavtalar med dei fire største byregionane. Den forventa vidare veksten i og rundt dei største byane vil krevje effektiv arealbruk og ei relativt sterk utbygging av alle typar infrastruktur. Kompakt storbyutvikling er ein viktig strategi for å redusere klimagassutsleppa og fremje gode livsvilkår for innbyggjarane.

Norske byar har i internasjonal samanheng relativt lite luftforureining, og Noreg er blant landa i Europa som har minst risiko for tidleg død på grunn av lokal luftforureining frå vegtrafikken.

Delmål 11.7) Innan 2030 sørgje for at alle, særleg kvinner og barn, eldre og personar med nedsett funksjonsevne, har tilgang til trygge, inkluderande og tilgjengelege grøntområde og offentlege rom

Regjeringa er oppteken av å sikre gode og tilgjengelege grøntområde for alle. Gjennom eigne tilskotsordningar blir det gitt tilskot til kjøp og varig sikring og tilrettelegging av attraktive grøntområde for friluftsliv og rekreasjon. Ei rekke attraktive grøntområde i byar og tettstader er dei siste åra lagde til rette og varig sikra for allmenta som følgje av denne ordninga. Kartleggingar utførte av Statens kartverk tyder på at opp mot 40 pst. av turvegane er tilgjengelege og kan brukast av personar med funksjonsnedsetting.

Kommunal- og distriktsdepartementet sendte i 2021 forslag til endringar i reglane om utbyggingsavtalar mv. i plan- og bygningslova på høyring. Utbyggingsavtalar, som blir inngått mellom kommunar og utbyggjarar, inneber at grunneigaren eller utbyggjaren er med på å finansiere nødvendig offentleg infrastruktur, for eksempel vegar, parkar og friområde. Dei nye reglane skal gi kommunane eit betre verktøy for gjennomføring av planar og legg til rette for at utbygginga kan skje raskare. Departementet har motteke om lag 90 svar frå høyringsinstansane. Svara viser at det er behov for justeringar i høyringsforslaget, og departementet arbeidar derfor nå med eit justert forslag.

Delmål 11.a) Støtte positive økonomiske, sosiale og miljømessige samband mellom byområde, omland og spreiddbygde område ved å styrkje nasjonale og regionale planar

Planlegging er det viktigaste verktøyet kommunen og fylkeskommunen har når dei skal prioritere oppgåver og fastsette areal for utbygging i by og bygd. Gjennom dokumentet *Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019–2023* blir det lagt vekt på at fylkeskommunane og kommunane legg berekraftsmåla til grunn for planlegginga. Departementet har i 2022 lagt ut oppdatert rettleiing om korleis berekraftsmåla kan takast i bruk i planlegging etter plan- og bygningslova på sine nettsider planlegging.no.

Dei siste åra har Distriktsenteret arbeid mykje med lokalt og regionalt arbeid for berekraftig samfunnsutvikling. Gjennom prosjektet *Berekraftig utvikling i distriktskommunar (2020–2022)* utforskar dei korleis innbyggjarar i distriktskommunar forstår berekraft, og korleis distriktskommunar arbeider med berekraftig samfunnsutvikling i praksis. Våren 2022 la Distriktsenteret fram ein rapport om dette arbeidet.

Delmål 11.b) Innan 2030 oppnå ein vesentleg auke i talet på byar og lokalsamfunn som vedtek ein integrert politikk og gjennomfører planar med sikte på inkludering, betre ressursbruk, avgrensing av og tilpassing til klimaendringar og evne til å stå imot og handtere katastrofar, og dessutan utvikle og setje i verk eit heilskapleg system for risikostyring og katastrofehandtering på alle nivå, i tråd med Sendai-rammeverket for katastrofeberedskap for 2015–2030

Kommunane har ei nøkkelrolle i arbeidet med samfunnssikkerheit. Dei har eit generelt ansvar for å ta vare på sikkerheita for befolkninga innanfor sine geografiske område. Samfunnssikkerheitsarbeidet i kommunane skal vere heilskapleg, systematisk og kunnskapsbasert. Kommunane skal kartleggje uønskte hendingar som kan inntreffe, vurdere kor sannsynleg det er at desse hendingane inntreffer, og korleis dei i så fall kan påverke kommunen. Resultatet av dette arbeidet skal vurderast og samanstillast i ein heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS-analyse), jf. sivilbeskyttelseslova § 14. Undersøkingar viser at 98 pst. av norske kommunar har heilskaplege ROS-analysar og beredskapsplanar.

Delmål 11.c) Støtte dei minst utvikla landa i å føre opp berekraftige og solide bygg ved bruk av lokale materiale, mellom anna gjennom økonomisk og fagleg støtte

Rask urbanisering bidrar til meir luftforureining, utilstrekkeleg infrastruktur og mangel på nødvendige tenester. Noreg støttar arbeidet for robuste og berekraftige byar gjennom dei multilaterale utviklingsbankane og ulike FN-organisasjonar.

Delmål 12.7) Fremje berekraftige ordningar for offentlege innkjøp, i samsvar med politikk og prioriteringar i dei enkelte landa

Programmet for innovasjonsskjøp frå oppstartsselskap, *StartOff*, er eit døme på korleis det offentlege kan anskaffe berekraftige innovative løysingar. Kjernen i programmet er at offentlege verksemder formulerer utfordringar og behov som oppstartsmiljø og andre innovative aktørar utarbeider løysingar på. Programmet har vært operasjonelt frå 2021. Ein offentlig verksemd som lyser ut eit prosjekt gjennom *StartOff* får i gjennomsnitt 15 forslag til løysing på utfordringa si. I 2022 blir det tatt sikte på å gjennomføre 12 prosjekt i *StartOff*.

Delmål 13.1) Styrkje evna til å stå imot og tilpasse seg til klimarelaterte farar og naturkatastrofar i alle land

Flaum, skred og overvatn er naturhendingar som kan få store menneskelege og økonomiske konsekvensar. Gjennom areal- og samfunnsplanlegging kan kommunane førebyggje skadar. Riksrevisjonen leverte i mars 2022 ein rapport som mellom anna viste at samordninga mellom departementa er for svak for å kunne tilpasse samfunnet til klimaendringar og at kommunane ikkje i tilstrekkeleg grad legg klimaframskrivningar til grunn i si langsiktige planlegging. Departementet følgjer opp rapporten i samarbeid med andre departement, og har starta arbeidet med ei stortingsmelding om klimatilpassing.

Klimaendringar krev robuste nybygg og tilpassa vedlikehald. Staten skal unngå å byggje der risikoen er stor. Statlege eigedomsforvaltarar skal analysere behovet og leggje planar for gjennomføring og finansiering av nødvendige klimatilpassingstiltak.

Kvart år blir samfunnet utsett for store skader på grunn av overvatn. Våtare og villare ver, sentralisering og fortetting kan auke problema. Regjeringa vil at overvatn skal vere ein ressurs, og ikkje berre eit problem. I juni 2022 fremja regjeringa

forslag om endringar i plan- og bygningslova, som skal gi kommunane betre verkemiddel for tiltak mot overvatn.

Delmål 13.2) Innarbeide tiltak mot klimaendringar i politikk, strategiar og planlegging på nasjonalt nivå

Det er viktig for regjeringa at bustader og bygg skal vere sikre og berekraftige. Byggjenæringa har eit stort potensial for å kutte utslepp, mellom anna ved bruk av klimavenlege materiale og ombruk av byggjeverar. Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) skal fremje berekraftig byggjeverksemd. I tillegg gir Husbanken lån til å oppgradere bustader og byggje miljøvenlege bustader.

Staten skal vere ein pådrivar for ei grønar og meir klimavenleg næring. Statlege bygg og eigedommar skal ha låge klimagassutslepp, og staten skal gå føre for ei meir sirkulær byggje- og eigedomsnæring.

Gjennom planlegging etter plan- og bygningslova kan kommunane påverke utslepp frå mellom anna endra arealbruk og transport. Regjeringa slår i Hurdalsplattforma fast at omsynet til natur og klima skal bli varetatt i plan- og bygningslova. Departementet følgjer opp dette i sitt rettleings- og lovutviklingsarbeid.

13.3) Styrkje evna enkeltpersonar og institusjonar har til å redusere klimagassutslepp, tilpasse seg til og redusere konsekvensane av klimaendringar og varsle tidleg, og dessutan styrkje utdanninga og bevisstgjeringa om dette

Gjennom planlegging etter plan- og bygningslova kan kommunane påverke klimagassutslepp frå mellom anna endra arealbruk og transport. Departementet arbeider med å rettleie og leggje til rette for at kommunane tar slikt omsyn i sin planlegging, og arbeider med å betre verktoya kommunane har til å gjere dette arbeidet.

Partane i staten har i hovudtariffavtalane for 2022–2024 blitt einige om at dersom Noreg skal nå berekraftsmåla, må staten gå fremst, og alle statlege verksemder må bidra. Dette skal mellom anna skje ved at dei lokale partane må finne løysingar for å fremje berekraft og redusere miljøavtrykket i den enkelte verksemd. Dei sentrale partane i staten vil i tariffperioden kartleggje korleis dei lokale partane kan støttast i dette arbeidet. Ei slik kartlegging vil bli gjort av ei partssamansett gruppe. Det skal også leggjast til rette for kompetanseheving kring berekraft, klima og miljøspørsmål på tvers av statlege verksemder, jf. hovudtariffavtalane punkt 5.3.2.

Delmål 16.6) Utvikle effektive, ansvarlege og opne institusjonar på alle nivå

Noreg var i 2010 éin av åtte initiativtakarar til Open Government Partnership (OGP). Målet med OGP er at offentleg sektor og det sivile samfunnet skal samarbeide om å skape ei meir ope, velfungerande og brukarvenleg forvaltning. Det viktigaste verkemiddelet i OGP er dei nasjonale handlingsplanane som blir utarbeidde i samråd med det sivile samfunnet. Kommunal- og distriktsdepartementet er samordnar og pådrivar for OGP-arbeidet i Noreg. Det er oppnemnt eit eige OGP-råd som skal gi regjeringa råd om arbeidet med openheit i forvaltninga. Noreg har starta arbeidet med ein ny handlingsplan som skal vare frå 2023 til 2027. Regjeringa ser mellom anna meir openheit om offentlege innkjøp, antikorrupsjonsarbeid, reelt eigarskap og tillit til og openheit i forvaltninga som prioriterte område i denne planen. Det sivile samfunnet er bede om å kome med innspel til forpliktingar i handlingsplanen. Invitasjonen er også lagd ut på ålmenn høyring kor alle kan kome med forslag til forpliktingar.

Opne data er viktig for effektivisering og innovasjon, for næringsutvikling og for å fremje eit ope og demokratisk samfunn. I Meld. St. 22 (2020–2021) *Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon* løftast ambisjonen om at Noreg skal skapa verdiar, fleire nye arbeidsplassar i heile landet og ein effektiv offentleg sektor basert på data. Opne data handlar om å gi næringsliv, forskarar og sivilsamfunn tilgang til data som offentleg forvaltning har, på ein slik måte at dei lett kan brukast i nye samanhengar. Digitaliseringsdirektoratet har ansvar for data.norge.no, som er Noregs offisielle nettstad for opne offentlege data. Her kan verksemdene sjølv registrere datasett som er gjorde tilgjengelege for vidare bruk, og finne rettleiingsmateriell og informasjon om Norsk lisens for offentlege data.

Delmål 16.7) Sikre lydhøyre, inkluderande, deltakingsbaserte og representative avgjerdsprosessar på alle nivå

Moglegheita til å medverke i planprosessar styrkar og utviklar lokaldemokratiet. Det sikrar at viktige omsyn kjem fram og gir den enkelte moglegheit til å påverke avgjerder om samfunnsutviklinga. Planprosessar som er opne og kan etterprøvast er dessutan viktig for tilliten mellom innbyggjarar og styresmakter. Medverknad gir såleis betre planar, færre konflikhtar og ei meir effektiv gjennomføring av vedtekne planar.

For spørsmål som kan påverke samiske interesser, er det egne reglar om konsultasjonar. Stortinget vedtok våren 2021 å lovfeste plikta til å konsultere Sametinget og samiske interesser i saker som gjeld dei. Lova, som vart sett i kraft 1. juli 2021, forankrar konsultasjonsplikta for alle forvaltningsnivå, også kommunar og fylkeskommunar. Lova legg til rette for gode demokratiske prosessar og skal sikre at samiske interesser kjem tidleg inn i prosessane, slik at dei har moglegheit til å påverke avgjerdene.

Myndigheitene bidrar til å styrkje organisasjonane til nasjonale minoritetar, mellom anna gjennom drifts- og prosjekttilskot, slik at dei sjølv kan delta og påverke i saker som angår dei. Dialogen mellom myndigheitene og organisasjonane skjer i Kontaktforum mellom nasjonale minoritetar og sentrale myndigheiter, gjennom årlege dialogmøte med organisasjonane enkeltvis og gjennom kontakt i konkrete spørsmål som organisasjonane er opptekne av.

Delmål 17.17) Stimulere til og fremje velfungerande partnarskap i det offentlege, mellom det offentlege og det private og i det sivile samfunnet som byggjar på erfaringar med partnarskapa og ressursstrategiar

Departementa har dialog med dei nordlegaste fylkeskommunane og Sametinget gjennom Regionalt nordområdeforum. Dette dialogforumet skal bidra til å styrkje samordninga mellom nordområdepolitikken og annan nasjonal og regional innsats i Nord-Noreg.

9 Lønsvilkår o.a. til leiarar i heileigde statlege verksemdar

Electronic Chart Center AS

Lønnskostnaden for administrerande direktør utgjorde 1 166 976 kroner i 2021. Andre ytingar utgjorde 10 310 kroner mens pensjonskostnaden var 23 340 kroner. Pensjonsordninga er sikra gjennom Statens Pensjonskasse. Det er ikkje avtalt nokon etterlønnsordning for administrerande direktør.

Kommunalbanken AS

Administrerande direktør tok imot 3 121 000 kroner i fastløn for 2021. Andre ytingar utgjorde 59 000 kroner. Pensjonskostnaden var 191 000 kroner. Administrerande direktør har som andre tilsette ei innskotsbasert pensjonsordning inntil 12 G, og er omfatta av den same ordninga for resultatbasert variabel løn som andre tilsette. Ordninga er

avgrensa til 1,5 månadsløner og føreset at styrefastsette måltal er nådde. Administrerande direktør har ein etterlønnsavtale på inntil tolv månadsløner som blir utløyst etter særskilde vilkår. Opplysningar om godtgjersle til administrerande direktør går fram av Kommunalbankens årsmelding for 2021.

Norid AS

Dagleg leiar tok imot 1 198 303 kroner i fastløn for 2021. Andre ytingar utgjorde 25 910 kroner. Pensjonskostnaden var 158 930 kroner. Leiande tilsette er på lik linje med andre tilsette med i den kollektive pensjonsordninga til verksemda. Dette er ei innskotsbasert pensjonsordning på inntil 12 G. Det er ikkje avtalt etterlønnsordning for dagleg leiar. Norid AS nyttar ikkje variabel løn og heller inga form for opsjonsprogram eller bonusutbetalingar.

10 Likestilling

10.1 Likestilling i staten

Likestilling inneber at alle personar skal ha like rettar og moglegheiter i samfunnet, uavhengig av mellom anna kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion.

Likestilling i det statlege tariffområdet

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvaret for staten sin sentrale arbeidsgivarfunksjon og er tariffpart i det statlege tariffområdet. Departementet har i kraft av denne rolla eit særleg ansvar for å leggje til rette for at den statlege personalpolitikken bidrar til likestilling og hindrar diskriminering, mellom anna når det gjeld rekruttering, løns- og arbeidsvilkår, forfremming, utviklingsmoglegheiter og tilrettelegging for å kombinere arbeid og familieliv. Å leggje til rette for at alle får like moglegheiter i arbeidslivet, er ein viktig føresetnad for likestilling, og er mellom anna nedfelt i staten si personalhandbok pkt. 1.6:

«Staten skal speile mangfoldet i befolkningen når det gjelder kjønn, alder, funksjonsevne, etnisk bakgrunn, seksuell orientering mv. Mangfold i den statlege personalstyrken støtter opp under mulighetene for god måloppnåelse og bidrar til at staten kan yte gode tjenester til alle samfunnsborgere uansett bakgrunn og livserfaring».

I Hurdalsplattforma er det tydeleg uttrykt at folk med nedsett funksjonsevne og helsemessige utfordringar skal møte eit arbeidsliv som er ope og inkluderande. Innvandrarak skal få bidra med sine ressursar. Kvinner og menn skal ha dei same moglegheitene, og ingen skal bli utsette for trakassering eller vald i arbeidslivet.

Staten må ta sin del av ansvaret for å bidra til auka mangfald og inkludering. Ei rekkje verke-middel blir nytta for å oppnå dette.

Eit eige traineeprogram er ein del av staten si satsing for å inkludere personar med nedsett funksjonsevne eller hol i CV-en. Eit sentralt mål med traineeprogrammet er å utvikle rekrutteringsar-

beidet i verksemdene, slik at eit inkluderings- og mangfaldsperspektiv er integrert i alle rekrutteringsprosessar i staten. Det er viktig å spreie kunnskap, styrkje erfaring og utvikle medvit hjå HR og rekrutterande leiarar. I 2021 blei 29 personar i målgruppa for programmet tilsett i ei statleg verksemd (kjelde: DFØ årsrapport 2021).

Statlege verksemdar skal kalle inn minst ein kvalifisert søkjar med nedsett funksjonsevne, og minst ein kvalifisert søkjar med fråvær frå arbeid, utdanning eller opplæring («hol i CV-en») til intervju. Dette er det gitt reglar om i forskrifta til statstilsettelova.

Etter forskrifta er det også høve, men ikkje plikt, til å tilsetje ein søkjar med funksjonsnedsett-ning eller hol i CV-en dersom vedkommande er noko nær like godt kvalifisert som den best kvalifiserte søkjaren (moderat kvotering). Det er nyleg vedteke ei endring i forskrifta til statstilsettelova, der det er gitt høve til å tilsetje personar med nedsett funksjonsevne eller hol i CV-en, og som har førebels lønstilskot, i inntil to år utan offentleg utlysing. Dette skal gjere det enklare for statlege verksemdar å ta i bruk kompetansen og arbeidskrafta til personane som er i målgruppa for denne ordninga.

Også auka rekruttering av personar med innvandrarakgrunn er viktig i et mangfaldsperspektiv. Det følgjer av forskrifta til statstilsettelova at statlege verksemdar skal innkalle minst ein kvalifisert søkjar som er innvandrarak eller som er norskfødd og der begge foreldra er utanlandskfødde til intervju.

Kjønnslikestilling i det statlege tariffområdet

I tråd med likestillings- og diskrimineringslova § 26 a skal det gjerast greie for den faktiske tilstanden når det gjeld kjønnslikestilling. I tabell 10.1 er det gjort greie for delen kvinner og menn mellom leiarar i staten, og i tabell 10.2 tal på menn og kvinner og gjennomsnittleg løn for menn og kvinner i utvalde yrkeskategoriar. Likestillings-tiltaka innanfor det statlege tariffområdet dei siste åra har særleg vore retta mot å fremje likeløn mellom kvinner og menn og mot målet om 40 pst.

representasjon av begge kjønn i leiarstillingar. Etter endringar i likestillings- og diskriminerings-

lova blir det òg lagt særleg vekt på likeløn og spørsmål om deltid.

Tabell 10.1 Prosentdelen kvinner og menn i alle leiarstillingar og toppleiarstillingar i statleg sektor 2017–2021¹

Leiargrupper	Kjønn	2017	2018	2019	2020	2021
Alle leiarar i staten	Kvinner	48 %	49 %	49 %	51 %	51 %
	Menn	52 %	51 %	51 %	49 %	49 %
	Totalt	10 361	10 323	10 310	9 958	10 114
Leiarar som er omfatta av leiarlønssystemet	Kvinner	34 %	37 %	38 %	39 %	39 %
	Menn	66 %	63 %	62 %	61 %	61 %
	Totalt	248	242	234	232	224
Leiarar som er omfatta av hovudtariffavtalane	Kvinner	48 %	49 %	50 %	51 %	52 %
	Menn	52 %	51 %	50 %	49 %	48 %
	Totalt	10 113	10 081	10 076	9 726	9 890

¹ Prosentdelen kvinner og menn i leiarstillingar inkluderer både leiarar som er omfatta av hovudtariffavtalane i staten per 1. oktober, og leiarar som er omfatta av statens leiarlønssystem per 31. desember. Tala for leiarar som er omfatta av hovudtariffavtalane, baserer seg på yrkeskode / STYRK-kode 1 administrative leiarar.

Kjelde: Statens lønsstatistikk og innrapporterte opplysningar frå departementa per 31.12.

Tabell 10.1 gir ei oversikt over delen kvinner og menn i alle leiarstillingar, inkludert toppleiarstillingar, i staten. Mellom alle leiarar var det i 2021 49 pst. menn og 51 pst. kvinner. Dersom vi berre ser på leiarar som er omfatta av leiarlønssystemet, var delen kvinner 39 pst. Leiarlønssystemet omfattar ein rekkje leiarstillingar i staten, slik som departementsrådar og ekspedisjonssjefar i departementa, toppleiarar i større etatar og institusjonar, statsforvaltarar og politimeistrar. Leiarlønssystemet blei etablert i 1991, mellom anna for å

kunne rekruttere og halde på dyktige leiarar i staten. Den største gruppa av leiarar på leiarlønssystemet er ekspedisjonssjefane. Per 31. desember 2021 var 43 pst. av desse kvinner. Det var også 43 pst. kvinner som er øvste leiar i eit direktorat.² Av departementsrådene var det 8 kvinner og 8 menn.

² Nokre av dei øvste leiarane i direktorata er ikkje omfatta av statens leiarlønssystem, men av hovudtariffavtalane i staten.

Tabell 10.2 Tal på menn og kvinner og gjennomsnittleg løn for menn og kvinner i utvalde yrkeskategoriar

Kjønnsbalanse					Løn		
Yrkeskategoriar	År	Menn	Kvinner	Totalt	Menn, md.løn i alt	Kvinner, md.løn i alt	Kvinnerens del av menn si løn
Administrativ leiar ¹	2020	4 754	4 972	9 726	72 276	68 857	95 %
	2021	4 774	5 116	9 890	74 311	70 484	95 %
Rådgivar	2020	5 229	10 969	16 198	49 822	46 293	93 %
	2021	5 694	11 850	17 544	50 997	47 585	93 %
Seniorrådgivar	2020	5 759	7 584	13 343	58 318	54 747	94 %
	2021	6 160	8 295	14 455	59 741	56 027	94 %
Reinhaldar	2020	143	923	1 066	34 507	34 240	99 %
	2021	132	900	1 032	36 048	35 219	98 %
Ingeniør, høgskule	2020	2 905	1 323	4 228	49 306	44 859	91 %
	2021	2 910	1 322	4 232	50 657	45 795	90 %
Sosionom	2020	103	209	312	45 367	46 902	103 %
	2021	108	225	333	46 142	47 336	103 %
Førstekonsulent	2020	864	1 986	2 850	44 333	41 220	93 %
	2021	915	2 021	2 936	45 161	42 386	94 %
Miljøarbeidar	2020	251	222	473	43 751	42 142	96 %
	2021	247	222	469	44 918	43 765	97 %
Lektor, inkl. høgskulelektor og universitetslektor	2020	2 232	3 312	5 544	52 812	51 397	97 %
	2021	2 339	3 425	5 764	54 137	52 647	97 %

¹ Administrative leiarar betyr her at dei er omfatta av hovudtariffavtalane, og uttrekket er gjort ved hjelp av STYRK-kode 1 (administrative leiarar) i statens lønssystem.

Kjelde: Statens lønssystem. Fleire STYRK-kodar er brukte.

Eit sentralt tema innanfor likestilling er likeløn. Likestillings- og diskrimineringslova § 34 slår fast at kvinner og menn i same verksemd skal ha lik løn for same arbeid eller arbeid av lik verdi. Løna skal fastsettast på same måte, utan omsyn til kjønn. Ser vi på samfunnet under eitt, har gjennomsnittsløna for kvinner og menn nærma seg kvarandre over tid. Det har skjedd samstundes med ein auke i yrkesdeltakinga og i utdannings-

nivået blant kvinner. Lønsskilnaden er minst i kommunal sektor, deretter følgjer stat og til slutt privat sektor (kjelde: Bufdir.no). Tabell 10.2 viser gjennomsnittleg løn for kvinner og menn i det statlege tariffområdet innanfor utvalde yrkeskategoriar, medan tabell 10.3 viser gjennomsnittleg månadsløna for høvesvis kvinner og menn og prosentvis auke i månadsløna frå 2016 til 2021.

Tabell 10.3 Tal på årsverk og gjennomsnittleg månadsforteneste per årsverk 2016–2021

	Tal på årsverk ¹		Prosent endring 2016–2021	Gjennomsnittleg md.forteneste ² for heiltidstilsette		Prosent endring 2016–2021
	2016	2021		2016	2021	
Årsverk som er omfatta av hovudtariffavtalane	151 070	153 521	1,6 %	46 718	53 157	13,8 %
Kvinner	73 240	78 031	6,5 %	44 139	50 409	14,2 %
Menn	77 830	75 490	-3,0 %	49 144	55 998	13,9 %

¹ Tal på årsverk i 2016 og 2021 er henta frå rapportane frå Statistikk- og berekningsutvalet i samband med revisjon av hovudtariffavtalane i staten.

² Tala for månadsforteneste er for heiltidstilsette, og ikkje per årsverk.

For tilsette i det statlege tariffområdet samla, var kvinner sin del av menn si løn i 2021 på 90,2 pst. (månadsforteneste i alt). Ser vi på fastløn var den på 96,1 pst. når det gjeld kvinner sin del av menn si løn (Statistikk- og berekningsutvalet i samband med revisjon av hovudtariffavtalane i staten 2022). I perioden mellom 2016 og 2021 auka talet på årsverk i staten omfatta av hovudtariffavtalane med 1,6 pst. Talet på årsverk knytt til kvinner auka med 6,5 pst. medan talet på årsverk knytt til menn gjekk ned med 3 pst. Tabell 10.3 viser at frå 2016 til 2021 var den prosentvise auken i månadsforteneste noko større for kvinner enn for menn.

Både tabell 10.2 og 10.3 viser at det er kjønnskilnader i løn, men tala seier ikkje noko om årsakene til desse skilnadene. I samband med den forsterka aktivitets- og opplysningsplikta er offentlege verksemdar pålagde å gjere nærare greie for likeløn annakvart år, forstått som lik løn for arbeid av lik verdi. Ei slik kartlegging vil på sikt kunne gi større innsikt i kva dei konkrete lønsskilnadene i det statlege tariffområdet kjem av. 2021 er første gong med likelønsrapportering etter den nye plikta. Departementet vil følgje med på denne rapporteringa framover.

Når det gjeld bruken av deltid, er skilnaden mellom kvinner og menn liten. 9,2 pst. menn og 10,9 pst. kvinner arbeidde deltid i 2021 (kjelde: Rapport frå Statistikk- og berekningsutvalet i samband med revisjon av hovudtariffavtalane i staten 2022 pkt. 7). Endringane frå 2020 til 2021 er også

små, i 2020 arbeidde høvesvis 8,5 pst. menn og 10,8 pst. kvinner deltid i staten. I 2022 er første gong dei statlege verksemdene skal rapportere om ufrivillig deltid (for 2021), jf. aktivitets- og opplysningsplikta i likestillings- og diskrimineringslova. På same måte som for likeløn, er dette eit tema departementet vil følgje med på framover.

For ytterlegare informasjon om likestillingsstoda i staten viser vi til budsjettproposisjonane frå dei enkelte departementa.

10.2 Likestilling i verksemdene

Tabell 10.4 gir ei tilstandsrapportering om likestillingssituasjonen i Kommunal- og distriktsdepartementet og underliggende verksemdar.

Kjønnsbalansen i departementet når ein ser alle stillingskategoriar under eitt, er 61 pst. kvinner og 39 pst. menn. Departementet arbeider for lik løn mellom kjønna innan alle stillingskategoriar. Delen som arbeider deltid har gått ned for kvinner frå 2020 til 2021 i en del verksemdar, mens delen har økt noko for menn. Talet på melombelse tilsette har gått ned for både kvinner og menn. Både kvinner og menn tar ut foreldrepermisjon og har høve til å tilpasse arbeidstida i småbarnsperioden. Framleis har kvinner noko høgare legemeld sjukefråvær enn menn.

For nærare omtale av dei underliggende verksemdene viser vi til årsrapportane deira.

Tabell 10.4 Tilstandsrapportering i Kommunal- og distriktsdepartementet og underliggende verksemder

		Kjønnsbalanse			Kvinner løn i % av menn	Deltid		Mellom- bels tilset- ting		Foreldre- permisjon (fordeling)		Legemeld sjukefråvær	
		M%	K%	Total	(kr/%)	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Kommunal- og distriktsdepartementet	2021	39	61	395	99	1,2	2,5	1,7	1,7	72	28	2,3	5,3
	2020	39	61	384	99	1,0	3,6	2,0	2,0	41	59	2,1	3,7
Datatilsynet	2021	42	58	72	96	10,0	4,8	20,0	19,0	6	94	1,9	4,0
	2020	41	59	58	103	4,3	5,9	17,4	8,8	27	73	0,0	3,8
Departementas sikkerhets- og serviceorganisasjon	2021	60	40	733	102	1,0	2,0	3,0	3,0	64	36	3,3	5,6
	2020	60	40	737	100	1,0	4,0	5,0	7,0	40	60	2,7	4,5
Direktoratet for byggkvalitet	2021	38	62	93	95	2,9	1,7	0,4	1,2	0	100	7,0	3,0
	2020	43	57	84	91	6,0	0,0	0,0	2,0	66	33	2,0	6,0
Digitaliseringsdirektoratet	2021	54	46	342	92	1,1	4,5	1,1	4,5	38	62	2,8	6,4
	2020	53	47	320	92	1,0	2,0	3,0	3,0	47	53	0,8	4,2
Distriktssenteret - Kompetansesenter for distriktsutvikling	2021	35	65	27	99	3,7	0,0	3,7	0,0	0	0	0,0	9,2
	2020	36	64	28	93	0,0	0,0	1,0	0,0	0	100	1,9	1,8
Statsforvaltaren	2021	30	70	2 618	95	5,5	7,7	6,8	7,6	24	76	2,4	3,9
	2020	32	68	2 460	94	6,3	8,3	5,9	6,7	21	79	1,9	4,7
Statsforvaltarens fellestenester (STAF)	2021	37	63	213	88	0,0	8,9	6,3	2,2	50	50	2,4	5,4
	2020	37	63	219	91	1,0	9,0	8,0	4,0	29	71	1,6	4,8
Husbanken	2021	45	55	284	88	3,1	10,3	2,3	0,6	58	42	3,0	4,8
	2020	44	56	298	88	2,3	9,5	0,8	1,8	57	43	2,4	3,5
Husleigetvistutvalet	2021	27	73	41	85	33,0	67,0	0,0	0,1	0	100	1,0	5,1
	2020	29	71	38	74	0,0	0,0	0,0	0,8	33	67	8,2	4,0
Internasjonalt reindriftssenter	2021	56	44	9	80	22,2	11,1	22,2	33,3	0	0	0,0	0,0
	2020	45	55	11	64	18,0	27,0	9,0	9,0	0	0	9,0	0,0
Kartverket	2021	53	47	833	86	1,9	6,5	1,6	1,9	45	55	1,0	2,9
	2020	46	54	861	88	1,9	7,3	2,3	1,4	31	69	2,1	5,3
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	2021	66	34	178	96	0,8	1,7	1,7	3,3	32	68	1,3	3,2
	2020	66	34	176	97	0,9	1,7	1,7	3,4	29	71	1,1	2,7
Statsbygg	2021	62	38	838	111	2,5	6,7	2,1	1,5	33	67	3,1	3,9
	2020	63	37	867	110	3,1	6,8	1,1	2,5	34	66	3,1	3,9
Valdirektoratet	2021	61	39	32	104	0,0	0,0	9,1	14,3	41	59	0,3	5,9
	2020	67	33	25	110	0,0	0,0	0,0	0,0	89	11	0,9	0,9

11 Gjennomgang av byggjeprojekt mv. i statleg sivil sektor

Regjeringa varsla i samband med revidert nasjonalbudsjett for 2022 ein gjennomgang av byggjeprojekt i statleg sivil sektor. Målet er å redusere kostnadane til slike prosjekt, få betre kostnadskontroll og unngå ytterlegare press i norsk økonomi. Bakgrunnen er at statens samla investeringar på dette området har auka over fleire år og er kome opp på eit høgt nivå. Enkelte prosjekt er særleg store og kostbare. Vi er også inne i ein periode med høgt press i norsk økonomi og rask kostnadsauke. Prisauka har vore særleg høg innanfor bygg- og anleggsnæringa. I ein slik periode er det behov for å dempe statleg byggjeaktivitet.

Samtidig er det venta at handlingsrommet i budsjetta vil bli redusert framover. Det er derfor behov for å innrette bygga meir nøkternt og kun igangsette dei mest nødvendige prosjekta. Regjeringa har allereie vedtatt fleire tiltak og foreslår fleire i statsbudsjettet for 2023. Desse er nærmare omtalt under. Avslutninga av prosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet gir innsparingar på budsjettet allereie i 2023. Andre tiltak vil gi betydelege innsparingar på sikt.

Nytt regjeringskvartal

Det nye regjeringskvartalet er eit av dei største byggjeprojekta i norsk historie. Arbeidet med nytt regjeringskvartal består av fleire prosjekt, herunder tre byggjetrinn. Nytt regjeringskvartal skal etter planen stå ferdig i 2030.

Regjeringa har gjennomgått premissar og innretning av prosjektet med mål om å redusere kostnadane. Tre tilhøyrande prosjekt er i gjennomføringsfasen, og moglegheitene for vidare bearbeiding av prosjektet avgrensast av avgjerder som er tatt i tidlege fasar.

Regjeringa har vedtatt betydelege kutt i seinare byggjetrinn av prosjektet. Det er avgjort at nytt regjeringskvartal skal vere dimensjonert for dagens antal tilsette, dvs. 4 100 tilsette. I tidlegare planar var det lagt til grunn 4 700 tilsette i 2034. To av nybygga som opphavleg var planlagt som del av byggjetrinn 3, vil ikkje bli bygd. Regjeringa

vil også redusere omfanget av rehabilitering av G-blokka vesentleg.

I samband med revidert nasjonalbudsjett for 2022 blei innsparinga ved grepa i nytt regjeringskvartal anslått til 4–5 mrd. kroner. Det blir òg vist til omtale av ombygginga av Ring 1 under. Anslaga er usikre.

Ombygging av Hammersborg- og Vaterlandstunnelen (Ring 1)

Regjeringa har også gjennomgått planane for ombygginga av tunnelane på Ring 1 i samband med nytt regjeringskvartal, og har vurdert stenging som eit alternativ til ombygging. Vegstyresmaktene vurderer at stenging av tunnelane vil ha betydelege negative trafikale konsekvensar, og at dei samfunnsøkonomiske kostnadane ved stenging er høgare enn ved ombygging. Regjeringa foreslår å gå vidare med ombygging, men med eit nedskalert prosjekt.

Regjeringa har vedtatt endringar i planane for ombygging av tunnelane, som inneber ein reduksjon i anslått investeringskostnad på om lag 640 mill. kroner. Ombyggingsarbeida blir gjennomført som eit ordinært vegprosjekt i regi av Statens vegvesen, i nært samarbeid med Statsbygg. Saman med entreprenør vil ytterlegare kostnadsreduserande tiltak bli vurdert. Sjå nærare omtale under programkategori 13.00.

Samlokalisering Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet

Regjeringa har vedtatt at prosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i Bergen blir avslutta. Samlokaliseringssprosjektet hadde ei anslått kostnadsramme på 3,2 mrd. 2020-kroner. Nærings- og fiskeridepartementet vil sette i gang ei konseptvalutgreiing for å vurdere ivaretaking av dei bygningsmessige behova til Havforskningsinstituttet i Bergen. Behovet for nye lokalitetar vil inngå i utgreiinga. Sjå omtale under kap. 900 i Prop. 1 S (2022–2023) for Nærings- og fiskeridepartementet.

Rehabilitering av Nationaltheatret

Stortinget løyva i statsbudsjettet for 2018 midlar til igangsetting av forprosjektering av rehabilitering av Nationaltheatret. Statsbygg sitt siste anslag for kostnadsramme for prosjektet er 4,6 mrd. 2022-kroner, ei betydeleg auke samanlikna med anslaget ved oppstart av forprosjektet i 2018.

Regjeringa har i 2022 vedtatt å gjennomgå og utgreie prosjektet vidare før det ev. blir fremma forslag om gjennomføring. Utgreiinga inkluderer eit nullalternativ som berre omfattar nødvendige tiltak for at bygget skal ha ein akseptabel standard for vidare drift. Arbeidet med utgreiing og sikring er igangsett i 2022. Regjeringa vil vidareføre arbeidet i 2023 og foreslår midlar til vidare utgreiing av prosjektet og sikringstiltak i 2023. Sjå nærare omtale under kap. 322 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kulturdepartementet og kap. 530 i programkategori 13.30.

NTNU Campussamling

Regjeringa har vedtatt å redefinere prosjektet for NTNU Campussamling. Det redefinerte prosjektet blir konsentrert om å flytte fagmiljøa på Dragvoll til Gløshaugen. Dette er ei forenkling av det opprinnelege prosjektet, med ein reduksjon i areala for nybygg og rehabilitering på om lag 30 pst. Forventa kostnad er om lag halvert, til om lag 6 mrd. kroner. Sjå nærare omtale under kap. 260 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet og kap. 530 i programkategori 13.30.

Bygg i universitets- og høgskulesektoren

Regjeringa greier ut alternativ for betre insentiv i vurderinga og gjennomføringa av nye bygg ved dei sjølvforvaltande institusjonane i universitets- og høgskulesektoren gjennom kapitalbelastning og vil kome tilbake til saka overfor Stortinget på ein eigna måte. Regjeringa vil òg greie ut og eventuelt teste ut alternativ til den noverande modellen for byggjeprojekt i statleg sivil sektor i universitets- og høgskulesektoren.

Kommunal- og distriktsdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2022–2023) om statsbudsjettet for år 2023 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Kommunal- og distriktsdepartementet føres det i Prop. 1 S (2022–2023) statsbudsjettet for budsjettåret 2023 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 1–2, 500–595, 2412, 2445, 3500–3595, 5312, 5570, 5607, 5615–5616

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Det kongelige hus				
1	H.M. Kongen og H.M. Dronningen			
	01 Apanasje		13 904 000	
	50 Det kongelige hoff		240 008 000	253 912 000
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen			
	01 Apanasje		11 572 000	11 572 000
	Sum Det kongelige hus			265 484 000
Administrasjon				
500	Kommunal- og distriktsdepartementet			
	01 Driftsutgifter		442 309 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>		85 641 000	
	23 Husleie for fellesarealer m.m.		123 989 000	
	25 Nytt regjeringskvartal, prosjektstyring, <i>kan overføres</i>		4 259 000	
	27 Sak- og arkivløsning, <i>kan overføres</i>		40 652 000	
	30 Nytt regjeringskvartal, ombygging av Ring 1, <i>kan overføres</i>		205 000 000	
	50 Forskningsprogrammer		61 830 000	
	70 Diverse formål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>		3 188 000	966 868 000
502	Tariffavtalte avsetninger mv.			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>		2 000 000	
	70 Kompetanseutvikling mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>		16 500 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	71	Opplæring og utvikling av tillitsvalgte	221 900 000	
	72	Pensjonskostnader tjenestemannsorganisasjonene	34 050 000	274 450 000
505		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	01	Driftsutgifter	41 000 000	
	70	Tap/avskrivninger	2 000 000	
	90	Utlån, <i>overslagsbevilgning</i>	14 400 000 000	14 443 000 000
506		Yrkesskadeforsikring		
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	95 000 000	95 000 000
507		Gruppelivsforsikring		
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	270 000 000	270 000 000
510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon		
	01	Driftsutgifter	697 588 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	71 687 000	
	22	Fellesutgifter	142 771 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	96 237 000	
	46	Sikringsanlegg og sperresystemer, <i>kan overføres</i>	11 977 000	1 020 260 000
		Sum Administrasjon		17 069 578 000
		Statsforvalterne		
525		Statsforvalterne		
	01	Driftsutgifter	1 931 161 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	185 294 000	2 116 455 000
		Sum Statsforvalterne		2 116 455 000
		Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning		
530		Byggeprosjekter utenfor husleieordningen		
	30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	87 000 000	
	33	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	2 505 950 000	
	36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	34 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	726 500 000	3 353 450 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
531	Eiendommer til kongelige formål			
	01 Driftsutgifter		30 129 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		39 304 000	69 433 000
533	Eiendommer utenfor husleieordningen			
	01 Driftsutgifter		26 470 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		35 000 000	61 470 000
	Sum Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning			3 484 353 000
	Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk			
540	Digitaliseringsdirektoratet			
	01 Driftsutgifter		150 766 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		12 683 000	
	22 Bruk av nasjonale fellesløsninger		191 200 000	
	23 Utvikling og forvaltning av nasjonale fellesløsninger, <i>kan overføres</i>		319 870 000	
	25 Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter, <i>kan overføres</i>		123 980 000	
	26 StimuLab, <i>kan overføres</i>		4 925 000	
	27 Tilsyn for universell utforming av ikt, <i>kan overføres</i>		26 375 000	
	29 Tjenesteeierfinansiert drift av Altinn, <i>kan overføres</i>		136 000 000	
	71 IT-standardisering		867 000	966 666 000
541	IT- og ekompolitikk			
	22 Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekompolitikken, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>		15 007 000	
	50 Forskningsprogrammer		130 302 000	
	60 Bredbåndsutbygging		412 685 000	
	70 Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk, <i>kan nyttes under post 22</i>		39 433 000	597 427 000
542	Internasjonalt samarbeid			
	01 Driftsutgifter		4 851 000	
	70 Internasjonale program, <i>kan overføres</i>		356 897 000	361 748 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet			
	01 Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		244 454 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		15 607 000	
	70 Telesikkerhet og -beredskap, <i>kan overføres</i>		182 866 000	
	71 Funksjonell internettilgang og telefontjeneste til alle, <i>kan overføres</i>		10 284 000	453 211 000
	Sum Forvaltningsutvikling, IT- og ekompolitikk			2 379 052 000
	Personvern			
545	Datatilsynet			
	01 Driftsutgifter		78 127 000	78 127 000
546	Personvernnemnda			
	01 Driftsutgifter		2 641 000	2 641 000
	Sum Personvern			80 768 000
	Distrikts- og regionalpolitikk			
553	Regional- og distriktsutvikling			
	61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling		763 728 000	
	63 Interreg og Arktis 2030		101 730 000	
	65 Omstilling		64 190 000	
	66 Bygdeveksttaler, <i>kan overføres</i>		25 264 000	
	69 Mobilisering til forskningsbasert innovasjon		58 503 000	
	71 Investeringstilskudd for store grønne investeringer		100 000 000	
	74 Klynger og innovasjon		54 159 000	
	76 Nordisk og europeisk samarbeid, <i>kan overføres</i>		18 150 000	1 185 724 000
554	Kompetansesenter for distriktsutvikling			
	01 Driftsutgifter		33 790 000	
	73 Merkur, <i>kan overføres</i>		61 310 000	95 100 000
	Sum Distrikts- og regionalpolitikk			1 280 824 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Samiske formål				
560	Samiske formål			
	50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv	582 114 000		
	51 Divvun	8 003 000		
	55 Samisk høyskole	5 777 000	595 894 000	
563	Internasjonalt reindriftssenter			
	01 Driftsutgifter	6 276 000		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 009 000	9 285 000	
	Sum Samiske formål		605 179 000	
Nasjonale minoriteter				
567	Nasjonale minoriteter			
	60 Romer, <i>kan overføres</i>	6 508 000		
	70 Nasjonale minoriteter, <i>kan overføres</i>	8 430 000		
	72 Det Mosaiske Trossamfund	10 511 000		
	73 Kvensk språk og kultur, <i>kan overføres</i>	10 923 000		
	74 Kultur- og ressurscenter for norske romer	17 168 000		
	75 Romanifolket/taterne, <i>kan overføres</i>	5 474 000	59 014 000	
	Sum Nasjonale minoriteter		59 014 000	
Kommunesektoren mv.				
571	Rammetilskudd til kommuner			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	24 942 000		
	60 Innbyggertilskudd	155 734 938 000		
	61 Distriktstilskudd Sør-Norge	837 275 000		
	62 Distriktstilskudd Nord-Norge	2 331 395 000		
	64 Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i>	950 000 000		
	65 Regionsentertilskudd	212 149 000		
	66 Veksttilskudd	173 901 000		
	67 Storbytilskudd	635 647 000	160 900 247 000	
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner			
	60 Innbyggertilskudd	42 488 556 000		
	62 Nord-Norge-tilskudd	735 939 000		
	64 Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571, post 64</i>	382 000 000	43 606 495 000	
573	Kommunestruktur			
	62 Delingskostnader	200 000 000	200 000 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
575	Ressurskrevende tjenester			
	60 Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i>		11 658 513 000	
	61 Tilleggskompensasjon		82 800 000	11 741 313 000
577	Tilskudd til de politiske partier			
	01 Driftsutgifter		7 478 000	
	70 Sentrale organisasjoner		311 133 000	
	71 Kommunale organisasjoner		34 590 000	
	73 Fylkesorganisasjoner		75 584 000	
	75 Fylkesungdomsorganisasjoner		22 451 000	
	76 Sentrale ungdomsorganisasjoner		8 927 000	460 163 000
578	Valgdirektoratet			
	01 Driftsutgifter		114 918 000	
	70 Informasjonstiltak		5 665 000	120 583 000
	Sum Kommunesektoren mv.			217 028 801 000
	Bolig, bomiljø og bygg			
581	Bolig- og bomiljøtiltak			
	60 Energiltak i utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem		333 500 000	
	70 Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>		3 201 246 000	
	76 Utleieboliger og forsøk med nye boligmodeller, <i>kan overføres</i>		87 278 000	
	78 Boligtiltak, <i>kan overføres</i>		15 338 000	
	79 Heis og tilstandsvurdering, <i>kan overføres</i>		32 368 000	3 669 730 000
585	Husleietvistutvalget			
	01 Driftsutgifter		37 754 000	37 754 000
587	Direktoratet for byggkvalitet			
	01 Driftsutgifter		110 902 000	
	22 Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling, <i>kan overføres</i>		39 130 000	150 032 000
	Sum Bolig, bomiljø og bygg			3 857 516 000
	Planlegging, byutvikling og geodata			
590	Planlegging og byutvikling			
	65 Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>		102 390 000	
	71 DOGA		48 021 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	72	Bolig- og områdeutvikling i byer, <i>kan overføres</i>		20 863 000	
	81	Kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>		7 251 000	178 525 000
595		Statens kartverk			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21 og 45</i>		901 205 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01 og 45</i>		249 589 000	
	30	Geodesiobservatoriet, <i>kan overføres</i>		9 600 000	1 160 394 000
		Sum Planlegging, byutvikling og geodata			1 338 919 000
		Statsbankene			
2412		Husbanken			
	01	Driftsutgifter		365 661 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		11 810 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		63 528 000	
	71	Tap på lån		27 000 000	
	72	Rentestøtte		800 000	
	90	Nye lån, <i>overslagsbevilgning</i>		20 807 000 000	21 275 799 000
		Sum Statsbankene			21 275 799 000
		Statens forvaltningsbedrifter			
2445		Statsbygg			
	24	Driftsresultat			
		1 Driftsinntekter	-5 820 000 000		
		2 Driftsutgifter	2 270 404 000		
		3 Avskrivninger	1 548 000 000		
		4 Renter av statens kapital	1 677 000 000	-324 596 000	
	30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		262 700 000	
	31	Igangsetting av ordinære bygge- prosjekter, <i>kan overføres</i>		61 200 000	
	32	Prosjektering og igangsetting av brugerfinansierte byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		277 000 000	
	33	Videreføring av ordinære bygge- prosjekter, <i>kan overføres</i>		6 139 450 000	
	34	Videreføring av brukerfinansierte byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		850 000 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	39	Byggelånsrenter, <i>kan overføres</i>	490 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	326 266 000	
	49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	805 976 000	8 887 996 000
		Sum Statens forvaltningsbedrifter		8 887 996 000
		Sum departementets utgifter		279 729 738 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Kommunal- og distriktsdepartementet			
3505	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	01	Gebyrinntekter, lån	37 000 000
	90	Tilbakebetaling av lån	8 100 000 000
			8 137 000 000
3506	Yrkesskadeforsikring		
	01	Premieinntekter	80 000 000
			80 000 000
3507	Gruppelivsforsikring		
	01	Premieinntekter	103 000 000
			103 000 000
3510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon		
	02	Diverse inntekter	42 427 000
	03	Brukerbetaling	70 350 000
			112 777 000
3525	Statsforvalterne		
	01	Inntekter ved oppdrag	185 294 000
			185 294 000
3533	Eiendommer utenfor husleieordningen		
	02	Diverse inntekter	5 140 000
			5 140 000
3540	Digitaliseringsdirektoratet		
	03	Diverse inntekter	2 285 000
	05	Bruk av nasjonale fellesløsninger	191 200 000
	07	Tjenesteeierfinansiert drift av Altinn	136 000 000
			329 485 000
3542	Internasjonalt samarbeid		
	01	Refusjon fra Utenriksdepartementet	2 713 000
			2 713 000
3543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet		
	01	Diverse gebyrer	309 000
			309 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
3563		Internasjonalt reindriftssenter		
	02	Diverse inntekter	3 009 000	3 009 000
3585		Husleietvistutvalget		
	01	Gebyrer	2 736 000	2 736 000
3587		Direktoratet for byggkvalitet		
	04	Gebyrer	34 875 000	
	85	Diverse inntekter	115 000	34 990 000
3595		Statens kartverk		
	01	Gebyrinntekter tinglysing	488 000 000	
	02	Salg og abonnement m.m.	122 302 000	
	03	Samfinansiering	179 120 000	789 422 000
		Sum Kommunal- og distrikts- departementet		9 785 875 000
		Ymse inntekter		
5312		Husbanken		
	01	Gebyrer m.m.	8 000 000	
	11	Diverse inntekter	92 700 000	
	90	Avdrag	13 893 000 000	13 993 700 000
		Sum Ymse inntekter		13 993 700 000
		Skatter og avgifter		
5570		Sektoravgifter under Kommunal- og distriktsdepartementet		
	70	Sektoravgifter Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	262 613 000	262 613 000
		Sum Skatter og avgifter		262 613 000
		Renter og utbytte mv.		
5607		Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	80	Renter	1 842 000 000	1 842 000 000
5615		Husbanken		
	80	Renter	5 244 000 000	5 244 000 000
5616		Kommunalbanken AS		
	85	Aksjeutbytte	652 000 000	652 000 000
		Sum Renter og utbytte mv.		7 738 000 000
		Sum departementets inntekter		31 780 188 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 500 post 01	kap. 3500 post 01
kap. 510 post 01	kap. 3510 postene 02 og 03
kap. 525 post 01	kap. 3525 post 02
kap. 525 post 21	kap. 3525 post 01
kap. 533 post 01	kap. 3533 post 02
kap. 540 post 01	kap. 3540 post 03
kap. 540 post 21	kap. 3540 post 03
kap. 540 post 22	kap. 3540 post 05
kap. 540 post 23	kap. 3540 post 03
kap. 540 post 27	kap. 3540 post 04
kap. 540 post 29	kap. 3540 post 07
kap. 554 post 01	kap. 3554 post 01
kap. 563 post 21	kap. 3563 post 02
kap. 585 post 01	kap. 3585 post 01
kap. 587 post 01	kap. 3587 post 04
kap. 595 post 01	kap. 3595 postene 02 og 03
kap. 595 post 21	kap. 3595 postene 02 og 03
kap. 595 post 45	kap. 3595 post 04

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift. Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Forskudd på rammetilskudd

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan utgiftsføre uten bevilgning:

1. inntil 1 000 mill. kroner på kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2024 til kommuner.
2. inntil 400 mill. kroner på kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2024 til fylkeskommuner.

IV

Samfinansiering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan gi Statens kartverk fullmakt til å sette i gang samfinansierte prosjekter før finansieringen i sin helhet er innbetalt til Statens kartverk, forutsatt at det er inngått en bindende avtale med betryggende sikkerhet om innbetaling mellom partene. Fullmakten begrenses oppad til 90 mill. kroner og gjelder utgifter ført på kap. 595 Statens kartverk, post 21 Spesielle driftsutgifter mot inntekter ført på kap. 3595 Statens kartverk, post 03 Samfinansiering.

V

Fullmakt til å overskride bevilgninger
til investeringstiltak

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan:

1. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med inntil 250 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med beløp som tilsvarer netto gevinst fra salg av eiendommer.

VI

Fullmakt til å omdisponere bevilgninger
til investeringstiltak

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan omdisponere:

1. under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, mellom postene 31 og 33 og mellom postene 30 og 34.
2. under kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, fra post 01 til 45.
3. under kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen, fra post 01 til 45.
4. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 30, 31, 33, 45 og 49.
5. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 32 og 34, samt post 49 i de tilfeller det er aktuelt å kjøpe en eiendom som ledd i gjennomføringen av brukerfinansierte byggeprosjekter.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan gi Statens kartverk fullmakt til å foreta bestillinger av kartgrunnlag utover gitt bevilgning under kap. 595 Statens kartverk, post 21 Spesielle driftsutgifter, men slik at rammen for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 40 mill. kroner.

VIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser
i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan foreta bestillinger og pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å gjennomføre byggeprosjekter og andre investeringsprosjekter som bevilges under kap. 500 Kommunal- og distriktsdepartementet, kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, innenfor vedtatte kostnadsrammer.

IX

Brukerfinansierte byggeprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan:

1. sette i gang byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter, uten at disse er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget, når leietakeren har de husleiemidlene det er behov for innenfor gjeldende budsjettårer.
2. foreta bestillinger og pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, innenfor en samlet ramme på 1 400 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser, ved gjennomføring av brukerfinansierte byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter og post 34 Videreføring av brukerfinansierte byggeprosjekter.

X

Kostnadsramme ombygging av Ring 1

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan starte opp arbeidet med ombygging av Ring 1 innenfor en kostnadsramme på 3 100 mill. kroner (kroneverdi per 1. juli 2023).

XI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
540		Digitaliseringsdirektoratet	
	25	Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter	124,1 mill. kroner
567		Nasjonale minoriteter	
	74	Kultur- og ressurscenter for norske romer	4,1 mill. kroner
581		Bolig- og bomiljøtiltak	
	78	Boligtiltak	15,2 mill. kroner
590		Planlegging og byutvikling	
	72	Bolig- og områdeutvikling i byer	22,8 mill. kroner

Andre fullmakter

XII

Husbankens låneramme

Stortinget samtykker i at Husbanken i 2023 kan gi tilsagn om lån for 21 mrd. kroner. Lånene vil bli utbetalt i 2023 og senere år.

XIII

Tilskudd uten krav om tilbakebetaling

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan:

1. tildele midler til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling under kap. 553 Regional- og distriktsutvikling, post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling, post 62 Kompetansepiloter, post 63 Interreg og Arktis 2030, post 65 Omstilling og post 69 Mobilisering til forskningsbasert innovasjon.
2. tildele midler til Innovasjon Norge og Forskningsrådet som tilskudd uten krav om tilbakebetaling under kap. 553 Regional- og distriktsutvikling, post 71 Investeringstilskudd for store grønne investeringer og post 74 Klynger og innovasjon.

XIV

Overføring av udisponert beløp

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet gis fullmakt til å overføre udisponert beløp på kap. 567 Nasjonale minoriteter, post 75 Romanifolket/taterne fra 2023 til 2024.

XV

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan gi Husbanken fullmakt til å føre utbetalinger knyttet til utlegg i låne- og tilskuddsforvaltningen samt tilhørende refusjoner mot mellomværendet med statskassen.

XVI

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen i Statsbygg

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan gi Statsbygg fullmakt til å:

1. foreta posteringer til og fra reguleringsfondet som del av mellomværendet med statskassen.
2. føre inn- og utbetalinger knyttet til bruksavhengige driftskostnader og tilleggsavtaler mot mellomværendet med statskassen.
3. føre utlegg som skal viderefaktureres kunde og tilhørende innbetalinger mot mellomværendet med statskassen.
4. føre innbetalinger knyttet til delfinansiering av investeringsprosjekter fra oppdragsgiver mot mellomværendet med statskassen. Innbetalingene nettoføres på investeringspostene i takt med når investeringskostnadene påløper.

XVII

Diverse fullmakter vedrørende eiendom

Stortinget samtykker i at Kommunal- og distriktsdepartementet i 2023 kan:

1. godkjenne salg, makeskifte eller bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av statlige virksomheter som ikke har egen salgsfullmakt, for inntil 750 mill. kroner.
 2. godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgsinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 300 mill. kroner totalt, utover bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49.
 3. korrigere Statsbyggs balanse i de tilfellene hvor prosjekterings- og investeringsmidler ført på kap. 2445 Statsbygg blir overført til andre budsjettkapitler eller prosjektene ikke blir realisert.
-

Vedlegg 1

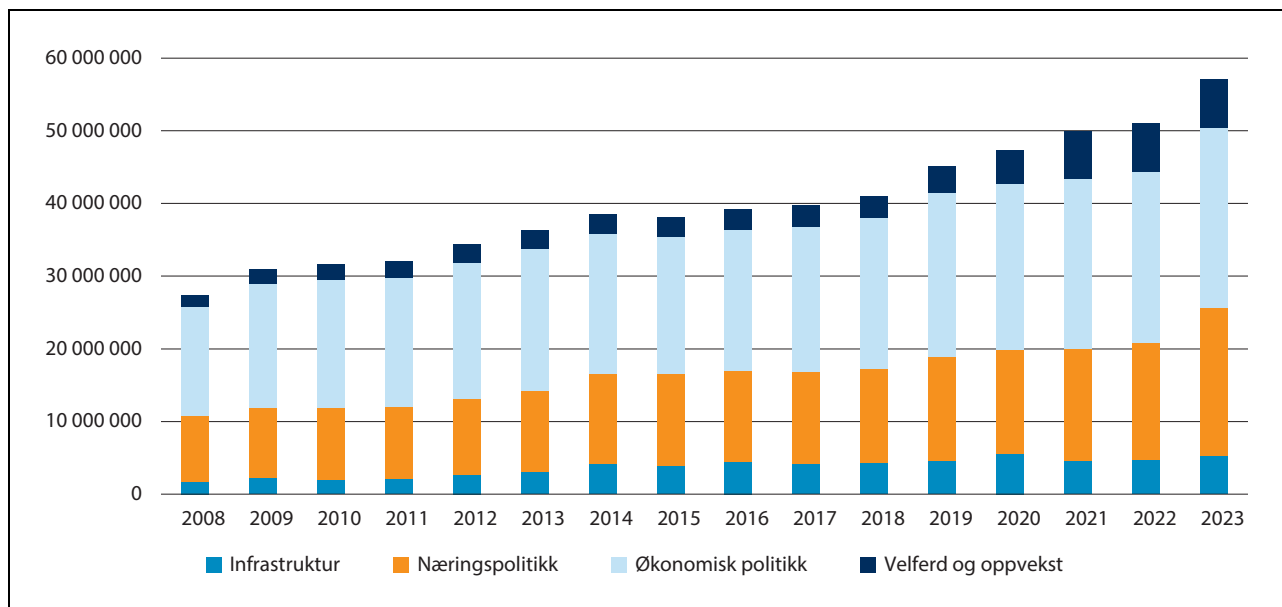
Den breie distriktpolitikken

1 Omtale av tiltak innanfor den breie distriktpolitikken

Omtala skal syne statleg innsats og tiltak under departementa sine budsjett som er viktige for å nå regional- og distriktpolitiske mål.

Mange landsdekkande ordningar er viktige for å nå dei regional- og distriktpolitiske måla. Det gjeld til dømes vegtiltak, høgare utdanning, forskning og utvikling, arbeidsmarknadstiltak og overføringar til kommunane. Desse er likevel ikkje tatt med i oversikta, fordi det er problematisk å skilje ut regional- og distriktpolitiske delar frå heilskapen.

For 2023 foreslår regjeringa at det blir løyvd om lag 1,3 mrd. kroner over programkategori 13.50. Dette må sjåast i samanheng med omfanget av den breie distriktpolitikken, som for 2023 utgjer om lag 57 mrd. kroner. Dette er ei auke på 11,7 pst., samanlikna med saldert budsjett for 2022.

Figur 1.1 Utvikling i den breie distriktpolitikken 2008–2023

Tiltaka er delt i to kategoriar:

- Kategori A: Tiltak og ordningar som har grunngiving i distriktpolitiske mål, eller som favoriserer distriktsområde, ut over å jamne ut, for å oppnå likeverdige tilbod.
- Kategori B: Tiltak og ordningar som skal jamne ut og kompensere mellom geografiske område, eller som er særleg viktige for verdiskaping, sysselsetjing eller busetjing i distriktsområde.

Økonomisk politikk utgjer om lag 43 pst. av innsatsen. Provenytapet av den differensierte arbeidsgivaravgifta er det største enkelttiltaket med 18,3 mrd. kroner.

Økonomisk politikk

Tabell 1.1 Økonomisk politikk

(i 1 000 kr)						
Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Differensiert arbeidsgivaravgift i privat sektor	FIN	A	inntektstap	10 330 000	10 730 000	11 180 000
Differensiert arbeidsgivaravgift i offentlig sektor	FIN	A	inntektstap	6 580 000	6 840 000	7 122 000

Næringspolitikk

Størstedelen av tabell 1.2 syner tilskotsordningar til landbruket. Viktige tiltak retta mot fiskerinæringa er også tatt med.

Landbruk er tradisjonelt ei av dei viktigaste næringane i distrikta. I dei årlege jordbruksoppgjera blir det forhandla om storleiken på tilskota til landbruket. Ein del tilskot innanfor landbruket har distriktpolitisk grunngeving, til dømes pristilskota for mjølk og kjøt og distriktstilskot for frukt, bær, grønsaker og poteter. Desse tilskota går derfor inn under kategori A.

Tabell 1.2 Næringspolitikk

(i 1 000 kr)						
Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Pristilskot mjølk	LMD	A	1150/73.13	670 000	703 100	739 800
Pristilskot grøntsektoren	LMD	A	1150/73.17	171 600	170 600	267 000
Pristilskot kjøt	LMD	A	1150/73.15	1 449 000	1 447 500	1 683 535
Distriktstilskot egg	LMD	A	1150/73.16	3 400	3 300	5 400
Driftstilskot mjølk og kjøt	LMD	B	1150/74.11	1 678 900	1 762 000	2 483 700
Tilskot husdyr	LMD	B	1150/74.14	2 611 900	2 807 300	4 069 645
Pristilskot ull	LMD	B	1150/73.11	115 000	110 000	110 000
Areal- og kulturlandskapstilskot	LMD	B	1150/74.17	3 569 300	4 258 100	5 360 500
Frakttilskot	LMD	B	1150/73.18	405 350	400 100	441 300
Frådrag i positiv næringsinntekt for jordbruk	FIN	B	inntektstap	783 200	795 600	795 600
Til gjennomføring av reindriftsavtala	LMD	B	1151	148 337	164 500	180 000
Tiltak for berekraftig reindrift	LMD	B	1142/71	4 795	4 500	5 000
Frådrag i positiv næringsinntekt for reindrift	FIN	B	inntektstap	11 900	12 200	12 200
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	LMD	B	1150/50	132 000	147 000	170 000
Tilskot til drenering	LMD	B	1150/50	68 000	68 000	68 000

Tabell 1.2 Næringspolitikk

Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	(i 1 000 kr)		
				Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Tilskot til dyreavl m.m.	LMD	B	1150/77.11	98 133	96 145	106 245
Tilskot til regionale miljøprogram	LMD	B	1150/74.19	551 100	601 100	786 100
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	LMD	B	1150/50	664 500	879 500	1 150 500
Regionale tilretteleggingsmidlar	LMD	B	1150/50	48 000	43 000	40 000
Skattefritak for investering i landbruket (IBU-midlar) under LMD	FIN	A	inntektstap	118 469	131 138	235 645
Skattefritak for distriktsretta investeringsstøtte	FIN	A	inntektstap	61 966	62 681	72 222
Høgare avskrivingssats for husdyrbygg	FIN	B	inntektstap	40 000	40 000	40 000
Skogfondsordninga	FIN	B	inntektstap	147 000	160 000	160 000
Direkte utgiftsføring av skogsveg-investeringar	FIN	B	inntektstap	43 900	47 500	47 500
Låg skogfaktor i formuesskatten	FIN	B	inntektstap	5 100	5 700	5 700
Rentestøtte – utbetalingar	LMD	B	1150/50	25 000	10 000	30 000
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	LMD	B	1150/50	97 000	112 000	162 000
Skogbruk	LMD	B	1150/50	257 000	221 000	260 000
Administrasjonsstøtte for distriktsretta såkornfond	NFD	B	2421/78	2262	975	0
Tilskot til kommunar og fylkeskommunar ¹	NFD	B	919/60	1 021 406	497 000	497 000
Tilskot til kommunale ungdomsfiskeprosjekt ²	NFD	B	919/61		2 000	2 000
Tilskot til næringstiltak i fiskeria	NFD	A	919/75	16 186	16 800	28 800
Særfrådrag for fiskarar	FIN	B	inntektstap	235 700	242 600	242 600
Berekraftig matproduksjon i nord ³	LMD	B	1150/50			17 000
Arktisk landbruk ³	LMD	B	1150/50	4 000	4 000	
Fjellandbruket	LMD	B	1150/50	4 000	4 000	3 000
Regionale kompetansenettverk for lokalmat	LMD	B	1150/50	14 700	12 700	14 700
Regionale tilskot til rekruttering og kompetanseheving	LMD	B	1150/50	14 000	12 000	14 000

¹ Kommunane og fylkeskommunane sin del av vederlag for tildelte oppdrettsløyve.

² Flytta frå 900/75 til 919/61 i 2023.

³ Tilskot til arktisk landbruk er erstatta av ei eiga satsing på berekraftig matproduksjon i nord.

Infrastruktur

Satsing på samferdsle handlar mellom anna om å knyte landsdelar saman og å korte ned avstandar, kostnader og reisetid mellom by og land. Ei satsing på samferdsle er soleis eit kraftfullt distrikts- og regionalpolitisk verkemiddel.

Tabell 1.3 syner fleire tiltak som skal bidra til å redusere ekstrakostnader som følgje av avstandsulemper. I tillegg til tiltaka omtalt i tabellen er samferdslebudsjettet generelt, særleg riksvegsløyvingane og tilskot til riksvegferjedrifta, eit vesentleg verkemiddel for å redusere distrikta sine avstandsulemper. Ferjetakstane er allereie blitt reduserte, og regjeringa foreslår å redusera dei ytterlegare. Ferjesamband på riks- og fylkesvegnettet med under 100 000 passasjerar årleg er blitt gratis.

Tabell 1.3 Infrastruktur

Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	(i 1 000 kr)		
				Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Kjøp av innanlandske flyruter ¹	SD	B	1310/70	1 199 647	828 500	942 100
Rentekompensasjon for transporttiltak i fylka	SD	B	1320/61	95 971	150 200	414 000
Utbetring på fylkesvegar for tømmertransport	SD	B	1320/64	11 333	20 500	21 000
Tilskot til fylkesvegar	SD	B	1320/65	453 965	379 600	389 600
Tilskot til skulevegar og nærmiljø	SD	B	1320/66		20 000	22 100
Kjøp av sjøtransporttenester på strekninga Bergen–Kirkenes	SD	B	1330/70	766 331	888 900	1 075 000
Kjøp av posttenester	SD	B	1370/70	760 310	945 600	1 260 600
Tilskot til breibandutbygging	KDD	B	541/60	364 082	304 648	412 685
Tilskot til telesikkerheit og -beredskap ²	KDD	B	543/70	183 736	208 510	182 866
Funksjonell internettilgang og telefoneneste til alle	KDD	B	543/71		10 000	10 284
Tilskot til fiskerihamneanlegg ³	NFD	B	916/60	16 099	35 200	36 100
Tilskot til overføring av gods frå veg til sjø ³	NFD	B	916/70	21 866	32 400	33 300
Tilskot til effektive og miljøvenlege hamner ³	NFD	B	916/71	43 352	95 500	98 200
Flaum- og skredførebygging	OED	B	1820/22	233 842	255 300	263 000
Krise- og hastetiltak i samband med flaum- og skredhendingar	OED	B	1820/25	93 690	150 000	110 000
Større utstyrsinnkjøp og vedlikehald	OED	B	1820/45	25 929	24 500	25 000

Tabell 1.3 Infrastruktur

(i 1 000 kr)						
Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Tilskot til flaum- og skredførebygging	OED	B	1820/60	48 732	110 000	113 000
Tilskot til flaum- og skredførebygging	OED	B	1820/72	6 021	6 000	6 000
Tilskot til utjamning av overførings- tariffar	OED	B	1820/73	20 000	20 000	20 000
Tilskot til verdiskapingstiltak i skogbruket	LMD	B	1149/71	64 172	61 174	51 000
Tilskot til grøn skipsfart	KLD	B	1420/62	13 820	87 157	40 523

¹ Saldert budsjett for 2022 og foreslått løyving for 2023 er betydeleg redusert samanlikna med rekneskap for 2021. Dette grunna tiltak i handteringa av koronapandemien i 2021.

² Tilskotet våren 2022 auka med 55 mill. kroner, jf. Prop. 78 S (2021–2022), jf. Innst. 270 S (2021–2022). Aukinga er innarbeida i sum for 2022.

³ Flytta frå kap. 1360 til kap. 970 i 2022 og endra til kap. 916 i 2023.

Velferd, oppvekst og miljø

Det er eit overordna mål at helsetenestetilbodet skal vere likeverdig, uavhengig av bustad, alder, kjønn og sosial status. Dette blir sikra gjennom midlar til spesialisthelsetenesta og gjennom rammeoverføringar til kommunesektoren.

Viktige tiltak er tilskot som skal bidra til å styrkje stabiliteten og rekrutteringa til allmennlegetenesta og andre helsetenester i distrikta. I tillegg blir det gitt egne tilskot til apotek i utkantkommunar, for å sikre tilgang på medisinar.

For kultur syner tabell 1.4 ordningar som i hovudsak er knytte til tilbodet i distrikta og i landsdelar utanfor det sentrale Austlandet.

Generelle landsdekkande velferdsordningar, som arbeidsmarknadstiltak, er ikkje tatt med i oversikta.

Tabell 1.4 Velferd, oppvekst og miljø

(i 1 000 kr)						
Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Tilskot til apotek ¹	HOD	B	0717/70	6 800	5 800	
Rekruttering og fagleg utvikling i allmennlegetenesta	HOD	B	0762/70	4 900	4 900	5 200
Forsøks- og utviklingstiltak innan tannhelsetenesta	HOD	B	0770/70	110 000	114 000	124 000
Fraktrefusjonsordning for legemiddel ¹	HOD	B	717/70	2 500	3 500	
Sjukestovefinansiering, Finnmark	HOD	A	0732/70	10 400	10 600	11 000
Tilskot LIS1-stillingar ²	HOD	B	732/70	209 600	273 300	340 200
Tilskot til legevaktordning i distrikta	HOD	A	732/63		50 000	50 000
Landsdelsmusikarordninga i Nord-Noreg	KUD	A	323/60	23 033	23 145	23 830

Tabell 1.4 Velferd, oppvekst og miljø

(i 1 000 kr)						
Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Musikk- og scenekunstinstitusjonar	KUD	B	323/70	2 672 878	2 594 370	2 666 195
Det nasjonale museumsnettverket	KUD	B	328/70	2 195 085	2 285 920	2 282 930
Riksteateret	KUD	B	323/01	94 924	98 834	98 941
Riksteateret – turneverksemd	KUD	B	323/21	62 286	64 458	66 046
Kulturtanken (tidl. Rikskonsertane)	KUD	B	325/01	74 412	74 928	75 028
Regionale filmtiltak m.m.	KUD	A	334/73	122 554	111 340	114 620
Film- og dataspeltiltak	KUD	A	334/78		37 860	30 725
Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	KLD	B	1420/72	145 885	144 548	148 878
Førebyggjande og konfliktdepande tiltak i rovviltforvaltninga	KLD	B	1420/73	80 426	79 575	73 575
Tilskot til kalking og lokale fiskeføremål	KLD	B	1420/21	242 870	274 449	284 257
Tilskot til kalking og lokale fiskeføremål	KLD	B	1420/70	40 792	47 905	36 905
Verdiskaping på kulturminneområdet	KLD	B	1429/77	8 232	8 446	8 446
Skogplanting	KLD	B	1420/37	5 000	5 120	5 120
Restaurering av myr	KLD	B	1420/38	17 090	21 090	36 090
Tilskot til klimatiltak- og klimatilpassing i kommunane ³	KLD	B	1420/61	224 244	222 838	196 528
Tiltak i kommunar med ulverevir i Hedmark, Akershus og Østfold ⁴	KLD	B	1420/65	20 560		
Tilskot til bustadtiltak ⁵	KDD	A	581/78	13 942	3 778	15 388
Omlegging av støtta til einslege forsørgjarar ⁶	BFD	B	845/70	17 351	18 170	19 300

¹ Løyvinga for 2023 blir avklart i tildelingsbrev.

² Stilling for legar i spesialisering. Tilskotet inkluderar tilskot til reise- og flytteutgifter.

³ Ordninga blir avvika frå 2023. Forslag til løyving i 2023 dekkjer forventa utbetalingar frå tilsagn gitt tidlegare år.

⁴ Ordninga er avvika.

⁵ I 2023 skal minst 6 mill. kroner av løyvinga gå til bustadtiltak i distriktskommunar. I 2021 og 2022 gjekk heile løyva til bustadssosiale tiltak, og det var ikkje mogleg å søkje om tilskot til bustadtiltak i distriktskommunar.

⁶ Tala viser anslått endring for den utvida barnetrygda i 2023. Med omlegginga vil einslege forsørgjarar i Nord- Troms og Finnmark få støtte på lik linje med resten av landet. Meirutgiftane av omlegginga i 2023 er 1 120 mill. kroner.

Spesielle tiltak for tiltakszona i Troms og Finnmark fylke

Tabell 1.5 syner ei oversikt over viktige ordningar som berre gjeld for tiltakszona i Troms og Finnmark fylke. Dei viktigaste ordningane er innanfor skatte- og avgiftspolitikken. Den mest omfattande ordninga er fritaket for arbeidsgivaravgift, som kjem inn under den samla summen for differensiert arbeidsgivaravgift i tabell 1.1.

Tabell 1.5 Særskilde tiltak for Finnmark og Nord-Troms

		(i 1 000 kr)					
Politikkområde	Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Økonomisk politikk	Lågare skatt på alminneleg inntekt ¹	FIN	A	inntektstap	740 000	730 000	760 000
	Særskilde frådrag i alminneleg inntekt ¹	FIN	A	inntektstap	190 000	245 000	255 000
	Lågare sats trinn 3 i trinnskatt ¹	FIN	A	inntektstap	45 000	56 000	60 000
	Låg sats og fritak for el-avgift i tiltakssona	FIN	A	inntektstap	340 000	295 000	295 000
	Frådrag i positiv nærings- inntekt for skiferdrivarar i tiltakssona i Troms og Finnmark fylke	FIN	A	inntektstap	1 100	1 200	1 200
Utdanning	Ettergiving av utdanningslån	KD	A	2410/73	128 179	128 186	173 922
	Ettergiving av utdanningslån for kvalifiserte grunnskule- lærarar i tiltakssona i Troms og Finnmark fylke	KD	A	2410/73	7 003	7 003	7 003
Levekår og offentlege tenester	Mediestøtte ²	KUD	A	335/71	2 321	2 300	0
	Gratis barnehagar	KDD	A	571/60			77 200

¹ Samspelsverknader gjer at inntektstapet av desse skattetilaka sett under eitt er høgare enn kvar for seg. For dei tre tiltaka er samla inntektstap vurdert til høvesvis 1 010 mill. kroner, 1 080 mill. kroner og 1 120 mill. kroner for 2021, 2022 og 2023.

² Distribusjonstilskot til aviser.

På fleire politikkområde er det etablert særordningar og prioritet i verkemiddelbruken for Nord-Noreg, i tillegg til ordninga for tiltakssona. Tabell 1.6 syner fordelene av fritak for meirverdiavgift på straum og rammetilskot i kommuneøkonomien. Postane under kap. 571 Rammetilskot til kommunar og kap. 572 Rammetilskot til fylkeskommunar er nærare omtalte under programkategori 13.70.

Tabell 1.6 Tiltak som prioriterer Nord-Noreg og rammetilskot til kommunane

							(i 1 000 kr)
Tiltak/ordning	Dep.	Kat.	Kap./post	Rekneskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	
0-sats for meirverdiavgift ved forbruk av elektrisk kraft og energi frå andre fornybare energikjelder i Nord-Noreg	FIN	A	inntektstap	1 200 000	800 000	850 000	
Rammetilskot til kommunane, Distriktstilskot Sør-Noreg	KDD	A	571/61	808 012	808 128	837 275	
Rammetilskot til kommunane, Distriktstilskot Nord-Noreg	KDD	A	571/62	2 269 747	2 253 346	2 331 395	
Rammetilskot til fylkeskommunane, Nord-Noreg-tilskot	KDD	A	572/62	713 613	710 577	735 939	

Vedlegg 2

Pågåande byggjeprojekt der Stortinget har godkjend kostnadsrammene

Pågåande byggjeprojekt	Kostnadsramme i mill. kroner. Prisnivå per 1.7.2023	Oppdragsgivar
<i>Kap. 530, post 33</i>		
UiO, nytt livsvitskapsbygg	12 617,2	Kunnskapsdepartementet
UiO, Vikingtidsmuseet	2 429,9	Kunnskapsdepartementet
Ocean Space Centre	4 666,2	Nærings- og fiskeri- departementet
<i>Kap. 2445, post 33</i>		
Byggjetrinn 1 for nytt regjerings- kvartal	22 604,3	Kommunal- og distrikts- departementet
Energiløysing for nytt regjerings- kvartal	3 131,6	Kommunal- og distrikts- departementet
Ila fengsel, rehabilitering tekniske anlegg	394,8	Justis- og beredskapsdeparte- mentet
Fagskule for brann- og rednings- personell	637,2	Justis- og beredskapsdeparte- mentet
Blått bygg ved Nord universitet	617,7	Kunnskapsdepartementet
22. juli-senteret	521,1	Kunnskapsdepartementet
Samlokalisert nybygg for Samisk vidaregåande skule og reindriftsskule i det samiske nasjonalteateret Beaivváš i Kautokeino	518,7	Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet

Vedlegg 3**Gjeldande romartalsvedtak frå tidlegare år**

Nedanfor følgjer romartalsvedtak for Kommunal- og distriktsdepartementet som gjeld utan tidsavgrensing eller utover eit budsjettår.

Romartalsvedtak IX under Kommunal- og moderniseringsdepartementet i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) *Endring av Prop. 1 S (2013–2014) Statsbudsjettet 2014*:

«Kostnadsramme for prosjektet «Jordobservatorium i Ny-Ålesund». Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan gjennomføre prosjektet «Jordobservatorium i Ny-Ålesund» innanfor en kostnadsramme på 355 mill. kroner.»¹

Romartalsvedtak XV i Prop. 1 S (2014–2015) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

«Avskrivninger under Statsbygg. Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet fra 2015 kan gi Statsbygg fullmakt til å starte avskrivning av et anleggsmiddel fra det tidspunktet dette tas i bruk, og dermed avvike hovedregelen om at forvaltningsbedriftene starter avskrivning av anleggsmidler året etter at de er tatt i bruk, jf. St.prp. nr. 48 (2004–2005) og Innst. S. nr. 187 (2004–2005) Om bevilgningsreglementet.»

¹ Prosjektet har ei kostnadsramme på 411,7 mill. kroner i prisnivå per 1. juli 2022.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 10/2022

